

53740

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MİMAR SİNAN'IN İSTANBUL'DAKİ CAMİLERİNDE
AĞAÇ SANATI

Metin - Katalog

SANAT TARİHİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Abdullah Mehmet AVUNDUK

9

Danışman

Prof. Dr. Tanju CANTAY

İstanbul - 1996

İçindekiler

Önsöz

Birinci Bölüm

A. Giriş	1-13
B. Araştırmada yer alan terimler (Yüzey alanları, bölümler, malzeme, teknikler)	14-30
C. Değerlendirme	31-52
Ç. Karşılaştırma	53-72
D. Sonuç	73-79
E. Bibliyografya	80-87

İkinci Bölüm

Katalog

- İncelenen yapıların plan kuruluşları ve süsleme özellikleri	89-91
A. Kapı kanatları	92-92
I. Esas kapı kanatları	92-115
II. Yan kapı kanatları	116-116
a. Kündekârî tekniğinde yan kapı kanatları	116-130
b. Çatma tekniğinde yan kapı kanatları	131-131
III. Avlu kapı kanatları	132-138
IV. Üst mahfile çıkış kapı kanatları	139-149
B. Pencere kapakları	150-150
I. Kündekârî tekniğinde pencere kapakları	150-275
II. Çatma tekniğinde pencere kapakları	276-279
C. Dolap kapakları	280-296
Ç. Vâz kürsüleri	297-326
D. Tavan süslemeleri	327-327
I. Kündekârî tekniğinde tavan süslemeleri	327-331

II. Ağaç üzerine malakârî tekniğinde kalemiŖi tavan s¼slemeleri ...	332-336
- Kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarında kullanılan maden s¼sler	337-369
Kilitler	
Rozetler	
KuŖaklar	
Notlar	370-373
Planlar	374-374
Resimler	375-422
Desenler	423-455

ÖNSÖZ

Yüksek lisans çalışmamın bittiği yıllarda, öğrenciliğimden beri beni etkileyen Mimar Sinan'ın ölümünün 400. yılını anma etkinlikleri, bende bu büyük ustanın eserleri ile ilgili bir doktora çalışması yapma fikrini uyandırdı. Hocam Prof. Dr. Şerare Yetkin ile bu konuyu ele aldığımızda, Mimar Sinan'ın eserlerindeki ağaç sanatı üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapılmadığı sonucuna vardık. Ancak, konunun genişliği karşısında, çalışmanın çerçevesini, onun İstanbul'daki camileri ile sınırlama zorunluluğunu duyduk ve bundan sonra bu alanda yapılması gereken çalışmalar zincirinin bir halkasını, bu araştırma ile doldurmaya karar verdik.

Mimar Sinan'ın İstanbul'da inşa ettiği camiler tek tek değerlendirildi; ağaç sanatı açısından günümüze ulaşan özgün örnekler ile katalog meydana getirildi. Çalışma esnasında eserlerin resimleri çekildi; buna ek olarak, çeşitli boyutlardaki yüzlerce ağaç ve maden elemanın estampajları birkaç yılda tarafımdan çıkartıldı ve sonuçta ölçekli olarak fotokopileri çekilerek, dosya kâğıdı boyutuna getirildi. Alt yapısı bitirilmiş olan çalışma, hocamın vefatından sonra danışmanlığımı kabul eden Prof. Dr. Tanju Cantay'ın değerli katkıları ile yeniden düzenlendi; incelenen dönemden önceki ve sonraki ağaç sanatı içinde değerlendirildi. Burada herşeyden önce, bana bu çalışmayı yapma imkânını sağlayan rahmetli hocam Prof. Dr. Şerare Yetkin'e, yıllarca maddi ve manevi emek verdiği çalışmanın tamamlanmasını sağladığı için yeni danışmanım Prof. Dr. Tanju Cantay'a teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Çalışmam sırasında, eserlerde kullanılan ağaçların türlerini belirleyen, kullanılan tekniklerle ilgili değerli bilgiler veren Vakıflar Bölge Müdürlüğü restorasyon ustası se-defkâr ve marangoz Rüçhan Yeğin'e, Şehzade Camii ağaç işleri restorasyonunu iz-lememe izin veren müteahhit Abdülkadir Aksu ve Musa Aksu'ya, türbelerdeki in-celemelerimi kolaylaştıran İstanbul Türbeler Müdürü Erman Güven'e, eserler üzerindeki kitabeleri okuyan hattat Turan Sevgili'ye, ağaç ve maden süsleme teknikleri konusunda beni bilgilendiren Doç. Dr. Mehmet Zeki Kuşoğlu'na; ayrıca, tezimin fotoğraflarını çeken, çizimlerle ilgili teknik yardımlarını esirgemeyen ve çeşitli konularda yardımcı olan Dr. Candan Nemlioğlu, Şevket Emrem, Nevhiz Deniz, Zafer Ceylan, Aysel Erek, Ayşe Erek, Cevdet Erek, Dr. Cihan Özsayiner, Nuray Yılmaz, Sabriye Parlak, Yasemin Erdim, Rıza Erkin ve Dilek Dişbudak'a bu çalışmanın gerçekleşmesindeki katkıları için teşekkür ederim.

Birinci Bölüm

A. Giriş

İnsanlık tarihinde ağacın günlük hayatta kullanılmaya başlanması, çeşitli eşya yapımında, mimaride ve onunla ilgili öğelerin bezenmesinde kendine özgü bir sanat dalının ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir.

Ağaç sanatının, Türk sanatı tarihi boyunca özgün ve sürekli bir gelişim göstermiş olduğu, kaynaklardan ve günümüze gelebilen örneklerden anlaşılabilir. Bu konudaki araştırmalar yakın denebilecek geçmişte başlamakta; ancak son yıllardan itibaren giderek artmaktadır. Konu, Türk sanatının tarihi ile paralel bir gelişme gösterdiği ve çok geniş bir zaman dilimini içine aldığından daha pek çok husus araştırmacıların incelemelerini beklemektedir. İşte bu amaçla yola çıkılan bu çalışmada, Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde ağaç sanatı, dolayısı ile 16. yüzyıl ve klasik dönemin doğruğundaki durum, ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Katalogu oluşturan bu dönem çalışmasına geçmeden evvel, dönemin öncesi ve sonrasındaki ağaç sanatına panoramik bir bakış, konunun kavranmasında yararlı olacaktır.

Türklerden günümüze gelen en erken ağaç işçiliği örnekleri, Orta Asya'da Bezel, Kotanda, Baş Adalar, Şibe ve Pazırık olarak adlandırılan kurganlardan elde edilmiştir. Bugün, Leningrad ve Moskova Müzeleri'nde sergilen bulgular arasında ağaç kap-kacaklar, masalar, at koşum takımlarının ağaç bezemeleri, bir ağaç lâhit üzerinde oyularak yapılmış kaplan, pars ve yaban domuzu figürleri; ayrıca ağaç heykelcikler ve kular, Türklerin bu konudaki ustalıkları hakkında ilk ipuçlarını vermektedir⁽¹⁾.

448'de Atilla'yı ziyaret eden Bizans elçisi Priskos'un yazdıklarından, kabul edildiği saraydaki odalar ile eşyaların ağaçtan yapıldığı ve her tarafın oyma süslemelerle kaplı olduğu öğrenilmekte ve o dönem ağaç işçiliği hakkında bazı bilgiler edinelebilmektedir⁽²⁾.

Türklerin İslamlaşmasından sonraki dönemlerine geçmeden önce, komşu çevreye baktığımızda Emevî ve Abbasîlerin ağaç sanatı örnekleri ile karşılaşırız. Erken örnekler, Bağdat'ın kuzeyinde Dicle nehri üzerine Takrit'te bulunmuş bir grup tahta oyma eserdir. Bugün Metropolitan Müzesi'nde sergilenen 7. ve 9. yüzyıl arasına tarihlenen bu parçalarda, Helenistik ve Sasanî etkisini yansıtan üzüm salkımları ile ucu öne doğru

kıvrılmış palmetler; ayrıca diğler tipte palmetler, çam kozalakları ve kıvrık dallar görülür. Yine bu dönemden, Kayrevan Seydi Ukba Camii'nin Bağdat'ta hazırlanmış ağaç minberi, benzer süslemeleri ile, 9. yüzyılın buradaki zengin ağaç sanatı örneklerinden günümüze gelen en zengin olanlarından birisini oluşturur ⁽³⁾ . Diğler bir çevre olan Mısır'da Fatımiler (910-1171) dönemindeki ağaç sanatı örnekleri, 10-12. yüzyıl Mısır ve Suriye yapılarının taş rölyeflerinden etkilendiklerini göstermektedir. Kahire Müzesi'ndeki El Ezher Camii'nin kapısı ile El Hakim Camii'nin ağaç işleri bunlara örnektir. Ayrıca, Metropolitan Müzesi'nde bir kapı ile Kahire Müzesi'ndeki ağaç sanatı örnekleri, bu dönemin geç örneklerinde hayvan figürlerinin çok yaygın bir bezeme olarak ele alındığını göstermektedir ⁽⁴⁾ .

Türklerin İslâmlaştıkları, ancak Selçuklu hakimiyetine girmelerinden önce, Taşkent, Semerkant ve Buhara çevresinden günümüze gelen az sayıda eserlerindeki küffî kitabeler, devrin taş süslemeleri ile yakın benzerlikler gösterir. Metropolitan Müzesi'ndeki bir rahle ile Hoca Ahmet Yesevî Camii'nin kapıları, zengin kıvrık dal ve rumî desenleri ile benzer özellik taşırlar ⁽⁵⁾ . Gaznelilerin Arus ül Felek Camii'nin ağaç direkler ile taşındığı, içinin çok zengin süslemeli olduğu kaynaklardan öğrenilmekte; 10. ve 11. yüzyıllarda bu tip yapılara Semerkant'ın doğusunda Oburdan, Kurut ve Hive'de rastlanmaktadır ⁽⁶⁾ .

12. yüzyılda ilk Türk beylikleri ile hazırlık döneminden sonra, 13. yüzyılda Selçuklu hakimiyetinde Anadolu'da ağaç sanatı sürekli gelişim göstermiş; devletin yıkılması ile oluşan Beylikler devrinde, 14. yüzyılda bu gelişme devam etmiştir. Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler döneminde ağaç sanatı hakkında bize fikir veren günümüze gelen başlıca eserler, minberler, mihraplar, kapı kanatları, pencere kapakları, sütun başlıkları, kirişler, konsollar, rahleler, sandukalar olarak sayabiliriz. Bunların yapımında, özellikle ceviz, elma, armut, sedir, abanoz ve gül ağacı kullanılmış; çeşitli gruplara ayrılabilen künde-kârî, oyma, kafes, şebekeli oyma, kakma ve boyama gibi teknikler uygulanmıştır ⁽⁷⁾ .

Bu dönemden günümüze gelen ağaç eserlerden örnekleri işlevlerine göre şöyle sıralayabiliriz :

Minberler

Harput Sere Hatun Camii (12. yüzyıl), Aksaray Ulu Cami (12. yüzyıl), Ermenak Sare Hatun Camii (12. yüzyıl), Konya Alâeddin Camii (1155), Ankara Alâeddin Camii (1197), Malatya Ulu Cami (13. yüzyıl, Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde), Siirt Ulu Cami (13. yüzyıl), Ankara Kızıl Bey Camii (13. yüzyıl), Amasya Burmalı Minare Camii (13. yüzyıl), Kayseri Ulu Cami (1205), Kayseri Huand Hatun Camii (1237), Divriği Ulu Cami (1228), Sivrihisar Ulu Cami (1275), Ankara Arslanhane Camii (1289), Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1298), Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camii (14. yüzyıl başı, Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde), Niğde Sungur Bey Camii (14. yüzyıl), Çorum Hamid (Muzafer Paşa) Camii (1301), Çorum Ulu Cami (1306), Birgi Ulu Cami (1322), Manisa Ulu Camii (1376), Ankara Ahi Elvan Camii (1382) minberleri

Mihraplar

Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camii (14. yüzyıl başı, Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde) mihrabı

Kapı kanatları

Ankara Hacı Hasan Camii (13. yüzyıl başı), Ankara Kuyulu Hoca Paşa Camii (13. yüzyıl), Konya Beyhekim Mescidi (13. yüzyıl, Berlin Staatliche Müzesi'nde), Amasya Gök Medrese Camii (13. yüzyıl, Amasya Müzesi'nde), Ankara Kızılbey Camii (13. yüzyıl, Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde), Kayseri Ulu Cami (1205, Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde), Konya Sahip Ata Camii (1258), Konya İnce Minareli Medrese (1261), Ankara Baklacı Baba Camii (1268), Ürgüp Damsaköy Taşkınpaşa Camii (14. yüzyıl başı), Niğde Sungur Bey Camii (14. yüzyıl), Ermenak Ak Mescid (1300), Ermenak Ulu Cami (1302), Birgi Ulu Cami (1322), Kastamonu İbni Neccar Camii (1356), Kastamonu Kasabaköy Mahmud Bey Camii (1367), Ermenak Sipas Camii (1371) kapı kanatları

Pencere kapakları

Akşehir Kileci Mescidi (13. yüzyıl sonu), Birgi Ulu Cami (1322), Gebze Orhan Bey Camii (14. yüzyıl ortaları) pencere kapakları

Tavan süslemeleri

Bu gruba giren boyama tekniğindeki süslemeler, ahşap camilerin sütun başlıklarında, konsollarında, kirişlerinde görülmektedir. Bunlarda kırmızı, koyu mavi, sarı, beyaz renklerde aşı boyası ile altın yıldız kullanılmıştır. Bu tekniğin görüldüğü eserlere örnek olarak Afyon Ulu Cami (1273), Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1298), Beyşehir Köşkköy Mescidi (14. yüzyıl), Kastamonu Kasabaköy Candaroğlu Mahmud Bey Camii (1366) sayılabilir.

Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemindeki ağaç işçiliği hakkında fikir veren örneklerden biri de rahlelerdir. Bunlar, tek merkezde açılıp kapanan parçalardan oluşurlar. Üzerlerinde oyma tekniği ile yapılmış yazı ve bitkisel bezeme yer alır. Bugün Ankara Etnoğrafya, İstanbul Türk ve İslâm Eserleri, İstanbul Topkapı Sarayı, Konya İnce Minareli Medrese, Konya Mevlâna ve Berlin Devlet Müzelerine dağılmış olarak yer almaktadırlar. Bunlardan, İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde bulunan bir örnekte, Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus'un ismi yazılıdır. Konya Mevlâna Müzesi'nde bir diğer örnekte de 1278 tarihi yer almaktadır ⁽⁸⁾.

Bu dönemdeki ağaç sanatının sergilendiği bir grup da sandukalardır. Bunlardan biri Mevlâna Türbesi'ndedir ⁽⁹⁾. Bir başka örnek 1350 tarihini taşıyan Ahi Şerafeddin Sandukası'dır. Ankara Etnoğrafya Müzesi'ndeki bu eser, ceviz ağacından olup, altı, kareye yakın dikdörtgen, üstü, yarım sekizgen prizma biçiminde ve kapaklıdır. Üzeri düz yüzeyli derin oyma tekniğinde yazı ve bitkisel karakterde desenlerle bezelidir ⁽¹⁰⁾.

Anadolu'da Selçuklularla gelişip özgün bir üslûp haline gelen ağaç sanatı, Beylikler devrinde aynı anlayışla sürdürülmüş; birliği yeniden sağlayan Osmanlılarla da devam ettirilmiş; ancak zaman içinde değişik bir üslup oluşturulmuştur. Bu oluşumun doruğu olan 16. yüzyıl klasik devir üslûbundan önce gelen 15. yüzyıl ağaç sanatında, bir yandan Selçuklu geleneği sürdürülmüş bir yandan da yeni üslûbun ilk basamaklarını oluşturan örnekler yapılmıştır. Malzeme olarak ceviz, elma, armut, sedir, abanoz, gül, çınar, ıhlamur, meşe ve şimşir ağacı kullanılmış; yine Selçuklularda görülen, çeşitli gruplara ayrılabilen künde-kârî, oyma, kafes, kakma, şebekeli oyma ve boyama teknikleri uygulanmış; ayrıca yüzyılın sonlarına gelirken, sedef, fildişi ve gümüş parçalarla kakma ilâvesi ile değişik ve zengin bir görünüm kazanılmaya başlanmıştır ⁽¹¹⁾.

Bu dönemdeki ağaç sanatını ortaya koyan günümüze gelen eserlerden örnekleri, işlevlerine göre minberler, kapı kanatları, pencere kapakları, vâz kürsüleri, tavanlar ile onu taşıyan sütunlar, sütun başlıkları, kirişler, konsollar, rahleler ve sandukalar olarak şöyle sıralayabiliriz :

Minberler

Bursa Ulu Cami (1400), Ayaş Ulu Cami (15. yüzyıl başı), Ankara Ahi Elvan Camii (1413), Ankara Hacı Bayram Veli Camii (1427), Edirne Muradiye Camii (1436), Küre Hoca Şemsüddin Camii (1473), Manisa İvaz Paşa Camii (1484), Manisa Hatuniye (1490), İstanbul Firuz Ağa Camii (1491), Bursa Başçı İbrahim Camii (1491), Bursa Altıparmak Camii (15. yüzyıl sonu) minberleri

Kapı kanatları

Bursa Ulu Cami (1400), Ankara Sabuni (Karanlık) Mescid (15. yüzyıl), Ayaş Ulu Cami (15. yüzyıl), Amasya Bayezid Paşa Camii (1414), Merzifon Çelebi Mehmed Medresesi (1417), Bursa Yeşil Cami ve Türbe (1424), Bursa Muradiye Camii (1425), Merzifon Sultan Murad Camii (1426), Ankara Hacı Bayram Veli Türbesi (1429), Osmançık Koca Mehmed Paşa Camii (1430), Edirne Muradiye Camii (1436), Ankara Karacabey Camii (1440), Tire Yeşil İmaret (1440), Tire Hacı Hasan Camii (1440), Edirne Üç Şerefeli Cami (1447), Bursa II. Murad Türbesi (1450), Balıkesir Zağanos Paşa Camii (1462), İstanbul Fatih Camii (1470), Üsküdar Rum Mehmed Paşa Camii (1471), Bursa Şehzade Mustafa ve Cem Türbesi (1479), Bursa Şirin Hatun Türbesi (1480), İnegöl İshak Paşa Camii ve Medresesi (1481), Alaşehir Şeyh Sinan Paşa Camii (1481), Afyon Gedik Ahmed Paşa Camii (1482), Edirne II. Bayezid Camii (1484), Amasya Sofular Camii (1485), Tokat Hatuniye Camii (1485), Amasya Mehmed Paşa Camii (1486), Amasya II. Bayezid Camii (1486), Bursa Gülşah Hatun Türbesi (1486), Kütahya Hisar Bey Camii (1487), Manisa Hatuniye Camii (1490), Kocamustafapaşa Sümbül Efendi Camii (1490), Bursa Başçı İbrahim Camii (1491), Vezirköprü Taceddin Paşa Camii (1494), Tire Hoca Hacı Emir Camii (1498), Bursa Veled-i Harir Mescidi (15. yüzyıl 2. yarısı), İstanbul Fatih Karadeniz Medresesi (15. yüzyıl sonu), Eğrikapı Yatağan Mescidi (15. yüzyıl sonu), Osmançık Koyun Baba Türbesi (15. yüzyıl), Kocamustafapaşa Safiye Sultan Türbesi (15. yüzyıl sonu) kapı kanatları

Pencere kapakları

Ankara Ahi Elvan Camii (1413), Amasya Bayezid Paşa Camii (1414), Bursa Yeşil Cami ve Türbe (1424), Ankara Hacı Bayram Veli Türbesi (1429), Edirne Muradiye Camii (1436), Tire Yeşil İmaret (1440), Bursa Şehzade II. Ahmet Türbesi (1441), Edirne Üç Şerefeli Cami (1447), Bursa Şehzade Mustafa ve Cem Türbesi (1479), Afyon Gedik Ahmet Paşa Camii (1486), Bursa Gülşah Hatun Türbesi (1486), Bursa Başçı İbrahim Camii (1491) pencere kapakları

Vâz kürsüleri

Edirne Muradiye Camii (1436), Edirne Üç Şerefeli Cami (1447), İstanbul Firuz Ağa Camii (1491) vâz kürsüleri

Tavan süslemeleri

Ağacın üst yapı malzemesi olarak kullanımında ortaya konulan sanat, gelişmesini bu dönemde de sürdürmüştür. Bunun gereği olarak yapılardaki sütunlar, sütun başlıkları, kirişler, konsollar ile bunların taşıdıkları tavanlar, çeşitli yöntemlerle meydana getirilirken, bazıları kalemîşi bezemelerle değerlendirilmişlerdir. Kalemîşi bezemelerle günümüze gelebilen dönem yapılarını şöyle sıralayabiliriz :

Ankara'da 15. yüzyıldan Hoca Hundi (Örtmeli) Mescidi, Geneği Mescidi, Poyracı Mescidi, Hacı İvaz (Helvai) Mescidi, Sabuni (Karanlık) Mescid, Eyüp Mescidi tavanları, Bursa Muradiye Camii (1425) mahfil tavanları, Bursa II. Murad türbesi (1450) saçakları, Bursa Hacılar Mescidi (1470) mahfil tavanları

Rahleler

Müzelere dağılmış olarak bulunan bu devre tarihlendirilen rahlelerde, oyma tekniği ile yapılan bezeme yanında değişik malzemeden kakmalar da yer almaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde 4331 envanter numaralı bir örnekte, üzerinde bir mührü Süleyman deseni yer almış; bunun içi, sedef, fildişi ve abanoz kakmalarla; alt taraflar ise oyma rumîlerle bezenmiştir. Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde 12781 envanter numaralı rahlede, oyma ile, geometrik ve bitkisel desenler, bordürler ve içi rumîlerle dolu bir mihrap işlenmiştir. Aynı müzede 12417 envanter numaralı bir diğer örnekte, altta yine bir mihrap şekli yer almış; bunun iki yanında oyma rumîler, üst tarafında kûfi yazı

işlenirken, üst tarafta, üç kollu yıldız şeklinde fildişi kakma yapılmıştır (12) .

Sandukalar

Bu grupta, çekmeceler, Kur'an mahfazaları sandukçalar, mücevher kutuları gibi eserler sayılabilir. Bunların üzerleri oyma ve kakmalarla bezenmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde 2/1846 numaralı bir çekmece örneği, 1447-49 tarihlerine ait olup, 18x20x30 cm boyutlarında, kutu şeklinde ve kapaklıdır. Üzerinde oyma ile yapılmış bitkisel desenler ve fildişi kakmalar yer almıştır (13) .

Selçuklu Beylikler ve Erken Osmanlı Devri ağaç sanatı örneklerinden sonra, katalogumuzu oluşturan, 16. yüzyılda Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde ortaya konulan eserler bize göstermektedir ki devralınan oyma, şebekeli oyma, kafes, kakma ve kalemişi yanında, özellikle künde-kârî tekniği, vazgeçilmez bir şekilde uygulanmıştır. Malzeme özellikle ceviz ve şimşirdir; ikinci derecede ise meşedir ki avlu kapı ve pencere kapaklarında kullanılmıştır. Ayrıca abanoz, maun, sedef, fildişi, gümüş ve altın parçalar süslemede yardımcı malzeme olmuşlardır.

Bu devirde camilerdeki ağaç sanatı örnekleri fonksiyonel olarak ele alındığında, bunlardan kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarının tamamına yakınına yakınırıngeometrik yıldızlı veya kare ve diktörtgenli atlamalı kuruluşlu künde-kârî tekniği ile yapıldığı görülür. Pek azı ise, yine künde-kârî tekniğinin bir grubu sayılabilecek, çoğunlukla tek bir ağaçtan elde edilen yekpare tablalı, çatma tekniğindedir. Künde-kârî tekniğindeki asıl yenilik, bazılarında kakma bezemeye çok geniş olarak yer verilmesidir.

Geçmişten az sayıda günümüze gelmiş olan vâz kürsüleri, bu dönemde birkaç istisna dışında hemen her yapıda günümüze gelmiş, hatta bazılarında birden çok sayıda yer almıştır. Bunlarda da yine aynı teknikler uygulanmıştır. Bazıları sade bir görünüm arz ederken, bazıları ise üzerlerine yapılan değişik teknik ve malzemedeki kakmalarla çok zengin ve ihtişamlı bir görünüm sergilerler.

Bu dönem camilerinde ağaç tavan süslemeleri, önceki dönemlerin geleneğini sürdürmüştür; künde-kârî tekniğinde tavan süslemeleri ve ağaç üzerine malakârî tekniğinde kalemişi tavan süslemeleri şeklinde, bazı camilerin mahfil altı tavanlarında tabii boyalar ve altın yaldızla renklendirilen dönem üslûbundaki desenlerle yer almışlardır.

Bu dönemdeki ağaç sanatı hakkında fikir veren eserlerden bazıları da müzelerde bulunan rahle, Kur'an mahfazası ve çekmece gibi küçük eserlerdir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde 2118 envanter numaralı bir rahlenin üzerinde, altın kakma, bitkisel bezeme ile süslü yazı yer alır. 15-17. yüzyıl arasına tarihlenmektedir ⁽¹⁴⁾. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde 3 envanter numaralı Kur'an mahfazası ise 1505 tarihli olup Sultan II. Bayezid'e ait olduğunu belirtir fildişi kakma yazı frizlidir ⁽¹⁵⁾. Aynı müzede, Sultan II. Selim Türbesi'ne ait olduğu sanılan bir başka Kur'an mahfazası da dört köşeli biçimde, yüksek ayaklı ve kubbe şeklinde kapakla örtülüdür. Üzerinde geometrik kuruluşlu bezeme, sedef, fildişi ve abanoz kakma ile yazı frizi yer almıştır ⁽¹⁶⁾. Yine müzelerde, 16-17. yüzyıllara tarihlenen birçok çekmece yer almaktadır. Bunlar Kur'an çekmeceleri, sakalı şerif çekmeceleri, mücevher çekmeceleri, para çekmeceleri, tuvalet çekmeceleri, çamaşır çekmeceleri, yazı çekmeceleri ve mektup çekmeceleri gibi değişik amaçlar için, çoğunlukla da gül ve meşe ağacından yapılmışlardır. Üzerlerinde fildişi, bağa, gümüş ve bazen de zümrüt, akik, yakut gibi değerli taşlarla süsleme yapılmış; oyma ve kakma teknikleri uygulanmıştır ⁽¹⁷⁾.

Bir diğer önemli ağaç işçiliği ürünü de kayıklardır. Bunlardan örnekler İstanbul Deniz Müzesi'nde bulunmaktadır. Çeşitli amaçlar için üretilen kayıklar Ateş kayığı, Pazar kayığı ve Balıkçı kayığı gibi isimler taşırlardı. Ayrıca, sultanlara ait kayıklar ya da kadırgalardan örnekler de günümüze gelebilmiştir. Bunların arka taraflarına padişahın oturduğu köşk bölümü yapılmış; bu bölümün içine de bir taht yerleştirilmiştir. Köşkler, açık ve kapalı olarak iki tip yapılmış; kapalı olanlara pencereler açılmıştır. Muhtelif yerleri kabartma ve kakmalarla süslenmiştir. Örnek olarak, Kanunî Sultan Süleyman'a ait olan tekne çam, gürgen ve incir ağacından yapılmış önemli bir eserdir ⁽¹⁸⁾.

Klasik üslûptaki ağaç sanatı, 17. yüzyılda da devam etmiştir. Önceki döneme göre daha az sayıda örnekler görülse de bunlarda, önceki dönemdeki teknik ve malzeme kullanımını aynen sürmüştür; ancak, sedef ve bağa kakma veya yapıştırarak bezemede artış, özellikle dikkati çekmektedir. Kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapaklarının yapımında yine künde-kârî ve çatma tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin, yıldız kuruluşlu olarak uygulandığı son örnekler, yüzyılın en önemli ve büyük çaptaki iki yapısı olan Sultan Ahmed Camii (1617)'nin kapı kanat ve pencere kapakları ile Yeni Cami (1663)'nin kapı kanatlarında yer almaktadır. Aynı tekniğin, kare ve dikdörtgenli atlamalı

kuruluşlu örnekleri ise, Şehzadebaşı Kuyucu Murad Paşa Külliyesi (1605) ve Üsküdar Çinili Cami (1640) gibi dönemin küçük ölçekli yapılarının kapı kanatları ve pencere kapakları ile devrin diğer büyük ölçekli camii olan Yeni Cami'nin pencere kapaklarında görülmektedir. Yine bu devrin önemli yapılarından Topkapı Sarayı'ndaki Revan Köşkü (1636) ve Bağdat Köşkü (1639) ile Yeni Cami'nin hünkâr mahfili ve kasrındaki kapı kanatları ve pencere kapakları ise çatma tekniği ile yapılmıştır; ancak tüm ön yüzleri, adeta hiç boşluk bırakmayacak şekilde ince fildişi, abanoz, maun ve gümüş çubuklar ile çevrili geniş plakalar halinde sedef ve bağa yapıştırılarak kaplanmıştır ki bu tür süsleme bu yüzyılın karakteristiği olmaktadır. Yine bunlarda, yüzey kuruluşunda üç tablalı görünüm, orta tablalarda geometrik yıldız kuruluşları devam ederken, kayıtların daralması, üzerlerinde rozetlere yer verilmemesi, üst ve alt tablalarda, dönem üslûbunda ve yeni benimsenen palmete benzer veya eğrisel hatlı desenlerle yapılan bezemeler diğer yenilikler olmaktadır.

Bu yüzyıldaki vâz kürsüleri için, az sayıdaki örneğe rağmen diyebiliriz ki, Sultan Ahmet Camii'nde, yüzey kuruluşunu meydana getiren tablalar, künde-kârî tekniği ile ve geometrik bölmeleri kakma ile bezeli yıldız kuruluşlu olarak meydana getirilmiş; Yeni Cami'de ise yüzlerdeki tablalar, düz yüzeyli ağaç olarak yapılmış, üzerlerinde yer alan yıldız kuruluşları, ince çubuklar ya da geniş yüzeyli plakalar şeklindeki malzemenin yanyana yapıştırılması sureti ile kaplanarak oluşturulmuştur. Her ikisinde de sedef ile Yeni Cami'de daha bol olarak bağa kullanılmış olması ve bazı yeni desenler, değişen üslûp anlayışına işaret etmektedir. Bu arada bir diğer örnek, Üsküdar Çinili Cami'nin vâz kürsüsüdür. Yüzleri, kare ve dikdörtgen atlamalı kuruluşlu künde-kârî tekniğinde tablalı, sade bir eser olmasının yanında, üzerinde çok sınırlı fildişi ve abanozla kakma bezeme ile kare planlı değil de köşe için üç yüzlü olarak yapılmış olması, yeni bir anlayışı göstermektedir.

Gerek Sultan Ahmed Camii'ndeki hünkâr mahfili altı tavan süslemesi, gerekse Yeni Cami hünkâr kasrındaki kubbe ve tavan süslemesi, bu yüzyılda da klasik dönem ağaç tavan süslemelerinin devam ettiğini göstermekte ve bu üslûbun son örneklerinden olmaktadır.

Bu yüzyıldan günümüze gelen Kur'an mahfazalarında ve çekmecelerde, 16. yüzyılın özellikleri süregelmiş; ancak bezeme yönünden bazı yenilikler yapılmıştır. Ge-

ometrik düzen içinde bitkisel karakterli desenlerin yanısıra yazı frizleri de önemli bir bezeme elemanı olma özelliğini korumuş; sedef ve fildişi yanında bağa kullanımı ağaç sanatını renklendirmiştir. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde 19 envanter numaralı bir Kur'an mahfazası vardır ki Sultan III. Mehmed Türbesi (1608/09)'ne aittir. Sekizgen gövdeli, yüksek ayaklı ve kubbeli kapaklı olup bu dönemin nadide eserlerinden biridir (19).

Sultan IV. Mehmed (1648-1687)'in saltanat kadırgası da bu yüzyılın dikkat çeken ağaç eserlerinden biridir. Deniz Müzesi'nde 221 envanter numaralı olan eserin arkasındaki köşk bölümünün iç yüzeyi, panolar halinde düzenlenmiş; zeminde bağa kullanılarak, sedef ve fildişi ile bezeme yapılmıştır. Aralarda yer yer kıymetli taşlar, gümüş ve pirinç levhalar görülür. Ayrıca tavanda, aynı malzemelerle yapılmış geometrik yıldız kuruluşu ile etrafında bir dal üzerinde gelişen simetrik bitkisel bezeme yer almıştır. Ayrıca köşkün arkası, geometrik yıldız desenli, oymalı korkulukla çevrilidir (20).

18. yüzyıldan itibaren, önce Lâle Devri ve bunu takip eden barok ve diğer Avrupa kökenli üslûpların benimsenmesi, yapı sanatını olduğu kadar ağaç sanatını da etkilemiş, klasikleşen bir çok özellikten vazgeçilirken başka yeni özellikler benimsenmiştir. Kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapaklarının yapımında, Üsküdar Yeni Valide Camii (1710) ve Beylerbeyi Valide Camii (1778)'nin bazı kapı kanatlarında kare ve dikdörtgen atlamalı kuruluşlu künde-kârî tekniğinin; Topkapı Sarayı'nda III. Ahmed Kütüphanesi (1719)'in çatma teknikli pencere ve dolap kapaklarında, tüm ön yüzeyin fildişi ve abanoz parçalarla yapıştırılarak kaplandığı bezemenin hemen hemen son örnekleri görülürken, tablaları yekpare bir ağaç ile kaplı veya birden çok düz ağaç ile bölümlü çatma tekniğinde örnekler benimsenmiştir. Nuruosmaniye Camii (1755), mimaride olduğu kadar bu teknikteki ağaç sanatının yeni üslûptaki özgün örneklerinden birini oluşturmuştur. Bu dönemde yapılan örneklerin çoğunluğu buradaki gibi kakmasız sade yüzeyli olduğu gibi, Lâleli Camii (1763)'nin pencere kapaklarında fildişi, abanoz ve açık renkli ağaçla Yeni Fatih Camii (1771)'nin pencere kapaklarında sadece açık renkli bir ağaçla oluşturulan kakma düzenlemeli örnekler gibi süslemeli olanlar da görülmektedir.

Yine 18. yüzyılda da künde-kârî tekniğinde vâz kürsüleri ile, yüzey tablaları düz yüzeyli ağaç kaplama halinde ve üzerlerinin sedef, fildişi, abanoz gibi malzemenin yan-

yana yapıştırmaları ile oluşan desenlerle bezendiği vâz kürsüleri devam etmiştir. Bunlarda üslûp değişse de klasik desenler ile beğeni kazanan yeni desenler birlikte değerlendirilmeye devam edilmiştir. Yeni Valide Camii (1710) vâz kürsüsü ile Lâleli Camii (1763), Fatih Camii (1771) ve Beylerbeyi Valide Camii (1778) vâz kürsüleri bu tekniklere örnek olmaktadır. Ayrıca bu yüzyılda, taşınabilir ağaç vâz kürsüsü yapımı anlayışında da değişiklik olmuş ve Nuruosmaniye Camii (1755)'ndeki ile, bulunduğu yere sabit ve mermer vâz kürsüleri geleneğinin önu açılmıştır.

Yine bu yüzyıldan önem taşıyan bir diğere eser, klasik dönemden itibaren ağacın yerine mermerden yapımı tercih edilen minberlerin yanısıra, ağaçtan yapılmış olan Beylerbeyi Valide Camii (1778) minberidir. Yeni üslûptadır ve dönem vâz kürsüleri gibi yanyana yapıştırılan fildişi, abanoz ve maun parçalar ile kaplıdır. Bundan başka, yeni üslûpta, ancak sade ağaç minber işçiliği de süregelmiştir.

18. yüzyılın başlarından günümüze gelebilen Anadoluhisarı'nda Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı (1700) tavan süslemesinde, canlı renkli boyalar ve altın yaldızla yapılmış gül, karanfil, lâle, menekşe ve nar çiçekli bezeme görülür ⁽²¹⁾. Yine, Topkapı Sarayı'ndaki III. Ahmed Yemiş Odası (1705)'nin tavanında gül, karanfil ve lâlelerle aynı karakterde bezeme yapılmıştır ⁽²²⁾. Bunlarda natüralist üslûp hakimdir. Artık, tavan süslemesinde klasik üslûptaki desenler, yerini, Avrupa tesirli yeni bir üslûba bırakmaya başlamıştır.

Aynı üslûpta bir diğere tavan süslemesi de Sultan Selim Camii (1522)'nin hünkâr mahfili altı tavanında görülür. Naturalist üslûptaki gül, karanfil ve lâlelerin fiyonklanarak buketlenişi, caminin yapıldığı dönemde hiçbir yapıda rastlanmadığı için analogik olarak 18. yüzyıla tarihlendirilmektedir ⁽²³⁾.

Bu yüzyılda yapılan çekmecelerde görüldüğü üzere, yine klasik ağaç sanatı yanında, yeni biçimlere yönelik de sürmektedir. Bunun en belirgin örneklerinden birisini, Topkapı Sarayı Müzesi'nde 2/2820 envanter numaralı Sultan I. Mahmud'un yazı çekmecesini oluşturur. Çekmecenin içi ve dışı, bağa ve sedef mozaik şeklinde kaplanarak bezenmiştir ⁽²⁴⁾.

19. yüzyıl başlarından, sonlarındaki yeni klasik akıma kadar, ağaç eserlerde Avrupa etkili üslûplar ve desenler artarak devam etmiştir. Kapı kanatları, pencere ka-

pakları, dolap kapakları çatma tekniği ile yapılmaya devam edilmiştir. Ağaç vâz kürsüleri ile minberlerin yerini çoğunlukla bunların mermerleri almış; bazıları ise dönem uslûbundaki biçimlerde ve ağaç olarak yapılmakla birlikte, üzerleri mermer taklidi boya ile boyanmıştır. Tavanlar yanyana çakılan düz ağaçlarla kurulduktan sonra üzerleri ya sıvanmış ya da ağaç çıtalarla kabartılarak ve farklı renklerde boyanarak hareketlilik ve bezeme sağlanmıştır.

Bu yüzyıldaki ağaç sanatı örneklerinden biri de Sultan Abdülmecid'in kayıklarıdır. Deniz Müzesi'nde 223 envanter numaralı bir kayıkta, köşk bölümünde, yaldızlı kartal, asma dalları, üzüm salkımları ve peteği andıran süslemeler yer alır. Yine aynı müzedeki Sultan Mehmed Reşad'ın 227 ve 234 numaralı saltanak kayıkları da Avrupa etkisindeki üslûbu ile bu türdeki Osmanlı ağaç sanatının son örneklerini oluşturmaktadır (25).

19. yüzyılın başından itibaren ağaç işçiliğinin bir uygulama alanı da arabalar olmuştur. Bunlar koşu, kâtip odası, talika, fayton, landon, kupa, parasol, sandık diye isimlendirilmişler ve ayrıntılı işlenmiş oymalarla bezenerek birer sanat eseri haline getirilmişlerdir (26).

19. yüzyılın sonlarında, Avrupa'da, başta Fransa olmak üzere Belçika, Almanya, Avusturya, İtalya, İspanya, İngiltere ve İskoçya'da yaygınlaşan "Art Nouveau" diye adlandırılan bir üslûp doğdu. Mimarîde olduğu gibi küçük eşya alanında ve mobilyada uygulandı. İmparatorluğun son yıllarında, başlangıçta ithal eşyası olarak edinildi; daha sonraları İstanbul'da üretilmeye başlandı; köşk, yalı ve büyük otellerin döşenmesinde kullanıldı. Bu yüzyılın başındaki örneklerde ise aşırı bezemeden çok, barok ve rokoko üslûplarının yönlendirdiği akantüs yaprakları, deniz kabukları ve insan figürleri ile birlikte altın ve tunç süsler kullanıldı (27).

Konu ile ilgili yayınlar

Türk sanatı tarihinde ağaç sanatı hakkında inceleme ve araştırmaların başlangıcı çok eski tarihlere inmemektedir. Günümüze yaklaştıkça bu konuda incelemeler çoğalmakta ise de Türk sanatı içinde hâlâ az tanınan konulardan biri olmaya devam etmekte; daha birçok husus ya da dönem, ayrıntılı çalışmaları beklemektedir.

Kitap, makale, katalog, ansiklopedi ve ansiklopedik sözlük maddeleri halinde bulunan ağaç sanatı ile ilgili eserler arasında, Mimar Sinan'ın yapılarındaki ağaç sanatı

hakkında genel kapsamlı çalışmalara henüz pek rastlanmazken, bu sanatla ilgili teknikler hakkında bilgi veren, bir veya daha çok eseri tanıtan, belli dönemleri ele alan veya çeşitli sanat dalları ile ilgili kapsamlı incelemeler içinde ele alınan çalışmalar bulunmaktadır.

Yararlanılan kaynaklardan, ağaç eserler meydana getirilirken ve onların bezenmesinde kullanılan çeşitli tekniklerin anlatıldığı eserlerden bazıları şunlardır:

- M. Mazhar Anacan, "Sedef ve Sedef Sanatı", Antika, 19, İstanbul, 1986, s. 8-13.
- Can Kerametli, "Osmanlı Devri Ağaç İşleri, Tahta Oyma, Sedef, Bağa ve Fildişi Kakmalar", Türk Etnoğrafya Dergisi, IV, Ankara, 1962, s. 5-13.
- Mehmet Zeki Kuşoğlu, Dünya Sanatımız Kültürümüz, İstanbul, 1994.
- Gönül Öney, "Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Devri Ahşap Teknikleri", Sanat Tarihi Yıllığı, III, ^{İstanbul, 1970.} s. 135-150.

Ağaç sanatı ile ilgili, bir veya daha çok eseri tanıtan, tarihsel gelişim içinde veya belirli bir dönemdeki gelişmeyi inceleyen ya da çeşitli sanat dalları ile ilgili kapsamlı araştırmalar içinde, bu sanatla ilgili eserlerin özelliklerini ve benzerliklerini ortaya koyan çalışmalardan bazıları şunlardır :

- Yıldız Demiriz, Osmanlı Mimarisinde Süsleme I, Erken Devir (1300-1453), İstanbul, 1979.
- Yıldız Demiriz, "XIV. yüzyılda Ağaç İşleri", Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. yüzyıl), İstanbul, 1977, s. 61-71.
- Yıldız Demiriz, "Sinan'ın Mimarisinde Bezeme", Mimarbaşı Koca Sinan'ın Yaşadığı Çağ ve Eserleri, I. cilt, İstanbul, 1988, s. 465 - 474.
- Ayla Ersoy, XV. Yüzyıl Osmanlı Ağaç İşçiliği, İstanbul, 1993.
- Nermin Sinemoğlu, "Üsküdar Mihrimah Camii (İskele Camii) Ana Giriş Kapısı Kavatları", Akademi, 10, İstanbul, 1981. s. 41-46.
- Erdem Yücel, "Türk Sanatında Ağaç İşçiliği", Türk Dünyası Araştırmaları, 82, İstanbul, 1993, s. 169-194.

B. Araştırmalada yer alan terimler

(Yüzey alanları, bölümler, malzeme , teknikler)

I. Yüzey alanları ve bölümler

Kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları

Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde ağaç kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarında şu bölümler yer alır :

Seren

Alt hareket mili ve kilidin takıldığı, iki yandaki düşey konumlu kalın parçalardır. Uzun yekpare bir ağaç olup kolon işlevindedir (Tek istisna, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nin, kuzeyde iki kat boyunca uzanan iki penceresinin kapaklarıdır; burada her bir kapağın serenleri iki ağaçtan meydana getirilmiştir).

Kayıt

Serenleri, yatay olarak üst ve alt olmak üzere iki yerden bağlayarak üç bölüm oluşturan giriş fonksiyonunda yekpare ağaçlardır.

Başlık

Serenlerin arasını alt ve üstten bağlayarak kapatıp sınırlayan yekpare ağaçlardır.

Tabla

Ağaçtan, büyük yüzeyli düzgün parçalardır.

Üst tabla

Yanlardaki serenler ile üst başlık ve üst kayıt arasında enine yatık dikdörtgen veya kare biçimdeki bölümdür. Burası, düz bir ağaç ile doğrudan doğruya kapatıldığı gibi, dört kenardan bir miktar kadar içe doğru, geometrik ara bölmeler ve onların çatıldığı çıtalarla künde-kârî tekniğinde çerçeve meydana getirildikten sonra düz bir ağaç ile de kapatılmaktadır. Ortada, düz bırakılmış ya da üzerine yazı yazılmış veya bezeme yapılmış olan bu bölüme "ayna" denir.

Orta tabla

Yanlardaki serenler ile alt ve üst kayıtların arasında kalan dikine dikdörtgen biçimindeki bölümdür. Düz bir ağaçla çatma tekniği ile kapatıldığı gibi, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmeler ve onların çatıldığı çıtalarla künde-kârî tekniği ile kapatılanları da vardır. Bu tip kapatılanların bazılarında, ortada, geometrik yıldız geçmenin merkezinde yarım küre biçiminde bir çıkıntı yer alır. Yüzey kuruluşuna uygun olarak gelişen geometrik ara bölmeler ve çıtaların, künde-kârî tekniği ile çatılarak oluşturdukları yarım küre biçimindeki bu oluşuma "kabara" denir. Bu çıkıntı bölüm, içten, kapıya dikey olarak çakılı olan demir çubuğa dayanır ve böylece desteklenir.

Alt tabla

Yanlardaki serenler ile alt kayıt ve alt başlık arasında, kareye yakın enine dikdörtgen veya kare biçimindeki bölümdür. Orta tabla gibi örtülüdür.

Bini

Yanyana kapanan iki kanat veya kapağın çekili konumda iken, ek yerlerini örten parçadır. Çoğunlukla kapıların sol kanatlarında; pencerelerin sol, dolapların ise sağ kapaklarında çakılı olarak yer alır. Kanat veya kapağa, bir ilâve olup genellikle beş çivi ile çakılıdır. Yekpare olduğu gibi üç veya daha fazla parçadan meydana getirilmiş de olabilir.

Bini şu bölümlerden meydana gelir :

1. Bini saçakları : Bininin üst ve alt bölümleri olup, kanat veya kapakların alt ve üstten kayıtlar hizasına kadarki uzunluğudur.
2. Bini gövdesi : Bininin, saçaklarının alt ve üst kayıtlar hizasındaki uçlarını birleştiren dar ve uzun bölümüdür.
3. Bini ortası : Bini gövdesinin ortasıdır. Burası, çapı saçak uç genişliği kadar olan bir daire şeklinde genişletilmiştir. Eğer kanat veya kapak kilit taşıyorsa, erkek kilit, bu bölümün altındaki oyuktan dil kısmı yana ve dışa doğru çıkacak şekilde uzanır ve bini ortasının tam merkezinden çıkarılan bir çivi ile tutturulur.

Kavela

Düsey konumdaki serenlere, yatay konumdaki kayıtları ve başlıkları tutturup sabitleştiren çember kesitli ağaç çubuklar olup çivi işlevindedirler. Bunlar, başlıkların bağlanmasında ikişer, kayıtların bağlanmasında üçer adet kullanılmıştır.

Üst hareket mili görevi gören seren üst uzantısı

Kanat veya kapakların, dönme eksenini üzerindeki yan serenlerinin, silindirik şeklindeki üst uç uzantılarıdır. Bu çıkıntı parça, söve arkasında tavanda yer alan deliğe sıkıca girer ve bir mil görevi görerek dönmek sureti ile kanat veya kapağın açılıp kapanmasını sağlar. Bu seren uzantısının aşınıp kırılmaması ve serbest hareket edebilmesi için, döndüğü deliğin içinde demirden bir bilezik yer alır.

Kanat veya kapakların dönme hareketini sağlayan elemanlar

Alt hareket mili

Kanat veya kapakların dönme eksenini üzerindeki yan serenlerine alttan çakılı bir mildir. Demirden yapılmış olup, serene çakılan tarafı, uca doğru sivrilmiş dört yüzlü prizmatik üçgen veya konik biçimdedir. Milin bu bölümünü bünyesinde taşıyan yere dönük tarafı, geniş bir koni biçiminde olup, söve arkasında altta yerde yer alan hareket millini altlığının çukuruna oturur. Kanat veya kapak, açıldığında veya kapatıldığında mil, eksenini etrafında dönmek sureti ile açılıp kapanmayı sağlar.

Hareket mili tespit plakası

Kanat veya kapakların serenlerinin kalınlığı kadar ende, demirden bir plaka olup altta, serenler ve alt başlık boyunca uzanır ve çivilerle buraya tespit edilir. Hareket mili, bu plakanın deliğinden geçerek serene çakıldığı için, hareket millini tespit işlevi görür ve onun oynayıp yerinden çıkmasını önler.

Hareket mili altlığı

Kanat veya kapakların sövelerinin arkasında, altta yerde gömülü olarak yer alan bir demir elemandır. Kare veya kareye yakın dikdörtgen şeklindeki tabanından itibaren, prizmatik dörtgen veya konik şekilde hafifçe yükselen gövdesinin tam üstünde ve ortada bir çukur yer alır. Bu çukur vasıtasıyla, kanat veya kapakların alt hareket millerine ya-

taklık ederek, onların bir noktada dönmelerini sağlar. Altlık, etrafına kurşun dökülmek sureti ile, bulunduğu yere sabitleştirilmiştir.

Kanat veya kapakların kilitlemesi

Kanat veya kapaklarda üç tip kilitleme görülür :

1. Kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarında görülür. Ön yüzde uygulanır. Dişi ve erkek kilit konumundaki süslemeli veya süslemesiz bakır parçalar, kanat veya kapaklar kapatıldığında yanyana gelirler. Erkek kilidin ucu delikli dil uzantısı, diğer kanat veya kapaktaki dişi kilidin iki adet hazneli ve delikli çıkıntı parçalarının arasına girdikten sonra, her üç delikten asma kilit geçirilerek kilitleme yapılır. Pencere kapaklarının çoğunluğunda ise asma kilit yerine, dişi kilidin yer aldığı kanatta, kilidin biraz üzerinde bir ucu serene çakılı olan zincirin ucundaki pirinç sürgü çubuğunun, kilitlerin her üç hazneli deliğinden geçirilmesi sureti ile kilitleme yapılır.

2. Kapı kanatlarında görülür; arkadan ve ortadan kilitlemedir. Kanatlar kapatıldıktan sonra, duvara çakılı ve yere doğru sarkık konumda yer alan, bir kolu uzun L biçimindeki demir çubuğun, kanadın arkasında, serene üzerinde ve orta bölümde çakılı konumda plaka şeklindeki demirin, orta bölümünün bükülmesi ile oluşturulan daire biçimindeki deliğine sokularak, duvarla kanat arasına dayanması sureti ile kilitme yapılır.

3. Kapı kanatlarında görülür. Kanatların arka yüzlerinde, kapatıldıklarında yanyana gelen serenlerin alt taraflarında yer alan sürgüler vasıtası ile uygulanır. Sürgüler, yerden, kişinin hafifçe eğilmesi ile rahatça erişebileceği yükseklikte olan köşeli çubuk demirlerdir. Üst ucu halkalı olup, buradan, daha yüksekte serene üzerinde tespit edilmiş bulunan bir zincire takılıdır. Kanatlar kapatıldığında, sürgü çubuğunun, onu serene rap-teden iki adet mil kelepçesi içinden düşey olarak kaydırıldığında yerdeki yuvaya gir-mesi ile, kapının geriye gitmesi engellenir ve böylece sürgülenerek kilitleme yapılmış olur.

Kapakların kapatıldıktan sonra geriye gitmesini önleme mekanizmaları

Kapakların kapatıldıktan sonra geriye gitmesini önleyen üç tip mekanizma görülür

1. Kapakların biniye yakın serenleri üzerinde, alt tarafta yer alan halkaya takılı olan, ucu delikli veya kancalı demir plakanın, söve üzerindeki demir babaya geçirilmesi sureti ile kapak tespit edilir ve geriye gitmesi önlenir (Kasımpaşa Piyale Paşa Camii pencere kapakları).

2. Bir ucu delikli demir plakanın diğer ucu kanca şeklinde eğilmiştir. Delikli ucundan, sövede çakılı bulunan demir babaya takılmış olarak yer alır. Kapak çekili konumda bırakılmak istendiğinde, bu plakanın kancası, seren üzerinde çakılı olarak yer alan halkaya geçirilir ve geriye gitmesi önlenir (Edirnekapı Mihrimah Camii pencere kapakları).

3. Pencerelelerin binisiz sağ kapaklarında yer alır. Kapak çekili konumda iken geriye gitmesini önlemek için sol serenin içi oyulmuş ve içine bir çubuk demir sürgü yerleştirilmiştir. Çubuk, üstte, alt tabla ortaları seviyesinde dikey bir çıkıntıya sahiptir ve serende karşı geldiği yerde açılmış olan delikten dışarı taşar. İşte bu çubuk demir sürgü, dışarı taşıdığı bu deliğe raptedilen, dıştaki ucu tutmaya elverişli halkalı, içteki ucu ise bir kolu eğri T şeklinde çubuk demirden bir eleman vasıtası ile, sağa sola hareket ettirilerek, yerdeki yuvaya tespit edilmesi sureti ile kapağın geriye gitmesi önlenir (Şehzade Camii pencere kapakları).

Dolap kapakları

Ağaç sanatının yer aldığı dolap kapaklarının kuruluşu, aynı kapı kanadı ya da pencere kapaklarında olduğu gibidir.

Dolap kapakları, çoğunlukla kapı kanatları ve pencere kapaklarından farklı olarak tespit edilir ya da açılıp kapanırlar. Bunlar, genellikle karşılıklı olarak ikişerden dört adet veya üçerden altı adet demirden menteşe ile sövelere tespit edilmişlerdir. Bu yapılırken, menteşelerin söveye karşı geldiği yerler oyulmuş, içi kurşunla doldurulmuş ve menteşelerin çivileri bu kurşunun içine çakılmışlardır. Bir örnek ise, aynı kapı kanatları ya da pencere kapakları gibi tespit edilmiştir.

Vâz kürsüleri

Ağaç sanatının yer aldığı elemanlardan bir diğeri de vâz kürsüleridir. Konumuzda yer alan vâz kürsüleri, kare planlı dikine dikdörtgen prizma biçimindedir. Ayakları meydana getiren kolon konumundaki dört direk, enine olarak dört yönden üç, dört ya da beş yatay kirişle çatılarak kürsü kuruluşu meydana getirilmiştir. Yatay kirişlerle, enine yatık

diktörtgen katlar görünümünde tablalar oluşturulmuş ve bunlar belli bir süsleme programına göre çeşitli tekniklerde değerlendirilmiştir. Metin içinde bunlara değinilirken, kavrama kolaylığı açısından kürsünün her bir yüzü ayrı ayrı ele alınarak, yukardan aşağıya doğru üst tabla, orta tabla, alt tabla ve süpürgelik adları altında süsleme programı ve uygulanan teknikler açıklanmıştır.

Üst tabla olarak ele alınan bölüm, vaizin oturduğu yeri çeviren korkuluklardır. Bu bölüm, bazılarında şebekelidir; bazılarında ise açık bırakılmıştır; bazılarında da korkuluk günümüze gelememiştir. Eğer açık bırakıldı ise iki alt köşede üzeri bezemeli köşelikler yer almıştır. Vaizin oturduğu bu bölüm, bazı örneklerde adeta bir tahtı hatırlatır. Burada dört ayağın en tepe noktası üzerinde lâmba biçiminde babalar yükselir. Bunlar ya masif ağaçtan yapılmış ya da ince dilimler halinde hazırlanmış fildişi ve abanoz malzemenin ardışık olarak yanyana yaptırılması ile meydana getirilmiştir. Yine bu bölümde, arka yüzde, iki arka ayaktan başlayıp yukarı doğru ikizkenar üçgen ya da yarım dairesel biçimlerde yükselen, masif ya da şebekeli olan geniş parçalar yer alır ki bunlara "taç" denilmektedir. Vaizin oturduğu bu bölümün döşemesi, onu alttan sınırlayan yatay kirişlerin içe dönük taraflarının yarı kalınlığı üzerine çakılan yatay ve enli ağaç dizisi ile oluşturulmuştur. Buradan itibaren yere kadarki bölüm, bir kaide gibidir ve içten tamamen boşluk halindedir.

Üst tablanın altındaki bölüm olan orta tabla, tek bölümlü olabildiği gibi üst ve alt bölümlü olarak da değerlendirilmiştir. Tamamına yakınında üst bölüm, geometrik yıldızlı ya da kare ve dikdörtgenli atlamalı kuruluşlu künde-kârî tekniğinde meydana getirilmiştir. Alt bölüm ise küçük yatık dikdörtgen tablalar dizisi şeklindedir. Bir örnekte ise orta tabla tümü ile düz bir ağaç yüzeydir; bezeme üzerine yapılmıştır.

Alt tabla ise ya üst tabla gibi şebekelidir ya da kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklık ihtiva eden ağaçlar ile hareketlendirilmiş, dikine konumda iki ya da çoğunlukla üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

En altta süpürgelik yer alır. Ayaklar ile alt tablayı sınırlayan en alt yatay kirişin arasını ifade eder. Burada, çoğunlukla iki yanda kirişle ayaklar arasında birer masif ağaç, kıvrık hatlarla kesilmiş olarak köşeliği meydana getirir. Köşelikler, düz yüzeyli olduğu gibi üzerleri bezemeli olanları da vardır. Ayrıca burada, köşeliklerin yapılmadığı ya da günümüze gelememiş olduğu da görülmektedir.

Vâz kürsülerinin bir elemanı da ona çıkabilmeyi sağlayan merdivenlerdir. Zamanımıza yenilenerek gelen bu merdivenler ağaç olup, iki yan direğe çatılan genellikle beş yatay basamaktan oluşmaktadır. Merdiven, yan direklerinin uçlarındaki kancaların, kürsünün ön yüzündeki en üst yatay kirişe çakılı olarak yer alan iki çivinin dışta kalan delikli hazneli olan çıkıntılarına takılmaları sureti ile gerektiğinde kullanılmaktadır.

Tavan süslemeleri

Ağaç işçiliğinin ve süslemenin yer aldığı bir diğer yer de mahfil altı tavanlarıdır. Konumuzu oluşturan tavanların kuruluşu ile üzerlerindeki süsleme iki tiptir :

1. Kündekârî tekniğinde tavan süslemeleri

Yanyana çakılan düz ağaç kaplamalarla meydana getirilen tavan yüzeyi üzerinde, bir çeşit kündekârî tekniği, taklit kündekârî uygulanmış; geometrik parçalar yanyana dizilip tavan yüzeyine çakılarak yerleştirilirken, aralarında dolaşan çıtalar da 5 cm'lik çivilerle tavana çakılmışlardır. Burada yer alan kalemişi süslemeler, geometrik bölmeler üzerine ya doğrudan doğruya ya da ince bir alçı tabakası sürüldükten sonra işlenmiştir.

2. Ağaç üzerine malakârî tekniğinde kalemişi tavan süslemeleri

Tavanlar yanyana çakılan düz ağaç kaplamalarla meydana getirilmiştir. Kalemişi bezemeler, bu yüzey üzerine ince bir alçı tabakası sürüldükten sonra yapıldığı gibi, ağaç üzerine deri gerildikten sonra yapıldığı bir örnek de vardır.

Maden süsler

Ağaç sanatının yer aldığı kanat ve kapaklarda, süsleme amacı ile maden süsler kullanılmıştır.

Bunların büyük çoğunluğu bakırdır; bazıları da demirden yapılmıştır. Kilitler, rozetler ve kuşaklar olarak gruplandırılan bu süsleme elemanları üzerinde, kazıma, deliğişi, kabartma, dövme ve tombak gibi teknikler uygulanmıştır.

Kilitler

Kilitler, kanat veya kapakların kapatıldıklarında yanyana gelen serenleri üzerinde ve ortada yer alırlar. Her bir kanat veya kapakta yer alan karşılıklı iki parça, kilidi be-

raberce oluşturur. Bunlardan biri erkek, diğeri dişi işlevdedir. Dişi olanın üzerinde, dışa doğru konumda ve ortası düşey doğrultuda hazneli ve delikli olan ikişer çıkıntı yer alır ki bunlar, serene çakılı bir çeşit çividirler. Erkek olan ise, bir yanının ortasından dişi parçaya doğru yatay doğrultuda uzayan, ucu düşey doğrultuda hazneli ve delikli bir dil uzantısına sahiptir. Bu dil uzantısı, bitişiğindeki bininin seren ile çakıştığı yerdeki oyduğundan geçerek uzanmakta; kanat veya kapaklar kapandığında, dişi parçanın çıkıntıları arasında, aynı düşey eksen üzerinde yerleşmektedir. Erkek ve dişi parçalar, dil uzantısı hariç birbirinin aynısı olabildiği gibi farklı biçimlerde de olabilmektedir.

Rozetler

Rozetler grubuna giren maden süsler, kanat ve kapakların kayıtlarının üzerinde ve bazı binilerde yer almışlar, daire, dilimli daire, köşeli ya da dışbükey biçimlerde ve yekpare olarak imal edilmişlerdir. Kayıtların üzerinde belli aralıklarla, ikiden beşe kadar sayıda; binilerde, alt ve üst saçakların bini gövdesi ile birleştiği yerler ve bini ortasındaki geniş daire bölümün üzerinde toplam üç adet olarak yerleştirilmişlerdir. Bunlar, yekpare olarak bir levhadan meydana getirilmiş; ortalarına bir delik açılmış ve buradan, başı bu delikten oldukça büyük çapta küresel ya da çok köşeli küresel biçimli pirinç çiviler çakılarak tutturulmuşlardır.

Yine rozet şeklindeki bazı maden süsler kilitlerin hemen altında yer alır. Kilit yoksa bile o hizadaki bu rozetlerin üzerinde yer alan ve onları serenlere tespit eden çivilerin başları masif olmayıp deliklidir ve buraya birer pirinç halka takılıdır. Halkaların bazıları tamamı ile düz, süslemesiz ve daire kesitli bir çember biçiminde iken, bazıları da sade, dilimli dairesel biçimde ya da değişik biçimlerde ve çeşitli bitkisel süslemelere sahip olarak yapılmışlardır. Bu halkalı rozetlerden bir örnekte, halkanın altındaki rozet baklava şeklinde iken, bir diğer örnekte bir kabara olarak yarım küresel biçimdedir ve sarkık durumdaki halkanın ortasındaki boşluktan dışarıya doğru taşar. Bu halkalar vasıtası ile kanat veya kapaklar kolaylıkla tutulup çekilebilirler. Bu işlevdeki halkalar "çekme halkası" bunların üzerine çakıldığı rozetler de "çekme halkası altlığı" olarak adlandırılmaktadır.

Rozet şeklindeki maden süsler, kapaklarda dişi klidin biraz üzerinde, kilitlemeyi sağlayan sürgü çubuğunu taşıyan zincirin, serene çakılarak tespit edildiği halkalı çivinin zemininde altlık olarak da görülmektedir.

İncelenen yapılardan birinde, Üsküdar Mihrimah Camii'nde yer alan rozetler, yine kayıtlar ve binilerde yer almakla birlikte, maden yerine fildişinden yapılmış olmaları bir istisna olmaktadır. Bunların üzerinde yuvarlaklar halinde yapılan kakma bezemeler içinde ise milimetrik büyüklükte üçgen biçimli altın ve gümüş maden parçalar yer almıştır.

Kuşaklar

Bir diğer maden süsler grubunu oluşturan kuşaklar, kapak ve kanatları enine olarak üstten ve alttan kuşatırlar. Üstten, üst tablanın hemen üzerinde, serenler ve üst başlığa; alttan, alt tablanın hemen altında, serenler ve alt başlık üzerine pirinç çivilerle çakılarak tutturulmuşlardır. Bunlar ön yüzde dikdörtgen bir plaka halinde yer alırken, arka yüzde bitime yakın incelenerek sonlanırlar. Bazılarında, ön ve arka uçlar değişik biçimlerde kesilmek sureti ile süsleme yapıldığı gibi, bazılarında da sadece ön yüzde uçta ya da ön yüz boyunca süsleme yapıldığı görülür.

II. Malzeme

Abanoz : İç odunu kara, dış odunu külrengi, hava kurusunun özgül ağırlığı 1.08 gr/cm³ olan iri gözenekli, değerli bir ağaç.

Akasya : Kerestesi sarı, yeşil çizgili, dağınık gözenekli, sert ve sıkı olan, böceklerle karşı çok dayanıklı bir ağaç.

Ceviz : İç odunu açık veya koyu kahverengi, dış odunu külrengi, pembe beyaz, hava kurusunun özgül ağırlığı 0.68 gr/cm³ olan dağınık gözenekli değerli bir ağaç.

Dişbudak : Öz odunu kahverengi, olgun odunu beyaz sarı, iri gözenekli ve belirli yıl halkalı, özgül ağırlığı 0.75 gr/cm³ olan bir ağaç.

Gül ağacı : Kerestesinin kokusu veya rengi güle benzeyen ağaçlara verilen ad.

Kırmızı ağaç : Kerestesi parlıtlı kırmızı renkli, hava kurusunun özgül ağırlığı 0.70-0.90 gr/cm³ olan sıcak iklim ağacı.

Maun : İç odunu kızıl kahverengi, dış odunu beyaz sarı renkte, hava kurusunun özgül ağırlığı 0.50-0.75 gr/cm³ olan değerli bir ağaç.

Pelesenk : Kerestesi kızıl kahverengi üzeri mor çizgili, hava kurusunun özgül

ağırlığı 0.88 gr/cm^3 olan değerli bir ağaç.

Damar : Bir ağaçta, aynı mevsimde oluşan gözeler kümesinin, kesitlerde öbür gözelerden ayrı renkte görünümü olan bölümü.

Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde kapı kanatlarında, pencere kapaklarında, dolap kapaklarında, vâz kürsülerinde ve tavanlarda kullanılan temel malzeme cevizdir. Kanat ve kapaklardaki serenler, kayıtlar, kavelalar, çatma tekniğindeki tablalar, künde-kârî tekniğindeki tablolarda yer alan elemanlardan biri olan çıtalar; vâz kürsülerindeki kolon ve kiriş konumundaki elemanlar ile tavan kuruluşları hemen hemen tamamı ile ceviz ağacından yapılmıştır. Künde-kârî tekniğindeki tablolarda yer alan elemanlardan çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmeler ile üst tablolardaki düz yüzeyli aynalar ise şimşirdir. Restorasyonu henüz biten İstanbul Rüstem Paşa Camii, halen sürmekte olan Şehzade Camii, Üsküdar Eski Valide Camii ve diğerlerinde yapılan incelemelerde ceviz ihtiva eden hemen her eleman üzerinde kurt yeniği görülmesine rağmen, şimşir olan elemanlarda ise hemen hiç rastlanmamaktadır. Bunun yanında Şehzade Camii'nin avlu pencere kapaklarının kuruluşunda, diğerlerinde ceviz olan parçalar burada meşeden yapılmıştır.

Kanat ve kapaklardaki bu temel malzemedan başka, süsleme amacı ile değişik ağaç ya da başka malzeme de yer almıştır. Bunlardan biri künde-kârî tekniğindeki tablolarda yer alan elemanlardan çıtaların üstünde görülen, aslında çoğunlukla 1 mm genişlikte 5 mm derinlikte "filato" denilen ince ağaç kakmalardır. Bunların, yukarıda adı geçen restorasyonlarda, temizlendikten sonra elde edilen bilgilere göre, abanoz (siyah ve tonları), maun (kırmızıya çalan kahverengi ve tonları), şimşir (sarı) ve elma (açık kahverengi) oldukları ileri sürülmektedir.

Tablaların kenarlarında yer alan, ince çubuklar ya da kare ve dikdörtgen şeklinde küçük parçalarla oluşturulan çeşitli kuruluşlardaki kuşak süslemelerde, standart bir malzeme dizilimi kullanılmıştır. Bunlarda yer alan malzeme ya fildişi, abanoz ya da fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel şeklindedir.

Künde-kârî tekniğindeki tablolarda yer alan elemanlardan çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerde yer alan sedef, fildişi, abanoz, maun, gümüş malzeme ya ince çubuklar ya ufak geometrik parçalar ya da ara bölme boyutlarında plaka kakmalar

şeklinde görülmektedir. Bu arada bazı geometrik ara bölmelerin kendisi fildişinden yapılmıştır. Yine bir yapıda, Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatları kayıtları üzerindeki fildişi rozetlerin bazılarında gümüş, yine bu rozetlerin bazılarında, aynı kapının bini rozetlerinde ve diğer bir yapının, Üsküdar Eski Valide Camii mihrap yanı pencere kapaklarının binisi üzerinde altın, milimetrik büyüklükte üçgen biçimli kakmalar olarak yer almışlardır.

III. Teknikler

a. Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camiilerinde ağaç kapı kanatlarında, pencere kapaklarında, dolap kapaklarında, vâz kürsülerinde, tavan süslemelerinde kullanılan teknikler:

Kündekârî

Kündekârî tekniği, bir süsleme tekniği olduğu kadar aynı zamanda bir kuruluş tekniğidir. Kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları ve vâz kürsülerinin tablalarında uygulanmıştır. Bu uygulamada aşağıdaki elemanlar kullanılmıştır :

Çıta : Genellikle dikdörtgen veya kare kesitli, uzun tahta çubuk.

Lama : İnce ağaç şerit.

Filato : Genellikle kaplamalı işlerde, yüzeyi süsleme amacı ile kullanılan tek ya da çok renkli dar, uzun gereç.

Zıvana : Elemanlardan birinin iki tarafı, öbürünün ortası boşaltılarak yapılan çatki türü.

Dişi zıvana : Zıvanalı birleştirmede ortası boşaltılan parçadaki eklenti yeri.

Erkek zıvana : Zıvanalı birleştirmede iki tarafı kesilen parçanın eklenti yeri; diş.

Bu teknikte kanat veya kapakların kuruluşu, düşey konumdaki serenlere yatay konumdaki kayıtlar ve başlıkların çatılması ile meydana getirilmiştir. Böylece hem kanat veya kapak kuruluşu yapılmış hem de üç tablalı süsleme düzeni oluşturulmuştur. Bu yapılırken, düşey serenlerin ilgili yerlerine seren genişliğince zıvana denilen girintiler oyulmuş; başlıklar ve kayıtların uçları, açılan bu oyuklara tam girecek biçimde inceltilmiş ve yerlerine sıkıca çatılmıştır. Bu yapılırken hiç bir şekilde tutkal kul-

lanılmamış; ancak açılmaları önlemek için, yine tutkalsız olarak uygulanan tahta çivi işlevindeki kavelalar kullanılmıştır.

Tablalardaki geometrik kuruluş ise, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmeler ve onları birbirine bağlayan oluklu, erkek dişi, girintili çıkıntılı ağaç çıtaların birbirine çatılmaları ile meydana getirilmiştir. Bu çatma işlemi yapılırken çivi ya da tutkal kullanılmamış; sadece olukların düzeni, karşılıklı parçaların yüzde yüze yakın uyumu ve kaynaşması ile yekpare oyma bir yüzey görünümü sağlanmıştır. Restorasyonlar esnasında yaptığımız denemeler göstermiştir ki çıtalar ve geometrik ara bölmeler birbirlerine gayet rahat ve az bir kuvvetle çatılabilmekte; ayrılırken ise oldukça fazla bir güç sarfı gerekmektedir, hatta bu esnada tiz bir ses dahi çıkmaktadır. Bu da, parçaların çatılacağı bölümlerin hafif konik ve açılı bir tarzda imal edildiklerini göstermektedir.

Kanat veya kapakların ön yüzünde, serenler ve tablaları meydana getiren süslemeli bölümler aynı düzlem üzerindedir. Şehzade Camii'nde restorasyon çalışmaları esnasında harap olmuş olan avlu pencere kapaklarında yapılan ölçümlere göre, kapağın seren kayıt ve başlıkların kalınlığı 60 mm'dir. Önden, bunlara çatılan çıtaların kalınlığı bazılarında 22 mm'dir. Diğerlerinin ve bütün geometrik ara bölmelerin kalınlığı 18 mm'dir. Tablalar arkadan ise, 8 mm'lik arka tabla denilen kapaklarla serene çatılarak kapatılmışlardır. Bunlara göre, çıtalar ve geometrik ara bölmeler ile arka tabla arasında 30 ve 34 mm'lik boşluk bulunmaktadır.

Tablalardaki çıtalar, eğer geçirdikleri onarımlarda zımparalanıp bozulmadılarsa, üstleri yarım daire kesitli çubuk silme şeklindedir. Buradan iki yana doğru girintili çıkıntılı olarak açılırken, yanları derine doğru oluklu bir profil arzeder; görünmeyen arka tarafları ise düzlem yüzey halindedir. Çıtaların üstü, yer aldıkları kanatların çoğunda yarım daire biçiminde, bazılarında ise yine aynı biçimde, ancak yanyana birden çok sıralı silmeler görünüşünde yapılmış ve araları yivlenmiştir. Çıtaların üstten görünen yarım daire biçimli profilleri üzerinde, hemen hemen istisnasız olarak "filato" denilen 1 mm genişlikte 5 mm derinlikte ve çitadan, değişik renkte, ince çizgi görünümünde ağaç kakmalar yer alır.

Tablalardaki geometrik ara bölmeler, kuruluş gereği ya düzgün ya da çeşitli biçimlerdedir. Bunların üzeri ya düzlem yüzeyli süslemesiz ya da oyma ve kakma teknikleri uygulanmış olarak süslemelidir. Düzlem yüzeyli süslemesiz olan bazı geometrik

ara bölmelerin, özellikle geniş olanlarında, kenarlara yakın olarak nişangeç (ağaç üzerine yapılacak işlemin sınırlarını belirleme ya da bezeme amacı ile düz çizgi çizmeye yarayan marangozluk aleti) ile çizgiler çizilmiştir.

Çatma

Kapı kanatları ve pencere kapaklarında görülen bu teknikte, kanat veya kapakların temel kuruluşu, künde-kârî tekniğindeki tablalı kanat ve kapaklarda olduğu gibidir; ancak üst, orta ve alt tabla bölümleri farklıdır. Bu teknikte, bu bölümlerin, geometrik ara bölmeler ve çıtaların birbirlerine çatılması ile meydana getirilişi söz konusu değildir. Bu bölümlerde çoğunlukla yekpare bir tabla söz konusudur. Her bir tabla, tek bir ağaçtan elde edilerek, yine tutkal ve çivi kullanılmaksızın serin, kayıt ve başlıklara zıvana ve kavelalar yardımı ile çatılarak meydana getirilmiştir. Bazıları, arka tabla denilen kapaklarla arkadan kapatılırken, bazılarında her bir tabla aynı zamanda birer arka tabladır. Tablayı oluşturan tek bir ağaç, dört kenardan ortaya doğru belli bir açıyla yükseltilmiş, orta bölümde ise kenarları pahlanıp kabartılarak düz yüzeyli bir dikdörtgen ayna halinde hareketlendirilmiştir. Örneklerin çoğu sadedir; önem verilen bir örnekte ise tüm yüzey abanoz ile kaplanmış, üzerine fildişi kakma bezeme yapılmıştır.

Oyma

Künde-kârî tekniği ile meydana getirilen tablalarda, çeşitli biçimlerde geometrik ara bölmelerin üzerlerindeki bitkisel bezemelerde, üst tablalardaki yazıların yazılmasında, bazı vâz kürsülerinin tabla, taç ve köşeliklerinde oyma tekniği uygulandığı görülür.

Oyma tekniği, ucu keskin çelik kalemlerle uygulanmıştır. Tablalardaki geometrik ara bölmelerde esas olarak palmet, rumî, rozet ve kıvrık dallar işlenmiş ve bunlar düz yüzeyli yüzeysel oyma tekniği ile meydana getirilmişlerdir. Desenler ve üzerinde yer aldıkları geometrik bölmelerin kenarları aynı düzlemededir; zemin ise birkaç milimetre çökertilmiştir. Ayrıca desenlerin üzerlerinde hafif oyuk ve çiziklerin yapılması ile, canlılık ve üç boyutluluk sağlanmıştır.

Vâz kürsülerinde de düz yüzeyli yüzeysel oyma tekniği görülür; bazı örneklerde zemin çökertilmişken, bazılarında ise desenler düz zeminde oyuk olarak işlenmiştir.

Bazı üst tablalarda görülen yazılar sülüs karakterlidir ve harfler yuvarlak yüzeyli

derin oyma tekniği ile meydana getirilmiştir.

şebekeli oyma

Genellikle bazı vâz kûrsûlerinin üst tablalarında, korkuluk ve taçlarında şebekeli oyma tekniği uygulanmıştır. Burada, üs tablayı, korkuluğu ya da tacı meydana getiren tabla, yekpare bir ağaçtır. Üzerinde yer alan girift geometrik desen, zeminin tamamen oyularak çıkarılması sureti ile meydana getirilmiştir.

Kafes

Genellikle vâz kûrsûlerinin üst tablalarında, korkuluklarında, taçlarında ve alt tablalarında kafes tekniği görûlür.

Bu tekniğin yer aldığı yerlerde yapılmış olan geometrik süsleme, kuruluğu oluşturan çıtaların erkek dişi, girintili çıkıntılı bölümlerinin, birbirlerine çivi ya da tutkal kullanılmaksızın çatılması ile meydana getirilmiştir. ıtaların aralarında yer alan zemin ise tamamı ile boşluk olmaktadır.

Kakma

Kakma : Ağaç veya kaplamaya, ince levha olarak renkli ağaç, sedef, fildişi ve maden parçaları gömerek yapılan süslemedir.

Kapı kanatlarında, pencere kapaklarında, binilerde ve vâz kûrsûlerinde kakma tekniğinde bezeme görûlür.

Kakma tekniğinde esas, uygulanacak olan ağaç zeminde, istenilen süsleme biçiminde oyuk veya yuva açılması ve yer alması istenilen malzemenin çeşitli biçimlerde hazırlanarak buraya yapıştırılmasıdır. Bu teknikte yuvaya kakma esastır. Kullanılan malzemenin kalınlığı ve oyuk derinliği genellikle 3 mm kadardır; çevresi ise, oyuğun açıldığı esas ağaç eleman ile çevrilidir.

Kakma tekniğinde iki tip uygulama görûlmektedir :

1. Kakmada kullanılan malzemenin yuvasına doğrudan doğruya yapıştırılması

Birinci tip uygulamada kakılan malzeme, genellikle geniş yüzeyli plaka halinde olup altı tutkalandıktan sonra doğrudan doğruya yuvasına yapıştırılır. Bu tip uygulama genellikle, kûndekârî tekniği ile yapılmış tablalardaki geometrik ara bölmelerin

yüzeylerinde görülür. Ayrıca, ara bölmelerin çatıldığı çıtaların üzerleri ile bazı tablaların etrafında yer alan bir veya birkaç ayrı sıralar halinde yerleştirilmiş çizgi görünümünde ince, fakat derin ağaç filatolar da bu tipte yapılmışlardır.

2. Kakmada kullanılan malzemenin bir platform üzerine yapıştırıldıktan sonra yuvasına yapıştırılması

İkinci tip uygulamada kakılan malzeme, genellikle milimetrik ölçülükteki geometrik parçalar veya milimetrik incelik ve derinlikteki çubuklar halindedir. Ancak bu küçük ve ince malzeme, asıl yerine, ilk uygulamadaki gibi doğrudan doğruya yapıştırılmaz. Önce bu malzeme, istenilen incelikte ve yüzölçümde daha önceden hazırlanmış olan bir ağaç platform üzerine, tasarlanan kuruluşu meydana getirecek şekilde yanyana getirilerek yapıştırılır. Böylece elde edilen geniş ya da uzun veya girift kuruluşlar, altları tutkalandıktan sonra yer alması istenilen oyuk ya da yuvalara yapıştırılır. Bu tip uygulama, genellikle künde-kârî tekniği ile yapılmış tablalardaki bazı geometrik ara bölmelerin yüzeylerinde, tablaların etrafında dolaşan kuşak süslemelerde binilerde ve vâz kürsülerinin köşeliklerinde görülür.

Kakma tekniğinde kullanılan malzeme çeşitlidir. İncelenen eserlerde görülen başlıca malzeme sedef, fildişi, abanoz, maun, şimşir, gümüş ve altındır.

Kalemişi

Bu tekniğin özellikle görüldüğü yerler mahfil altı tavanlarıdır. Ayrıca, bir örnek olarak da İstanbul Rüstem Paşa Camii'nin kuzey pencere kapaklarında, künde-kârî tekniğindeki tablalarda geometrik ara bölmelerin bazılarının üzerlerinde görülür.

Kalemişi bezemeler, ağaç yüzeye ya doğrudan doğruya ya da ince bir alçı tabakası sürüldükten sonra işlenmiştir. Böyle durumlarda bazı desenler diğerlerinden daha kabarık yapılarak üç boyutlu etki kazandırılmaya çalışılmıştır. Bezemeler fırça ile, mavi, kırmızı, sarı, yeşil ve tonları ile siyah, beyaz tabii boyalar ve altın yaldız kullanılarak, dönem üslûbunda lotüs, palmet, rumî, kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları, şemseler, lâleler, selviler, Çin bulutları ve rozetler ile oluşturulan kuruluşlarla meydana getirilmiştir.

Fırça ile yapılan bir diğer uygulama daha vardır. Bu da künde-kârî tekniğinde tablalarda çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin, çıtalara bakan dikeye yakın

eğimdeki düzlem yüzeylerinin sülyen ile boyanmasıdır.

Tarsi

Ağaç yüzeye ağaç levha kakma tekniğidir.

Ağaç yüzeylere sürülen maddeler

Gomalak (gomlak) : Reçine benzeri doğal madde. İspirtoda erir ve sürüldüğü yüzeyde parlak, koruyucu bir tabaka oluşturur.

Lake : Selüloz verniği ile dayanıklı hale getirilmiş saydam, koruyucu tabaka; boya ile ağaç üzerine yapılan süslemenin bu yöntemle korunması, bu süslemeye verilen ad.

Vernik : Sürüldükleri yüzeyde koruyucu bir tabaka yapan kuruyan yağlarla, bunları eritme özelliğindeki sıvılardan hazırlanan madde.

Renkli vernik : Saydamlığı kaybolmayacak ölçüde renklendirilmiş ağaç verniği

Sülyen (sülüğen) : Kurşun oksitleri karışımından oluşan ve içerisine, renk verici başka maddeler katılmamış, turuncu-kırmızı renkte, ince toz halinde bir boyarmadde.

b. Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde ağaç kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapaklarında yer alan kilitler, rozetler ve kuşaklar olarak gruplandırılan maden süslerin yapımında kullanılan teknikler :

Kazıma

Bakırdan yapılma maden süsler üzerinde ucu keskin kalemlerle itme sureti ile yivler açılarak desenler meydana getirme tekniğidir. Bunlar, özellikle klasik üslûpta palmet, rumî ve kıvrık dallardan oluşan simetrik, girift kuruluşlardır.

Delikişi

Bakır ya da demir madenî eserlerin üzerlerinde kesici ve delici aletler kullanılarak, zeminin kesilip çıkartılmak sureti ile, palmet, rumî ve kıvrık dallardan oluşan simetrik kuruluşların, delikli kafes halde meydana getirilmesi tekniğidir.

Kabartma

Bakırdan yapılma madenî eserlerin üzerinde kabartma aletleri ve çekiç kul-

lanılarak, palmet, rumî ve kıvrık dallı süslemelerin, zeminin çökertilmesi sureti ile kabartı olarak yapılması tekniğidir.

Dövme

Maden levhalara, uygun bir platform üzerinde çekiç darbeleri ile yuvarlak gövde ve içi boş biçim kazandırma tekniğidir.

Tornada şekillendirme

Maden levhalara, yuvarlak gövde ve içi boş biçim kazandırma tekniğidir. Tornaya takılmış içbükey kalıba, maden levha tespit edildikten sonra, kalıp dönerken levhayı kalıba bastırmak sureti ile istenilen yuvarlak biçim sağlanır.

Tombaklama

Bakırdan yapılan maden süslerin altınla kaplanması tekniğidir. İki tip uygulaması görülür. Birinci usulde altın, cıvada eritilip malgama elde edilir. Bu alaşım maden üzerine sürülür ve sonra fırınlanır. Bu esnada cıva uçar; altın ise maden üzerine sıkıca yapışarak kalır. İkinci usulde ise maden yüzeyine önce cıva sürülür, sonra üzerine altın varaklar yapıştırılır. Bu halde fırınlanan eserlerde, cıva uçar altın ise eser yüzeyine sıkıca yapışır. Böylece, bu usüllerden biri ile maden süsler altın ile tombaklanmış olurlar (28).

C. Değerlendirme

Türkler'in Anadolu'yu yurt tutmalarını izleyen XII. yüzyılda başlattıkları imar hareketi çerçevesinde meydana getirdikleri birçok sanat dalına ilişkin ürünlerin yanında, çeşitli ağaç eserler de onların bu sanat dalında ne derece yetkin ve köklü bir geleneğe sahip olduklarını gösterir.

Ağaç eserler, Türk sanatında yalnız mimariyi tamamlayan bir unsur olarak yer almamış, aynı zamanda kendine has bir süsleme ve yaratma alanı olarak da önemli bir yer tutmuştur. Tarihi gelişim süreci içinde minberler, mihraplar kapı kanatları, pencere kapakları, rahleler, sütunlar, sütun başlıkları, kirişler, konsollar, tavanlar, vâz kürsüleri, sandukalar, dolap kapakları, kavukluklar ve eski Türk evleri ağaç sanatının sergilendiği unsurlar ve alanlar olmuşturlardır. İlk devirlerde, 12. ve 13. yüzyıllar Selçuklu, 14. yüzyıl Beylikler dönemlerinde bilhassa ceviz, elma, armut sedir, abanoz ve gül ağacı kullanılarak üretilen eserlerde, çoğunlukla oyma, şebekeli oyma, kafes, boyama ve künde-kârî teknikleri kullanılmıştır⁽²⁹⁾.

Anadolu'da 14. yüzyılda Beylikler döneminde bir yandan Selçuklu ağaç sanatı ve üslûbu devam ederken, bir yandan da klasik devir Osmanlı ağaç sanatının hazırlık dönemi yaşanıyor, büyük bir dinamizm içinde çeşitli denemeler yapılarak olgun dönemin esaslarını belirleyecek veriler ortaya konuluyordu. 15. yüzyılın ortalarına kadar süren bu dönemde ortaya konular eserler, tanıdığımız en erken tarihli Osmanlı ağaç eseri olan Gebze Orhan Bey Camii (14. yüzyıl ortaları) pencere kapağı hariç, üslûp ve süsleme bakımından beş coğrafi grupta toplanabilmektedir⁽³⁰⁾.

Ankara'da önceki yıllarda Alâeddin Camii (1197), Hacı Hasan Camii (13. yüzyıl başı) kapı kanatlarında madalyonlu bölümlenme görülürken, daha sonraları Sabuni (Karanlık) Mescid (15. yüzyıl), Karacabey Camii (1440) kapı kanatlarında sıralar halinde çeşitli boylarda ve konumlarda tabla düzenlemeleri ile bitkisel karakterli oyma süslemeler ve yazı görülmektedir.

Amasya çevresinde, Bayezid Paşa Camii (1414), Merzifon Çelebi Mehmed Medresesi (1417) ve Osmercık Koca Mehmed Paşa Camii (1430) kapı kanatlarında üstte, kuşaklar halinde kemerli düzenlemeler, ortada, yer alan geometrik kuruluşun etrafında girift bitkisel süslemeler, plastik etkiye sahip biniler, taklit künde-kârî yanında özellikle

oyma tekniğine ağırlık verilmesi ile kanat yüzlerinde sağlanan hareketliliğin vurgulanması görülmektedir.

Bursa'da Ulu Cami (1400), Yeşil Cami ve Yeşil Türbe (1424), Muradiye Camii (1425) kapı kanatları ve pencere kapaklarında, tablalarda tüm yüzeyin oyma tekniği ile meydana getirilmesi azalırken, künde-kârî tekniğinin yoğunluk kazanması, dolayısı ile geometrik süslemenin ön plana çıkması, üç tablalı kuruluşun yerleşmesi, üst tablalarda tabla genişliğince yazının yer alması, geometrik ara bölmelerin oyma tekniğinde bitkisel desenlerle bezenmesi, serenlerde oyma süsleme azalırken, boş bırakılmasının da denenmeye başlanması ve binilerde plastik etkinin oymalarla devam ettirilmesi görülmektedir.

Edirne Üç Şerefeli Cami (1447)'de kapı kanatları ve pencere kapaklarında künde-kârî tekniğinin, geometrik süslemenin, üç tablalı kuruluşun benimsenmesinin, üst tablalarda, tabla genişliğince yazının devam etmesinin yanısıra, ortadaki yazı ile birlikte etrafında künde-kârî tekniğinde yapılan geometrik kuruluşlu çerçeve süslemenin yer alması, bunun yanında, yazı olmaksızın sırf bitkisel ya da geometrik kuruluşlu denemelerin yapılması, tablalarda yıldızlı geometrik kuruluşlara ağırlık verilmesi, geometrik ara bölmelerin tamamına yakınının üzerinin oymasız ve düz olarak bırakılması yanında bazıları üzerinde değişik malzeme ile kakma süsleme denemeleri yapılması, seren kayıt ve başlıkların değişik genişliklerde olarak düz bırakılmaları ile tablalardaki süslemelerin vurgulanması ve binilerdeki plastik etkinin, düz yüzeyli yapılmaları ile azaltılarak hafifletilmesi gibi özellikler dikkati çekmektedir.

Tire'de Yeşil İmaret(1440)'in kapı kanatlarında değişik bir düzenleme anlayışı ile karşılaşılır. Yine üç tablalı kuruluş görülmekle birlikte, tablaların oranlarının birbirine yakın oluşları değişik bir özellik olmaktadır. Esas kapıda orta tablalar, yan kapılarda alt ve üst tablalar basit geometrik kuruluşlu iken, esas kapının üst ve alt, yan kapıların ise orta tablaları sonsuzluk anlayışı içinde girift bitkisel oyma süslemelidir. Kanatları çatma tekniğindedir; seren, kayıt ve başlıklara çatılan her bir tabla yekpare ağaçtandır. Yan kapılarda her bir kanadın alt ve üst tablaları birbiri ile simetrik iken, yanyana iki kanadın yüzey kuruluşları benzer, fakat asimetriktir. Tire'de yine aynı yıllardan Hacı Hasan Camii esas kapı kanatları, Yeşil İmaret'in esas kapı kanatları ile benzeşir; ancak farklı kuruluşta-dır. Burada ayrıca, üst tablada, bitkisel bezemeyi andıran girift yazı da

yer almaktadır.

15. yüzyıl ortalarından sonra gelen devirde önce II.Mehmet (1451-1481) ve bilhassa II. Bayezid (1481-1512) zamanında, Amasya, Edirne ve İstanbul'da yaptırılan camilerde zengin ağaç sanatı örnekleri meydana getirilmiştir. Ancak bunlardaki süsleme düzeni, daha ziyade Edirne Üç Şerefeli Cami'deki süsleme düzeninin devamı niteliğinde olmuştur. Bu etki, İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii (1522)'nde ve Mimar Sinan'ın eserlerinde de kendisini göstermekte; diğer bir deyişle klasik dönemin camilerindeki oturmuş ağaç sanatı, Edirne Üç Şerefeli Cami'nin ağaç eserlerinden önemli etkiler almış bulunmaktadır.

Mimar Sinan'ın İstanbul'daki camilerinde ağaç sanatının yer aldığı eserler, kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları, vâz kürsüleri ve tavan süslemeleri olarak yer almaktadır. Bu dönem ağaç sanatının üslûp ve genel özelliklerinin ortaya konulabilmesi için eserler, sayılan gruplar halinde ve genel hatları ile ele alınmaktadır.

İncelenen eserlerde kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları, az sayıda çatma ve özellikle künde-kârî tekniğinde meydana getirilmiştir. Bu, hepsi için ortak ve genel bir özellik olmaktadır. Her iki teknikte de kanat veya kapakların kuruluşu, düşey konumdaki serenlere, yatay konumdaki kayıtlar ve başlıkların çatılması ile meydana getirilmiştir. Böylece hem kanat veya kapak kuruluşu yapılmış hem de tablalı süsleme düzeni oluşturulmuştur. Çatma tekniğinde tablalar, çoğunlukla yekpare bir ağaçtan ibarettir; künde-kârî tekniğinde ise bu bölümler, çıtaların ve çeşitli biçimlerde geometrik ara bölmelerin, birbirlerine ve çevrelendikleri seren kayıt ve başlıklara çatılmaları ile meydana getirilmişlerdir. Tablaların aralarındaki alt ve üst kayıtlar eş genişlikte olup, serenlerin enlerine yakın ölçüdedirler. Üzerlerinde maden süsler çakılı olarak yer alır. alt ve üst başlıklar ise kayıtlardan biraz daha geniş tutulmuşlardır. Tablalardan ortadaki, daima diğerlerinden büyük ve düşey dikdörtgen biçimindedir. Tablaların etrafı, serenler üzerinde bir şeritle çevrilidir. Bu, ya sadece ince yüzeysel bir yiv şeklindedir veya sadece kapı kanatlarının bazılarındaki gibi, değişik malzemedan biraraya getirilerek oluşturulan kuşak süslemedir. Biniler, sonradan yerleri değiştirilmedilerse, genel olarak kapı kanatları ile pencere kapaklarının solunda, dolap kapaklarının ise sağında yer alırlar.

Bu genel özellikler göstermektedir ki kapı kanatları, pencere kapakları, dolap ka-

pakları arasında, süsleme kuruluşu açısından bir fark yoktur; ancak bu elemanlar ayrı ayrı ele alındıklarında görülmektedir ki, kalite hep yüksek düzeyde kalmakta; bununla birlikte ihtişama verilen öneme bağlı olarak süsleme çeşitlenmekte ve uygulandığı teknikler belli sayıda farklılaşmaktadır. Bu farklı özelliklerin ortaya çıkarılabilmesi için kapı kanatları pencere kapakları ve dolap kapakları ayrı ayrı ele alınmaktadır. Çatma tekniğindeki örnekler az sayıdadır. Bu teknikte kapı kanatlarına Şehzade Camii (1548) doğu yan kapısında, kapak olarak da Süleymaniye Camii (1557) hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerede, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74)'nde kuzeydeki pencerelerde, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81)'nde üst mahfillerdeki pencerelerde rastlanmaktadır. Kündekârî tekniği, bir süsleme tekniği oldu^{ku} kadar, aynı zamanda bir kuruluş tekniğidir. Bu teknikte, kanat veya kapaklar, bir yandan süslenirken bir yandan da onu meydana getiren unsurlardan biri olan tablalar aynı anda meydana getirilmişlerdir. İncelenen eserlerde kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarının tamamına yakınında bu teknik uygulanmıştır.

Kapı kanatları

Kapı kanatları, yapının mimarisini tamamlayarak, onun dışarı ile irtibatını sağlayan ve ilk göze çarpan bir unsurdur. Buna göre, kuzeyden girilen esas kapılar özellikle ele alınmış; varsa yan kapılardan daha ihtişamlı ve farklı bir şekilde bezemiştir. Bunu belirten ilk göze çarpan öge, kanatların orta tabla ortalarına yerleştirilen kabaralardır. Sadece esas kapı kanatlarında yer alan kabaralara, Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48), Şehzade Camii, Süleymaniye Camii, İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562) ve günümüzde sadece zemin kuruluşu gelebilmiş olan Edirnekapı Mihrimah Camii (1565)'nde rastlanmaktadır. Kabarayı oluşturan yarım kürenin tepesine, Üsküdar Mihrimah Camii'nde içe dönük yay kenarlı bir beşgen, diğerlerinde beş kollu bir yıldız yerleştirilmiştir. Bu beşgen veya yıldızlar, ya fildişi geçme olarak yapılmışlar ya da ağaç geçmenin üzerine plaka halinde sedef kakma veya fildişi geçme üzerinde milimetrik fildişi ve abanoz parçacıklarla yapılan kakmalarla süslenmişlerdir.

Kapı kanatlarındaki üç tablalı düzenlemede, orta tabla, daima büyük bir dikdörtgen şeklinde, diğerleri farklı boyutlarda yapılmıştır. Yan kapı kanatlarında üst tablalar, yatık dikdörtgen biçimindedir; alt tablalar ile eş veya çoğunlukla onlardan küçüktür. Esas kapı kanatlarında bu durum farklılık gösterir. Bunlarda genellikle üst tab-

lalar, kareye yakın dikdörtgen biçimindedir; ancak düşey enleri alt tablalardan daha dardır (Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii (1551) esas kapı, Beşiktaş Sinan Paşa Camii (1555/56) esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81) esas kapı kanatları). Bazı örneklerde üst tablaların düşey enleri alt tablalardan daha geniş tutulmuştur (Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560) esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562) esas kapı, Kadırga Sokullu Camii (1571/727 esas kapı, Üsküdar Eski Valide Camii (1583) esas kapı kanatları). Az sayıda olarak bazı camilerde üst tablaların düşey enleri, alt tablaların düşey enleri ele eş boyuttadır (Şehzade Camii esas kapı, Azapkapı Sokullu Camii (1577/78) esas kapıları, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı kanatları).

Esas kapı kanatlarında, üst tablalardaki aynalar ya düz bir yüzey olarak bırakılmış veya üzerlerine çeşitli tekniklerde yazılar yazılmıştır. Aynaları düz bırakılanlar, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı, Sokullu Camii esas kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı, Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatlarıdır. Aynaları yazılı örnekler, Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı, Şehzade Camii esas kapı, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Azapkapı Sokullu Camii esas kapıları kanatlarıdır. Yan kapı kanatlarında üst tablalardaki aynalar çoğunlukla düz bırakılmış; sadece Üsküdar Mihrimah Camii batı yan, Şehzade Camii batı yan kapı kanatları ile Süleymaniye Camii doğu, batı yan kapı kanatlarında yazıya yer verilmiştir.

Üst tablalarda, yazı olsun olmasın aynaların çevresi çoğunlukla künde-kârî tekniğinde süslenmiştir. Bu süslemeler, ince ve paralel çıtaların dizilmeleri veya çeşitli biçimlerde oluşturulan geometrik kuruluşlu geniş bir çerçeve şeklinde yapılmıştır. Çerçeve süslemeler genellikle ağaç çıtalar ve düz düzeyli geometrik ara bölmelerle çeşitli kuruluşlarda meydana getirilmiştir. Bunlardan farklı olarak Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları üst tablalarında geometrik ara bölmeler üzerinde, kenarları abanoz çubuklarla çevrili sedef plaka kakma yer alırken, Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı kanatları üst tablalarında, bazı geçmelerin kendisi fildiştir ve ağaç geçmeler ile ardışık olarak yüzeyde dizilmişlerdir. Süleymaniye Camii esas kapı kanatları üst tab-

lalarında ise çerçeve yüzeyi düz olup, üzerine, sedef ve abanoz çubuklarla çevrili plakalar yapıştırılarak bezeme yapılmıştır.

Üst tabla aynalarındaki yazıların yazılmasında değişik teknikler görülmektedir. Bunlar oyma, kakma ve boyamadır. Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas ve doğu, batı yan kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Azapkapı Sokullu Camii esas kapıları kanatlarında üst tablalarda yazılar oyma tekniğinde yazılmıştır. Bu yazılarda harfler, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii ve Azapkapı Sokullu Camii'nde düz yüzeyli, Süleymaniye Camii ile Edirnekapı Mihrimah Camii'nde yuvarlak hatlı olarak oyulmuş ve zemin çökertilerek yazı meydana getirilmiştir. Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Süleymaniye Camii esas kapı ve İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatlarındaki yazılar kakma tekniğinde yazılmıştır. Bunlarda zemin abanoz, harfler ve çevrelerindeki şeritler sedefdir. İstanbul Şehzade Camii esas kapı ve batı yan kapı, Kadirga Sokullu Camii esas kapı kanatları aynalarında, düz yüzey üzerine boya ile hafif kabartılan harfler, üzerini örten kalın yağlı boya altında görülebilmektedir. Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında ayna bir fildişi plakadır. Yazı, hafif oyularak yapılan harflerin içlerine, siyah renkli bir maddenin ince bir tabaka halinde sürülmesi ile meydana getirilmiştir.

Esas kapı kanatlarının orta ve alt tablalarında süsleme kuruluşlarını, çoğunlukla sonsuzluk anlayışı içinde meydana getirilen girift geometrik yıldız kuruluşları oluşturur. Bunun yanında, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı , Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii doğu, batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii doğu yan kapı, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii batı yan kapı kanatları ile Şehzade Camii avlu kapı kanatlarında yine sonsuzluk anlayışı içinde, çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçaların atlamalı olarak sadelik içinde tabla yüzeylerini kapladıkları bir süsleme kuruluşu görülmektedir. Tablalarda görülen geometrik yıldız kuruluşlarında ise temel özellik, sonsuz bir düzendir. Sonsuza açılan düzenden bir kesit tabla yüzeylerine uygulanır. Buna göre, eğer kabara varsa, orta ekseninde tablanın merkezinde yer almakta; üzerindeki beşgen veya beş kollu yıldızdan gelişen doğru parçaları ile çok köşeli, on ışınlı, yıldız geçme süsleme meydana getirilmektedir. Bu yıldız geçmenin uzantıları ile, çeşitli kuruluşlarda geometrik desenler meydana getirilmekte, köşelerde de bu veya başka biçimlerde yıldız geçmelerin çeyrek kesitleri, kaydırılmış eksenlerde olarak yer almaktadır. Kabaralı veya kabarasız orta tablalarda görülen bu düzen, alt tablalarda da görülmektedir. Alt tab-

lalarda bundan başka yıldız geçmelerin köşelerde, dolayısı ile paralel eksenlerde sonsuz düzende yer aldıkları, orta bölümün ise yıldız geçmelerden gelişen doğru parçaları ile çeşitli biçimlerde geometrik süslemelerle dolgulandığı bir kuruluş görülmektedir (Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı ve batı yan kapı, Kadırga Sokullu Camii esas kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu, batı yan kapı kanatları). Alt tablalarda bir diğer kuruluş daha vardır ki, önceki gibi paralel eksenlerde yer alan yıldızlardan gelişen kuruluşa benzer; ancak burada, tabla yüzeyinde orta ve iki yan eksen belirtilmiştir. Orta ana ekseninde, ortada tam hali ile bir yıldız ve bunun uçlarında birer yarım yıldız, yan eksenler üzerinde köşelerde çeyrek ve ortalarda yarım yıldız geçmeler yer alır (Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii yan kapı kanatları). Bunlara ilâve olarak Azapkapı Sokullu Camii'nin kuzeydeki iki esas kapısından doğudakinin kanatlarının alt tablalarında yıldızlar kaydırılmış eksenlerde yer alırlarken, bu eksenler, tablada diğer örneklerden farklı olarak üçten çok sayıda yer almışlardır. Alt tablada yer olan bir başka kuruluş da, yine ortadan geçen ana ekseninde, ortada tam ve yanlardan geçen kaydırılmış eksenlerde köşelerde çeyrek sekizgenlerin yer aldığı kuruluştur (Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı kanatları).

Tablalarda künde-kârî tekniğini ve süsleme kuruluşunu meydana getiren çıtalar ve aralarındaki geometrik ara bölmelerde çeşitli süsleme unsurları yer alır. Bunlar, kanatlarda verilmek istenen ihişâmın sergilendiği en önemli yerlerdir.

Çıtalar ceviz ağacından olup, üstten 0.5-1 cm arasında bir ende, yarım daire biçimli profiller şeklindedir. Bunlar tablalarda, büyük çoğunlukla ince, tek sıra çıtalar olarak yer alırlar. Bunun dışında Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı kanatlarında orta ve alt tablalardaki çıtalar, kuruluşu ile zeminde tek çıta sıraları olmakla birlikte, yüzeyde üç sıralı profiller halinde, geometrik ara bölmelerin çevrelerinde yer almışlardır. Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında orta ve alt tablalarda, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı kanatlarında alt tablalarda, çıtalar çift görünüşlüdür; ancak aslında tek çıta sıraları halindedirler. Sadece geniş tutulmuşlar ve üzerlerine ince birer yiv açılmak sureti ile görünüşleri hareketlendirilmiştir.

Çıtaların üzerinde, 1 mm'den az genişlikte, 5 mm kadar derinlikte ince, düz ve

farklı renkte bir veya birkaç paralel sıra ağaç filato ile kakma yapılmıştır. Bunlar genellikle tek sıra olarak görülürler. Bununla beraber Şehzade Camii esas kapı kanatlarında çıtalarda, iki sıra şimşir arasında bir sıra abanoz olarak üç sıralı filato kakma süsleme yer almaktadır.

Çıtaların aralarında yer alan geometrik ara bölmelerin büyük çoğunluğu ağaçtır; ancak bazı kapı kanatlarında bunlardan bazıları fildişienden imal edilerek süsleme kuruluşu içinde belli yerlere yerleştirilmiş ve dikkatlerin üzerlerine toplanması sağlanmıştır. Bu şekildeki parçalar, künde-kârî tekniğini meydana getiren elemanlardan biri olan ara bölmelerdir; ancak, yüzey kuruluşunda zemine göre açık olan değişik renkleri ile kakma etkisi uyandırır. Bu uygulama kanatlarda, varsa kabarda; orta ve alt tablalarda orta veya köşelerdeki yıldız geçmelerde; üst, orta, alt tablaların özellikle belirtilmek istenen bazı ara bölmelerinde görülür (Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı ve batı yan kapı, Şehzade Camii esas kapı, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı ve doğu, batı yan kapı, ^{Kadırga Sokullu Camii esas kapı,} Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu yan kapı kanatları).

Çıtaların aralarındaki geometrik ara bölmelerin yüzeyleri, oyma ve kakma teknikleri ile bezendiği gibi birçoğunda düz olarak da bırakılmıştır (Şehzade Camii batı yan kapı, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı ve doğu, batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii doğu, batı yan kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii doğu, batı yan kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Azapkapı Sokullu Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı ve batı yan kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii batı yan kapı, Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları).

Geometrik ara bölmelerin yüzeylerinde oyma tekniğinde bezeme, Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Şehzade Camii esas kapı, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı ve doğu, batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Kadırga Sokullu Camii esas kapı kanatlarında görülür. Yapılan oymalar 0.5 cm'den az bir derinlikte, yüzeysel görünüşte, palmet, rumî ve rozetlerle oluşturulan merkezî veya simetrik kuruluşta süslemeler şeklindedir.

Geometrik ara bölmelerin üzerine uygulanan bir diğer teknik kakma tekniğidir. Kakma tekniği iki türde görülür. Birinci türde, kakılacak malzeme plaka halinde olup

geniş yüzeylidir. İkinci türde, malzeme, küçük yüzeyli parçaların bir düzen içinde yanyana getirilip, ağaç bir platform üzerinde istenilen kuruluşu oluşturacak şekilde birleştirildikten sonra ara bölme yüzeyine kakılması ile uygulanır. Birinci tür geniş yüzeyli kakma, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Kadirga Sokullu Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı ve doğu yan kapı kanatlarında görülür. Bu örneklerde plaka halindeki malzeme sedef olup, bir veya birden çok sıralı ince çubuklar halinde abanoz veya abanozla birlikte fildişi ile çevrelenerek yuvaya kakılmıştır. İkinci tür olan küçük yüzeyli parçaların yanyana getirilmeleri ile oluşturulan süsleme kuruluşlu kakma, Şehzade Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı kanatlarında yer alır; bunlarda abanoz ve fildişi malzeme uygulanmıştır.

Kapı kanatlarında tablaların çevresi, seren ve kayıtlar üzerinde yer alan bir şeritle çevrilmiştir. Bu şerit, bazılarında sadece ince yüzeysel bir yiv halinde belirir (Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Şehzade Camii batı yan kapı, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii doğu, batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii doğu, batı yan kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii doğu, batı yan kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Azapkapı Sokullu Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii batı yan kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii batı yan kapı ve Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları). Bazı kapı kanatlarında tablaların etrafını serenler üzerinde olarak kuşak halinde bir süsleme şeridi ayrı ayrı dolaşır. Bu süsleme şeridi ya sadece fildişi ve abanoz parçalarla ya da fildişi, abanoz, maun ve gümüş malzemedan 1 mm kadar incelikte ve kalınlıktaki küçük çubukların 2-2,5 cm kadar ende yanyana bir kuruluş oluşturacak şekilde dizilip, ince bir ağaç zemin üzerine yapıştırıldıktan sonra seren üzerindeki yuvaya kakma tekniğinde yerleştirilmesi ile meydana getirilmiştir. Kuşak süslemelerin bazıları meander kuruluşludur (Şehzade Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı kanatları); diğerleri ise zencerek süslemelidir (Silivrikapı Hadım İbrahim Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii doğu, batı yan kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Kadirga Sokullu Camii esas kapı, Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı ve doğu yan kapı kanatları). Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında tablaların etrafındaki şerit süsleme diğerlerinden ayrılır. Burada şerit süsleme, fildişi ve abanoz dikdörtgen ve kare malzeme ile yine aynı

tarzda yapılmıştır; ancak, tek çizgi olarak değil de iki şerit halinde, seren ve kayıtların genişliğine yakın ölçülerde, altı kenarlı geniş paftalar oluşturacak şekilde geniş bir zencerek kuruluş olarak meydana getirilmiştir. Ayrıca her bir paftanın içine, başka bir ağaçtan kesilerek hazırlanmış iri rumîli tarsi düzenlemeler yerleştirilmiştir; dolayısı ile tüm tablalar bunlarla da çevrilmiş olmaktadır ⁽³¹⁾.

Kapı kanatlarında yer alan binilerin bazıları üzerinde çeşitli teknik ve malzeme ile yapılan süslemelerle birlikte, bini ortasında, bini gövdesinin saçaklarla birleştiği yerlerde altta ve üstte birer adet olmak üzere toplam üç adet maden süsün yer alması genel özellik olarak görülmektedir. Binilerde sedef, fildişi, abanoz, maun, gümüş tel ve şimşir malzeme ile kakma veya kaplamalar yapılmış; palmet, rumî, rozet gibi bitkisel desenler, altıgen, sekizgen, daire, kare, eşkenar dörtgen gibi geometrik şekiller içinde merkezî, kapalı ve simetrik düzenlemeler ile yazı ortaya konmuştur (Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı, Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları). Bazı camilerin esas ve yan kapı kanatlarında yer alan biniler, düz yüzeylidir; üzerlerinde herhangi bir süsleme yoktur (Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı, Süleymaniye Camii doğu yan kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii doğu, batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii doğu, batı yan kapı, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii esas kapıları, Azapkapı Sokullu Camii esas kapıları, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı ve batı yan kapı kanatları). Bazı camilerin kapı kanatları üzerindeki biniler ise günümüze gelememiştir (Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Şehzade Camii esas kapı ve doğu, batı yan kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Kadirga Sokullu Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu, batı yan kapı kanatları).

İncelenen örnekler içinde çatma tekniğindeki kapı kanatları için tek örnek, Şehzade Camii doğu yan kapı kanatlarıdır. Kanatlarda, yatay konumlu kayıtların aralarında, tek bir tabla yerine birden çok sayıda ve değişik konumlu ince dikdörtgen tablalarla yapılan bir yüzey kuruluşu ile sadelik hakimdir. Dikdörtgen tablaların aralarının derin yivlerle hareketlendirilmesi, etraflarının 3 mm genişliğinde üç sıra değişik renkte ağaç filatolarla çevrenmesi şeklinde süsleme yapıldığı görülmektedir.

İncelenen eserlerde, orijinal olmadığı halde aslına uygunluğu düşünülerek

Şehzade Camii avlu kapı kanatları ile Süleymaniye Camii avlu kapı kanatları ele alınmıştır. Kündekârî tekniği ile yenilenen bu kapı kanatlarından Şehzade Camii kuzey, doğu, batı avlu kapı kanatları birbirinin eşidir. Üst tablalar düz bir ayna şeklinde iken; orta ve alt tablalarda çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçaların atlamalı olarak sonsuz düzende yüzeyi kapladığı görülür. Kanatlarda kündekârî tekniği dışında başka süsleme yer almaz. Süleymaniye Camii kuzey, doğu, batı avlu kapı kanatları farklı kurustadır. Üst tablalarda oyma yazı, orta tablalarda, kuzey ve batı avlu kapı kanatlarında yıldızlı kuruluş, doğu avlu kapı kanatlarında ise daha ziyade korkuluklarda görülen sonsuz düzende bir geometrik kuruluş, alt tablalarda dikdörtgen ve karelerle yapılan atlamalı kuruluş yer almıştır. Kanatlarda üst tabladaki oyma ve kündekârî tekniği dışında başka süsleme yer almaz. Bu kanatlar, 1959'daki onarımda yapılmışlardır⁽³²⁾.

İncelenen eserlerde yer alan üst mahfile çıkış kapı kanatları, kündekârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Bu kapı kanatlarında üç veya daha fazla tablalı süsleme kuruluşu uygulanmıştır. Bunların az bir bölümü çift kanatlıdır (Şehzade Camii kuzey mahfile çıkış kapı kanatları, Süleymaniye Camii güney-doğu mahfile çıkış kapı kanatları (Hünkâr mahfiline çıkış kapı kanatları), Kadırga Sokullu Camii kuzey, doğu mahfile çıkış kapı kanatları]. Üst mahfile çıkış kapı kanatlarının çoğunluğu tek kanatlı olarak yapılmıştır. Örneklerden biri hem tek kanattır hem de üç tablalı kuruluştadır (Süleymaniye Camii kuzey mahfile çıkış kapı kanatları). Eserlerin çoğunluğu tek kanattır; ancak üzerlerinde üç tablalı düzen, yanyana iki defa işlenmiş ve böylece her birine çift kanatlı bir görünüm kazandırılmıştır (Süleymaniye Camii doğu, batı mahfile çıkış kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii kuzey mahfile çıkış kapı, Azapkapı Sokullu Camii kuzey mahfile çıkış kapı, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii kuzey mahfile çıkış kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu, batı mahfile çıkış kapı kanatları). Üst mahfile çıkış kapı kanatları üzerinde, kündekârî tekniği dışında bir bezeme yapılmamıştır.

Pencere kapakları

Pencere kapaklarının süsleme ve yüzey kuruluşları, genel olarak aynı kapı kanatlarında olduğu gibidir. Sadece Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde, Kasımpaşa Pi-yale Paşa Camii'nde kuzeyde ve Tophane Kılıç Ali Paşa Camii üst mahfillerinde pencere kapakları çatma tekniği ile, diğerleri kündekârî tekniği ile yapılmıştır. Kündekârî tekniği

dışında, üzerlerinde yer alan diğer teknikler bakımından da kapı kanatları ile paralellik içindedirler; ancak büyük çoğunluğu sadedir ve herhangi başka bir teknikte bezeme yer almaz.

Pencere kapaklarında, üst tablalarda, aynalar çoğunlukla düz bir yüzey olarak bırakılmış; etrafı, ince bir ya da daha fazla sayıda paralel çıtalarla çevrilmiştir. Üsküdar Mihrimah Camii'nde batıda bir pencere ve Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki pencere kapaklarında ise, aynaların etrafında çeşitli biçimlerde geometrik ara bölmelerden bir sıra halinde zencerek kuruluşlu çerçeve yer almıştır. Aynada yazı, Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki birer pencere ile Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapaklarında yer almıştır. Yazıların yazılmasında iki değişik teknik uygulanmıştır. Bunlardan Süleymaniye Camii'nde yuvarlak satırlı yüzeysel oyma tekniği görülür ve ayna zemininde, harflerden etrafa sade olarak hatayî ve hançer yaprakları yayılmaktadır. Üsküdar Eski Valide Camii'nde ise kakma tekniği görülür; zemin abanoz, harfler sedeftir.

Pencere kapaklarında orta ve alt tablalarda yüzey kuruluşunu meydana getiren elemanlardan biri olan geometrik ara bölmelerin üzerleri çoğunlukla düz olarak bırakılmıştır. Şehzade Camii ve Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki birer pencerenin kapaklarının orta ve alt tablaları ile Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapaklarının orta tablalarındaki bu bölmeler üzerinde, oyma tekniğinde palmet ve rumîlerden meydana gelmiş bitkisel süsleme yapılmıştır.

Orta tablanın orta merkezinde kabarıya, sadece Üsküdar Mihrimah Camii'nin mihrabının hemen iki yanında yer alan ikişer pencerenin kapaklarında rastlanır. Mihrabın solundakiler yerinde değildir. Bunlardan, mihraba yakın olan pencere kapaklarındaki fildişi, diğeri ise abanozdur. Fildişi olan, üzeri oyularak fııldak biçiminde hareketlendirilirken, abanoz olanın üzerinde fildişi ve maun filatolar ile kakma tekniği uygulanarak geometrik süsleme yapılmıştır. Ayrıca yine bu abanoz kabaranın, üzerine yerleştiği on ışınlı yıldızın üçgenler halindeki on ucu, fildişinden geçme olarak yapılmış ve diğerleri arasında tek örneği oluşturmaktadır.

Örnekler arasında üst, orta ve alt tablasında kakma bezeme, sadece Üsküdar Eski

Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapaklarında görülmektedir. Burada hakim malzeme sedir; bazı küçük geometrik ara bölmeler üzerinde ise abanoz kakma parçalar kullanılmıştır.

Pencere kapakları üzerinde görülen bir diğer bezeme de kalemişidir. Bu da sadece, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde, kuzeyde yer alan pencere kapaklarında tablalarda bazı geometrik ara bölmeler üzerinde görülür ki bunlar, siyah boya ile lotüs, palmet ve rumîlerle yapılan simetrik ya da kapalı tipteki küçük kuruluşlardır.

Tablalarda künde-kârî tekniğini ve süsleme kuruluşunu meydana getiren elemanlardan biri olan çitalar, yarım daire biçimli profiller şeklindedir. Bunların hemen hemen hepsi ince tek sıra çitalar halinde iken, Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapaklarında ise araları derin yivli üç sıralı görünüşte olarak yapılmıştır.

Tablaların etrafı, genel olarak serenler üzerinde ince bir yiv ile çevrilmiştir. Sadece Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapaklarında tablaların etrafının, abanoz ve fildişi kare parçalarla kakma tekniğinde meydana getirilen kuşaklarla çevrildiği görülür.

Pencere kapaklarında yer alan biniler, çoğunlukla düz yüzeyli ve süslemesiz olarak yapılmışlardır. Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki benzer birer pencereden batıdaki binisi günümüze gelebilmiştir. Üç parçadan meydana getirilmiş olan bininin üzerinde, baklavalar içinde kakma süsleme yer alır; içlerinde kullanılan malzeme, fildişi, abanoz, maun, gümüş ve altındır. Ayrıca saçak kenarlarında şerit halinde abanoz kakma yer almıştır ki bu süslemeler, incelenen diğer pencere kapakları binilerinden ayrılan bir özellik olmaktadır.

Çatma tekniğinde pencere kapağı içeren üç camiden Kasımpaşa Piyale Paşa Camii ve Tophane Kılıç Ali Paşa Camii pencere kapaklarında herhangi bir bezeme görülmez. Ancak, Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapaklarında, diğerlerinden tamamen farklı bir bezeme ile karşılaşılır. Bu farklılık, hem süsleme tekniği hem de buna bağlı olarak süsleme kuruluşu bakımındandır. Burada tüm kapak yüzeyi, içli dışlı olarak 2,5 mm kalınlığında plaka halinde hazırlanan abanoz malzeme ile kaplanmıştır. Abanoz zemin üzerine, yükseltilmiş tabla aynaları ile, seren, kayıt ve

başlıkların yüzeylerine fildişinden üç benek, salbekli şemse, köşelikler ve kenarlarında şeritler, kakma olarak işlenmiş; ayrıca tablalar, seren üzerinde olarak fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kullanılarak kakma kuşak süsleme ile çevrilmiştir. Bini de aynı teknik anlayışla bezenmiş; bini ortası ile bini saçaklarının gövde ile birleştiği iki uçta, geniş fildişi geçme parçalar kullanılmıştır.

Dolap kapakları

Konumuza giren dolap kapaklarının tümü künde-kârî tekniği ile yapılmıştır. Tamamına yakını sövelere menteşelerle tespit edilmiştir. Sadece Kadirga Sokullu Camii'nde 21 numaralı olan kapaklar, tıpkı kapı kanat ve pencere kapakları gibi, üst hareket mili görevi gören seren üst uzantısı ve alt hareket mili ile yerine tespit edilmiştir. Dolaplar çoğunlukla çift kapaklıdır; ancak tek kapaklı olanlar da vardır. Bunlar İstanbul Rüstem Paşa Camii'ndeki 18,19,22,23 numaralı olanlar ile Edirnekapı Mihrimah Camii'nde 30 ve 32 numaralı olanlardır. Tek kapak olarak yapılanlardan Edirnekapı Mihrimah Camii 30 ve 32 numaralı olanlarda, diğerlerindeki üç tablalı düzen, yanyana iki defa işlenerek kapakların herbirine çift kapaklı görünüm kazandırılmıştır.

Bunların süsleme ve yüzey kuruluşları kapı kanat veya pencere kapaklarında olduğu gibidir. Üst tablalarda, hemen hemen hepsinde aynalar düz bir yüzey olarak bırakılmış; etrafları, çoğunlukla bir, bazılarında da daha fazla sayıda ince paralel çıtalarla çevrilmiştir. Azapkapı Sokullu Camii'nde 37 numaralı dolap kapaklarının üst tabla aynasının üzerinde, kenarlarına yakın olarak yüzeyde dolaşan fildişi ve abanoz kare parçaların atlamalı yerleştirilmeleri ile oluşturulmuş bir kakma süsleme kuşağı yer almıştır.

Orta ve alt tablalarda yüzey kuruluşunu meydana getiren elemanlardan biri olan geometrik ara bölmelerin üzerleri çoğunlukla düz olarak bırakılmıştır. Ancak, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde 20 ve 21 numaralı dolapların kapaklarında orta tablada yer alan on ışınlı yıldız geçme ve ortadan geçen düşey eksen üzerinde altta ve üstte yer alan birer beşgen ile alt tabla ortasında altı kollu yıldız şeklindeki ara bölmelerin yüzeyinde, oyma tekniğinde palmet, rumî ve rozetlerden meydana gelmiş bitkisel süsleme yapılmıştır. Ayrıca, Azapkapı Sokullu Camii'nde 37 numaralı dolap kapaklarında orta tablada yer alan geniş yüzeyli sekiz kollu yıldızın ortasında, fildişi ve abanoz çubuklarla on ışınlı yıldız biçiminde içiçe iki kuşak, kakma tekniğinde yapılmıştır.

Dolap kapakları üzerlerinde yer alan biniler de pencere kapaklarındaki gibi olup hemen hepsi süslemesiz ve sade yüzeylidir.

Vâz kürsüleri

İncelen eserlerden Silivrikapı İbrahim Paşa Camii, Beşiktaş Sinan Paşa Camii ve Azapkapı Sokullu Camii'nde ağaç vâz kürsüsü yoktur. Bunun yanında Şehzade Camii'nde üç, Süleymaniye Camii'nde iki ve diğerlerinde birer ağaç vâz kürsüsü günümüze gelmiştir.

Vaizin oturduğu üst bölüm, üç ya da dört taraftan korkuluk konumundaki tablalarla, ^{bazılarının arkalarında da} "taç" denilen yükselen parçalar ile çevrilmiştir. Bu bölümde, Üsküdar Mihrimah Camii, Şehzade Camii, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii ve Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii'ndeki vâz kürsülerinde şebekeli oyma; Süleymaniye Camii, İstanbul Rüstem Paşa Camii, Kadırga Sokullu Camii, Üsküdar Eski Valide Camii'ndeki vâz kürsülerinde ise kafes tekniği görülür.

Korkuluklarla çevrili, bir tahtı hatırlatan üst bölümün hemen altından itibaren yere kadar inen kaide gibi olan bölüm üzerinde, önce orta tabla gelir ki burası ya geniş yüzeyli tek bir bölüm halinde (İstanbul Rüstem Paşa Camii, Kadırga Sokullu Camii, Eyüp Piyale Paşa Camii ve Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'ndeki vâz kürsüleri) ya da üst ve alt bölüm şeklinde (Üsküdar Mihrimah Sultan Camii, Şehzade Camii, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii, Edirnekapı Mihrimah Camii, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii'ndeki vâz kürsüleri) kurulmuştur. Bütün tek bölümlü orta tablalar ile orta tablası iki bölümlü olanların üst bölümü, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii vâz kürsüsü hariç, künde-kârî tekniği ile yapılmıştır.

Süleymaniye Camii'ndeki vâz kürsüsünün ön yüzünde orta tablanın tam ortasında kabara yer almıştır ki bu, içlerinde tek örnek olmaktadır.

Vâz kürsülerinde, künde-kârî tekniğindeki orta tablalarda geometrik ara bölmelerin yüzeyleri çoğunlukla düz yüzeyli ve süslemesizdir. Bunlardan Üsküdar Mihrimah Camii'nin vâz kürsüsünün ön yüzündeki orta tablada bazı geometrik ara bölmeler fildiştir. Bunların bazılarının üzerlerinde palmet ve rumîli oyma tekniğinde simetrik bezeme, bazılarında abanoz ve fildişi; ikisi üzerinde de sedef kakma süsleme yer almıştır. Süleymaniye Camii'nin vâz kürsüsünün ön yüzündeki orta tablada geometrik

ara bölmelerin çoğunluğunda palmet, rumî ve rozetlerden oluşmuş simetrik bitkisel bezemeler oyma tekniği ile yapılmış; bazı bölmeler ise kenarları abanoz çubuklarla çevrili geniş sedef plakalarla kakma yapılarak bezenmiştir. İstanbul Rüstem Paşa Camii'nin vâz kürsüsünün ön ve yan yüzlerindeki orta tablada ise hemen hemen bütün geometrik ara bölmelerin üzerleri, kenarları abanoz çubuklarla çevrili geniş sedef plakalar ile kakma yapılarak bezenmiştir.

Orta tablaları, üst ve alt bölüm şeklinde kurulmuş vâz kürsülerinde alt bölüm, küçük yatık yekpare dikdörtgen tabla ya da ayna dizisi şeklindedir. Bunların büyük çoğunluğu bezemesiz düz yüzeylidir. Ancak, Üsküdar Mihrimah Camii ile Şehzade Camii'ndeki 1 ve 2 numaralı vâz kürsülerinde bu tablaların üzerinde, düz yüzeyle yüzeyli oyma tekniği ile yapılmış birer geometrik kuruluş yer almıştır.

Orta tablanın altında yer alan son bölüm olan alt tablalar, çoğunlukla kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklıklı ağaçlar ile hareketlendirilmiş, dikine konumda iki ya da genellikle üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Ancak, Süleymaniye Camii ve İstanbul Rüstem Paşa Camii vâz kürsülerinde bu bölüm, kafes tekniği ile geometrik kuruluşlu ve şebekeli olarak yapılmıştır.

Vâz kürsülerinde en altta, ayaklar ile alt tablayı sınırlayan, en alt yatay kirişin arasını ifade eden süpürgelik denilen yerde, iki yanda, kirişle ayaklar arasındaki köşelerde birer masif ağaç kıvrık hatlarla kesilmiş olarak köşelikleri meydana getirir.

Köşeliklerin yapılmadığı ya da günümüze gelmediği örnekler (Şehzade Camii 3 numaralı, Süleymaniye Camii 2 numaralı ve Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii vâz kürsüleri) olduğu gibi, tamamen düz yüzeyle birer marsif ağaç olduğu örnekler (Üsküdar Mihrimah Camii, Edirnekapı Mihrimah Camii ve Kasımpaşa Piyale Paşa Camii'ndeki vâz kürsüleri) de vardır. Bunların dışında kalan Şehzade Camii, İstanbul Rüstem Paşa Camii, Kadirga Sokullu Camii, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii'ndeki köşeliklerde oyma yapılmış; İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde ise ayrıca ortada fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel şeklinde ince çubukların yanyana biraraya getirilmesi şeklinde, altı kollu yıldız kakma bezeme yapılmıştır.

Vâz kürsülerinde yüzey kuruluşunu meydana getiren tablaların etrafı, çoğunlukla ince bir yiv ile çerçevelenmiştir. Bunlardan Şehzade Camii ile Kadirga Sokullu

Camii'nde vâz kürsülerindeki tablaların etrafı ise ince ağaç filatolar ile çerçevelenmiştir. Yine Süleymaniye Camii'nin 1 numaralı ve Rüstem Paşa Camii'nin vâz kürsülerinin ön ve yan yüzlerindeki tablaların etrafı fildişi, abanoz, maun ve gümüş telden meydana gelen kakma kuşak süsleme ile çerçevelenmiştir. Süleymaniye Camii'nin 2 numaralı vâz kürsüsünde ise aynı tür süsleme, sadece ön yüzde üst tablanın üst orta bölümünde tabanı düz V şeklindeki girintinin altında kısa olarak yer almıştır. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nin tablalarının çevresinde ise fildişi, abanoz ve gümüş telden meydana gelen kuşak süsleme yüzeye yapıştırılmak sureti ile çerçeve yapar.

Vâz kürsüleri toplu olarak, gerek uslûp gerekse teknik bakımdan birbirleri ile paralellik gösterir; ancak bunlardan Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'ndeki vâz kürsüsü, biçim bakımından diğerlerine benzerse de teknik bakımdan farklılık arzeder. Bir kere, yapı olarak vaizin oturduğu bölümün altından itibaren orta tablanın olduğu yerde kündekârî tekniği uygulanmamış; bu bölüm, yanyana çakılan düz ağaçlarla oluşturulmuştur. Burası ve diğer bütün yüzey, 17. yüzyılda yaygınlaşan tarzda, tüm yüzeyin fildişi ve abanoz plakaların yanyana yapıştırılmaları sureti ile süsleme kuruluşu oluşturularak bezenmiştir. Kürsüde görülen bu teknik diğerleri arasında bir istisna olduğundan, eserin bir sonraki yüzyılda yapılmış olabileceğini akla getirmektedir.

Tavan süslemeleri

İncelenen camilerde yer alan mahfil altı tavanlarının kuruluşu ve üzerlerinde yer alan kalemişi süslemeler iki grupta incelenmektedir. Bunlardan biri, kündekârî tekniğinde tavan süslemeleridir; İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarında, Kadırga Sokullu Camii'nin müezzin mahfili altı tavanında, Üsküdar Eski Valide Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarında görülür. Diğer grup, ağaç üzerine malakârî tekniğinde kalemişi tavan süslemeleridir; Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarında, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki iki pencerenin tavanlarında, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nin müezzin mahfili altı tavanında ve Üsküdar Eski Valide Camii'nde kuzeyde, esas kapının üstündeki mahfil altı tavanı ile doğu, batı mahfil altı tavanlarında görülür.

Tavan süslemelerinde kündekârî kuruluşlu olanlarda, tekniğin gereği olarak

yıldızlı geometrik düzenleme esas olmuş; her bir bağımsız geometrik ara bölmenin üzeri bitkisel desenlerle bezenmiştir. Ağaç üzerine malakârî tekniğinde kalemişi yapılanlarda ise, halı ve bilhassa cilt süslemesinde görülen şemse ile köşelik düzeni uygulanmıştır. Vurgulanmak istenen desenler, zemindeki alçının daha yüksek kullanılması ile diğerlerinden daha kabarık yapılmış; böylece kuruluşa üç boyutlu bir görünüm kazandırılmıştır.

Örneklerden Üsküdar Eski Valide Camii'nde kuzeyde, esas kapının üstündeki mahfil altı tavanı ile doğu, batı mahfil altı tavanlarında değişik bir uygulama görülmektedir. Burada, zemini oluşturan yanyana çakılı düz ağaç kaplamalar açık kırmızı renkte boyanmış, desenler ise iki değişik tipte ağaç paftalara yapılmıştır.

Yüzeylerin süslemesinde, genel olarak dönemin üslûbuna uygun olan lotüs, palmet, rumî kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları, şemseler, lâleler, selviler, Çin bulutları ve rozetler gibi çeşitli bitkisel desenler; renklendirmede, mavi, kırmızı, sarı, yeşil ve tonları ile siyah, beyaz tabii boyalar yanında özellikle altın yıldız kullanılmıştır.

Tavan süslemelerinin görüldüğü örneklerin hemen hepsinde zemin ağaç olduğu halde, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nde, yer aldığı müezzîn mahfili altı tavanında ise ^{ağaç} zemine gayet kalın bir deri gerilmiş ve boyama bunun üzerine uygulanmıştır.

Maden Süsler

Kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları üzerinde yer alan maden süsler lotüs, palmet, rumî ve rozetlerin kıvrık dallarla yaptıkları bitkisel kuruluşlar ile oluşturulmuştur. Bunlardan sadece kayıtlar ya da binilerdeki bazı rozetler tekrarlanmışken, hemen hemen bütün maden süsler camiler için özgün örnekler olarak üretilmişlerdir. Maden süsleri oluşturan kilitler, rozetler ve kuşaklar, kanat veya kapaklar üzerindeki yerlerine genellikle çivilerle çakılmışlardır. Bunlardan Üsküdar Mihrimah Camii esas ve batı yan kapı, Kasımpaşa Piyale Camii esas kapıları, Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları gibi birkaçında kilitler, serenler üzerindeki yerlerinde açılan oyuklar içine oturtularak çakılmışlardır. Bu şekilde yerleştirilenler günümüze eksiksiz olarak gelebildikleri halde doğrudan doğruya seren üzerine çakılan Silivrikapı İbrahim Paşa Camii, Beşiktaş Sinan Paşa Camii, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı kanatlarına ait kilitler ise günümüze gelememişlerdir. Yine ayrıca, Kadırga Sokullu

Camii'nin pencere kapakları, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii ve Azapkapı Sokullu Camii kapı kanatları ile pencere kapaklarının kuşakları da günümüze gelememiştir.

Üsküdar Eski Valide Camii'nde dolap kapakları üzerinde yer alan kilitler ile bazı rozetlerin zeminlerinde bez yerleştirilmiş olduğu, kapakların restorasyonu sırasında söküldüklerinde tespit edilmiştir. Kırmızı çuha olan bezlerin, deliğişi teknikte yapılmış altın tombaklı maden süslerin altında fon oluşturdukları anlaşılmaktadır.

İncelenen eserlerde kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapakları günümüzdeki durumları bakımından ele alındıklarında, yapısal olarak genellikle sağlam oldukları görülmektedir. Ancak bununla birlikte üzerlerinde bazı fiziksel bozulmalar da söz konusudur. Özellikle hemen hepsinin seren, kayıt, başlık ve çıtalarında kurt yeniği mevcuttur; fakat böyle olmakla birlikte bir boşalma ya da yumuşama olmayıp sert ve sağlamdırlar. Az sayıda eserde, tablalardaki geometrik ara bölmelerde dağılma görülmektedir. Ancak bu durum çok yaygın olmayıp, sadece tablaların bir kısmını kapsamaktadır. Bu durum için Şehzade Camii batı yan kapı sağ kanat alt tablası, Süleymaniye Camii doğu yan kapı kanatları alt tablaları ile Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı sağ kanat alt tablası örnek olarak gösterilebilir. Yine dağılmanın görüldüğü bir diğer örnek de Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları orta tabla ortalarındaki kabalar olmakta ve diğer kabaralı örnekler içinde dağılan tek örnek olarak kalmaktadır. Bir diğer fiziksel bozulma türü de künde-kârî tekniğinde tablalarda, geometrik ara bölmeler üzerinde kakma olarak yer alan sedef plakaların yapıştıkları yerlerden kavlayıp dökülmeleridir ki bu, sedef olan her yüzeyde az da olsa bir ölçüde görülmektedir. Kendiliğinden olan fiziksel bozulmalar yanında bir de kişilerce yapılan tahribatlar da söz konusudur. Bunların başında, bilinçsizce yapılan boyama, vernikleme ve tamirler gelmektedir. Özellikle hemen her kapı yüzeyi kat kat boyandığı ya da verniklendiği için birçok özelliği gözden kaybolmaktadır.

Mimar Sinan'ın incelenen eserlerinde, ağaç işçiliği ile ilgili herhangi bir usta ismine rastlanmamıştır. Ancak, sadece Süleymaniye Külliyesi ile ilgili yapıların inşaaı hakkında bazı belgelerden, ağaç eserleri yapan usta isimleri ile temin edilen malzeme ve onların edinildiği yerler hakkında önemli bilgiler elde edilebilmektedir. Bu bilgiler, çağdaşı olan onun diğer camiilerindeki ağaç sanatı örneklerinin yapıldığı şartları bazı bakımlardan ortaya koyması açısından önemlidir.

Topkapı Sarayı Müzesi arşivinde bulunan Süleymaniye Külliyesi ile ilgili cami ve diğer yapıların inşaatı hakkında bilgi veren 164 defter ve 1 icmal defteri, Ömer Lütfi Barkan tarafından 1972'de yayınlanmış (33), onun ölümünden sonra da cami ve ilgili yapıların inşaatına ait emir ve fermanlardan 586 emir ve ferman, Türk Tarih Kurumu tarafından onun adına 1979'da yayınlanarak çalışma tamamlanmıştır (34).

Bu belgelerden edinilen bilgilere göre, külliyenin inşaatında çeşitli amaçlar için gereken kerestenin Ahyolu, Vize, Aydos, Biga ve İznikmid kazalarındaki köylerden istenildiği (35); İznikmid, Kandırı, Akyazı ve Göynük'den ise caminin kapı ve pencereleri için ceviz istenildiğinin özellikle belirtildiği (36); yine bu belgelerden, istenilen malzeme arasında ceviz, çınar, gürgen, şimşir, karaağaç, verdinar ve ıhlamur sipariş edildiği (37); levha halinde fındık ve mazu istenildiği (38); çubuk halinde abanoz istenildiği (39); bir belgede ise "kapılar için şimşir" denilerek kullanım yerinin özellikle belirtildiği (40); bir diğer belgede fildişi (41); bir başkasında ise sülyen istenildiği görülmektedir (42).

Süleymaniye külliyesi ile ilgili kayıtlardan, 1553-1558 yılları arasında, oluşturulan bir listeye göre 284 Müslüman, 83 Hristiyan olmak üzere toplam 367 neccar (marangoz) ın görev yaptığı belirtilmektedir (43). Oluşturulan bir başka listeye göre de 1553-1554 yılları arasında çalışan neccarların bir listesi verilmektedir (44). Yine bunlardan, parça başına veya götürü olarak çalışmış olan Müslüman neccarların isimlerini ve kayıtlı buldukları defterlerin numaralarını gösteren listede, "Usta Ahmed" in serneccar olduğu belirtilmektedir (45).

Neccarların külliyyede yaptıkları işleri ve ona göre aldıkları ücretleri gösteren 261 numaralı listede ise "camii kapısı" ve "harem kapısı" ustalarının adları yer almaktadır (46).

1. Camii kapısı	orta (Kuzey)	: Usta Ahmet (Ser necceran)
2. Camii kapısı	yan	: Usta Hasan bin Ahmed
3. Camii kapısı	yan	: Mimar Sefer bin Ahmed
4. Harem Kapısı	orta (Kuzey)	: Mustafa Çinici
5. Harem Kapısı	yan	: Muhiddin Meremmetî
6. Harem Kapısı	yan	: Hayrüddin Hammamî

261 numaralı listede camii ve külliyenin bazı binalarının pencerelerini yapan us-

taların listesi verilmiştir; bunlardan "Camii ve harem" in pencerelerini yapanların sayısı yirmi beş kadardır; listeden, yaptıkları pencerelerin sadece sayıları ve ona karşılık aldıkları ücretler öğrenilebilmektedir (47).

261 numaralı listede sayılan ustalardan "Ferhad bin Abdullah" ile "Pervane (Yenibahçe'li) ve Yahya'nın yaptıkları pencerelerden iki adedinin, "pencere-i mihrab-ı kendeğârî" diye yeri ve tekniği de ayrıca belirtilmiştir (48).

261 numaralı listede sayılan ustalardan "Mustafa (Edirne'li) ile "Pervane (Yenibahçe'li) ve Yahya'nın beraber yaptıkları pencerelerden birer adedinin, "pencere-i mahfil-i hazret-i Hüdavendiâr" diye not ilâvesi ile yeri belli edilmiştir (49).

262 numaralı bir başka listede "Kürsi-i cami-i şerif (vâz kürsüsü)" in neccarının, "Usta Hayrüddin" olduğu görülmektedir (50).

Kaynaklardan öğrendiğimiz bu usta isimlerinden başka, bugün Süleymaniye Camii'nin avlu kapı kanatlarında üst tablalarda yer alan yazılardan sol kanattakilerin altında "Halim" yazmaktadır. Ancak bu kapılar orjinal değildir; 1959'daki onarımda yapılmış ve bu esnada üst tablalarda Hattat M. Halim Özyazıcı (1898-1964)'nın 1940'lı yıllarda yazmış olduğu yazılar oyma olarak uygulanmıştır (51).

Mimar Sinan devri ile ilgisi olmamakla birlikte, üzerinde usta ismini ve tarihini taşıması ve Türk sedefkârlığının literatüre geçen son eserlerinden biri olması ile önem arzeden bir eser de Topkapı Sarayı, Hırka-i Saadet Dairesi'nde Tülbent Odası'ndan Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatlarıdır. Kanatlar, 17. yüzyılda yaygınlaşan, tüm yüzeyin sedef, bağa, fildişi ve abanoz malzeme ile kaplandığı teknikte ve Topkapı Sarayı'nda bir 17. yüzyıl yapısı olan Ocaklı Sofa'daki Kadın Efendiler Dairesi kapı kanatlarındaki kuruluş örnek alınarak yapılmıştır. Üç tablalı görünümdeki kapı kanatlarının sol kanat alt tablası üzerinde, on ışınlı yıldızdan geçen düşey eksen üzerinde, altta, ortada ve tablayı çevreleyen kuşağa bitişik bir beşgen abanoz plaka üzerinde, sedften Arap alfabesi harfleri ile "Amele Vasıf Sedef 1358" yazılmıştır. Tarih, miladî 1939/40'a karşı gelmektedir. 1876 Beşiktaş doğumlu olan Vasıf Hoca, Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki "Şark Tezyinatı Şubesi" nde kurulan "Sedefkârlık Kürsüsü" nde öğretim üyesi iken 1940'da vefat etmiştir (52).

Günümüzde camilerdeki ağaç eserlerin onarımı ya da restorasyonunda devletin imkânlarına paralel olarak iki yol izlendiği görülmektedir. Bunlardan biri, onarımın özel firmalara ihale edilmesidir. Diğer yol ise Vakıflar Baş Müdürlüğü'nün, onarım işlerini yürütmek için kurduğu Vakıf İnşaat A.Ş.'nin atölyesinde yapılan onarım faaliyetleridir. Firmaların yürüttüğü onarımlarda, onların bulabildiği ustaların niteliklerine göre neticeler alınırken, Vakıf İnşaat A.Ş.'nin İstanbul'daki atölyesinde yapılan onarımlarda ise restorasyon gerekleri tam ve kontrollü olarak yerine getirilmektedir. Ancak bugün için bunun en büyük sebebi, oluşturulmuş olan ekibin şefi Sedefkâr-marangoz Rüçhan Yeğin'in nitelikleri sayesinde. Kendisi, 1957'de Topkapı Sarayı atölyesinde işe başlamış, 1982'de emekli olur olmaz da Vakıf İnşaat A.Ş.'ne sözleşmeli olarak alınarak mesleğine devam etmesi sağlanmıştır. Yapılan bütün onarımlar, onun başkanlığında ve tavsiyelerinin kurumunca dikkate alınıp kabul görmesi sureti ile gerçekleştirilmektedir. Ustanın gerek Topkapı Sarayı'nda, gerek Anadolu'da birçok eserde, gerekse Kazakistan'da Türkistan şehrindeki Hoca Ahmed Yesevî Türbesi kapı kanatlarındaki çalışmaları yanında, konumuzu ilgilendiren İstanbul'da Sultan Ahmed Camii, Şehzade Camii, Rüstem Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii'ne ait kapı kanatları, pencere kapakları, dolap kapakları, vâz kürsüleri restorasyonları henüz biten ya da bitmekte olan son çalışmalarıdır. O, bu nitelikli onarımları ile Türk Sanatında ustalar literatüründe hayattaki son yetkin ağaç sanatı ustalarından biri olarak yerini almış bulunmaktadır.

Ç. Karşılaştırma

Türk sanatında ağaç eserlerin gelişimi incelendiğinde yüzey kuruluşları, malzeme, teknik özellikler ve üslûplarda birçok değişiklik kendini belli etmektedir. Ancak bu değişim esnasında ortaya konan eserlerde, benimsenen süslemelerin tekrar edilmesi veya değişik çeşitlemelerle zenginleştirilmesi ya da bunların taş, çini, alçı, kumaş ve kalemîşi gibi çeşitli sanat dallarında bir üslûp birliği içinde uygulanması, bize, Türk sanatının sürekliliğini ve temel karakteristiği olan yaratıcılığını ortaya koyarken, ağaç sanatının gelişim ve etkileşim aşamalarını da gözler önüne sermektedir.

Ağaç eserler

Farklı yapılarda, birbirinin tamamı ile aynı olan ağaç eserlere hemen hemen hiç rastlanmaz; ancak, dikkat edildiğinde birçok ortak özelliğin varlığı da görülür.

Ele aldığımız örneklerden Bursa Ulu Cami (1400) doğu yan kapı kanatları, oranları farklı olmakla birlikte incelenen yapılardaki kanatlarda olduğu gibi künde-kârî tekniği ile yapılmıştır. Üst ve orta tablalardaki geometrik ara bölmeler oymalarla süslü iken, alt tabladakiler düzdür. Kanatlar, kalatogda yer alan eserlerden Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı kanatları, Şehzade Camii esas kapı kanatları ve mihrabın iki yanındaki pencere kapakları, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii esas kapı kanatları, Süleymaniye Camii esas kapı ve doğu, batı yan kapı kanatları, mihrabın iki yanındaki pencere kapakları, Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları, 10 ve 11 numaralı pencere kapakları, 20 ve 21 numaralı dolap kapakları, Kadirga Sokullu Camii esas kapı kanatları tablaları üzerinde oyma olması dolayısı ile ortak özellik gösterir. Ayrıca alt tabla kuruluşu, İstanbul Rüstem Paşa Camii pencere üst batı mahfil, tip 3 kapakları alt tablaları ile benzerdir.

Edirne Üç Şerefeli Cami (1447) esas kapı kanatları, künde-kârî tekniği dışında, üst tablalarında, etrafı künde-kârî çerçevesi ayna üzerinde oyma yazı taşıması dolayısı ile Süleymaniye Camii doğu, batı yan kapı kanatları, mihrabın iki yanındaki pencere kapakları, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları ile ortak özellik taşır. Ayrıca alt tabla kuruluşu, Şehzade Camii esas ve batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii ve Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları alt tabla kuruluşları ile aynıdır.

Bugün Topkapı Sarayı Müzesi deposunda, 27/28 envanter numarası ile kayıtlı

Balıkesir Zağanos paşa Camii (1462) esas kapı kanatları bulunmaktadır ⁽⁵³⁾. Bunlarda üst tablalarda, üzerinde yazı olan aynanın çevresinde zencerek kuruluşlu, künde-kârî tekniğinde geniş çerçevenin yer almış olması, Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki pencere kapakları, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii, Kadırga Sokullu Camii, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları üst tablaları ile benzerlik gösterir. Ancak Zağanos Paşa Camii'nde zencerek kuruluşunu meydana getiren bölmeler üzerinde fildişi gümüş ve ağaç kakmalar bulunurken, sayılan camilerdeki bölmeler düz yüzeyledir. Bundan başka üst tablada aynada yazı olması Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki pencere kapakları ile, orta tablada geometrik ara bölmelerde oyma süsleme yapılmış olması da yukarda sayılan oymalara haiz yapılar ile ortak özellikleri oluşturur.

Eski Fatih Camii (1470)'nin kapı kanatlarında üst tablalarda, geometrik yıldız kuruluşlu çerçeve yer alır. Bunlardan, sağ kanattakinin orta bölümünde yer alan aynada, dönem üslûbunda kıvrık dal zeminli oyma yazı görülür. Yazının çerçeve ile çevrili olarak yer alması katalogda sayılan yapılarla benzerlik arzederken, çerçevedeki geometrik ara bölmelerde oymaların bulunması farklı bir özellik olmaktadır. Yine orta tablada kaydırılmış eksenlerde on altı ve on iki ışınlı yıldız geçmeler, yatay ve düşey eksenlerde sürekli tekrarlanarak sonsuz düzende yer almaktadır. Sonsuzluk prensibi ve geometrik ara bölmelerin oymalarla bezenmiş olması ortak özellikler olurken, incelenen kapı kanatlarında on iki ve on altı ışınlı geçme kuruluşların kullanılmayışı ve ortadaki kabanın künde-kârî yapılmamış olması benzeşen ve değişen özellikler olmaktadır.

Afyon

Gedik Ahmed Paşa Camii (1472) esas kapı kanatlarının üst tablaları yazılı, orta ve alt tablalarındaki geometrik ara bölmeleri oymalıdır. Alt tablaları, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı alt tablaları ile aynı kuruluşlardır; ancak bunlardaki geometrik ara bölmeler, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nde sedef kakmalı iken, Üsküdar Eski Valide Camii'nde düz bırakılmıştır.

1505 yılında kiliseden camiye çevrilen Küçük Ayasofya Camii'nin esas kapı kanatlarının üst tablalarında, kıvrık dal zeminli oyma yazı, tabla yüzeyinde geniş bir alan kaplar. Yazıdan itibaren tabla bitimine kadar kenarlar boyunca, bugün çoğunluğu dökülerek kaybolmuş olan bir milimetre incelikte açık renk ağaç çubuk ve kare parçalarla yapılan tarsî düzenlemeler çerçeve süsleme olarak yer alır. Bu uygulama

Üsküdar Mihrimah Camii'nde esas kapı kanatları seren, kayıt ve başlıklar üzerinde, açık renkte ağaç yerleştirilerek yapılan süslemeden önceki denemelerden biri olmaktadır. Orta tablada ortada yer alan on ışınlı yıldız geçme ve çevresindeki on iki adet altı kenarlı geometrik bölme, diğerlerinin arasında üzeri oymalı olarak belirginleştirilmiştir. Bu tarz uygulama, yine Üsküdar Mihrimah Camii'nin batı yan kapı kanatlarında aynı yerde ağaç yerine fildişi geçmeler üzerinde uygulanmıştır.

Aynı caminin doğu yan kapı kanatlarında da esas kapı kanatlarındaki süsleme düzeni uygulanmıştır. Üst tabla benzer, alt tabla aynı, orta tabla kuruluşu ise ondan farklıdır. Burada ortadaki oymalı uygulama aynen yapılırken, yüzey kuruluşunun farklı geometrik düzeni Süleymaniye Camii 13 ve 37 numaralı pencere kapaklarında daha sonra oymasız olarak yeniden uygulanmıştır.

İstanbul Bayezid Camii (1505) esas kapı kanatlarının üst tablalarında, ortada küçük alanlı aynanın üzeri bitkisel desenli oymalıdır. Bunun etrafında tabla genişliğince, köşeli Y lerin bir ters bir düz yerleştirilmeleri ile oluşan künde-kârî tekniğinde çerçeve yer alır. Bu çerçeve, daha sonra Üsküdar Mihrimah Camii ve Şehzade Camii esas kapı kanatlarında benzerleri şeklinde uygulanmıştır. Orta tabla ortasındaki yıldız kuruluşunun ortasında kabara yer almıştır. Bu daha sonra, incelenen eserlerden Üsküdar Mihrimah Camii, Şehzade Camii, Süleymaniye Camii, İstanbul Rüstem Paşa Camii ve günümüze gelememiş, ancak zemini var olan Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları orta tabla ortalarında uygulanmıştır. Orta ve alt tablalardaki geometrik ara bölmelerden bazıları fildişi geçmedir. Bu tarz süsleme, Üsküdar Mihrimah Camii esas ve batı yan kapı kanatları, Şehzade Camii, Silivrikapı İbrahim paşa Camii esas kapı kanatları, Süleymaniye Camii esas ve doğu, batı yan kapı kanatları, Kadırga Sokullu Camii esas kapı kanatları ile Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu yan kapı kanatlarındaki tablalarda görülür. Alt tablanın yüzey kuruluşu da yine Şehzade Camii esas ve batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii ve Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları alt tabla kuruluşları ile aynıdır. Kapı kanatları üzerinde yer alan tablaların çevresinde kuşak süsleme yer almıştır. Bu uygulama Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı, Şehzade Camii esas kapı, Süleymaniye Camii esas ve doğu, batı yan kapı, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı, Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı, Kadırga Sokullu Camii esas kapı, Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii esas kapı ve doğu yan

kapı kanatlarında görülür. Kapı kanatlarına ait bir diğer özellik de binide görülür. Bini gövdesinin tüm yüzeyi girift bitkisel kuruluşlu yüzeysel oyma ile boşluk bırakılmaksızın bezenmiştir. Bini saçaklarında ise sadelik hakimdir. Düz alanın ortasında, yüzeysel oyma ile iki küçük simetrik şemse yapılmış; bunların arası ile alt ve üst taraflarında abanoz ile bitkisel karakterli kakma desenler yapılmıştır. Bu uygulama, incelenen yapılardan Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarındaki binide, benzer abanoz bitkisel biçimlerde ve fildişi ilâveli kakmalı, fakat oymasız olarak görülür. Topkapı Kara Ahmed paşa Camii esas kapı kanatlarındaki binide, bitkisel abanoz kakma desenler ile birlikte, içlerinde fildişi abanoz, maun ve gümüş tel kakma ile yapılmış geometrik biçimler eklenmiştir. İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatlarındaki binide, bitkisel abanoz kakma desenin yanında, içlerinde fildişi, abanoz, maun, gümüş tel ve ilâve malzeme olan sedef kakma ile yapılmış çeşitli geometrik biçimler de ilâve edilmiştir. Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatlarındaki binide de benzer bitkisel desen fildişiden yapılırken, geometrik biçimler içinde fildişi, maun, gümüş tel ile bunlardan ayrı olarak orta düşey eksende şimşir filato kullanılmıştır. Yine aynı caminin, mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki iki pencereden batıdaki kapılarındaki bininin üzerindeki baklavalardan biri üzerinde de yenilik olarak altın tel ile kakma yapılarak bini süslemesindeki gelişim ve değişim böylece devam etmiştir.

Bursa Şehzade Mahmud Türbesi (1507) kapı kanatlarının üst tablalarında aynaların etrafının çıtalarla çevrili oluşu, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı kanatları ile benzerdir. Ancak türbe kapı kanatlarının üst tablalarında, bugün mevcut olmayan aynalar oyma yazılı olarak yapılmışken, sayılan benzerlerinde düzlem yüzey olarak bırakılmıştır. Orta tablanın dikdörtgen ve kare parçalarla yapılan atlamalı kuruluşu, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı ve Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii doğu, batı yan kapı kanatları orta tablaları ile benzerdir. Alt tabla kuruluşu, ise İstanbul Rüstem Paşa Camii pencere üst batı mahfil, tip 3 kapakları alt tablaları ile benzerdir.

Kanunî tarafından 1522 yılında bitirilen İstanbul Sultan Selim Camii'nin esas kapı üst tablalarının aynaları oyma yazılıdır. Bunun çevresinde köşeli Y lerle oluşturulmuş çerçeve, Üsküdar Mihrimah Camii ve **Şehzade** Camii esas kapı kanatları üst tablalarında olduğu gibi yer almıştır. Orta tablada, ortadaki geometrik yıldız geçme kuruluşunun üzerinde kabara bulunurken, geometrik ara bölmelerin çoğunluğu oyma süslemelidir. Kabardaki bazı geçmelerin kendisi fildişidir. Bu özellikleri ile, daha önce

sayılan yapılarla paralellik gösterir. Ayrıca orta ve alt tabladaki bazı küçük geçmeler üzerinde, milimetrik fildişi ve abanoz parçalarla oluşturulan değişik geometrik kuruluşların kakma olarak yerleştirilmeleri ile Şehzade Camii ve Süleymaniye Camii esas kapılarından önce yapılan örneklerden biri olmaktadır. Kanatlardaki bir diğer özellik de binidedir. Bini saçaklarında, abanoz ile kakma bitkisel süsleme yapılmıştır ki bunun gelişimi, benzerlik ve değişimleri yukarıda ilgili yapılarla belirtilmiştir.

I. Selim'in 1522' yılında Kanunî tarafından inşa ettirilen türbesinin kapı kanatları, özgün bir eserdir. Üst tablada, ortada küçük bir ayna üzerinde sülüs oyma yazı, etrafında geniş bir çerçeve halinde kufî oyma yazı yer almıştır. İncelenen eserlerde aynada oyma yazı olanlar daha önce sayılmıştır; ancak onlarda bunun etrafındaki gibi kufî yazı görülmez. Ayrıca burada kufî harfler sedef kakma ile dolgulanmıştır. Orta tablada, ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almış ve meydana gelen geometrik ara bölmelerin birkaçı dışında tamamında kakma süsleme yapılmıştır. İki çeşit kakma uygulanmıştır. Birinci tipte, sedef ve abanoz malzeme iri ve geniş plakalar halinde bölmelere kakmalanmıştır. Sedefle böyle geniş parçalar halinde kakma yapılan eserler, İstanbul Rüstem Paşa Camii, Edirnekapı Mihrimah Camii, Kadırga Sokullu Camii, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nin esas kapı kanatları, ayrıca Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nin doğu yan kapı kanatlarıdır. Türbe kapı kanatlarında görülen diğer tip kakma ise Şehzade Camii ve Süleymaniye Camii esas kapı kanatlarında görüldüğü gibi, küçük yüzeyli fildişi ve abanoz parçaların ağaç bir platform üzerinde yanyana yapıştirılarak bölme içine kakmalandığı usüldedir. Tablaların etrafı, daha önce sayılan yapılarda olduğu gibi kuşak süslemelidir; ancak onlardaki kuşak süsleme her üç tablada da aynı kuruluşta iken, burada alt ve üst tabladakiler eş, orta tabladaki farklıdır. Düz yüzeyli binide, daha önce sözü edilenlerde olduğu gibi birçok baklava ve beşgen şekiller, içleri bir takım geometrik kuruluşlu kakma süslemeli olarak yer almışlardır.

Mimar Sinan'ın İstanbul dışındaki bir camii olan Lüleburgaz Sokullu Camii (1564) esas kapı kanatları, sadeliği ile dikkati çeker. Yüzey kuruluşu ile, adeta sade bir pencere veya dolap kapağı şeklindedir. Üst tabla çerçevesiz düz bir ayna halindedir. Orta ve alt tablanın geometrik bölmeleri düzlem yüzeyli; kuruluşları ise incelenen yapıların esas kapılarının hiçbirinde olmayan tarzda, ancak birçok pencere kapağında olduğu gibidir. Orta ve alt tablada, ortada veya köşelerde, özellikle bir yıldızın etrafına yapılan vurgulanmış bir geçme kuruluş yer almayıp, sadece sonsuzluk anlayışı içinde,

adeta kayar gibi intiba veren, araları altıgenlerle dolgulu altı kollu yıldızlar, kaydırılmış eksenlerde yer almaktadır. Orta tabla kuruluşu, Süleymaniye Camii'nde 23 numaralı pencerenin alt tablasındaki kuruluşun tabla boyunca uzatılmıştır. Alt tabla ise Üsküdar Mihrimah Camii 13 numaralı pencere kapakları, İstanbul Rüstem Paşa Camii batı yan kapı kanatları, Edirnekapı Mihrimah Camii doğu batı yan kapı kanatlarının alt tablaları ile aynı kuruluştadır.

Semiz Ali Paşa'nın Babaeski'de yaptırdığı ve 1565 yıllarına tarihlenen camisinin esas kapı kanatlarında üst tablada, üzerinde yazı olan ayna, zencerek kuruluşu, kündekârî tekniğinde geniş çerçevelidir. Cami, bu üst tabla çerçeve düzenlemesi ile daha önce sayılan üst tablaları bu tip olan eserlerle benzeşirken, aynada oyma yazıya sahip olması ile de ayrıca, Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki pencere kapaklarının üst tablaları ile ortak özellik göstermektedir. Orta tablada, ortada yer alan on ışınlı geometrik geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitlerinin yer aldığı, arada kalan tüm alanın çeşitli tipte geometrik bölmelerle dolgulandığı girift kuruluş, birkaç geometrik bölmenin biçim değişikliği hariç Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii esas kapı kanatları orta tablası ile aynıdır. Ancak, ondaki geometrik ara bölmeler düz ve süslemesizken, bu yapıdaki, dökülen izlerden anlaşıldığı kadarı ile sedef kakmalı olarak yapılmış; ayrıca, sadece ortadaki on ışınlı yıldız geçmenin üzeri oymalı olarak işlenmiştir. Alt tabla, Şehzade Camii'nde mihrabın solundaki pencerenin alt tablası ile aynı kuruluştadır. Ancak, onda ortadaki on kollu yıldızın etrafındaki on bölme oymalı iken, burada bölmeler düz yüzeilidir. Tüm tablaların çevresinin zencerek desenli kuşak süslemeli olması, daha önce sayılan kuşak süslemeli eserlerle ortak özelliklerden bir başkasını oluşturmaktadır.

Ankara Canabî Ahmed Paşa Camii (1565) esas kapı kanatlarının orta ve alt tabla kuruluşları, Beşiktaş Sinan Paşa Camii esas kapı ve Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii doğu, batı yan kapı kanatlarında olduğu gibi dikdörtgen ve kare parçalarla yapılan atlamalı kuruluşudur. Ancak bir fark olarak, o camilerde üst tablalarda düz bir ayna yer alırken, burada, orta ve alt tablalardaki gibi, tabla alanına göre yerleştirilmiş dikdörtgen ve kare parçalar ile yapılan bir düzenleme görülmektedir.

I. Süleyman Türbesi (1568) 'nin kapı kanatlarının üst tablalarında, aynada sülûş Kelime-i tevhid yazısı, daha önce sayılan eserlerdeki gibi oyma olarak yer alır. Aynanın

çevresinde yer alan çerçeve, zencerek kuruluşlu olması ile, daha ince sayılan örneklerle benzeşirken, köşeler ve aralarındaki bölmelerin, değişik malzemedan kakma süslemeli olarak yapılması farklı bir özellik olmaktadır. Orta tablada, kaydırılmış eksenlerde on ışınlı yıldız kuruluşun yer alması, kuruluşu meydana getiren ara bölmelerin bazılarının fildişinden yapılması, bazılarının üzerinde oyma, birçoğunun üzerinde plaka sedef kakma yapılmış olması sayılan örneklerle benzerliği oluşturur. Yine orta tablada, ortadaki on ışınlı yıldız ile köşelerdeki çeyrekleri arasında altta ve üstte yer alan çitadan ongen süsleme, Şehzade Camii ve İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları ile benzerdir. Alt tabla kuruluşu, Süleymaniye Camii'nin avlu pencere kapaklarının üst tabla kuruluşları ve Azapkapı Sokullu Camii'nin kuzeydeki esas kapılarından doğudakinin orta ve alt tabla kuruluşları ile benzeşirken, bazı ara bölmelerin fildişi olarak yapılması, bazılarının üzerinde oyma ve değişik malzemedan kakma yapılarak süslenmesi sayılan örneklerle benzerlikleri oluşturur. Aynı şekilde, tablaların etrafının zencerek desenli kuşak süslemeleri, sayılan örneklerle benzeşirken, binide, saçaklardaki kakma süslemelerin çevresinin ince bir abanoz çizgi ile çevrilmesi, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii ve Rüstem Paşa Camii esas kapı birimleri ile benzeşmektedir.

Edirne Selimiye Camii (1575) esas kapı kanatlarının üst tablalarında, ortada ayna üzerinde yazı, tamamı ile Süleymaniye Camii esas kapı kanatlarındaki gibidir. Bunun çevresindeki köşeli Y biçiminin tekrarlandığı çerçeve, Üsküdar Mihrimah Camii ve Şehzade Camii esas kapı kanatlarındakinin bir benzeridir. Orta tabla kuruluşu, ortada, bugün mevcut olmayan kabaranın yerleştiği on ışınlı yıldız geçmenin altında ve üstünde ikişer on ışınlı geçme ile, köşelerde bunların çeyrek kesitlerinin yer alması ile oluşmuş özgün bir kuruluşur. Alt tabla da kenarlardaki birkaç geometrik ara bölme dışında tamamen Süleymaniye Camii doğu, batı yan kapı kanatları alt tablalarının benzeridir. Burada da orta ve alt tablada, ortadaki on ışınlı yıldız geçme ile diğer bazı geçmeler fildişi olarak yapılmış; geçmelerin tamamına yakınında bitkisel oyma bezeme işlenmiştir. Tablaların tümü, daha önce sayılan yapılarda olduğu gibi kuşak süslemelidir. Bini yüzeyinde, saçaklarda, sadelik içinde alt alta sıralanan baklavalar içinde küçük çubuklarla oluşturulmuş geometrik kuruluşlu bezeme izleri görülmekte ve daha önce sayılan yapılar ile benzerlik arz etmektedir.

Aynı caminin doğu ve batı yan kapı kanatları sadelik içindedir ve birbirleri ile eştir. Üst tablalarda aynalar düz bırakılmıştır. Etraflarında, geniş ve künde-kârî

teknğinde geometrik kuruluşlu çerçeveler yer alır. Orta ve alt tablada yıldızlı geçme kuruluş işlenmiş; orta tablada ortada yıldız geçme, köşelerde onun çeyrekleri yer alırken, alt tablada, dört köşede çeyrek on ışınlı yıldız geçmeler görülür. Tabla, aynı zamanda bu kuruluşu ile, Kadirga Sokullu Camii esas kapı ve Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu yan kapı kanatlarının alt tablaları ile tamamen benzerdir; ancak Tophane'dekinin alt tablasındaki bazı geometrik geçmeler fildişinden yapılmıştır. Doğru yan kapı kanatlarının binisinde, saçaklar, alt ve üstteki palmetlerden gelişen çizgilerle kenarlara yakın olarak çevrelenmiş, ortada kalan alanda, iki baklava içinde fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kullanılarak geometrik bezeme yapılmıştır ki bunun benzeri Topkapı Kara Ahmed Paşa ile İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları binilerinde görülür. Batı yan kapı kanatları ise düz yüzeyli olup süslemesizdir.

II. Selim Türbesi (1577) kapı kanatlarında, üst tablalarda yazı yer alır. Zeminin abanoz, harflerin sedef kakma olması ile, Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Süleymaniye Camii esas kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları ile Üsküdar Eski Valide Camii mihrap bölümünde doğu ve batıdaki birer pencerenin kapakları üst tablalarındaki yazılarla benzeşir. Yazının yer aldığı tablanın etrafında çerçeve süsleme bölümünün yapılmayışı, Silivrikapı Hadım İbrahim Paşa Camii ve Azapkapı Sokullu Camii esas kapı kanatları üst tablaları ile ortak özellik oluşturur. Orta ve alt tablada, geometrik bölmelerin tamamına yakınının üzerinde plaka sedef kakma yapılması, sayılan örneklerle benzeşir. Tablaların etrafının, bir tür zencerek kuşakla süslenmesi de aynı şekilde sayılan eserlerle ortaktır. Serenler üzerinde, yanlarda ince düz çizgi halindeki şeritler ve aralıklı olarak aynı biçimde salbekli şemselerin kakma olarak dizilmeleri şeklinde yapılan süsleme, Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatları ile Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapakları serenleri üzerinde benzer süsleme yapılmış olması yönü ile benzeşmektedir. Bininin saçaklarında kakma süsleme ve bunun şerit halinde çerçevelenmesi, sayılan örneklerle benzerlik oluştururken, bini ortasında fildişi ve abanoz baklavalardan ardışık dizilimi, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları bini ortası ile ortak özellik oluşturmaktadır.

III. Murad Türbesi (1599)'nin kapı kanatlarında üst tablalarda aynada zemin bağa, yazının harfleri sedef kakmadır. Sol kanattakinde, kapıyı yapan ustanın adı "Amele Dalgıç Ahmed Ağa" şeklinde sedef kakma olarak yazılmıştır. Bu tarz yazı, incelenen eserlerden Üsküdar Mihrimah Camii batı yan kapı, Süleymaniye Camii esas kapı,

İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları ve Üsküdar Eski Valide Camii mihrap yarım kubbesinin olduğu yerde doğu ve batıdaki birer pencere kapakları üst tablalarında görülür. Ancak bunların hepsinde zemin abanoz, harfler ise Süleymaniye Camii'nde-kinde fildişi, diğerlerinde sedef kakma olması, geçen zaman içindeki değişimi ortaya koymaktadır. Aynanın çevresinde yer alan zencerek kuruluşlu künde-kârî çerçeve, incelenen yapılarda, daha önce sayılan örneklerle ortak özelliği oluşturur; ancak burada yer alan geometrik ara bölmeler, onlardan farklı olarak geniş plakalar halinde sedef kakmalıdır. Orta ve alt tabladaki on ışınlı yıldız geçme kuruluşta yer alan geometrik bölmeler, geniş plakalar halinde sedef kakmalıdır ki incelenen eserlerden, daha önce sayılan örneklerle benzerliği oluşturmaktadır. Alt tabla kuruluşu, Şehzade Camii'nde mihrabın solundaki pencerenin alt tablası ile aynıdır; ancak burada geometrik ara bölmeler sedef kaplı iken, oradakinde oyma bezeme yapılmıştır. Bütün tablalar zencerek desenli kuşak süslemeli olup daha önce bahsedilen kuşak süslemeli örneklerle benzerlik arzederken, üst tablada aynanın da çevresinde aynı kuşak süslemenin olması değişik bir özellik olmaktadır. Bini üzerinde, saçaklarda ve bini ortasında Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii ve İstanbul Rüstem Paşa Camii'ndeki gibi, palmetten gelişen çizgilerle saçakta bir pafta oluşturulması ortak özellik olurken, palmetlerin abanoz yerine sedef olması ve arada yer alan desenlerin rozet veya bitkisel karakterli biçimler olup ve geniş plakalar halinde sedef kakma yapılması bini süslemesindeki değişimi gösteren özellikler olmaktadır.

Sultan Ahmed Camii'nin (1617)'nin esas kapı kanatlarında üst tablada, ortada yazı yer alır. Zemin bağa, harfler sedef kakmadır. Aynanın etrafında yer alan köşeli Y biçimi, Üsküdar Mihrimah ve Şehzade Camii esas kapı kanatları ile benzeşir; ancak onlarda bu çerçeve süsleme künde-kârî tekniğinde yapılmışken, burada deseni meydana getiren tüm yüzey, fildişi ve abanoz parçaların yanyana yapıştırılmaları ile meydana getirilmiştir. Bu tarz süsleme, Süleymaniye Camii esas kapı kanatlarının üst tablalarında daha önce yer almıştır. Bahsedilen bu çerçeve süsleme, alt ve üstten, geniş sedef plakalardan yapıştırılarak oluşturulan birer zencerek kuşak ile çevrilerek belirginleştirilmiş olmakla birlikte, daha önce sayılan künde-kârî tekniğinde yapılmış olan örneklerden sonraki değişimi de göstermektedir. Orta tablada, daha önce bahsedilen yapılardaki gibi ortada kabara yer almış; ondan gelişen on ışınlı yıldız geçme kuruluşu tüm yüzeyi kaplanmıştır ki bu kuruluş, İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatlarındaki kuruluşun dört yan-

dan genişletilmiş bir benzeridir. Burada, bazı geometrik ara bölmelerin kendisi fildişi yapılmıştır. Bunun dışında, burada ve alt tablada bazı küçük yüzeyli geometrik ara bölmeler abanoz, büyük oranda geniş yüzeyli bölmeler de sedef plakalar ile kakma tekniğinde bezenmişler ve daha önce bahsedilen örneklerle ortak özellik sergilemişlerdir. Bütün tablalar, kuşak süsleme ile çevrelenmiştir. Kuşaklar her tablada aynı kuruluşta olup, köşeli Y deseni ile, bir ters bir düz olarak fildişi ve abanoz ile oluşturulmuştur. Bu kuruluş aynanın etrafında aynı tarzdaki geniş çerçeve ile uyum halindedir. Üst tabla ortasındaki ayna da aynı malzeme ile çevrelenmiş; ancak burada geçme örgü deseni kullanılmıştır. Seren, kayıt, alt ve üst başlıkların ön yüzeyleri beş milimetre kalınlığında koyu kahve renkte bir ağaç ile kaplamıştır. Bunun üzerinde, fildişi ve abanozla oluşturulan iki şerit ile, altı kenarlı geniş paftalar oluşturacak şekilde geniş bir kakma zencerek kuruluş meydana getirilmiştir ki bu tarz süsleme, incelenen eserler içinde Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında da yapılmış; ancak orada, meydana getirilen altı kenarlı alanlara ağaç desenler yerleştirilerek ayrıca değerlendirilmiştir. Binide ise yüzey, yine koyu renkte bir ağaçla kaplanmış; saçaklarda, fildişi ve abanoz parçalarla üç uzun paftalı zencerek kuruluş oluşturulmuştur. Bini ortası ile bini gövdesinin alt ve üst saçaklarla birleştiği bölümlerde, geniş fildişi ve abanoz parçalar kullanılmıştır. Esas kapı kanatlarında, gerek ön yüzde serenler ve binin başka bir ağaç ile kaplanması gerekse bininin bölümleri arasında fildişi geniş parçaların kullanılması, süsleme desenleri farklı olsa da daha önce bu şekilde abanoz ile kaplanmış olan Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapakları ile ortak özellik göstermektedir. Ayrıca Süleymaniye Camii'nin esas kapı kanatlarındaki bininin saçaklarının da abanozla kaplanması ve oluşturulan zemin üzerinde fildişi bitkisel kakma bezeme uygulaması bir diğer paralel özellik oluşturmaktadır.

Caminin doğu yan kapı kanatlarında üst tablada ortada ayna yer alır. Aynada, zemin bağa, harfler sedef kakma olarak yazı görülür. Ayrıca yazı ince bir zencerek kuşakla çevrilirken zencereğin kenarları fildişi, geniş bölümleri sedef kakma halindedir. Aynanın çevresinde, kündekârî tekniğinde, kaydırılmış eksenlerde sekiz kollu yıldızların yerleştirildiği geniş çerçeve ara dolguları ile özgün bir kuruluş oluştururken, üzeri de geniş plakalar halinde sedef kakma ile bezenmiştir. Orta tablada on ışınlı bir yıldız geçme kuruluşu; alt tablada da esas kapı kanatlarının alt tablalarındaki ile aynı olan kuruluş yer alır. Bunlarda, esas kapı kanatlarındaki ile aynı malzeme ve teknikte bezeme

yapılmıştır. Bütün tablalar, aynayı çerçevesinden ayıran fildişi çubuk ve sedef plaka kakmalı zencerek kuşaklar ile çevrilmiştir.

Caminin batı yan kapı kanatlarında üst tabla kuruluşu, doğu yan kapı kanatlarında olduğu gibidir; ancak burada aynanın etrafındaki çerçeve, oradaki gibi künde-kârî tekniğinde değil, esas kapı kanatlarındaki gibi, plakalar halinde sedef, abanoz ve aralarında onları sınırlayan fildişi, abanoz çubukların yanyana yapıştırılmaları şeklinde meydana getirilmiştir. Orta ve alt tabla kuruluşları, benzer fakat farklı olup aynı malzeme ile bezenmiştir. Bütün tablalar ile üst tablalardaki aynaları, etraflarındaki çerçeveden sınırlayan kuşak süslemelerde, esas kapı kanatlarındaki köşeli Y'ler ile oluşturulan kuruluşun benzeri uygulanmıştır.

I. Ahmed Türbesi (1619) kapı kanatlarında, üst tablalarda, zemin bağa, harfler sedef olarak yazı yer alır. Çevresi, geniş sedef plaka kakmalı bir kuşak ve ondan da önce fildişi kakmalı ince başka bir kuşak ile çevrelenmiştir. Orta tablalarda on ışıklı yıldız geçme kuruluşunda hemen hemen bütün geometrik ara bölmelerin üzeri geniş plakalar halinde sedef kakma ile bezenmiştir. Alt tablalarda da aynı teknikte bezeme görülmekte; yer alan yıldızlı kuruluşun, Şehzade Camii'nde mihrabın solundaki pencere kapakların alt tablaları ile aynı olması ortak özellik olurken, orada geometrik ara bölmelerde oyma bitkisel bezeme yer almış olması ise değişimi göstermektedir. Kanatlarda bütün tablalar aynı kuruluşta kuşak süsleme ile çevrelenmiştir. Bunlarda köşeli Y deseni fildişi, abanoz ve maun çubuklarla uygulanmıştır. Seren, kayıt, alt ve üst başlıkların yüzeyleri 5 mm kalınlığında geniş ve uzun abanoz plakalar ile kaplanmıştır. Bu abanoz kaplamanın, daha önce Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapaklarında uygulanmış olması, onunla paralel bir özelliği oluşturmaktadır. Bu yüzeyler üzerinde fildişi ve abanoz ile dolgulu iki ince şerit, altı kenarlı geniş ve uzun bölümler oluşturacak şekilde geniş bir zencerek kuşak meydana getirmiştir. Bu tarz kuşak süsleme, incelenen eserlerden Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında daha önce görülür; ancak orada buna ilâveten, altı kenarlı geniş paftalarda, değişik renkte ağaç desenler yerleştirme uygulaması da yer almıştır. Burada ayrıca, bu zencerek kuşağın dışından, aynı malzeme ile başka tipte bir zencerek kuşak da tüm kanadı dört yönden çevrelemektedir. Binide de aynı anlayışta bezeme görülür. Saçaklar abanozla kaplanmış, üzerlerine fildişi şemseler ve sedef baklavalar kakma olarak yerleştirilmiştir. Bu tarz uygulama, sedef hariç aynı şekilde Süleymaniye Camii esas

kapı kanatları binisinde görülür. Bini gövdesinde ise, kaydırılmış eksenlerde geniş altı kollu yıldızlar sedef, aralarındaki boşluklar bağa ile dolgulanmış, birleştikleri yerlerde fildişi ve abanoz çubuklar ile sınırlandırılmışlardır. Bunlar tabla yüzeyine yapıştırılarak meydana getirilmişlerdir ki bu uygulama, incelenen eserlerden İstanbul Rüstem Paşa Camii esas kapı kanatları bini gövdesinde de yer almıştır. Yine aynı şekilde bininin bölümleri arasında fildişi geçme parçaların kullanılması, Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapaklarının binileri ile ortak olan bir uygulamadır.

Türk sedefkârlığının literatüre geçen son eserlerinden biri olması ile önemli bir eser de, Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saadet Dairesi'nde Tülbent Odası'ndan Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları (1939/40)'dır. Tüm kanat yüzeyi sedef, bağa, fildişi ve abanozla kaplanmak sureti ile süsleme kuruluşu oluşturularak bezenmiştir. Üç tablalı görünümdeki kanatlarda, üst tablada yazı, orta tablada, ortada on ışıklı yıldız geçme ve köşelerde çeyrek kesitlerinin yer aldığı yıldız kuruluşu, alt tablada da yine aynı tip bir kuruluş yer almıştır. Alt tablanın yüzey kuruluşu, incelenen eserlerden Şehzade Camii esas ve batı yan kapı, İstanbul Rüstem Paşa Camii ve Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları alt tabla kuruluşları ile benzerlik gösterir. Tablaların çevresi zencerek desenli kuşaklarla çevrilirken, geri kalan tüm yüzey ve bini, boşluk bırakılmaksızın aynı malzemedeki kare ve üçgen parçalarla kaplanarak süslenmiş; maden süslerden kilit, rozet ve kuşaklara ise yer verilmemiştir. Sol kanatta, alt tablada bir abanoz beşgen plaka üzerinde Arap alfabesi harfleri ile, "Amele Vasif Sedef 1358" yazısı sedef kakma olarak yazılmıştır.

Taş eserler

Çeşitli tekniklerde ortaya konulan ağaç eserlerdeki yüzey kuruluşları, ağaç sanatına verilen değerin bir gereği olarak taş süslemede ağaç sanatının gelişimi boyunca görülmektedir.

Milas Firuz Bey Camii (1395)'nde batı cephede yer alan pencerelerin tavanlarında, mermerden kabartma olarak, adeta künde-kârî tekniğinde bir ağaç süsleme ile karşılaşılır. Bu örneğin aynısı, incelenen yapılardan İstanbul Rüstem Paşa Camii 5 ve 9 numaralı pencere kapaklarının alt tablalarında künde-kârî tekniğinde yapılmış olarak yer almaktadır.

İstanbul Bayezid Camii (1505) esas kapı üstü tavanında hemen hemen kare bir alanda, mermer kabartma olarak, ortada üzerine kabarcının yerleştiği on iki ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta, bu geçmenin uzantıları olan ok başları ve beş kollu yıldızlar ile tavan şekillenirken, köşelerde de geometrik yıldız geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir. İşte bu sonsuz düzendeki kabara ile vurgulanan kuruluş, Üsküdar Mihrimah Camii, Şehzade Camii, Süleymaniye Camii, Rüstem Paşa Camii ve Edirnekapı Mihrimah Camii'nin orta tablolarındaki kabarcılı kuruluşlarla benzerlik göstermektedir.

Şehzade Camii (1548) minberinin köşk altı tavanlarında yıldızlı geometrik geçme kuruluş mermer kabartma olarak işlenmiştir. Üstteki tavanda, ortada, on ışınlı bir geometrik yıldız geçme ve uzantıları süslemeyi belirlemiş, köşelerde geometrik yıldız geçmenin çeyrek kesitleri yer almıştır. Tavanın bu kuruluşu, aynı caminin esas ve batı yan kapı kanatlarında olduğu gibi İstanbul Rüstem Paşa Camii ve Edirnekapı Mihrimah Camii esas kapı kanatları alt tabla kuruluşları ile de aynıdır.

Şehzade Camii minber köşkü altındaki tavanlardan alttakinde ise on iki ışınlı bir geometrik yıldız geçme ortada yer alırken, kaydırılmış eksenlerdeki çeyrek kesitleri köşelerden az içerde tasarlanarak değişik bir yüzey kuruluşu çeşitlemesi gerçekleştirilmiştir. Bu kuruluş, incelenen eserlerde bütünü ile görülmez; ancak on iki ışınlı geçmelerin, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarında, Kadırga Sokullu Camii'nde, müezzin mahfil altı tavanında ve Üsküdar Eski Valide Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanında görülmesi ile benzerlik göstermektedir.

Süleymaniye Camii (1557) minber köşk altı tavanında, sadece çeşitli konumlarda, girift olarak yerleştirilmiş ok başları ile tavan süslenmiştir. Böyle bir örnek incelen yapılarda görülmemektedir; ancak, Vakıflar Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'nde 853 envanter numaralı olarak duran 15. yüzyıla tarihlen bir kapı kanadının orta tablası, bu kuruluşun aynısının tabla boyunca işlenmiş bir örneği olmaktadır (54).

Yine Süleymaniye Camii 'nde avludaki şadırvanın mermer tavanında, oyulmak sureti ile geometrik yıldız geçme kuruluşu işlenmiştir. Şadırvanın mimarisi bir müezzin mahfilini andırırken, tavanı da geometrik süsleme kuruluşu ile künde-kârî tekniğinde bir ağaç mahfil tavanını hatırlatmaktadır. Girift bir geometrik yıldız geçme kuruluşu gösteren dikdörtgen tavanda, düzenleme, uzun kenarlara paralel olarak yer alan eksen

üzerinde yan yana on dört ışınlı iki tam yıldız geçme, uzun kenarlardan geçen kaydırılmış eksenlerdeki aynı yıldız geçmenin ortada birer yarım, köşelerde de birer çeyrek kesitleri ile şekillenmiştir. Sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan tavanın bir diğer özelliği de onun kenar boyutları ile geometrik yıldız geçme çapı ve paralel eksenler arasında belli bir ortak birim boyut değerinin tekrarlanarak kullanılması ve ona göre yüzey kuruluşunun şekillendirilmesidir ki bu değer yapılan incelemelerle tespit edilmiştir (55). Bu tavan kuruluşu incelenen eserlerde rastlanmaz; ancak Fatih Camii esas kapı kanatları orta tablasında, bunun çok benzeri yıldız geçmeleri on iki ve on altı ışınlı olarak yer almaktadır.

Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 yılı dolayları) minber köşkü tavanında, kare bir alanda mermer kabartma olarak girift bir geometrik kuruluş işlenmiştir. Ortada on iki ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alırken orta ana eksenlerin uçlarında birer yarım, sekiz kollu yıldız geçmeler yerleşmiştir. On iki ışınlı geçme ile çeyreklerinin çevresinde önce bir on ikigen, bunun da dışında on iki adet beşgen dizilmiştir. Bu kuruluş, incelenen eserlerde yer almaz; ancak on iki ışınlı geçmeli oluşu, daha önce sayılan tavan kuruluşları ile ortak özellik göstermektedir.

Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 yılı dolayları) minber köşkünün altında, iki kat halindeki bölümlerden üsttekinin tavanında, etrafı on ikigenlerle çevrili altı kollu yıldızların, kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirildiği bir geometrik kuruluş, mermer kabartma halinde işlenmiştir. Bu kuruluş, Süleymaniye Camii avlu pencere kapaklarının üst tabla kuruluşları ile Azapkapı Sokullu Camii'nin kuzeydeki esas kapılarından doğudakinin orta ve alt tabla kuruluşları ile benzeşmektedir.

Edirnekapı Mihrimah Camii minber köşkü altındaki tavanlardan alttakinde yine mermer kabartma olarak, altı kollu yıldızların kaydırılmış eksenlerde dizildikleri ve aralarının altıgenlerle dolgulandığı bir geometrik kuruluş yapılmıştır ki bu, Şehzade Camii, tip 1 numaralı avlu pencere kapakları orta ve alt tabla kuruluşları ve 3 numaralı vâz kürsüsünün korkuluğu ile benzerlik gösterir.

Kadırga Sokullu Camii (1571/72) minber köşkü tavanında, kare bir alanda mermer kabartma olarak geometrik süsleme yapılmıştır. Ortada sekiz kollu bir geometrik yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alırken, yıldız geçmenin çevresinde altı adet sekizgen meydana gelmektedir. Bu tip bir kuruluşun az farklı ben-

zeri Çorum Ulu Cami (1306) minberi yan aynalıkları üzerinde görülebilmektedir.

Kadırga Sokullu Camii'nin minber köşk altı tavanında ise mermer kabartma olarak, Şehzade Camii minber köşk altı tavanlarından üsttekiindeki geometrik yıldız geçme kuruluşunun aynısı yer alır.

Azapkapı Sokullu Camii (1577/78) vâz kürsüsü mermerdir. Oturulan bölümü, kareye yakın bir dikdörtgen şeklinde olup, üç yönden mermer bloklarla çevrilmiş; önden iki mermer sütuna otururken, arkası duvara dayanmıştır. Üzerine oturulan tabanı ise mermer sütunlara oturan yekpare geniş bir mermer bloktan meydana getirilmiş; ancak, bunun duvara gelen bölümü, yarım daire şeklinde delik bırakılmıştır ki buradan yerden uzatılan seyyar merdiven sayesinde üzerine çıkılabilmektedir. Taşın geri kalan bölümünde ise on ışınlı geometrik yıldız geçme kuruluşu oyma olarak işlenmiş ve tam bir daire şeklinde sınırlanmıştır. Ortadaki yıldız ile kuruluşu sınırlayan daire arasında, on adet beş kollu yıldız, bir daire meydana getiren hat üzerinde dizilmiştir. Bu kuruluşun aynısına, bugün Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde bulunan Ankara Hacı Hasan Camii (13. yüzyıl başı)'nden gelme bir kapı kanadı, Ermenak Ulu Cami (1302) kapı kanatları üzerinde oyma olarak rastlanmaktadır. Vâz kürsüsünün oturulan bölümü üç yönden korkuluk işlevindeki mermer bloklarla çevrilidir. Bunun yüzeyi, sanki kafes ya da şebekeli oyma görünümü verecek tarzda altı kollu yıldız ve araları altıgenlerle dolu bir şekilde oyulmuştur. Bu kuruluş, Şehzade Camii 3 numaralı vâz kürsüsünün korkuluğu ile benzerlik göstermektedir.

Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 yılı dolayları) minber köşkü tavanı, kare bir mermerdir. Üzerinde kabartma olarak, ortada on iki kollu bir yıldız geçme, köşelerde bunun çeyrekleri kaydırılmış eksenlerde olarak işlenmiş; orta ana eksenlerin uçlarında birer yarım sekizgen geçme sonsuz düzende yer almıştır. Bu girift kuruluş, Merzifon Çelebi Mehmed Medresesi (1417) kapı kanatları orta tablasında, Kadırga Sokullu Camii müezzin mahfili altı tavanında, bulunduğu yüzeyin genişliğine bağlı olarak, sonsuz düzenin istenilen yerinden birer kesit halinde ve ağaç olarak uygulanmıştır.

Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii minber köşkü altındaki iki bölümün tavanlarından üsttekinde, mermer kabartma olarak işlenen girift kuruluşta, ortada, üzerinde ufak bir kabaranın yerleştiği on iki ışınlı bir yıldız geçme yer almıştır. Aynı desen, köşelerde çeyrek, orta ana eksenlerin uçlarında da yarım olarak işlenmiştir. Ayrıca herbir geçme,

dıştan bir on ikigen ya da onun çeyrek veya yarımaları ile çevrilmiştir. Böylece paralel eksenlerde bunlar yer alırken, kaydırılmış eksenlerde de sekizgenler yerleştirilmiştir. Kuruluş, içindeki on iki ışıklı geçmeler ve sekizgenlerin kullanılması ile, Kadırga Sokullu Camii müezzin mahfili altı tavan kuruluşu ile ortak özellik gösterir.

Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii minber köşkü altındaki tavanlardan alttakinde, yine mermer kabartma olarak girift ve özgün bir geometrik kuruluş yer almıştır. Burada, incelenen eserlerde çok sık görülen, ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri düzeni görülür; ancak, gerek köşelerdeki yıldızlar ve gerekse kuruluşu oluşturan kırık doğrular, daha önce rastlanmayan bir şekilde tam bir simetri göstermez.

Ayasofya Camii'nde yer alan mermer vâz kürsüsü, IV. Murad döneminde (1623-1640) mermerden, ancak ağaç kürsü geleneğinde olarak yapılmıştır. Yan ve arkalar şebekeli oyma tekniğinde korkuluklar ile çevrilmiştir. Burada kaydırılmış eksenler üzerinde yer alan altıgenler şeklindeki kuruluş, Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii vâz kürsüsünde üst bölümün arka tarafında ağaçtan şebekeli oyma olarak yer almaktadır. Bunun üzerinde yer alan mermer tacın yüzeyinde, şebekeli oyma olarak yer alan birbirini kesen on ikigenler, Üsküdar Mihrimah Camii vâz kürsüsü orta tabla alt bölümde yer alan yatık dikdörtgen tabla yüzeylerinde, yüzeysel oyma tekniği ile ağaç üzerinde daha önce yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, mermer tacın üst kenarlarındaki oyma palmet dizisi, Süleymaniye Camii 1 numaralı vâz kürsüsü Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii vâz kürsüsü ve Üsküdar Eski Valide Camii vâz kürsüsü taçlarının kenarlarında ağaç olarak yer alması diğer bir benzerliği oluşturmaktadır.

Çini

Ağaç eserlerde uygulanan geometrik kuruluşlar çini bezemeli yüzeylerde de kullanılmıştır.

Bursa Yeşil Cami (1424) hünkâr mahfilinin duvar ve tavanının renkli sır tekniğindeki çini bezemesini oluşturan, kaydırılmış eksenlerde sekiz kollu yıldızlar ve sekizgenler ile aralarındaki beş kollu yıldızlardan oluşan kuruluş, incelenen eserlerden Üsküdar Eski Valide Camii'nde kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanındaki kalemşi bezemeli künde-kârî kuruluşu ile tam bir benzerlik göstermektedir.

II. Selim Türbesi (1576)'nin giriş cephesinde, kapının iki yanındaki çinili sathî nişlerin üzerindeki kemerlerin alınlıklarında, sıraltı tekniğinde çini bezeme yer alır. Bu bezemede on ışınlı geometrik yıldız geçmeler, kaydırılmış eksenlerde ve aralarında değişik sayılarda beş kollu yıldızlar ile sonsuzluk anlayışı içinde yer alırlar. Adeta, künde-kârî tekniğinde bir kapı kanadı tablasında bir yüzey kuruluşunu andıran bu bezemeden bir bölüm, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii esas kapı kanatları alt tabla kuruluşları ile benzerlik gösterir. Ayrıca, kuruluşu meydana getiren geometrik ara bölmelerin yüzeyleri, tıpkı ağaç örneklerde oyma olarak yapılan lotüs, palmet ve rumîli bitkisel bezemeler gibi bu defa çini süsleme olarak vurgulanmıştır.

Şehzade Camii haziresinde Bosna'lı İbrahim paşa Türbesi (1603) içinde, duvarda enine kuşak halinde çini süsleme yer almıştır. Yüzeyde on ışınlı geometrik yıldız geçmeler, ortada tam, kenarlarda ise yarımşar olarak kaydırılmış eksenlerde yer almakta; değişik sayılarda beş kollu yıldızlar da aralarda yerleşerek sonsuzluk anlayışı içinde kuşağın yüzey kuruluşunu oluşturmaktadır. Kuruluşu, II. Selim Türbesi giriş cephesi alındığındaki düzenleme ile benzerlik gösterirken, bölmeler içindeki süsler, artık iyice naturalistleşmeye başlamış olarak değişimi ifade etmektedir.

Alçı eserler

Alçı ile yapılan yüzeylerde de ağaç sanatına verilen değerin bir gereği olarak geometrik kuruluşlar yapılmıştır.

Edirne Gazi Mihal Camii (1422) mihrap aynalığı ve köşeliklerinde yer alan on iki ışınlı geometrik yıldız geçme kuruluşu ile, Edirne Şah Melek Paşa Camii (1422) mihrap nişinin köşeliklerinde, on iki ışınlı geometrik yıldız geçmeler ve sekiz kollu yıldız geçmelerin etraflarında yer alan beş kollu yıldızların yer aldığı alçı süslemelerin, ağaç üzerindeki benzerlerine Divriği Ulu Camii minber yan aynalıkları üzerinde rastlanılmaktadır.

Tire Yeşil İmaret (1440)'in mihrap nişinin alçı tavanında, kare alanın yüzeyinde, dört köşede sekiz kollu yıldızların çeyrek kesitleri ile ortada iri bir sekizgen yer almakta; bunun dört köşesine karşı gelen dört adet beş kollu yıldız ile kuruluş şekillenmektedir. Sonsuzluk anlayışı ile uygulanan bu desen, yüzölçümü büyütülmüş bir

şekilde Üsküdar Eki Valide Camii'nde esas kapının batısındaki mahfil altı tavanında, künde-kârî tekniğinde ağaç olarak yer alması, süreklilik gösteren desenlerin bir örneğini oluşturmaktadır.

Kumaş ve işlemler

Ağaç sanatında kullanılan bazı desenlerin, kumaş sanatı örneklerinde de dönemine paralel olarak uygulandığı günümüze gelen örneklerde görülmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi'nde, 31/71 envanter numaralı, 85x83 cm boyutlarında ve 16. yüzyıla tarihlenen bir başlık örtüsü yer alır ⁽⁵⁶⁾. Açık renk zemin üzerine sarı, kırmızı ve mavi renkler kullanılarak oluşturulan üç benek desenleri ile süslenmiştir. Kumaştaki bu desenler, Süleymaniye Camii hünkâr mahfilinde güneydeki iki pencerenin kapaklarında, abanoz kapı zemini üzerinde fildişi kakma olarak uygulanan desenler ile tam bir benzerlik gösterirler.

Aynı müzede, 13/1739 envanter numaralı bir başka kumaş örneği, 16. yüzyılın ortalarına tarihlenen 15x15 cm boyutlarında, bir bohçadan sökülmüş kareye yakın biçimde bir kemha kumaş parçasıdır. Siyah renkte zemin üzerine fildişi renkte çift ve iri kaplan çizgileri, kenarları kırmızı renkli olarak ipekten dokunmuştur. Aralarda sarı renkte ipek- le dokunmuş Çin bulutları yer almıştır ⁽⁵⁷⁾. Çin bulutu deseni, incelenen eserlerden Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarında, İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanlarındaki on iki ışıklı yıldız geçme göbeklerinde ya da onun çeyrekleri içinde altın yaldızla boyanarak yapılmış; ayrıca, yine aynı camide kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki yer alan iki pencerenin tavanlarında da yine benzer tarzda altın yaldızlı olarak yer almıştır ki bunlar, kumaş ile ağaç işçiliği üzerindeki ka- lemişi süslemeler arasında üslûp birliğini ortaya koyan örnekler olmaktadır.

Topkapı Sarayı Müzesi'nde 13/529 envanter numaralı bir diğer eser, II. Mustafa'ya ait olarak kayıtlara geçse de bunun bir yanlışlık olduğu, aslında üslûbu gereği 16. yüzyıla ait olduğu kabul olunan bir kaftandır. Boyu 126 cm, eni 67,5 cm olan kemha kumaştan yapılmış kaftanın zemini krem rengindedir. Üzerinde çeşitli biçimlerde hatayî ve rozetler, kıvrık dallar üzerinde iri hançer yaprakları ile birlikte yer almaktadır. De- senlerde pembe, yeşil, boncuk mavi, yeşil, mor ve sarı kullanılmıştır ⁽⁵⁸⁾. Kaftan, gerek

üzerinde kullanılan renkler gerek kuruluş düzeni ve özellikle hançer yapraklarının biçimleri ile, incelediğimiz eserlerden Tophane Kılıç Ali Paşa Camii müezzin mahfili altı tavanındaki deri üzerine yapılan süsleme ile çok yakın bir benzerlik göstermektedir.

Aynı müzede, 31/168 envanter numaralı işlemeli bir Kur'an kesesi, 19 cm bo-
yunda, 41 cm eninde olup 16. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir. Kitabın
içine yerleştirildiği yatay dikdörtgen alt bölümü ile bunun üstünde, iki yandan yukarı
doğru dilimli olarak yükselip ortada bir palmet ucu gibi sivrilen kapak bölümünden
meydana gelmiştir. İpek kadife olan kesenin zemini bordodur. Alt ve üst bölümün her-
birinin üzerine birer iri ve benzer Çin bulutu, mavi ipek, altın ve gümüş iplikle işlenmiş,
aralar yaprak ve rozetlerle dolgulanmıştır⁽⁵⁹⁾. Kese üzerinde yer alan Çin bulutu, yaprak
ve rozetler sayılan eserlerle benzerlik oluşturmaktadır.

Kalemişi süslemeler

İncelenen yapılar ile çağdaş ve aynı zamanda Mimar Sinan'ın kendisinin ustalık
eseri olarak nitelendirdiği Edirne Selimiye Camii (1575) müezzin mahfilindeki kalemişi
süslemeler, 1982'deki restorasyonda gün ışığına çıkarılmıştır. Mihrap ekseninde
tam ortada yer alan mahfil, mermer sütunlar üzerinde kemerlerle yükselir. Kalemişi
süsleme, gerek dıştan ve gerekse içten bu kemerlerden itibaren tüm yüzeyde ve tavanda
yer alır.

Tavan, çitalarla kare biçimde kasetler halinde düzenlenmiş, ortası, üzerinde çark-ı
felek olan göbek şeklinde değerlendirilmiştir. Kasetlerin içleri, ortadaki bir rozetten
fırıldak düzeninde gelişen ufak hançer yaprakları ile bezenmiştir. Mahfilin içinde,
tavanın kenarlarından kemerlere kadar iki kuşak yer alır. Üstteki kuşakta, S kıvrımları
yapan iri rumîlerin her bir kıvrımında, iri bir hatayî ve rozet ardışık olarak sıralanmıştır.
Bunun altındaki kuşakta, iri ve uzun uçlu rumîler iki yana açılarak iri bir palmet mey-
dana getirerek ve birbirlerine bağlanarak tekrarlanmışlardır. Kemerlerin köşeliklerinde
yine iri bir hatayîden gelişen iri yapraklar belirgindir. Tavana çıkan merdivenin tavan
bölümünde de yine palmet, rumî, rozet ve hatayîlerle bezeme yapılmıştır.

Mahfilin dış yüzünde, kemerleri çevreleyen kırmızı renkte zeminli bordürde iri,
uzun biçimli rumîler S kıvrımları yapmakta ve her bir kıvrımda, bir hatayî ve bir rozet
ardışık olarak sıralanmaktadır. Bu bordürün altında, kemerlerin köşeliklerinde, yine iri

rumîlerin iki yandan birleşerek iri birer palmet meydana getirdikleri ve bunun da içlerinin yine iri bir hatayî ve diğer küçük naturalist desenlerle bezendiği görülmektedir.

Kemerin üzerinde, yan yüzleri sınırlayarak çerçeve yapan kırmızı zeminli bordürün üst bölümünde, dışa doğru kırk beş dereceye yakın açı ile yapılmış çıkma bölüm yer alır. Buranın üstünde korkuluk yükselirken, kendisinin üzerinde iri hatayîler ve aralarında boğumlar yaparak iki yana açılmış Çin bulutları ardışık olarak dizilmişlerdir. Ayrıca tüm zemin, ufak rozet ve benzeri bitkisel desenlerle dolgulanmıştır. Desenlerin renklendirilmesinde lâcivert, yeşil, kırmızı ve tonları ile altın yıldız kullanılmış; bazıları alçı ile kabartılarak vurgulanmıştır.

Mahfildeki süslemede kullanılan renkler ve desenler, çağdaşları olan Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii, İstanbul Rüstem Paşa Camii, Kadirga Sokullu Camii, Tophane Kılıç Ali Paşa Camii ve Üsküdar Eski Valide Camii'ndeki mahfil altı tavanlarındaki kalemî süslemelerle tam bir uyum ve üslûp birliği göstermektedir.

D. Sonuç

Türk sanatının gelişimi içinde ağaç sanatı, onun günlük hayatta kullanılmaya başlanması ile birlikte, gerek eşya yapımında ve gerekse mimarlıkta, çeşitli etkileri bünyesinde özümleyerek kendine özgü ve sürekli bir gelişim göstermiştir.

Bu sürekli gelişimin sonucu olarak Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Erken Osmanlı dönemlerinde, birbirlerinin hazırlayıcısı olmuş çeşitli özellikler ve denemeler, klasik dönemin doruğu olan Mimar Sinan döneminde artık kabul edilmiş ve standartlaşmış bir takım esaslar olarak belirlenmiştir.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında, künde-kârî tekniği, hâkim ve belirleyici özellik olmaktadır. Bu teknikteki kanat ve kapakların düzenlenmesinde, üçer tablalı kuruluş benimsenmiş; bunlardan üst ve alt tablalar, genellikle kareye yakın yatay dikdörtgen, orta tablalar ise onlardan daha büyük ve hâkim ölçülerde dikey dikdörtgen yapılmışlardır. Üst tablalar, kapılarda, genellikle çeşitli tekniklerde yazılarla değerlendirilmiş, etrafları çıtalar veya künde-kârî tekniğinde çerçevelerle çevrilmiş, pencere ve dolap kapaklarında ise çoğunlukla düz, sade ve süslemesiz olarak yapılmışlardır. Orta ve alt tablalarda, kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında genellikle iki kuruluş ortaya çıkmaktadır. Kapı ve dolapların büyük çoğunluğunda geometrik yıldız kuruluşlu süslemeler yer alırken, pencere ve dolaplarda hem bu kuruluş hem de kare ve dikdörtgenlerin atlamalı olarak yerleştirildikleri kuruluşlar yaygın olarak kullanılmıştır. Kare ve dikdörtgenlerle oluşturulan kuruluşlarda, künde-kârî tekniği, bunların çeşitli konumlarda yerleştirilmeleri ile elde edilen değişik görünüm-ler oluşturularak yapılan bezeme, her kare ve dikdörtgen ara bölmenin çıtalara bakan yan yüzeylerinin sülyenle boyanması dışında herhangi bir bezeme görülmemektedir. Künde-kârî tekniğinin diğer bir uygulaması da az sayıda pencere kapağında görülür ki bu türde tablalar, ortada bırakılan dikdörtgen veya kare düz bir bölmeye kadar, kenarları yanyana dizilmiş çubuklar görünümündeki çıtalarla süslenmişlerdir.

Geometrik yıldız kuruluşlu orta tablalar, genellikle esas kapılarda özellikle değerlendirilmişlerdir. Bunlarda, tabla ortasında on ışınlı bir geometrik yıldız geçme kuruluşu ile köşelerde bunun çeyrek kesitleri sonsuz düzen içinde yer alırlar. Bunların bazılarında ortadaki on ışınlı yıldız geçme üzerine, künde-kârî tekniğinde iri bir kabara oturtulmuştur. Geometrik yıldız kuruluşu meydana getiren ara bölmelerin üzerleri, yan

kapılarda çoğunlukla düz bırakılmış, esas kapıların çoğunda ise çeşitli teknik ve malzeme ile bezemeler yapılarak hareketlendirilmiş ve zengin bir görünüm elde edilmiştir. Üzerlerindeki bezeme türleri içinde oyma, kakma ve bazı bölmelerin fildişinden yapılması önde gelmektedir. Oymalarda lotüs, palmet, rumî ve rozetlerle bitkisel bezeme görülürken, bunlardaki kuruluş zenginliği, işleniş derinliklerinin yüzeysel bir halde olması, dönem üslûbunu gösteren ve öncekilerden farkını ortaya koyan özelliklerden biri olmaktadır. Yapılan kakma bezemelerde kullanılan başlıca malzeme sedef, fildişi ve abanoz ağacıdır. Sedef, geniş plakalar halinde uygulanmıştır. Fildişi ve abanoz ağacı, ince çubuklar halinde kullanıldığı gibi, küçük ölçülerde geometrik parçalar halinde ince bir ağaç zemine yapıştırıldıktan sonra ara bölmeler içine kakma yapıldığı az sayıda örnekler de vardır. Bundan başka, ince çubuklar halinde maun şimşir ve gümüş tel çubuklar da görülen diğer az sayıda kakma malzemeleridir.

Kapı kanatlarında, geometrik yıldız kuruluşlu alt tablalarda uygulanan yüzey kuruluşlarında, orta tablada kaydırılmış eksenlerdeki yıldız kuruluşlarının benzerlerinin tabla genişliğince görülmesinin yanısıra, orta tablalardakinden farklı olarak, köşelerde çeyrek kesitlerinin yer aldığı on ışınlı, altı kollu yıldızların veya başka tipteki geometrik desenlerin, paralel eksenlerde yer aldıkları değişik uygulamalar da görülmektedir. Tabla üzerinde yer alan bezeme tekniklerinin, orta tabladakilerle paralellik gösterdiği örnekler olduğu gibi, künde-kârî tekniği ortak olmak kaydı ile, sade bırakılan örnekler de çok sayıdadır.

Pencere ve dolap kapaklarının orta ve alt tabla kuruluşlarında, kapı kanatlarındaki düzenlemeler var olmakla beraber, bunlardan farklı ve daha az girift kuruluşlar daha çok sayıda örnekte yer almaktadır. Kapı kanatlarında görülen on ışınlı, altı kollu yıldız geçmelerin yanısıra, burada, kapı kanatlarında yer almayan sekiz kollu yıldız geçme kuruluşları da görülmektedir. Pencere kapaklarının büyük çoğunluğuna sadelik hâkimdir. Bunlarda, orta tablada ortadaki on ışınlı yıldız kuruluşun üzerinde yer alan kabaraya, sadece Üsküdar Mihrimah Camii'nde mihrabın iki yanındaki ikişer pencerede rastlanır; ancak bunlar, kapılardaki gibi künde-kârî tekniğinde olmayıp, abanoz ve fildişinden yekpare birer parça halinde yapılmışlardır. Künde-kârî tekniği dışında, üzerlerinde uygulanan bezeme teknikleri az sayıda örnekte görülür. Bunlarda yazı, Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki birer pencerede oyma olarak, Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap bölümünde doğu ve batıdaki birer pencerede sedef ve fildişi kakma

olarak üst tablalarda yer alır. Oyma tekniğinde bezeme, Şehzade Camii ve Süleymaniye Camii'nde mihrabın iki yanındaki birer pencerenin orta ve alt tablaları ile Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap bölümünde doğu ve batıdaki birer pencerenin kanatlarının orta tablalarında görülür. Kakma tekniğinde bezeme, sadece bu örnekte sedef plakalar ve küçük abanoz parçalar halinde görülür. Pencere kapakları üzerinde yer alan bir diğer bezeme olan kalemişi süsleme, sadece İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde kuzeyde, esas kapının doğu ve batısında yer alan iki pencere kapakları tablalarında, bazı geometrik ara bölmeler üzerinde siyah boya ile yapılmış bitkisel süsleme olarak görülür.

Dolap kapakları üzerinde künde-kârî tekniği dışında sadelik hâkimdir. Çoğunluğunda, geometrik ara bölmelerin üzerleri düzdür. Sadece İstanbul Rüstem Paşa Camii'nde 20 ve 21 numaralı iki dolap kapağında oyma bezeme, Azapkapı Sokullu Camii'nde 37 numaralı dolap kapağında üst ve orta tablada kakma bezeme vardır.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında, tablalarda künde-kârî tekniğini ve süsleme kuruluşunu meydana getiren elemanlardan çıtalarda ve geometrik ara bölmelerde, daha önceki dönemlerin eserlerine göre genel olarak bazı değişimler görülmektedir. Buna göre, çıtaların incilmesi ve geometrik ara bölmelerin daha küçülmüş olması söz konusudur. Bu ince ve küçük parçalı işçilik, girift geometrik kuruluş etkisi uyandırmakta yararlanılan önemli bir dönem üslubu özelliği olmaktadır. İncelenen eserlerde çıtalar, yarım daire biçimli profilli olup, üzerlerinde başka bir ağaçtan ince filato kakma yer almıştır. Çıtalar, tablalarda çoğunlukla tek sıra halinde yer alırlar; ancak, bazı örneklerde iki veya üç sıralı görünüşte olarak da yapılmışlardır.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında tablaların çevresi bir şeritle çevrilmiştir. Bu şerit, bazı kapı kanatlarında ve özellikle pencere ve dolap kapaklarında sadece ince yüzeysel bir yiv halindedir. Bu şerit, bazı kapı kanatlarında milimetrik ölçülerdeki fildişi, abanoz, maun ve gümüş malzeme ile veya sadece Tophane Kılıç Ali Paşa Camii doğu yan kapı kanatları ile Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap bölümünde doğu ve batıdaki birer pencere kapakları tablaları çevresinde fildişi ve abanozla yapılmış, 2 cm kadar genişlikte çeşitli kuruluşlarla düzenlenmiş kakma kuşak süslemeler halindedir.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında kullanılan biniler, bazı kapı kanatları ile hemen hemen bütün pencere ve dolap kapaklarında düz yüzeyli ve

süslemesizdir. Bazı kapı kanatları binisinde kaplama ve kakma tekniğinde, sadece Üsküdar Eski Valide Camii'nde mihrap bölümü pencerelerinden batıdaki pencere kapakları binisinde kakma tekniğinde çeşitli biçimlerde düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu yapılırken bini yüzeyi bezemelerle tamamen doldurulmamış, süslemeler düz yüzey üzerinde ölçülü bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu düzenleme, dönem üslûbunu ve önceki eserler arasındaki süsleme farkını ortaya koyan özelliklerden birini oluşturmaktadır.

İncelenen eserlerde kapı kanatları ve pencere kapaklarında çatma tekniği gayet sınırlı olarak kullanılmıştır. Şehzade Camii doğu yan kapı kanatlarında, yatay konumlu kayıtların aralarında birden çok sayıda ve değişik konumlu tablaların yerleştirilmesi ve etraflarının değişik renkte ağaç filetolarla çevrelenmesi şeklinde süsleme görülürken, Kasımpaşa Piyale Paşa Camii ve Tophane Kılıç Ali Paşa Camii'nde bu teknikteki pencere kapaklarında herhangi bir ek bezeme görülmez.

Süleymaniye Camii'nin hünkâr mahfilinde, güneyde yer alan iki pencere kapaklarında ise farklı bir teknik ve bezeme dikkat çeker. Burada tablalar, serenler, kayıtlar ve başlıklarla tüm kapak yüzeyi, 2.5 mm kalınlığında uzun ve geniş abanoz plakalarla içli ve dışlı olarak kaplanmış, üzerine fildişi ile bitkisel süslemeli kakma bezeme yapılmıştır. Bu teknik, malzeme ve bezeme ile yapılan bir diğer benzer eser, Edirne Selimiye Camii'nde hünkâr mahfilindeki pencerelerde yer alan süslemelerdir. Bu teknik özellik, daha sonra Sultan Ahmed Camii esas kapı kanatlarının seren, kayıt ve başlıklarında koyu renk ceviz kaplama, I. Ahmed Türbesi'nin kapı kanatlarında abanoz kaplama olarak görülür.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarının kuruluşlarında, tablaların dışında kalan bölümler olan seren, kayıt ve başlıklar, önceki dönemlerde yapılan eserlere göre genel olarak daha geniş tutulmuşlardır. Böylece kanat ve kapakların yüzeyinde, dolu ve boş alanların belli bir oran ve denge içinde düzenlenmesi ile, dönem üslûbunu ortaya koyan bir özellik meydana getirilmiş olmaktadır. Bu sayılan alanlar düz yüzeylidir ve genel olarak süslemesizdir. Ancak Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatlarında, bu konuda bir istisna görülmektedir. Burada seren, kayıt ve başlıklarda, tablaları çevreleyen konumda, iki yan kenarı düz ve uzun, diğer iki yanını dışa doğru ikizkenar üçgen gibi açılan altı kenarlı geometrik süslemeler, yekpare ve açık renk bir ağaçtan kesilmiş olarak, ortadan gelişen simetrik bir rumîli düzenleme içermektedir. Bu tür süsleme, in-

celenen diğ er kapı kanatlarında yer almaz, ancak Süleymaniye Camii ve Edirne Selimiye Camii hünkâr mahfili pencere kapakları ile II. Selim Türbesi kapı kanatlarında, fildişi kakmalarla bunun değışik bir uygulanması görülür. Ayrıca, Sultan Ahmed Camii esas kapı ve I. Ahmed Türbesi'nin kapı kanatları üzerinde altı kenarlı şekilli olarak oluşturulan zencerek kuruluşlu şerit kakma düzenlemeler yapılırken, oluşan şekillerin içlerinde herhangi bir kakma süsleme yapılmayışı, aynı süsleme anlayışının başka bir uygulaması olarak görölmektedir.

Kapı kanatları, pencere ve dolap kapakları üzerindeki boş alanlardan kayıtlar üzerinde, genellikle değışik sayıda bitkisel süslemeli olarak maden süsler yer almıştır. Bu ortak bir özellik olmaktadır; ancak Üsküdar Mihrimah Camii esas kapı kanatları, yine istisnaî bir özellik taşımaktadır. Burada maden süsler yerine, maden süsleri hatırlatan, ancak yuvarlak hatlı, kalın, geniş fildişi rozetler yer alır. Ayrıca bu uygulama yapılırken, geniş fildişi rozetlerin yüzeyinde, milimetrik maden parçalarla yapılan kakma bezemeli kuruluşlara yer verilmiş olması, dikkate değıer bir deneme ve bir özellik olarak tespit edilmektedir.

Vâz kürsülerinde, kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarındaki kuruluş düzeni gibi üstten yere kadar, tablalar halinde bir düzenleme esastır. Tablalar genel olarak kafes, oyma, şebekeli oyma ve künde-kârî tekniğinde yapılmışlardır. Üzerlerinde oyma, sedef kakma, fildişi geçme bezemeler görülürken, ^{bunun} yanında, sade olarak yapılanlar çoğunluktadır. Eserlerin çoğunluğunda, yapılan süslemeler bir denge içindedir ve tüm yüzeyi kaplamazlar. Bu denge ifadesini, dört ayağı meydana getiren ayaklarla onlara yatay olarak bağlanan ve aralarında tablaları oluşturan kirişlerin düz yüzeyleri de büyük oranda sağlamaktadır. Vâz kürsülerinde görölen bir diğ er özellik kuşak süslemelerdir. Bazı kapı kanatları ile iki pencere kapağında görölen bu şerit süslemelerin, bazı örneklerde yine tablaların etrafında yapılması, bu tarz süsleme prensibini ortaya koyan özelliklerden bir başkası olmaktadır.

Ağaç sanatının yer aldığı bir diğ er alan olan mahfil altı tavanlarında yapılan süsleme, iki tür zemin üzerinde görülür. Bunlardan biri, tavana künde-kârî tekniğinde yapılan süslemenin üzerine bezemenin uygulanması, diğ eri, düz ağaç kaplamalar halindeki tavana süslemenin yapılmasıdır. Künde-kârî tekniğinde yapılmış olan tavanlarda, geometrik kuruluş esastır. Örneklerde, kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında

rastlamadığımız on iki ışınlı yıldız kuruluşu ile az sayıda pencere kapağında rastladığımız sekiz kollu yıldız kuruluşunun uygulanması dikkat çeker. Düz ağaç kaplamalar halindeki tavan yüzeyine yapılan bezemede ise dönem üslûbuna uygun olarak cilt ve halı sanatında görülen şemseli süsleme düzeni ortaya çıkar. Kalemişi süsleme, malakârî alçı süslemeler üzerine yapılmıştır. Her iki tür süslemenin uygulandığı tavanlarda görülen bitkisel süslemeler, çok zengin, farklı, ancak dönem üslûbunda, ortak karakterde süslemelerdir.

Araştırılan konunun kapsamına giren ağaç eserler üzerindeki özgün veya ortak özellikler böylece ortaya konduktan sonra bazı genellemelere gidilebilir. Genel olarak, ağaç eserlerde kündekârî tekniğine bağlı olarak yapılan geometrik süsleme hâkim bir özelliktir. Bu yapılırken geometrik yıldız geçmeler yoğun olarak kullanılmış, kaydırılmış veya paralel eksenlere yerleştirilen yıldız kuruluşlarında, özellikle on ışınlı geçmeler çoğunluğu oluşturmuştur. Bitkisel süsleme daha az görülür. Bunlarda lotüs, palmet, rumî ve kıvrık dallar ana süslemeler olmuş, bunların sayısız çeşitlemeleri ile özgün bezemeler ortaya konmuştur. Ayrıca bu grupta, dönemin diğer süsleme alanlarında da görülen hatayîler, hançer yaprakları, şemseler, üç benekler, Çin bulutları ve rozetler çeşitli yüzeylerde değerlendirilmişlerdir. Ağaç eserlerin bezeme kuruluşlarında tablalı düzen esas olmuştur. Bu yapılırken süslemeler tablalarda toplanmış, bunların etrafı ise belli oranlarda boş bırakılarak süslemenin açıklıkla belirmesi sağlanmıştır. Tablalaların çevresi ince bir yiv veya ince bir kakma süsleme şeridi ile çevrilirken, tavanlarda, kuşak süslemeler veya kuşak süslemeli çıtalarla çerçeve yapılmıştır. Eserlerin süslenmesinde uygulanan başlıca tekniklerden oymalarda derinlik etkisi az olup, yüzeysel bir süsleme anlayışı hâkimdir. Kakmalarda plakalar halinde sedef, çubuklar halinde fildişi, abanoz, maun, şimşir ve gümüş tel kullanılmıştır. Bazı geometrik ara bölmeler fildişi yapılarak kuruluş içinde değişik renkte kakma etkisi uyandırılmıştır.

İncelenen eserlerdeki, yazılarda, Allah, Muhammed veya Kur'an âyetleri yer alırken, usta adı yoktur. Süleymaniye Camii muhasebe defterlerinde birçok neccar adı yazılıdır. Çok sayıda ustanın birarada çalıştığı bu yapıda, Mimar Sinan'ın bütün eserlerinde görülen ortak üslûp ve kalitenin ağaç eserlerde görülmesi, bunların bir elden yönetildiğini göstermektedir.

Ağaç eserlerde, tespit edilen genel özelliklere ek olarak değişik denemeler de

yapılmıştır. Birbirine benzer gibi görünen eserlerde, ayrıntıya inildikçe teknik olarak değişik özellikler farkedilmekte; süsleme kuruluşları incelenip karşılaştırıldıklarında taş, çini alçı, kumaş ve işlemlerle, kalemişi süslemelerde ortak olarak kullanılan süsleme örnekleri görülmektedir. Eserlerin süslemelerinde, bir yandan beğenilip vazgeçilemeyen kuruluşlar uygulanmış, bir yandan da bunların sonsuz denebilecek çeşitlemeleri üretilerek, zengin bir süsleme meydana getirilmiştir. Bu yapılırken, üretilen örneklerin herbirinin bütününde sade bir görünüm hâkim olmuş, duyarlı bir sanat zevki, ince, zarif, kusursuz ve özgün bir işçilik tam bir yetkinlikle ortaya konmuştur.

E. Bibliyografya

Altay, Fikret

Kaftanlar, İstanbul, 1979.

Anacan, M. Mazhar

"Sedef ve Sedef Sanatı", Antika, 19, İstanbul, 1986, s. 8-13.

Arseven, Celal Esad

Les arts décoratifs turcs, İstanbul, (1950).

Arseven, Celal Esad

Türk Sanatı, Yeni basım, İstanbul, 1973.

Arseven, Celal Esad

"Kündekârî", Sanat Ansiklopedisi, III. cilt, İstanbul, 1975, s. 1193-1195.

Arseven, Celal Esad

"Kürsü", Sanat Ansiklopedisi, III. cilt, İstanbul, 1975, s. 1199-1200.

Arseven, Celal Esad

"Marketöri", Sanat Ansiklopedisi, III. cilt, İstanbul, 1975, s. 1282.

Arseven, Celal Esad

"Tarsi", Sanat Ansiklopedisi, III. cilt, İstanbul, 1975, s. 1940.

Aslanapa, Oktay

"Anadolu'da Türk Minberleri", İslam Ansiklopedisi, VII. cilt, İstanbul, 1960 s. 337-339.

Aslanapa, Oktay

Osmanlı Devri Mimarisi, İstanbul, 1986.

Atasoy, Nurhan

Splendoors of the Ottoman Sultans Exhibition Catalog (Memphis), Tülay Artan çevirisi, Memphis, 1992.

Aykoç, Serap - Nazan Tapan - Filiz Çağman

Anadolu Medeniyetleri. Selçuklu/Osmanlı, Avrupa Konseyi 18. Avrupa Sanat Sergisi Katalogu, III. cilt, İstanbul, 1983.

Ayverdi, Ekrem Hakkı

İstanbul Mi'mârî Çağının Menşe'i-Osmanlı Mimârîsinin İlk Devri 630-805 (1232-1402), I.cilt, İstanbul, 1966.

Ayverdi, Ekrem Hakkı

Osmanlı Mi'mârîsinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806-855 (1403-1451), II. cilt, İstanbul, 1972.

Ayverdi, Ekrem Hakkı

Osmanlı Mi'mârîsinde Fâtih Devri 855-886 (1451-1481), III.cilt, İstanbul, 1973.

Ayverdi, Ekrem Hakkı

Osmanlı Mi'mârîsinde Fâtih Devri 855-886 (1451-1481), IV.cilt, İstanbul, 1974.

Bacınoğlu, Işıl

Ankara Etnoğrafya Müzesi'ndeki Ağaç Eserler, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1969.

Barkan, Ömer Lütfi

Süleymaniye Camii ve İmareti İnşaatı (1550-1557), I. cilt, Ankara, 1972.

Barkan, Ömer Lütfi

Süleymaniye Camii ve İmareti İnşaatı (1550-1557), II. cilt, Ankara, 1979.

Başkan, Seyfi

"Ortaçağ Anadolu Türk Ahşap Sanatı ", İlgi,42, İstanbul, 1985, s. 8-14.

Bayrak, Orhan

"Bosnalı Gazi İbrahim Paşa Türbesi", Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu, İstanbul, 1979, s. 275.

Bozer, Rüstem

"Sinan Eserlerinde Ahşap İşçiliği", VI. Vakıf Haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde Mimar Sinan ve Dönemi Sempozyumu 5-8 Aralık 1988, İstanbul, 1989, s. 327-346.

Cantay, Tanju

"Süleymaniye Camii Şadırvanı", Arkeoloji ve Sanat, 20-21, İstanbul, 1984, s. 9-12.

Cantay, Tanju

"XVI. Yüzyıl Türk Mimarisinde Bazı Tasarım ve Çizim Esasları", II. Uluslararası Türk ve İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi 28 Nisan-2 Mayıs 1986 Bildiriler, Mimar Sinan, II. cilt, İstanbul, 1986, s. 53-63.

Cantay, Tanju

XVI.-XVII. yüzyıllarda Süleymaniye Camii ve Bağlı Yapıları, İstanbul, 1989.

← Çakır, Ali

Edirne Mihrapları, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1974.

Dağlıoğlu, Hikmet Turhan

"Ankara'da Cenabî Ahmed Paşa Camii ve Cenabî Ahmed Paşa", Vakıflar Dergisi, II, Ankara, 1942, s. 213-219.

Demir, Ataman

"Anadolunun Ahşap Direkli Camileri, Candaroğlu Mahmud Bey Camii, Kastamonu", İlgi, 41, İstanbul, 1985, s. 25-28.

Demiriz, Yıldız

"XIV. Yüzyılda Ağaç İşleri", Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. yüzyıl), İstanbul, 1977, s. 61-71.

Demiriz, Yıldız

Osmanlı Mimarisinde Süsleme I, Erken Devir (1300-1453), İstanbul, 1979.

Demiriz, Yıldız

"Sinan'ın Mimarisinde Bezeme", Mimarbaşı Koca Sinan'ın Yaşadığı Çağ ve Eserleri, I. cilt, İstanbul 1988, s. 465-474.

Demiriz, Yıldız

"Mimar Sinan'ın Yapılarında Kalem İşleri ", IV. Vakıf Haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde Mimar Sinan ve Dönemi Sempozyumu 5-8 Aralık 1988, İstanbul, 1989, s. 315-324.

Demiriz, Yıldız

"Klâsik Dönem Osmanlı Yapılarının Gizlediği Süslemeler", Kültür ve Sanat, 2, Ankara, 1989, s. 30-33.

Derman, Uğur

"Mimar Sinan'ın Eserlerinde Hat Sanatı", VI. Vakıf Haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde Mimar Sinan ve Dönemi Sempozyumu 5-8 Aralık 1988, İstanbul, 1989, s. 287-300.

Dikmen, Emel

Topkapı Sarayı'nın Ahşap Kapı ve Pencere Kanatları, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1974.

Erginsoy, Ülker

İslam Maden Sanatının Gelişmesi, İstanbul, 1978.

Ersoy, Ayla

XV. Yüzyıl Osmanlı Ağaç İşçiliği, İstanbul, 1993.

Gürsu, Nevber

Türk Dokumacılık Sanatı, İstanbul, 1985.

Güven, Tuncer

Ankara'da Osmanlı Devri Mimarî Anıtları, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1969.

Hasol, Doğan

Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, 1975.

← Kantarcı, Havva

Edirne Camilerindeki Kapı ve Pencere Kapakları, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1973.

Karahasan, Ponsu

İstanbul Sultan Selim Camii ve Külliyesi, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1965.

Kerametli, Can

"Osmanlı Devri Ağaç İşleri, Tahta Oyma, Sedef ve Bağa ve Fildişi Kakmalar", Türk Etnoğrafya Dergisi, IV, Ankara, 1962, s. 5-13.

Kuban, Doğan

100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi, İstanbul, 1978.

Kunter, Halim Baki - Ülgen, Ali Saim

"Fatih Camii", Vakıflar Dergisi, I, Ankara, 1938, s. 91-101.

Kuran, Aptullah

Mimar Sinan, İstanbul, 1986.

Kuşoğlu, Mehmet Zeki

Dünkü Sanatımız - Kültürümüz, İstanbul, 1994.

Miroğlu, Suzan

Ayasofya'da Osmanlı Devri Tamir ve İlâveleri, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1971.

Mülayim, Selçuk

Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler, Selçuklu Çağı, Ankara, 1982.

Nurmuhammedoğlu, Naim Bek

Hoca Ahmed Yesevî Türbesi, Ankara, 1991.

Nemlioğlu, Candan

15-16-17. Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Kalem İşleri, (İ.Ü.Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Doktora Tezi), İstanbul, 1989.

Ögel, Bahaeddin

"Selçuklu Devri Anadolu Ağaç İşçiliği Hakkında Notlar", Yıllık Araştırmalar Dergisi, 1 (1956), Ankara, 1957, s. 199-236.

Ögel, Semra

"Anadolu Ağaç Oymacılığında Mail Kesim", Sanat Tarihi Yıllığı, I, İstanbul, 1965, s. 110-117.

Öğüt, Fitnat

Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'ndeki Ahşap İşçilik Örnekleri, (İ.Ü Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1972.

Öney, Gönül

"Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler devri Ahşap Teknikleri", Sanat Tarihi Yıllığı, III, İstanbul, 1970, s. 135-150.

Öney, Gönül

Ankara'da Türk Devri Yapıları, Ankara, 1971.

Öney, Gönül

Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Ankara, 1978.

Önkal, Hakkı

Osmanlı Hanedan Türbeleri, Ankara, 1992.

Öz, Tahsin

"Sultan Ahmed Camii", Vakıflar Dergisi, I.cilt, Ankara, 1938, s. 25-28.

Öz, Tahsin

"Sultan Ahmed Camii'nin Tezyinî Hususiyetleri II ",Vakıflar Dergisi, II, Ankara, 1942, s. 209-212.

Öztuncay, Berrin

Bursa Abidelerinde Ağaç Oyma ve Pencere Kanatları (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1972.

Sinemoğlu, Nermin

"Üsküdar Mihrimah Camii (İskele Camii) Ana Giriş Kapısı Kanatları", Akademi, 10, İstanbul, 1981, s. 41-46.

Sözen, Metin (ve diğerleri)

Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan, İstanbul, 1975.

Şanıvar, Nazım

Ağaçşleri Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1968.

Tuğlacı, Pars

"Gomalak", Okyanus Ansiklopedik Sözlük, III. cilt, İstanbul, 1972, s. 906.

Unutmaz, İrfan

"Kayseri Etnoğrafya Müzesi'ndeki Ahşap Eserler ",Antika, 19, İstanbul, 1986, s. 42-45.

Ülgen, Ali Saim

"Ankara'da Cenabi Ahmed Paşa Camii ve Türbesi " Vakıflar Dergisi, II, Ankara, 1942, s. 221-222.

Ülkücü, Mehtap

"Edirne Sultan II. Bayezid Camii Ahşap Pencere Kapı Kanatları Motifleri", Antika, 9, İstanbul, 1991, s. 36-44.

Yücel, Erdem

Türk Mimarisinde Ağaç İşleri ",Arkitekt, 329, İstanbul, 1966, s. 21-26.

Yücel, Erdem

"Selçuklu Ağaç İşçiliği", Sanat Dünyamız, 4, İstanbul, 1975, s. 2-10.

Yücel, Erdem

Ayasofya Müzesi, İstanbul, 1986.

Yücel, Erdem

"Türklerin En Üst Düzeye Ulaştığı Bir Sanat, Osmanlı Ağaç İşçiliği", Antika, 9, İstanbul, 1991, s. 48-50.

Yücel, Erdem

"Türk Sanatında Ağaç İşçiliği", Türk Dünyası Araştırmaları, 82, İstanbul, 1993, s.169-194.

Yüksel, İ. Aydın

Osmanlı Mimârisinde II. Bayezid, Yavuz Selim Devri (886-926/1481-1520), (V. cilt), İstanbul, 1983.

İkinci Bölüm Katalog

- İncelenen Yapıların Plan Kuruluşları ve Süsleme Özellikleri

1. Üsküdar Mihrimah Camii

Üsküdar'da rıhtıma bir set üzerine inşa edilen Mihrimah Camii (1547/48 Hicrî 954), Mimar Sinan'ın merkezî kubbeli camileri arasında yer alır. Üç yarım kubbeli bir plan kuruluşu ile inşa edilen yapıda, yarım kubbeler, mihrap yönünde ve iki yanda kullanılmışlardır. Yapının giriş yönünde bir yarım kubbenin yer almaması, inşa alanı ile ilgili bir özellik olarak belirlemektedir. Çift kuruluşlu son cemaat yerinde, dış bölüm yapı ekseninde bir çıkıntı yaparak şadırvanı da örter. Yenilenen renkli camlar, mekânı değerlendiren unsurlar olarak belirirler ⁽⁶⁰⁾.

2. Şehzade Camii

Şehzade Camii (1548 Hicrî 955), Mimar Sinan'ın önemli yapıları arasında yer alır. Merkezî planı kuruluşu ile, dört yarım kubbeli olarak tasarlanılan yapıda, köşeler birer kubbe ile örtülmüştür. Anıtsal kuruluşu, bütünü değerlendiren sağlam oranlar, yapının önemini açıklar. Alçı süslemeler ve renkli camlar, yapıda özenle yaratılan süslemeler olmuştur ⁽⁶¹⁾.

3. Silivrikapı İbrahim Paşa Camii

Mimar Sinan'ın camileri arasında, Silivrikapı İbrahim Paşa Camii (1551 Hicrî 958), sekiz dayanaklı plan kuruluşunun ilk yapısı olarak değer taşır. Yanlarda duvar çıkıntıları olarak beliren dayanaklar mekânı şekillendirir. Çini ve alçı süslemeler, istiridye yivli tromplar, yapıya aynı bir önem verir ⁽⁶²⁾.

4. Beşiktaş Sinan Paşa Camii

Beşiktaş Sinan Paşa Camii (1555/56 Hicrî 963), altı dayanaklı plan kuruluşunun önemli bir örneği olarak, Mimar Sinan'ın camileri arasında yer alır. Yapıda, yan alanlar, ikişer kubbe ile örtülmüştür. Cami ve medrese, aynı avluyu paylaşır; medresenin dershanesi yoktur ⁽⁶³⁾.

5. Süleymaniye Camii

Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964), Mimar Sinan'ın en önemli yapılarından biri olarak 16. yüzyılın ortasında Osmanlı dönemi Türk mimarlığının ulaştığı dorukları açıklar. Yapı eksenini üzerinde iki yarım kubbeli plan kuruluşunda, kubbe çapı 26.40 m olarak ölçülmektedir. Yapının kibleye yönelen kuruluşu, mekâna ayrı bir ifade sağlamıştır. Yan alanlar, beşer kubbe ile örtülmüştür. Avluda son cemaat yerinin pencere alınlıkları ve yapıda mihrap duvarı, 16. yüzyılın en değerli İznik çinileri ile kaplıdır. Mihrap bölümünün renkli camları, gün boyu değişen ışıkları ile, bu bölümü değerlendirirler ⁽⁶⁴⁾.

6. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii

Mimar Sinan'ın altı dayanaklı camileri arasında yer alan Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları), medrese ile avluyu paylaşan bir yapı olarak inşa edilmiştir. Çini ve kalemîşi süslemeleri önem taşır ⁽⁶⁵⁾.

7. İstanbul Rüstem Paşa Camii

Mimar Sinan'ın sekiz dayanaklı camileri arasında yer alan İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları), fevkanî bir yapı olarak inşa edilmiştir. Son cemaat yeri çift kuruluşlu olan yapının çini süslemeleri önem taşır ⁽⁶⁶⁾.

8. Edirnekapı Mihrimah Camii

Tek kubbeli bir yapı olarak inşa edilen Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları), dış bölümü günümüze gelmeyen, çift kuruluşlu son cemaat yeri ve medrese ile aynı avluyu paylaşan planı ile dikkati çeker. Sura yakın bir konumla inşa edilen yapıda, medresenin dersanesi yoktur ⁽⁶⁷⁾.

9. Kadirga Sokullu Camii

Altı dayanaklı plan kuruluşunun önemli bir örneği olan Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979) 'nde , cami ve medrese aynı avluyu paylaşırlar. Yapı, çini süslemeleri ile önem taşır ⁽⁶⁸⁾.

10. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii

Çok kubbeli camiler geleneğini sürdüren Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları), enine dikdörtgen planlı, altı kubbeli kuruluşu ile Mimar Sinan'ın önemli bir yapısı olarak belirir. Çift katlı bir revak üç yönden yapıyı çevreler. Mihrabı dönemin çini sanatının değerli bir eseridir⁽⁶⁹⁾.

11. Azapkapı Sokullu Camii

Sekiz dayanaklı plan kuruluşunun önemli bir yapısı olan Azapkapı Sokullu Camii (1577/78 Hicrî 985), sağlam orânları ve Haliç'in bu kıyasını değerlendiren konumu ile dikkati çeker. Mekânın aydınlığı, yapının önemli bir özelliği olarak belirir⁽⁷⁰⁾.

12. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii

Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları), tek kubbeli, aydınlık mekânlı bir yapıdır. Cami ve medrese aynı avluyu paylaşır; doğuda, düşük bir katta, avlu ile merdiven bağlantılı bir medrese daha vardır⁽⁷¹⁾.

13. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii

Merkezî kubbeli, yapı ekseninde iki yarım kubbeli plan kuruluşu ile Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988), dönemin önemli bir yapısı olarak belirir. Çift kuruluşlu olan son cemaat yerindeki pencere alınlıkları ve mihrap bölümü, çini süslemenin ifade gücünü açıklayan süslemelerle bütünü değerlendirirler⁽⁷²⁾.

14. Üsküdar Eski Valide Camii

Altı dayanaklı bir plan kuruluşu ile inşa edilen Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)'nde, çini süslemeler, dönemin en başarılı örnekleri olarak ortaya konmuşlar, son cemaat yerini ve mekânı değerlendirmişlerdir. Yapıda son cemaat yeri çift kuruluşludur⁽⁷³⁾.

A. Kapı kanatları

I. Esas kapı kanatları

1. Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48 Hicrî 954)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 1.01 x 3.48 m
Üst tabla	: 0.56 x 0.42 m
Orta tabla	: 0.56 x 1.675 m
Alt tabla	: 0.56 x 0.48 m
Kalınlık	: 0.085 m

Bini genişliği

Bini ortası	: 0.09 m
Bini gövdesi	: 0.07 m
Bini saçağı	: 0.09 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Birbiri ile kenetlenen Y biçimi geçmeler tablada enli bir çeçeve olarak belirmektedir. Ortadaki fildişi aynaya, yanlarda dilimli yatay kemer biçmi verilmiş, bunun dışına oyma ile rumîli bezemeler işlenmiştir. Tam orta bölümde, Kelime-i tevhid, iki kanada sülüs yazı ile yazılmıştır. Oyuk olarak yazılan harfler ve dışındaki rumîler, siyah bir madde uygulanarak belirginleştirilmiştir.

Orta tabla

Tablanın ortasında yer alan ve üzerine kabaranın yerleştiği on ışınlı geometrik yıldız geçme, altta ve üstte orta alanları dolgalayan iri birer ongen dışında bütün alan, bir sonsuzluk anlayışı içerisinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan sahada, yıldızların uzantıları ok başarı ile girift bir geçme yaratırken, ortada iri bir eşkenar dörtgen sistem içinde yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Her üç tablanın etrafı, serenler üzerinde yer alan rumîli bezemeyi de çevreleyen, fildişi ve abanozdan kare ve dikdörtgen biçiminde kesilmiş parçaların, ardışık gruplar halinde dizilmeleri ile meydana getirilip yerine kakılan kuşaklarla çevrilidir.

Bini

Bini ortası ve bini saçakları üzerinde palmet ve rozetlerle simetrik bir süsleme düzeni, fildişi ve abanoz kakma ile meydana getirilmiştir. Bini ortası ile bini saçaklarının gövde ile birleştikleri bölümlerde olmak üzere yer alan üç fildişi rozet üzerinde, daireler halinde fildişi ve altınla abanoz kakma süsleme yapılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, oyma tekniğinde yazının yer aldığı ayna fildişidir. Orta tablada, kabara ve bazı ara bölmeler fildişi geçme olarak yapılmıştır. Kayıtlar üzerinde, dilimli dairesel biçimli rozetler fildişi kakma olarak yerleştirilmiş; yıldız geçmeler ile bu rozetlerin üzerinde yuvarlak biçimler içinde, fildişi abanoz, maun, altın ve gümüşle kakma süsleme yapılmıştır. Her iki kanadın seren, kayıt ve başlıklarında, birbirine eklenerek tablaları çevreleyen konumda, iki yan kenarı düz ve uzun, diğer iki yanı dışa doğru ikizkenar üçgen gibi açılan altı kenarlı şekiller halinde uzanan şerit süsleme, kare ve dikdörtgen biçiminde hazırlanıp ardışık olarak dizilen fildişi ve abanoz parçalardan meydana gelmiştir. Oluşan altı kenarlı şekillerin içlerinde de açık renk bir ağaçtan yapılmış, ortadan gelişen simetrik iri rumîli tarsi düzenlemeler yer almıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

2. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 1.24 x 4.12 m
Üst tabla	: 0.645 x 0.48 m
Orta tabla	: 0.645 x 2.12 m
Alt tabla	: 0.645 x 0.48 m
Kalınlık	: 0.105 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Birbiri ile kenetlenen köşeli Y biçimi geçmeler üst tablada enli bir çerçeve olarak belirlemekte; ortadaki aynada, izlerden, her biri kanada boya ile yazılan bir Kelime-i tevhidin varlığı anlaşılmaktadır.

Orta tabla

Tablanın ortasında yer alan ve üzerine kabaranın yerleştiği on ışınlı geometrik yıldız geçme ile altta ve üstte orta alanları dolgulayan iri birer ongen dışında bütün alan, bir sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız geçme kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; bu geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratırken, köşelerde on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Serenler üzerinde her üç tablayı çevreleyen kuşaklar meander kuruluşlu olup fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında üst tablolarda boya ile yazı yazılmış; orta tablada karada değişik biçimlerdeki bazı ara bölmeler ile alt tablada on ışınlı geometrik yıldız geçmenin ortasındaki on ışınlı yıldız, fildişi geçme olarak yapılmıştır. Yine her iki tabladaki bazı ara bölmelerde ya fildişi, abanoz parçalarla ya da çubuklar halinde fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel ile kakma, bazılarında oyma süsleme yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. Silivrikapı İbrahim Paşa Camii (1551 Hicrî 958)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 0.79 x 2.63 m
Üst tabla	: 0.415 x 0.195 m
Alt tabla	: 0.415 x 1.225 m
Kalınlık	: 0.06 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süslemeler kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tabla kenarları ince bir çerçeve ile çevrelenmiş, yanlarda beş dilimli kemerler yer almıştır. Paftaların içinde Peygamber'in dualarını içeren sülüs yazılar vardır. Harfler düz yüzeyle olarak ve zemin oyulmak sureti işlenmiştir.

Sağ kanat : Allahüm meftahli ebvaberrahmetik

Allahüm benim için rahmet kapılarını aç

Sol kanat : Allahümme inni eselüke min fadlik

Allahüm senden faziletleri istiyorum

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde çeyrek geçmeler bütünü değerlendirmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almakta, ana eksenlerin uçlarında birer yarım yıldız geçme, köşelerde çeyrek yıldız geçmeler görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Üst tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada oyma tekniğinde yazı yer alır. Orta tablada, geometrik yıldız geçme merkezindeki on ışınlı yıldız fildişinden yapılırken, geometrik ara bölmelerin bazılarında abanoz çubuklarla çevrili sedef plaka kakma, bazılarında oyma; alt tabladakilerde ise tamamen oyma süsleme yapılmıştır. Geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

4. Beşiktaş Sinan Paşa Camii (1555/56 Hicrî 963)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları : 0.81 x 2.79 m

Üst tabla : 0.42 x 0.26 m

Orta tabla : 0.42 x 1.3 m

Alt tabla : 0.42 x 0.42 m

Kalınlık : 0.07 m

Bini genişliği

Bini ortası :0.085 m

Bini gövdesi :0.065 m

Bini saçağı : 0.085 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir, üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, uzun dikdörtgen ve kare biçimlerindeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

5. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları : 1.41 x 4.92 m

Üst tabla : 0.77 x 0.47 m

Orta tabla : 0.77 x 2.24 m

Alt tabla : 0.77 x 0.56 m

Kalınlık : 0.105 m

Bini genişliği

Bini ortası :0.115 m

Bini gövdesi :0.07 m

Bini saçağı : 0.115 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Sülüs yazının yer aldığı ayna, altı köşeli yıldızlarla oluşan geniş bir çerçeve ile çevrelenmiştir.

Sağ kanat : Allahümme yâ müfettiha'l ebvâb

Ey kapıları açan Allah'ım

Sol kanat : İftah lenâ ebvâbe'l hayrât

Bize hayır kapılarını aç

Orta tabla

Girift bir geometrik geçme kuruluşu gösteren orta tablada, düzenleme, üzerine bir kabaranın yerleştiği on ışınlı bir geometrik yıldız geçmenin uzantıları ile şekillenmiştir. Köşelerde, on ışınlı geometrik yıldız geçmenin çeyrek kesitlerinin yer aldığı görülür.

Alt tabla

On ışınlı bir geometrik yıldız geçme ve uzantıları süslemeyi belirlemiştir. Köşelerde geometrik yıldız geçmenin kesitleri yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakmalarla beliren meander kuruluşlu bir çerçeve tablaları çevreler.

Bini

Bini ortasında baklava şeklindeki yuvalardan anlaşıldığına göre fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma; bini gövdesinde, abanoz ve fildişi ile palmet ve zikzak süsleme yapılmıştır. Bini saçaklarının ön yüzünde, abanoz kaplama üzerine fildişinden palmet ve rumî kakma yer alırken, yan yüzlerinde, yine abanoz kaplama üzerine fildişi rozet kakma görülmektedir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, aynadaki yazı, fildişi ve abanoz kakma olarak yapılırken, etrafındaki çerçeve fildişi ve abanoz parçaların yapıştırılması ile meydana getirilmiştir. Orta tablada, kabara ve tabla yüzeyindeki bazı ara bölmeler, alt tablada, on ışıklı geometrik yıldız geçmenin ortasındaki yıldız ve bazı ara bölmeler fildişinden yapılmış; ayrıca bazı küçük bölmelerde, abanoz ve fildişi parçalarla kakma, bazılarında oyma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

6. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 0.81 x 3.08 m
Üst tabla	: 0.4 x 0.33 m
Orta tabla	: 0.4 x 1.37 m
Alt tabla	: 0.4 x 0.28 m
Kalınlık	: 0.06 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.09 m
Bini gövdesi	: 0.05 m
Bini saçağı	: 0.09 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada, üzerinde yazı bulunmayan düz bir ayna, bunun çevresinde ise altıgenler ve köşelerde değişik tipte geometrik geçmeler çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada geniş bir sekizgen, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alırken, orta ve yan eksenlerde sekizgenlerin alt ve üstlerinde birer beş kollu yıldız ya da çeyrekleri yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Serenlerin üzerinde her üç tablayı çevreleyen kuşak süsleme zencerek kuruluşudur. İçinde gümüş, abanoz, fildişi ve maun kullanılmıştır.

Bini

Bini saçaklarında, altalta yer alan altıgen ve baklavalarda merkezî düzenlemeler yapılmış ve uçları birbirine bakan palmetlerden çıkan doğrulardan oluşan bir çerçeve içine alınmıştır. Palmetler ve çerçevede abanoz; merkezî düzenlemelerde fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kullanılmıştır.

Süslemeler ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

7. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 1.08 x 3.55 m
Üst tabla	: 0.58 x 0.445 m
Orta tabla	: 0.58 x 1.755 m
Alt tabla	: 0.58 x 0.43 m
Kalınlık	: 0.085 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.09 m
Bini gövdesi	: 0.06 m
Bini saçağı	: 0.09 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarlardan ortadaki aynaya kadar, T biçimi geçmeli meander geniş bir çerçeve yapmakta; ortadaki aynada her iki kanatta sülüs Kelime-i tevhid yazısı yer almaktadır.

Orta tabla

Tablanın ortasında yer alan ve üzerine kabaranın yerleştiği on ışınli geometrik yıldız geçme, altta ve üstte orta alanları dolgulayan iri birer ongen ve etrafında dizilmiş beşer adet büyük beşgen dışında bütün alan, bir sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Ortada on ışınli bir geometrik yıldız geçme yer alırken, bu geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratmakta; köşelerde on ışınli geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Serenler üzerinde her üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Bini ortasında, abanozdan palmet biçimli zemin üzerinde sedefle dörtlü grup halinde kûfî harflerle Allah yazısı, fildişi kakma olarak yer alır. Bini gövdesi, etrafları

fildişi ve maundan ince çubuklarla çevrili abanoz ve sedef baklavalarla kaplanmıştır. Bini saçağının ön ve yan yüzlerindeki kapalı ve merkezî biçimlerde sedef, fildişi, abanoz ve maun kakma uygulanmışken, şekillerden birinde kûfî harflerle "Muhammed'ün resulullah" yazısı sedef kakma olarak yer almaktadır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, ortadaki aynada abanoz zemin üzerinde sedef kakma yazı yer almıştır. Orta tablada kabarda, orta ve alt tablada, bazı geometrik ara bölmelerde sedef plaka ve abanoz çubuk kakma, bazılarında oyma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

8. Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 1.19 x 3.90	m
Üst tabla	: 0.63 x 0.35	m
Orta tabla	: 0.63 x 2.09	m
Alt tabla	: 0.63 x 0.465	m
Kalınlık	: 0.095	m
Bini	: Günümüze gelmemiştir	
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarlardan ortadaki aynaya kadar kare, dik üçgen ve deltoitlerden oluşan bir çerçeve yer alırken, aynada, yanları dilimli yatay kemer biçiminde sınırlandırılarak çökertilen zeminde, yuvarlak yüzeyli harflerle her iki kanatta sülüs yazı ile Kelime-i tevhid yazılmıştır.

Orta tabla

Tablanın ortasında, üzerine bugün mevcut olmayan kabaranın yerleştiği on ışınlı geometrik yıldız geçme yer alırken, altta ve üstte, orta alanları dolgulayan beşer adet büyük beşgen dışında bütün alan, sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; bu geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme oluştururken, köşelerde on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Serenler üzerinde her üç tablayı çevreleyen kuşaklarda sonsuz düzende zencerek süsleme yer almış; içinde gümüş, abanoz, fildişi ve maun kullanılmıştır.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, aynada, oyma tekniğinde yazı yer almış; yazının etrafındaki çerçeve ile orta ve alt tabladaki bazı geometrik ara bölmelerde sedef ve abanoz kakma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çatalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

9. Kadirga Sokullu Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 0.91 x 2.91 m
Üst tabla	: 0.445 x 0.365 m
Orta tabla	: 0.445 x 1.335 m
Alt tabla	: 0.445 x 0.315 m
Kalınlık	: 0.065 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada, üzerini örten yağlı boya altındaki izlerden, yazının varlığı anlaşılan düz bir ayna, bunun çevresinde ise altıgen ve iki değişik tipte geometrik geçme, bir sıra çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılarak kırık doğrularla birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte iri birer beşgen kuruluş içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde sonsuzluk anlayışı ile düzenlenmiş, arada kalan alanda çیتالardan meydana getirilen büyük bir ongen yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Gümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, boya ile yazı yazılmış; orta tablada, ortada on ışınlı yıldız ve bazı geometrik ara bölmelerde sedef plaka ve abanoz çubuk kakma, bazılarında oyma yapılmış; geometrik ara bölmelerin çیتالara bakan yan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

10. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 1.08 x 3.6	m
Üst tabla	: 0.495 x 0.475	m
Orta tabla	: 0.495 x 1.475	m
Alt tabla	: 0.495 x 0.495	m
Kalınlık	: 0.08	m
Bini genişliği		
Bini ortası	:0.09	m
Bini gövdesi	:0.06	m
Bini saçağı	: 0.09	m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, yanlardan üçer, alt ve üstten dörder çıta ile çerçevesiyle; ortada ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri kaydırılarak doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda altta ve üstte iri, birer tam ve ikişer yarım beş kollu yıldız, kuruluş içinde geniş yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunu çeyrek kesitleri yer almakta; arada kalan tüm alan, altıgen ve çeşitli tipte geometrik bölmelerle birlikte sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu göstermektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesiyle.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

11. Azapkapı Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları (Kapı kanatları günümüze gelmemiştir; bugün görülenler aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır.)

Boyutları	: 0.745 x 2.45 m
Üst tabla	: 0.325 x 0.225 m
Orta tabla	: 0.325 x 1.205 m
Alt tabla	: 0.325 x 0.225 m
Kalınlık	: 0.085 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.08 m
Bini gövdesi	: 0.06 m
Bini saçığı	: 0.08 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarları ince bir şerit halinde düz bırakılmış olan tablada sülüs yazı yer almıştır.

Harfler düz yüzeyli olup zemin derin oyularak çöktürülmüştür.

Sağ kanat : Femen ekâmehâ fekad ekâmeddin

Kim onu kılar, dinini yaşatmış olur

Sol kanat : Femen terekeha fekad hedemeddîn

Kim onu terkederse, dinini yıkmış olur

Kâmil

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde yer alan altı kollu yıldız geçmeler ve her bir yıldızın etrafında kırık doğrulardan meydana getirilen büyük on ikigenler, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilerek tabla kuruluşu meydana getirilmiştir.

Alt tabla

Orta tabladaki süsleme kuruluşu, tabla genişliğince uygulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Çok ince yüzeysel bir yiv halindedir.

Bini

Düz yüzelidir. Bini ortasında, yüzey daire şeklinde kabartılmış, üzerine çarkıfelek biçiminde döner yapraklar oyulmuştur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği uygulanmaya çalışılmış; ancak geçmeler arasında tutkal da kullanılmıştır. Üst tablada oyma tekniğinde yazı yer almıştır.

Esas kapı 2 kanatları : Kapı kanatları günümüze gelmemiştir; bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır).

Boyutları : 0.745 x 2.45 m

Üst tabla : 0.325 x 0.225 m

Orta tabla : 0.325 x 1.205 m

Alt tabla : 0.325 x 0.225 m

Kalınlık : 0.05 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.08 m

Bini gövdesi : 0.06 m

Bini saçağı : 0.08 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarları ince bir şerit halinde düz bırakılmış olan tablada sülüs yazı yer almıştır.

Harfler düz yüzeyli olup zemin derin oyularak çöktürülmüştür.

Sağ kanat : Kâlen Nebi Aleyhisselâm

Peygamber "Allah'ın selmâmı üzerine olsun" buyurdu

Sol kanat : Essalâtü imâdüddin

Namaz dinin direğidir

Orta tabla

Ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri kaydırılarak doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda düşey ana ekseninde, altta ve üstte birer beşgen ve beş kollu yıldız geçme, kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almakta; arada kalan tüm alan, altıgen ve çeşitli tipte geometrik geçmelerle sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu göstermektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Çok ince yüzeysel bir yiv halindedir.

Bini

Düz yüzeylidir. Bini ortasında, yüzey daire şeklinde kabartılmış, üzerine çarkıfelek biçiminde döner yapraklar oyulmuştur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği uygulanmaya çalışılmış; ancak geçmeler arasında tutkal da kullanılmıştır. Üst tablada oyma tekniğinde yazı yer almıştır.

12. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 0.99 x 3.03	m
Üst tabla	: 0.5 x 0.28	m
Orta tabla	: 0.5 x 1.485	m
Alt tabla	: 0.5 x 0.435	m
Kalınlık	: 0.07	m
Bini genişliği		
Bini ortası	: 0.08	m
Bini gövdesi	: 0.06	m
Bini saçağı	: 0.08	m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada üzerinde yazı bulunmayan düz bir ayna, bunun çevresinde ise altıgen ve iki değişik tipte geometrik geçmeler bir sıra çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri doğu parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte iri ikişer beşgen, sistem içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alanda, çeyrek yıldızların uzantıları olan ok başlarının dört kenarından birleştiği iri bir eşkenar dörtgen, sistem içinde yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Serenler üzerinde her üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu yan kuşaklar, fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Orijinal olmayıp imitasyondur.

Düz yüzeylidir. Bini ortasında, yüzey daire şeklinde kabartılmış, üzerine papatya çiçeği oyulmuştur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

13. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1562 Hicri 969 yılı dolayları)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları	: 0.98 x 3.15 m
Üst tabla	: 0.485 x 0.36 m
Orta tabla	: 0.485 x 1.435 m
Alt tabla	: 0.485 x 0.36 m
Kalınlık	: 0.06 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.095 m
Bini gövdesi	: 0.05 m
Bini saçağı	: 0.095 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada üzerinde yazı bulunmayan düz bir ayna, bunun çevresinde ise altıgenler ile değişik iki tip geometrik geçme çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içerisinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte ortadaki tam, iki yanındaki yarım olmak üzere üçer adet iri beşgen kuruluş içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; bu ve köşelerdeki çeyreklerinin uzantıları arasında ikişerden toplam sekiz adet beş kollu yıldız sonsuz düzende yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar, fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel süslemelidir.

Bini

Bini saçağının ön yüzünde, iki altıgen ve üç baklavada sedef, fildişi, abanoz, kakma; saçağın kenarlarında küçük abanoz ve fildişi eşkenar dörtgen prizma şeklindeki

parçaların ardışık olarak dizildikleri kakma süsleme yer almıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, orta ve alt tablalarda ara bölmelerin çoğunluğunda geniş sedef plaka kakma ile birlikte, onları çeviren konumlarda ince fildişi, abanoz çubuk kakmalar yer almış; çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

14. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

Esas kapı 1 kanatları

Boyutları : 1 x 3.33 m

Üst tabla : 0.485 x 0.37 m

Orta tabla : 0.485 x 1.485 m

Alt tabla : 0.485 x 0.36 m

Kalınlık : 0.07 m

Bini genişliği

Bini ortası :0.11 m

Bini gövdesi :0.07 m

Bini saçağı : 0.11 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada üzerinde yazı bulunmayan düz bir ayna, bunun çevresinde ise altıgen ve iki değişik tipte geometrik geçme, bir sıra çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey geçmelerin kenar uzantılarından oluşan doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alırken, arada kalan sahada yıldız geçmelerin uzantıları arasında sekiz adet beş kollu yıldız, sonsuz düzende girift yıldız kuruluşu içinde yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Bini saçaklarında, yan kenarlarda, küçük fildişi ve maun eşkenar dörtgen prizma şeklindeki parçaların ardışık olarak dizildikleri kakma süsleme yer alır. Saçak ön yüzlerinde ise orta eksen boyunca yer alan ince şimşir filato ve bu eksen boyunca uçta, bir fildişi palmet ile bir küçük bir büyük dizilişte altı adet baklava şeklindeki kapalı

biçimlerde fildişi, maun ve gümüş tel kakma süsleme yer almaktadır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

II. Yan kapı kanatları

a. Kündekârî tekniğinde yan kapı kanatları

1. Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48 Hicrî 954)

Batı yan kapı 2 kanatları

Boyutları	: 0.775 x 3.055 m
Üst tabla	: 0.415 x 0.28 m
Orta tabla	: 0.415 x 1.54 m
Alt tabla	: 0.415 x 0.35 m
Kalınlık	: 0.065 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarlardan ortadaki aynaya kadar, paralel eksenlerde dört kollu yıldızlar ve aralarında sekizgenlerin dolgulandığı geniş bir çerçeve yer almıştır. Ortadaki aynada, sedften kalın ve düz bir şeritten sonra ortada abanoz zemin üzerinde, her iki kanatta sülüs Kelime-i tevhid yazısı sedef kakma olarak yazılmıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de çeyrek geçmeler sonsuzluk anlayışı içinde bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, altta ve üstte iri birer beşgen geniş bir yer kaplar.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuzluk anlayışı ile yer almakta; arada kalan alanda, çeyrek yıldızların uzantıları olan ok başlarının, dört kenarından birleştiği iri bir eşkenar dörtgen bulunmaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelemişlerdir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniğindeki parçalar dışında, üst tablada kalın sedef kakma şeritle çevrili aynada, abanoz zemin üzerinde sedef kakma sülüs yazı ve yazının etrafındaki çerçevede, fildişi dört kollu yıldız bölmeler yer almıştır. Orta tablada, merkezde on ışınlı yıldız geçmenin ortasında ve onun çevresindeki dışa ve içe dönük yay kenarlı geometrik ara bölmeler ile burada ve alt tablada diğer bazı ara bölmeler fildişidir. Orta tablada yıldız ve etrafındaki on adet içe dönük yay kenarlı geçmelerde oyma; bunların aralarındaki dışa dönük yay kenarlı fildişi bölmelerin içlerinde küçük daire biçiminde abanoz ve fildişi kakma süsleme yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

2. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Batı yan kapı 3 kanatları

Boyutları	: 1.28 x 4.18	m
Üst tabla	: 0.645 x 0.475	m
Orta tabla	: 0.645 x 1.04	m
Alt tabla	: 0.645 x 0.475	m
Kalınlık	: 0.1	m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.	
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Birbirleri ile kenetlenen, içlerine X şeklinde dolgu yapılmış geçmeler tablada enli bir çerçeve olarak belirlemekte; ortadaki aynada, her iki kanada yazılan bir Kelime-i tevhid yer almaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, simetrik olarak ikişer beşgen, altta ve üstte yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer alırken, bunun uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratmakta; köşelerde de bu geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar derin birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Doğu yan kapı 2 kanatları

Boyutları : 1.31 x 4.3 m

Üst tabla : 0.7 x 0.47 m

Orta tabla : 0.7 x 2.08 m

Alt tabla : 0.7 x 0.51 m

Kalınlık : 0.1 m

Bini Genişliği

Bini ortası : 0.105 m

Bini genişliği : 0.7 m

Bini Saçağı : 0.105 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarlardan ortadaki aynaya kadar, altıgen geçmeler geniş bir çerçeve yapmakta; ortadaki aynada süslü yazı yer almaktadır. Harfler eğri yüzevidir; zemin derin oyularak çökertilmiştir.

Sağ kanat : Cennâtü adnin müfettihtaten lehümül ebvâb

Adn cennetleri.... Onlar için kapıları açık ....

Sol kanat : Ve inne lil müttekîne le hüsne meab

Kuşkusuz Allah'tan sakınanlara güzel bir son vardır

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrekleri sonsuzluk anlayışı içinde bütün değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, alt ve üstte olarak beşli ve üçlü iki grup halinde beşgenler yer alır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almaktadır. Bu geçmenin uzantıları ok başarı ile girift bir geometrik geçme oluştururken, köşelerde de on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde görülürler.

Üst ve yan kuşaklar

Üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Düz yüzevidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada oyma yazı yazılmış; orta tablada on ışınlı yıldız geçmenin ortası, orta ve alt tablada, bazı ara bölmeler fildişi olarak yapılırken, bazılarında abanoz kakma, bazılarında da oyma süsleme yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Batı yan kapı 3 kanatları

Boyutları : 1.31 x 4.36 m

Üst tabla : 0.69 x 0.435 m

Orta tabla : 0.69 x 2.08 m

Alt tabla : 0.69 x 0.5 m

Kalınlık : 0.1 m

Bini : Günümüze gelmemiştir.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kenarlardan ortadaki aynaya kadar, T biçimi geçmeli meander kuruluşlu bölüm geniş bir çerçeve yapmakta; ortadaki aynada yazı yer almaktadır. Harfler eğri yüzeylidir; zemin derin oyularak çöktürülmüştür.

Sağ kanat : Rabbeneftah beynenâ ve beyne kavmina bil hak

Ey Rabbimiz, bizim ve kavmimizin arasını hak ile aç

Sol kanat : Ve ente hayrülfatihin

Sen açıcıların en hayırlısıdır

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer alırken, köşelerde de bunun çeyrekleri sonsuz düzende bütünü değerlendirir. Arada kalan alanda, altta ve üstte simetrik olarak beşli ve üçlü iki grup halinde beşgenler yer alır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer alır. Bu geçmenin uzantıları ok bazları ile girift bir geometrik geçme oluştururken, köşelerde de on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yer alırlar.

Üst ve yan kuşaklar

Üç tablayı çevreleyen zencerek kuruluşlu üst ve yan kuşaklar fildişi, abanoz, maun, gümüş tel kakma süslemelidir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniğın dışında, üst tablada, oyma yazı ile iki yanda tabla düşey eni uzunluğunda ince dikdörtgen şerit şeklinde abanoz kakma yer alır. Orta ve alt tablada, on ışınlı yıldız geçmenin ortası ve bazı ara bölmeler fildişi geçme olarak yapılırken, bazılarında abanoz kakma, bazılarında da oyma süsleme yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

4. Topkapı Kara Ahmed ^{Paşa} Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları

Boyutları : 0.62 x 2.65 m

Üst tabla : 0.29 x 0.19 m

Orta tabla : 0.29 x 1.46 m

Alt tabla : 0.29 x 0.291 m

Kalınlık : 0.055 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.085 m

Bini gövdesi : 0.05 m

Bini saçağı : 0.085 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki ara bölmelerin çıtalara yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

5. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Doğu yan kapı 2 kanatları

Boyutları : 0.73 x 2.27 m

Üst tabla : 0.38 x 0.225 m

Orta tabla : 0.38 x 1.15 m

Alt tabla : 0.38 x 0.38 m

Kalınlık : 0.055 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.07 m

Bini gövdesi : 0.04 m

Bini saçağı : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevesiyle; ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Batı yan kapı 3 kanatları

Boyutları : 0.7 x 2.315 m

Üst tabla : 0.355 x 0.205 m

Orta tabla : 0.355 x 1.095 m

Alt tabla : 0.355 x 0.31 m

Kalınlık : 0.06 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.07 m

Bini gövdesi : 0.04 m

Bini saçağı : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek bir çita ile çerçevelenmiş, ortada ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirilmektedir. Arada kalan alanda altta ve üstte iri birer ongen geometrik kuruluş içinde geniş bir yer almaktadır.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, ortada altı kollu bir yıldız yer almakta; ana eksenlerin uçlarında birer yarım yıldız, köşelerde de çeyrek yıldız bölmeler görülmektedir. Arada kalan boşluklar altıgen ve üçgenlerle dolgulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

6. Edirnekapı Mihrimah Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları

Boyutları : 0.795 x 2.445 m

Üst tabla : 0.415 x 0.21 m

Orta tabla : 0.415 x 1.125 m

Alt tabla : 0.415 x 0.325 m

Kalınlık : 0.06 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.075 m

Bini gövdesi : 0.05 m

Bini saçağı : 0.075 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevlenmiş; ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme ve uzantıları, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri süsleme kuruluşunu oluşturmuştur.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, ortada altı kollu bir yıldız yer almakta; ana eksenlerin uçlarında birer yarım yıldız, köşelerde de çeyrek yıldız bölmeler görülmektedir. Arada kalan boşluklar altıgen ve üçgenlerle doldurulmuştur.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçevlenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

7. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Batı yan kapı 2 kanatları

(Kapı kanatları günümüze gelmemiştir; bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır.)

Boyutları	: 0.79 x 2.52	m
Üst tabla	: 0.39 x 0.22	m
Orta tabla	: 0.39 x 1.17	m
Alt tabla	: 0.39 x 0.39	m
Kalınlık	: 0.045	m

Bini genişliği

Bini ortası	: 0.07	m
Bini gövdesi	: 0.04	m
Bini saçağı	: 0.07	m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alta tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında başka bir teknik görülmez.

8. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Doğu yan kapı 2 kanatları

Boyutları	: 0.98 x 3.08	m
Üst tabla	: 0.49 x 0.31	m
Orta tabla	: 0.49 x 1.465	m
Alt tabla	: 0.49 x 0.345	m
Kalınlık	: 0.06	m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.	
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada düz yüzeyli ayna yer alır. Onun etrafındaki çerçevede, kaydırılmış eksenlerde altı kollu yıldızlar ve aralarını dolduran altıgenlerin, sonsuzluk anlayışı içinde tekrarından bir kesit yer almaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme ile köşelerde bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, sonsuzluk anlayışı içinde doğru parçaları ile bezenirken, arada kalan alanda altta ve üstte, ortada tam, iki yanındaki ise yarım olmak üzere üçer adet iri beşgen, süsleme kuruluşu içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alanda, çitadan büyük bir ongen, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Her üç tablanın etrafı, serenler üzerinde yer alan, fildişi ve abanozdan kare ve dikdörtgenler biçiminde kesilmiş parçalarla oluşan zencerek kuruluşlu bir kuşak ile çevrelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, ortadaki aynanın etrafında fildişi, maun ve şimşir malzemenin yanyana yapıştırılması ile oluşmuş çerçeve yer alır. Orta tablada, on ışıklı yıldız geçmede ve birçok ara bölmede fildişi ve abanoz kakma beraberce uygulanmış; orta ve alta tablada bazı geometrik ara bölmeler fildişi olarak yer almıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Batı yan kapı 2 kanatları

Boyutları	: 0.96 x 3.08	m
Üst tabla	: 0.43 x 0.31	m
Orta tabla	: 0.43 x 1.285	m
Alt tabla	: 0.43 x 0.32	m
Kalınlık	: 0.06	m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.	
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, doğu parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte iri birer tam ve ikişer yarım beşgen sistem içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alan, çeşitli tipte geometrik geçmelerle girift bir geometrik yıldız kuruluşu göstermektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

b. Çatma tekniğinde yan kapı kanatları

1. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Doğu yan kapı 2 kanatları

Boyutları : 1.24 x 4.2 m

Kalınlık : 0.065 m

Bini : Günümüze gelmemiştir.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar, serenler ceviz

Teknik : Çatma

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Bir yatay tabla yer alır.

Orta tabla

Yukardan aşağıya doğru yanyana üç düşey, iki yatay ve yine üç düşey konumda tablalar yer almıştır.

Alt tabla

Üç yatay tabla yer alır.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Seren ve kayıtların araları, çatma tekniğinde, eş boyutlu düz yüzeyli, dikdörtgen biçimli ve değişik konumlu tablalarla düzenlenmiştir. Her tablanın kenarı derin bir yivle belli edilmiş olup etraflarında maun ağacından, her biri 3 mm genişliğinde üç sıra filato dolaşır.

III. Avlu kapı kanatları

1. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

(Üç avlu kapı kanadı çifti, günümüze gelmemiştir; bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır.)

Kuzey, doğu, batı avlu kapı 4,5,6 kanatları

Boyutları : 1.65 x 4.48 m

Üst tabla : 0.7 x 0.275 m

Orta tabla : 0.7 x 1.94 m

Alt tabla : 0.7 x 0.7 m

Kalınlık : 0.065 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.09 m

Bini gövdesi : 0.05 m

Bini saçağı : 0.09 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında herhangi bir özellik göstermez.

2. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

(Üç avlu kapı kanadı çifti, 1959'daki onarımda yapılmış; bu arada üst tablalarına Hattat Halim Özyacızı'nın 1940'lı yıllarda yazdığı yazılar uygulanmıştır. Bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmıştır.

Kuzey avlu^{Kapı} 4 kanatları

Boyutları	: 1.38 x 4.49	m
Üst tabla	: 0.85 x 0.68	m
Orta tabla	: 0.85 x 2.12	m
Alt tabla	: 0.85 x 0.85	m
Kalınlık	: 0.08	

Bini genişliği

Bini ortası	: 0.115	m
Bini gövdesi	: 0.07	m
Bini saçağı	: 0.115	m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz	
Teknik	: Kündekârî	

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablanın kenarlarında, kare ve dikdörtgenlerin bir sıra halinde belirli bir düzende dizildikleri çerçeve yer alır. Ortada, oval olarak biçimlendirilen alanın içinde, çökertilen zeminde düz yüzeyli harflerle sülüs yazı, dışında ise simetrik, barok hatlı girift bir rumîli bezeme yapılmıştır.

Sağ kanat : Kad cækûm minellâhi nûrun ve kitâbûn mübîn

(Kur'an) Allah'tan size gönderilmiş bir nûr ve apaçık bir kitaptır.

Sol kanat : İinne ekremeküm indellâhi etkâküm

Şüphesiz Allah katında en şerefliiniz, ondan en çok sakınanızdır

Hâlim

Orta tabla

Orta eksende, dört adet on ışınlı yıldız geçme altalta dizilmiş, köşelerde de bunların çeyrek kesitleri yer almıştır. Arada kalam tüm alanda, çeşitli tipteki geometrik ara bölmeler, sonsuzluk anlayışı içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Tabla, yatay ve düşey eksenlerde dokuz eşit birime ayrılmıştır. Her bir birimde, iki yatay iki düşey dört dikdörtgen bölme, bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilerek, sadelik içinde tabla değerlendirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Yapılmamıştır.

Bini

Düz yüzelidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada oyma tekniğinde yazı ve bitkisel süsleme yapılmıştır.

Doğu avlu kapı 5 kanatları

Boyutları	: 1.3 x 4.24 m
Üst tabla	: 0.75 x 0.65 m
Orta tabla	: 0.75 x 1.66 m
Alt tabla	: 0.75 x 0.75 m
Kalınlık	: 0.8 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.105 m
Bini gövdesi	: 0.07 m
Bini saçağı	: 0.105 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablanın kenarlarında, kare ve dikdörtgenlerin bir sıra halinde belirli bir düzende dizildikleri çerçeve yer alır. Ortada, oval olarak biçimlendirilen alanın içinde, çöktürülen zeminde düz yüzeyli harflerle sülüs yazı, dışında ise simetrik, barok hatlı girift bir rumîli bezeme yapılmıştır.

Sağ kanat : Vellezînehûm alâ salâtihim yuhafizûn

Onlar ki namazlarına dikkat edenlerdir

Sol kanat : Ulâike fi cennâtin mükremûn

Onlar cennetle ikram olunurlar

Hâlim

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde yerleştirilen altıgenler, merkezlerinden geçirilen çitalarla bölümlenerek süsleme kuruluşu oluşturulmuştur.

Alt tabla

Kare ve dikdörtgen bölmeler yedi birim halinde düzenlenmiştir. Ortada, iki yatay iki düşey dikdörtgen bölme, tam merkezdeki bir karenin etrafına döner konumda yerleştirilmiş; bu birimin etrafı ise başka tipteki bir birimin değişik konumlarda altı kere

tekrarlanması ile meydana getirilerek tabla değerlendirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Yapılmamıştır.

Bini

Düz yüzeilidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada oyma tekniğinde yazı ve bitkisel süsleme yapılmıştır.

Batı avlu kapı 6 kanatları

Boyutları : 1.28 x 4.28 m

Üst tabla : 0.65 x 0.75 m

Orta tabla : 1.6 x 0.75 m

Alt tabla : 0.75 x 0.75 m

Kalınlık : 0.08 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.105 m

Bini gövdesi : 0.07 m

Bini saçağı : 0.105 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablannın kenarlarında, kare ve dikdörtgenlerin bir sıra halinde belli bir düzende dizildikleri çerçeve yer alır. Ortada oval olarak biçimlendirilen alanın içinde, çökertilen zeminde düz yüzeyli harflerle sülüs yazı, dışında ise simetrik, barok hatlı girift bir rumîli bezeme yapılmıştır.

Sağ kanat : Bismillâhirrahmânirrahîm

Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adı ile

Sol kanat : Lâ ilâhe illâ hüvel azîzû'l hakîm

O aziz ve hakim olan (Allah'tan) başka tanrı yoktur

Hâlim

Orta tabla

Orta eksende üç adet on ışınli yıldız geçme altalta dizilmiş, bunların her iki yanında ikişer ikişer yerleşmiş beş kollu yıldızlar ve çeşitli tipte geometrik ara bölmeler sonsuzluk anlayışı içinde tablayı değerlendirmiştir.

Alt tabla

Kare ve dikdörtgen bölmeler yedi birim halinde düzenlenmiştir. Ortada, iki yatay, iki düşey dört dikdörtgen bölme, tam merkezdeki bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilmiş; bu birimin etrafı ise başka tipteki bir birimin değişik konumlarda altı kere tekrarlanması ile meydana getirilerek tabla değerlendirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Yapılmamıştır.

Bini

Düz yüzevidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada oyma tekniğinde yazı ve bitkisel süsleme yapılmıştır.

IV. Üst mahfile çıkış kapı kanatları

1. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Kuzey mahfile çıkış kapı 7,8. kanatları

Boyutları : 0.36 x 1.995 m

Üst tabla : 0.165 x 0.125 m

Orta tabla : 0.165 x 1.11 m

Alt tabla : 0.165 x 0.165 m

Kalınlık : 0.045 m

Bini : Günümüze gelememiştir.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ana eksen üzerinde tam, yan eksenlerde yarımşar altıgenler, kaydırılmış ekenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir.

Alt tabla

İki yatay iki düşey dört dikdörtgen, bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

2. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Kuzey mahfile çıkış kapısı 7,8 kanatları

(Tek kanattır)

Boyutları : 0.7 x 1.78 m

Üst tabla : 0.305 x 0.15 m

Orta tabla : 0.305 x 0.785 m

Alt tabla : 0.305 x 0.265 m

Kalınlık : 0.035 m

Bini : Yapılmamıştır.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde yerleştirilen altıgenler, merkezlerinden geçirilen çitalarla bölümlenerek kuruluş oluşturulmuştur.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tabla düzenini tabla genişliğince tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer vivle çerçevenmiştir.

Bini

Yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Güney - doğu mahfile çıkış kapı 9 kanatları

(Hünkâr mahfiline çıkış kapısı kanatları)

Boyutları	: 0.545x 2.11 m
Üst tabla	: 0.285x 0.16 m
Orta tabla	: 0.285x 1.11 m
Alt tabla	: 0.285x 0.25 m
Kalınlık	: 0.05 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.065 m
Bini gövdesi	: 0.03 m
Bini saçağı	: 0.065 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Diktörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Bunlardan gelişen doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende, altta ve üstte, orta düşey ekseninde çeyrek yıldızların aralarında birer beş kollu yıldız yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede altı kollu yıldızların çeyrekleri, çeşitli geometrik bölmelerle birlikte yer alır. Orta alanda, iki adet altıgenle yapılan gruplama görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Doğu, batı mahfile çıkış kapı 10,11 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yanyana simetrik olarak iki defa işlenmiştir.)

Boyutları : 1.48 x 2.83 m

Üst tabla : 0.39 x 0.28 m

Orta tabla : 0.39 x 1.405 m

Alt tabla : 0.39 x 0.335 m

Kalınlık : 0.07 m

Bini : Günümüze gelmemiştir.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, dört çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde kırık doğrularla birlikte sonsuz düzende yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çeyrek yıldız geçmelerin uzantılarına bitişik olarak dörder adet beş kollu yıldız kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer alırken, arada kalan alanda, çeyrek yıldız geçmelerin uzantılarına bitişik olarak, altı adet beş kollu yıldız, süsleme düzeninde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yanyana simetrik olarak iki defa işlenmiştir; bini ortada süs unsuru olarak yer almıştır)

Boyutları : 0.72 x 1.75 m

Üst tabla : 0.205 x 0.22 m

Orta tabla : 0.205 x 0.825 m

Alt tabla : 0.205 x 0.205 m

Kalınlık : 0.03 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.06 m

Bini gövdesi : 0.02 m

Bini saçağı : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

İki yatay iki düşey dört dikdörtgen geçmenin, bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilmiş olduğu bir birim, dört defa tekrarlanarak, tabla kuruluşunu oluşturmuştur.

Alt tabla

Yan yana simetrik olarak yer alan orta tablalardan; orta sağdakini oluşturan, tekrarlanan birimlerden biri tabla kuruluşunu oluşturur.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, uzun dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

4. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Kuzey mahfile çıkış kapı 2 kanatları

Boyutları : 0.4 x 1.95 m

Üst tabla : 0.21 x 0.145 m

Orta tabla : 0.21 x 1.95 m

Alt tabla : 0.21 x 0.21 m

Kalınlık : 0.03 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.07 m

Bini gövdesi : 0.03 m

Bini saçağı : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimsir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Doğu mahfile çıkış kapı 3 kanatları

Boyutları : 0.515 x 1.94 m

Üst tabla : 0.26 x 0.15 m

Orta tabla : 0.26 x 1.07 m

Alt tabla : 0.26 x 0.26 m

Kalınlık : 0.03 m

Bini : Günümüze gelmemiştir.

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. Azapkapı Sokullu Camii (1577/78Hicrî 985)

Kuzey mahfile çıkış kapı 3,4 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yanyana simetrik olarak iki defa işlenmiştir; bini ortada süs unsuru olarak yer almıştır).

Boyutları : 0.655 x 1.785 m

Üst tabla : 0.18 x 0.125 m

Orta tabla : 0.18 x 1.085 m

Alt tabla : 0.18 x 0.175 m

Kalınlık : 0.04 m

Bini genişliği

Bini ortası : 0.05 m

Bini gövdesi : 0.02 m

Bini saçağı : 0.05 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri ile sülyen ile boyanmıştır.

3. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Kuzey mahfile çıkış kapı 3,4 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yanyana simetrik olarak iki defa işlenmiştir.)

Boyutları	: 0.815 x 1.86 m
Üst tabla	: 0.235 x 0.125 m
Orta tabla	: 0.235 x 0.175 m
Alt tabla	: 0.235 x 0.235 m
Kalınlık	: 0.03 m
Bini genişliği	
Bini ortası	: 0.07 m
Bini gövdesi	: 0.03 m
Bini saçağı	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz, serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, tek çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

7. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Doğu mahfile çıkış kapı 4 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yan yana simetrik olarak iki defa işlenmiştir.)

Boyutları	: 0.88 x 1.98 m
Üst tabla	: 0.205 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.205 x 0.96 m
Alt tabla	: 0.205 x 0.205 m
Kalınlık	: 0.045 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, tek çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Orta eksenin ortasında altı kollu bir yıldız, yanlardan geçen kaydırılmış eksenlerde onun yarımaları, köşelerde çeyrek kesitleri, kırık doğrularla birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede altı kollu yıldızların çeyrekleri paralel eksenlerde yerleştirilirken, arada kalan alanda, merkezde küçük bir eşkenar dörtgen yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Batı mahfile çıkış kapı 5 kanatları

(Tek kanattır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen yanyana simetrik olarak iki defa işlenmiştir.)

Boyutları	: 0.88 x 1.98 m
Üst tabla	: 0.205 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.205 x 0.96 m
Alt tabla	: 0.205 x 0.205 m
Kalınlık	: 0.045 m
Bini	: Günümüze gelmemiştir.
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Orta eksenin ortasında altı kollu bir yıldız, yanlardan geçen kaydırılmış eksenlerde onun yarımaları, köşelerde çeyrek kesitleri, kırık doğrularla birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede altı kollu yıldızların çeyrekleri paralel eksenlerde yerleştirilirken, arada kalan alanda, merkezde küçük bir eşkenar dörtgen yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

B.Pencere kapakları

I. Kündekârî tekniğinde pencere kapakları

1. Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48 Hicrî 954)

Pencere 3,15 kapakları

Boyutları	: 0.74 x 2.61 m
Üst tabla	: 0.4 x 0.305 m
Orta tabla	: 0.4 x 0.175 m
Alt tabla	: 0.4 x 0.34 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Tablanın ortasında yer alan ve üzerine kabaranın yerleştiği on ışınlı geometrik yıldız geçme, altta ve üstte çıtadan, birer tam, ikişer yarım beşgen dışında bütün alan, sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu göstermektedir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alanda, merkezde küçük bir eşkenar dörtgen kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, orta tablada ortadaki on ışınlı yıldız biçimli geometrik geçme üzerinde fildişinden kabara yer almış; kabarnın yüzeyinde, ardışık olarak içbükey ve dış bükey hatlı fırıldak biçimi, oyularak yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik böl^{ara}melerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 4,14 kapakları

Boyutları : 0.74 x 2.605 m

Üst tabla : 0.4 x 0.31 m

Orta tabla : 0.4 x 1.175 m

Alt tabla : 0.4 x 0.345 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırddedici özelliğidir.

Orta tabla

Tablanın ortasında yer alan ve üzerine kabaranın yerleştiği on ışınlı geometrik yıldız geçme ile köşelerde başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrek kesitleri dışında tüm alan, bir sonsuzluk anlayışı içinde değerlendirilen girift bir geometrik yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alanda, merkezde küçük bir eşkenar dörtgen kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, orta tabladaki kabara abanoz; etrafındaki on ışınlı yıldız biçimli geometrik ara bölme ise fildişi'dir. Kabaranın üzerinde, ince fildişi ve maun filatolar ile bir beşgenden gelişen geometrik kakma süsleme yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ^{ara} bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 5 kapakları

Boyutları : 0.72 x 2.605 m

Üst tabla : 0.34 x 0.3 m

Orta tabla : 0.35 x 1.205 m

Alt tabla : 0.34 x 0.385 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiş; arada kalan alanda altta ve üstte, çıtadan iri birer beş kollu yıldız ve onu içine alan çıtadan geniş birer ongen kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Kaydırılmış eksenlerde altı kollu yıldız geçmeler, doğru parçaları ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yer almıştır. Buna göre yüzey kuruluşunda orta düşey ekseninde iki altı kollu yıldız görülürken, yan eksenlerde köşelerde çeyrek, ortalarda yarım altı kollu yıldızlar yer almış; arada kalan tüm alan altgenlerle dolgulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 6 kapakları

Boyutları : 0.73 x 2.55 m

Üst tabla : 0.365 x 0.3 m

Orta tabla : 0.365 x 1.07 m

Alt tabla : 0.365 x 0.32 m

Kalınlık : 0.055 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliği olmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtadan iri birer beşgen, kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer alırken arada kalan alanda doğru parçaları ile yapılan çeşitli tipte geometrik bölmelerle birlikte dört adet beş kollu yıldız, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 7 kapakları

Boyutları : 0.725 x 2.605 m

Üst tabla : 0.37 x 0.225 m

Orta tabla : 0.37 x 1.39 m

Alt tabla : 0.37 x 0.285 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi tek çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri sonsuz düzende yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda altta ve üstte, birer beş kollu yıldız bölme kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almış; arada kalan alan, altıgen ve çeşitli tipte geometrik bölmelerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 8 kapakları

Boyutları : 0.73 x 2.565 m

Üst tabla : 0.335 x 0.235 m

Orta tabla : 0.335 x 1.405 m

Alt tabla : 0.335 x 0.255 m

Kalınlık : 0.055 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Çıtaların köşelerde birleşme biçimleri ayırtedici unsur olmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtadan iri birer beşgen, kuruluş içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda doğru parçaları ile yapılan çeşitli tipte geometrik bölmelerle birlikte dört adet beş kollu yıldız, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 9,10 kapakları

Boyutları : 0.73 x 2.585 m

Üst tabla : 0.405 x 0.28 m

Orta tabla : 0.405 x 1.19 m

Alt tabla : 0.405 x 0.35 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme ve uzantıları süslemeyi belirlemiştir. Köşelerde, yıldız geçmenin çeyrek kesitleri sonsuz düzen içinde yer alır. Arada kalan alanda, altta ve üstte ikişer beş kollu yıldız bölme kuruluş içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almakta, ana eksenlerin uçlarında birer yarım yıldız geçme, köşelerde çeyrek yıldız geçmeler görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 11 kapakları

Boyutları : 0.73 x 2.565 m

Üst tabla : 0.335 x 0.235 m

Orta tabla : 0.335 x 1.405 m

Alt tabla : 0.335 x 0.255 m

Kalınlık : 0.055 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun gibi çeyrek geçmeler sonsuz düzende bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, altta ve üstte altışar adet küçük beş kollu yıldız geçme kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki küçük beş kollu yıldız kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 12 kapakları

Boyutları : 0.72 x 2.585 m

Üst tabla : 0.385 x 0.235 m

Orta tabla : 0.385 x 1.365 m

Alt tabla : 0.385 x 0.33 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri ayırdedici unsur olmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri kaydırılmış eksenlerde kırık doğrularla birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte ortada birer tam, yanlarda ikişer yarım beşgen, kuruluş içinde yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almış; arada kalan alan çeşitli geometrik geçmelerle dolgulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle, çerçevenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 13 kapakları

Boyutları : 0.73 x 2.605 m

Üst tabla : 0.415 x 0.285 m

Orta tabla : 0.415 x 1.225 m

Alt tabla : 0.415 x 0.365 m

Kalınlık : 0.055 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortada, üzerinde yazı bulunmayan düz bir ayna, bunun çevresinde altıgenler ve köşelerde değişik tipte geometrik geçmeler çerçeve yapmaktadır.

Orta tabla

On ışınlı bir geometrik yıldız geçme ve uzantıları süslemeyi belirlerken köşelerde bu yıldız geçmenin kesitleri sonsuzluk anlayışı içinde yer almıştır.

Alt tabla

Tabla kuruluşunda, ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almış, ana eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrek yıldız geçmeler yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince bir yivle çerçeveselmiştir. Ayrıca, serenler üzerinde iki sıra şimşir, arasında bir sıra abanoz olarak toplam 0.5 cm genişlikte 3 sıra ağaç kakma kuşak süsleme yer alır.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

2. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Pencere 9 kapakları

Boyutları : 0.76 x 2.79 m

Üst tabla : 0.39 x 0.335 m

Orta tabla : 0.39 x 1.375 m

Alt tabla : 0.39 x 0.285 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, yanlardan ikişer, alt ve üstten üçer çıta ile çerçevelenmiş, ortda düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri ayırdedici unsur özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Tabla yüzeyi, yıldız geçmelerin uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı küçük yüzeyli bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte bütünü değerlendirmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniğî dışında, orta ve alt tablada çeşitli biçimlerdeki bölmelerde oyma yapılmış, çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 10, 39 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.79 m

Üst tabla : 0.385 x 0.32 m

Orta tabla : 0.385 x 1.26 m

Alt tabla : 0.385 x 0.32 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi yanlardan ikişer, alt ve üstten üçer çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri ayırdedici özelliktir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Tabla yüzeyi, yıldız geçmelerin uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer alırken, arada kalan alanda, dört adet beş kollu yıldız sonsuz düzendeki kuruluş içinde yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 11,12 kapakları

Boyutları	: 0.765 x 2.82 m
Üst tabla	: 0.385 x 0.265 m
Orta tabla	: 0.385 x 1.37 m
Alt tabla	: 0.385 x 0.295 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş; ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrekleri, bütünü değerlendirmektedir. Bütün yüzey, yıldızlardan gelişen bu geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almış; arada kalan alan, altıgen ve çeşitli tipte geometrik bölmelerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 13,14 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.81 m

Üst tabla : 0.4 x 0.27 m

Orta tabla : 0.4 x 1.415 m

Alt tabla : 0.4 x 0.3 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda altta ve üstte, çıtadan içiçe iki adet iri beş kollu yıldız geçme, orta ekseninde tam, yan eksenlerde yarımşar olarak kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda, iki adet beş kollu yıldız geçme görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 15 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.79 m

Üst tabla : 0.385 x 0.295 m

Orta tabla : 0.385 x 1.36 m

Alt tabla : 0.385 x 0.325 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte, ikişer adet küçük beş kollu yıldız bölme ile çıtadan içiçe iki adet iri beş kollu yıldız, onu içine alan geniş bir ongenle birlikte kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri ve uzantıları süslemeyi belirlemiştir. Arada kalan alanda, çeşitli tipteki geometrik desenler ile birlikte iki adet beş kollu yıldız görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 16 kapakları

Boyutları : 0.765 x 2.79 m

Üst tabla : 0.395 x 0.27 m

Orta tabla : 0.395 x 1.3 m

Alt tabla : 0.395 x 0.34 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrek kesitleri ve uzantıları süslemeyi belirlerken, arada kalan alanda, altı adet beş kollu yıldız sistem içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 17,32 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.79 m

Üst tabla : 0.395 x 0.235 m

Orta tabla : 0.395 x 1.42 m

Alt tabla : 0.395 x 0.34 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırmedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de başka bir on ışınlı geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda, altta ve üstte çıtadan ve iri olarak ortada birer, yanlarda ikişer yarım beşgen, kuruluş içinde görülmektedir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrek kesitleri ve uzantıları süslemeyi belirlerken, arada kalan alanda, altı adet beş kollu yıldız sistem içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 18,31 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.79 m

Üst tabla : 0.395 x 0.235 m

Orta tabla : 0.395 x 1.415 m

Alt tabla : 0.395 x 0.34 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, pencere kapakları düzenini tekrarlar.

Orta tabla

Ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer alarak süslemeyi belirlemiştir. Oluşturulan sonsuz düzende, arada kalan alanda altta ve üstte, ortada iri birer tam, yanlarda ikişer yarım beşgen, kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışıklı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerde birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tabalalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 19,30 kapakları

Boyutları	: 0.77 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.39 x 0.19 m
Orta tabla	: 0.39 x 1.45 m
Alt tabla	: 0.39 x 0.39 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde, uzun sekiz kollu yıldızlar ve bir geçme ara ile sekizgenler, kırık doğrularla oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, beş kollu küçük yıldızlar kuruluş içinde yer alırlar.

Alt tabla

Kaydırılmış eksenlerde, kısa sekiz kollu yıldızlar ve bir geçme ara ile sekizgenler, kırık doğrularla oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiş; arada kalan alanda beş kollu küçük yıldızlar, tablanın ortasındaki kısa sekiz kollu geçmenin çevresinde yer almışlardır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 20,29 kapakları

Boyutları : 0.765 x 2.795 m

Üst tabla : 0.39 x 0.23 m

Orta tabla : 0.39 x 1.465 m

Alt tabla : 0.39 x 0.39 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde, kısa sekiz kollu yıldızlar ve geçme ara ile sekizgenler, kırık doğrularla oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, beş kollu küçük yıldızlar kuruluş içinde yer alırlar.

Alt tabla

Kaydırılmış eksenlerde, uzun sekiz kollu yıldızlar ve bir geçme ara ile sekizgenler, kırık doğrularla oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiş; arada kalan alanda, beş kollu küçük yıldızlar, tablanın ortasında uzun sekiz kollu yıldız geçmenin çevresinde yer almışlardır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzevidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 21 kapakları

Boyutları	: 0.765 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.265 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.305 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.41 m
Kalınlık	: 0.065 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz, serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde yer almış; tüm alan, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende geometrik desenlerle oluşturulmuştur.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeydir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 22 kapakları

Boyutları : 0.765 x 2.79 m

Üst tabla : 0.41 x 0.265 m

Orta tabla : 0.41 x 1.305 m

Alt tabla : 0.41 x 0.41 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırjedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde yer almış; tüm alan, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende geometrik desenlerle oluşturulmuştur.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerine süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 23 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.796 m

Üst tabla : 0.4 x 0.24 m

Orta tabla : 0.4 x 1.325 m

Alt tabla : 0.4 x 0.4 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda iki adet beş kollu yıldız geçme, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 24 kapakları

Boyutları : 0.77 x 2.795 m

Üst tabla : 0.4 x 0.24 m

Orta tabla : 0.4 x 1.325 m

Alt tabla : 0.4 x 0.4 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda iki adet beş kollu yıldız geçme, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 25,26 kapakları

Boyutları : 0.765 x 2.795 m

Üst tabla : 0.4 x 0.3 m

Orta tabla : 0.4 x 1.235 m

Alt tabla : 0.4 x 0.4 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, süsleme kuruluşunu meydana getirir. Doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte arada kalan alanda, altta ve üstte ikişer küçük beş kollu yıldız bölme, kuruluş içinde yer alır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle kaplıdır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 27,28 kapakları

Boyutları : 0.775 x 2.79 m

Üst tabla : 0.38 x 0.285 m

Orta tabla : 0.38 x 1.2 m

Alt tabla : 0.38 x 0.38 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz, serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tam ve çeyrek yıldızlar, çıtalarla geniş bir ongen ve çeyrekleri ile çevrilerek kuruluş içinde yer almışlardır.

Alt tabla

Ortada sekiz kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde kırık doğrularla oluşturulan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiş; ortadaki sekiz kollu yıldız, çıtadan geniş bir sekizgenle çevrilerek sistem içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir, üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 33,36 kapakları

Boyutları	: 0.77 x 2.8 m
Üst tabla	: 0.375 x 0.26 m
Orta tabla	: 0.375 x 1.355 m
Alt tabla	: 0.375 x 0.325 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçeveslenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Orta eksen üzerinde yer alan on ışınlı üç yıldız geçme ile köşelerde çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende çeşitli tipte desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Her üç yıldız kuruluşu, aynı eksen de çıtadan iri birer eşkenar dörtgenle çerçeveslendirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda, çeşitli tipte geometrik bölmelerle birlikte merkezde küçük bir eşkenar dörtgen, kuruluş içinde yer almaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçeveslenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 34 kapakları

Boyutları	: 0.77 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.385 x 0.295 m
Orta tabla	: 0.385 x 1.36 m
Alt tabla	: 0.385 x 0.325 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırmedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte, ikişer adet küçük beş kollu yıldız bölme ile çitadan içiçe iki adet iri beş kollu yıldız, onu içine alan geniş bir ongenle birlikte kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri ve uzantıları süslemeyi belirlemiştir. Arada kalan, çeşitli tipteki geometrik desenleri ile birlikte iki adet beş kollu yıldız görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 35 kapakları

Boyutları : 0.76 x 2.795 m

Üst tabla : 0.41 x 0.24 m

Orta tabla : 0.41 x 1.36 m

Alt tabla : 0.41 x 0.355 m

Kalınlık : 0.07 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırjedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta köşelerde bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçalarının meydana getirdiği sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte, arada kalan alanda altta ve üstte, iri birer beşgen, kuruluş içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almış; arada kalan alan sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 37, 38 kapakları

Boyutları	: 0.765 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.37 x 0.285 m
Orta tabla	: 0.37 x 1.34 m
Alt tabla	: 0.37 x 0.32 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtadan iri birer eşkenar dörtgen sistem içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrek kesitleri yer almakta; arada kalan alanda, ortada iri bir eşkenar dörtgen ve iki yanında birer beş kollu yıldız, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 40 kapakları

Boyutları	: 0.76 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.39 x 0.27 m
Orta tabla	: 0.39 x 1.42 m
Alt tabla	: 0.39 x 0.3 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Orta eksen üzerinde yer alan on ışınlı üç yıldız geçme ile köşelerde çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende, çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız geçme yer almış; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte bütünü değerlendirmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar birer yivle çerçelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, orta ve alt tablada çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerde oyma yapılmış, çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip1) kapakları

(Hünkâr mahfili pencere kapakları)

Boyutları : 0.67 x 2.01 m

Üst tabla : 0.335 x 0.16 m

Orta tabla : 0.335 x 0.985 m

Alt tabla : 0.335 x 0.255 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevellenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri süsleme kuruluşunu meydana getirir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçaları ile kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda orta eksen üzerinde iki adet beş kollu yıldız kuruluşu içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevellenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip2) kapakları

(Hünkâr mahfili pencere kapakları)

Boyutları : 0.665 x 2.025 m

Üst tabla : 0.35 x 0.17 m

Orta tabla : 0.35 x 1.03 m

Alt tabla : 0.35 x 0.265 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde kırık doğrularla oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almış; arada kalan alan, altıgen ve çeşitli tipte geometrik bölmelerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (avlu, Tip1) kapakları

Boyutları	: 0.765 x 2.79 m
Üst tabla	: 0.385 x 0.26 m
Orta tabla	: 0.385 x 1.46 m
Alt tabla	: 0.385 x 0.345 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler meşe
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde yer alan altı kollu yıldızlar ile aralarındaki altıgenler, kırık doğrularla sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Orta panoda yer alan sonsuz düzendeki kuruluşun, dört köşede altı kollu yıldızların çeyreklerinin yer aldığı kadarı işlenmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (avlu, Tip2) kapakları

Boyutları	: 0.77 x 2.795 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.27 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.27 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.41 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler <i>meşe</i>
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırmedici özelliğidir.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. Silivrikapı İbrahim Paşa Camii (1551 Hicrî 958)

Pencere 2,3 kapakları

Boyutları : 0.55 x 1.86 m

Üst tabla : 0.28 x 0.15 m

Orta tabla : 0.28 x 0.83 m

Alt tabla : 0.28 x 0.28 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi sekiz çıta ile çerçevenmiş, ortada ayna yer almıştır.

Çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tabla düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliği olmaktadır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir, üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çıtaların kündekârî tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

Pencere 4,6,7,8,9,10,11 kapakları

Boyutları : 0.57 x 1.86 m

Üst tabla : 0.32 x 0.185 m

Orta tabla : 0.32 x 0.85 m

Alt tabla : 0.32 x 0.32 m

Kalınlık : 0.04 m

Ağaç türü : 28Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi sekiz çita ile çerçevenmiş, ortada ayna yer almıştır.

Çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tabla düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çıtaların kündekârî tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

Pencere 5 kapakları

Boyutları	: 0.55 x 1.86 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.28 x 0.83 m
Alt tabla	: 0.28 x 0.28 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi yedi çita ile çerçevenilmiş, ortada ayna yer almıştır.

Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliği olmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu, orta tabla düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çitaların kündekârî - tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

4. Beşiktaş Sinan Paşa Camii (1555/56 Hicrî 963)

Pencere 2,8,9,12 kapakları

Boyutları	: 0.62 x 1.94 m
Üst tabla	: 0.31 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.31 x 0.84 m
Alt tabla	: 0.31 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi yedi çita ile çerçevenilmiş, ortada ayna yer almıştır.

Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çitaların kündekârî tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

Pencere 3,4,5,6,7,10,11,14,15,16 kapakları

Boyutları	: 0.595 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.345 x 0.21 m
Orta tabla	: 0.345 x 0.87 m
Alt tabla	: 0.345 x 0.345 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi sekiz çıta ile çerçevelenmiş, ortada ayna yer almıştır.

Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile; orta tabla düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çıtaların kündekârî tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

Pencere 13 kapakları

Boyutları	: 0.62 x 1.935 m
Üst tabla	: 0.31 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.31 x 0.84 m
Alt tabla	: 0.31 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi yedi çıta ile çerçevenmiş, ortada ayna yer almıştır.

Yatay ve dikey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırdeci özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tabla düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenlerin aralarındaki tablalar, enine ve boyuna konumda çıtaların kündekârî tekniğinde yanyana çatılması ile meydana getirilmiştir.

5. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Pencere 12 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.31 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.375 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.28 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortadaki aynanın çevresinde, altıgen ve değişik üç tip ara bölmeden oluşan çerçeve, aynada ise, çökertilen zeminde yuvarlak yüzeyli harflerle sülüs yazı yer almıştır.

Sağ kapak : Yâ kadiyel hacât
Ey ihtiyaçları karşılayan

Sol kapak : Yâ rafüdderecât
Ey dereceleri yücelten

Orta tabla

Ortada on ışıklı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı ile oluşturulan düzende, çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada geniş yüzeyli sekizgen geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, ortada iki adet beş kollu yıldız, kuruluş içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada aynada yazı, orta ve alt tablada çeşitli biçimlerdeki geometrik bölmelerde oyma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 13, 21 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.835 m
Üst tabla	: 0.415 x 0.27 m
Orta tabla	: 0.415 x 1.475 m
Alt tabla	: 0.415 x 0.355 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer alır.

Orta tabla

Ortada on kollu yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Arada kalan alanda altta ve üstte, çıtadan iri birer beşgen, sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan tabla kuruluşu içinde yer almıştır. .

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzevidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 14, 38 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.84 m
Üst tabla	: 0.425 x 0.29 m
Orta tabla	: 0.425 x 1.26 m
Alt tabla	: 0.425 x 0.425 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, süsleme kuruluşunu meydana getirmektedir. Bütün yüzey, sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Etrafı altıgenlerle çevrili altı kollu bir yıldız geçme, tablanın ortasından geçen yatay ve düşey eksnelere göre açı yapan bir konumda ortada yer alır. Geri kalan yüzey, çeşitli biçimlerde geometrik parçalarla dolgulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 15, 36 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.42 x 0.23 m
Orta tabla	: 0.42 x 1.61 m
Alt tabla	: 0.42 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şımşır, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almaktadır. Arada kalan alanda, altta ve üstte, çıtadan içiçe iki adet iri beş kollu yıldız, dörder adet olarak sonsuz düzen içinde yer alır.

Alt tabla

Ortada, etrafı çıtalardan yapılmış iri bir altıgen ve içinde altı kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunların çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 16, 33 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.44 x 0.195 m
Orta tabla	: 0.44 x 1.565 m
Alt tabla	: 0.44 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada düşey ekseninde yer alan on ışıklı üç yıldız geçme ile köşelerde çeyrek kesitleri yer almıştır. Geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenler tablayı dolgulamıştır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almakta; ana eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrek yıldız geçmeler görülmektedir. Arada kalan tüm alan altıgen ve değişik iki tip geçme ile dolgulanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 17, 41 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.42 x 0.315 m
Orta tabla	: 0.42 x 1.24 m
Alt tabla	: 0.42 x 0.42 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, oluşturan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiş; tam ve çeyrek yıldızlar, çıtadan geniş bir ongen ve çeyrekleri ile çevrilerek belirginleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada etrafı altıgenlerle çevrili altı kollu bir yıldız, köşelerde birer kare, sonsuzluk anlayışı içinde çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 18, 45 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.82 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.275 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.275 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.42 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey bunlardan gelişen girift bir geometrik kuruluşla kaplıdır.

Alt tabla

Ortada etrafı altıgenlerle çevrili altı kollu bir yıldız, köşelerde de kollarının uçları pahlanmış sekiz kollu yıldız çeyrekleri, kırık doğrularla oluşan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 19, 20 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.835 m
Üst tabla	: 0.43 x 0.32 m
Orta tabla	: 0.43 x 1.275 m
Alt tabla	: 0.43 x 0.37 m
Kalınlık	: 0.075 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, süsleme kuruluşunu meydana getirir. Bütün yüzey, sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle kaplanmıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, oluşan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 22 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.84 m
Üst tabla	: 0.43 x 0.3 m
Orta tabla	: 0.43 x 1.275 m
Alt tabla	: 0.43 x 0.365 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir on kollu yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtalardan, ortada tam, yan eksenlerde yarım beşgenler sistem içinde yer almışlardır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almış; bu geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle tüm yüzey kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 23 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.4 x 0.33 m
Orta tabla	: 0.4 x 1.175 m
Alt tabla	: 0.4 x 0.43 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi beş çıta ile çerçevlenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada küçük yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almıştır. Arada kalan alanda altta ve üstte, merkezdeki beşgen bölmenin çevresine yerleştirilen çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin, kenarları tamamlanmamış birer beşgen oluşturmaktadır.

Alt tabla

Orta düşey eksen üzerinde altı kollu iki tam yıldız, köşelerde de çeyrekleri, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende yer alırlar. Bütün alan altıgen, eşkenar dörtgen ve çeşitli tipte geometrik desenlerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevlenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 24 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.31 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.215 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.355 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çitalardan, ortada tam, yan eksenlerde yarım beşgenler sistem içinde yer almışlardır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almış; bu geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle tüm yüzey kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 25, 43 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.84 m
Üst tabla	: 0.425 x 0.335 m
Orta tabla	: 0.425 x 1.26 m
Alt tabla	: 0.425 x 0.365 m
Kalınlık	: 0.065 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi, yanlardan dörder, alt ve üstten beşer çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Ortada on ışıklı geniş yüzeyli bir on kollu yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtalardan, ortada tam, yan eksenlerde yarım beşgenler sistem içinde yer almışlardır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışıklı bir geçmenin çeyrekleri yer almış; bu geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli tipte geometrik desenlerle tüm yüzey kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 26 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.4 x 0.235 m
Orta tabla	: 0.4 x 1.325 m
Alt tabla	: 0.4 x 0.345 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada küçük yüzeyli bir on ışınlı yıldız, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldızın çeyrekleri, kırık doğrularla oluşan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer alırken, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende, tüm yüzey çeşitli biçimlerde geometrik desenler ile kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 27, 32 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.425 x 0.305 m
Orta tabla	: 0.425 x 1.26 m
Alt tabla	: 0.425 x 0.315 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyi on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzen içinde geometrik desenlerle birlikte yer alır. Arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 28, 29 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.42 x 0.3 m
Orta tabla	: 0.42 x 1.25 m
Alt tabla	: 0.42 x 0.42 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almış; tabla yüzeyi doğru parçaları ile oluşturulan geometrik desenlerle kaplanmıştır. Arada kalan alanda altta ve üstte, çıtadan içiçe iki adet beş kollu yıldız ikişer ikişer yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada geniş yüzeyli sekiz kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan desenlerle kaplıdır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 30, 31 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.43 x 0.3 m
Orta tabla	: 0.43 x 1.26 m
Alt tabla	: 0.43 x 0.43 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı ile oluşturulan düzende yer almıştır. Tam ve çeyrek yıldız geçmeler, çitadan geniş bir ongen ve çeyrekleri ile çevrilmişlerdir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almıştır. Tam ve çeyrek yıldız geçmeler çitadan geniş bir ongen ve çeyrekleri ile çevrilmişlerdir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 34 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.82 m
Üst tabla	: 0.395 x 0.32 m
Orta tabla	: 0.395 x 1.32 m
Alt tabla	: 0.395 x 0.345 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi altı çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almış; bu geçmenin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende, çeşitli tipte geometrik desenlerle tüm yüzey kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 35, 40 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.82 m
Üst tabla	: 0.42 x 0.27 m
Orta tabla	: 0.42 x 1.4 m
Alt tabla	: 0.42 x 0.36 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almıştır. Tüm tabla yüzeyi, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende, çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle kaplanmıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almış; bunların uzantıları, ok başları ile sonsuz düzende bir geometrik kuruluş meydana getirmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 37 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.42 x 0.32 m
Orta tabla	: 0.42 x 1.42 m
Alt tabla	: 0.42 x 0.32 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, sonsuzluk anlayışı içinde, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan çeşitli desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzen içinde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 39, 46 kapakları

Boyutları	: 0.82 x 2.82 m
Üst tabla	: 0.43 x 0.3 m
Orta tabla	: 0.43 x 1.285 m
Alt tabla	: 0.43 x 0.37 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı küçük yüzeyli bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almıştır. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuzluk anlayışında oluşan geometrik desenlerle birlikte yerleşmiş; arada kalan alanda, iki yanda beş kollu yıldız kuruluş içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 42 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.84 m
Üst tabla	: 0.43 x 0.29 m
Orta tabla	: 0.43 x 1.27 m
Alt tabla	: 0.43 x 0.385 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir on kollu yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı içinde oluşturulan geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, altta ve üstte, çitalardan, ortada tam, yan eksenlerde yarım beşgenler sistem içinde yer almışlardır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 44 kapakları

Boyutları	: 0.81 x 2.825 m
Üst tabla	: 0.44 x 0.29 m
Orta tabla	: 0.44 x 1.31 m
Alt tabla	: 0.44 x 0.38 m
Kalınlık	: 0.075 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Orta eksen üzerinde yer alan on ışınlı üç yıldız ile köşelerde çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzende çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 47 kapakları

Boyutları	: 0.815 x 2.83 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.31 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.375 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.28 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Ortadaki aynanın çevresinde, altıgen ve değişik üç tip ara bölmeden oluşan çerçeve, aynada ise, çökertilen zeminde yuvarlak yüzeyli harflerle sülüs yazı yer almıştır.

Sağ kapak : Ya hafıyyel eltâf

Ey gizliden Lutfeden

Sol kapak : Neccinâ mimma nehâfu

Bizi korktuğumuzdan kurtar

Orta tabla

Ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuzluk anlayışı ile oluşturulan düzende, çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Ortada geniş yüzeyli bir sekizgen geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri, oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, ortada iki adet beş kollu yıldız, kuruluş içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada aynada yazı; orta ve alt tablada çeşitli biçimlerdeki geometrik bölmelerde oyma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 2) kapakları

(Hünkâr mahfili pencere kapakları; bir çifttir, doğuda yer alır.)

Boyutları	: 0.61 x 2.315 m
Üst tabla	: 0.295 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.295 x 1.265 m
Alt tabla	: 0.295 x 0.255 m
Kalınlık	: 0.065 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almıştır. Sonsuzluk anlayışı ile oluşturulan bu kuruluşta çeşitli geometrik desenlerin yanında orta düşey eksen üzerinde altta ve üstte ikişer adet beş kollu yıldız yerleştirilmiştir.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyreklerinin yer aldığı düzende, tabla, doğru parçaları ile oluşan geometrik desenler ile ve tam merkezde baklava şeklinde bir bölme ile kaplıdır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 1) kapakları

(Hünkâr mahfili pencere kapakları; bir çifttir, doğuda yer alır.)

Boyutları	: 0.63 x 2.15 m
Üst tabla	: 0.31 x 0.22 m
Orta tabla	: 0.31 x 0.935 m
Alt tabla	: 0.31 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi iki çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri, tablanın ayırdedici özelliğidir.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları

Boyutları	: 0.615 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.31 x 0.19 m
Orta tabla	: 0.31 x 0.8 m
Alt tabla	: 0.31 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak, sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (avlu) kapakları

Boyutları	: 0.8 x 2.8 m
Üst tabla	: 0.445 x 0.305 m
Orta tabla	: 0.445 x 1.34 m
Alt tabla	: 0.445 x 0.445 m
Kalınlık	: 0.07 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Aynada, düz yüzeyli doğru parçaları ile meydana gelen on ikigenlerin aralarında, çökertilmiş zeminde altı kollu yıldız ve değişik tipte desenler oluşmuştur.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği parçalar dışında, üst tablada aynada oyma tekniğinde bezeme yapılmıştır.

6. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Pencere 5,6,7,8,9,12,13,15,16,18 kapakları

Boyutları	: 0.595 x 1.97 m
Üst tabla	: 0.315 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.315 x 0.945 m
Alt tabla	: 0.315 x 0.315 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 10,11,14,17 kapakları

Boyutları	: 0.6 x 1.97 m
Üst tabla	: 0.315 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.315 x 0.945 m
Alt tabla	: 0.315 x 0.315 m
Kalınlık	: 0.05 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst kuzey mahfil, Tip1) kapakları

Boyutları	: 0.45 x 1.56 m
Üst tabla	: 0.225 x 0.12 m
Orta tabla	: 0.225 x 0.76 m
Alt tabla	: 0.225 x 0.225 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları

Boyutları	: 0.505 x 1.76 m
Üst tabla	: 0.27 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.27 x 0.825 m
Alt tabla	: 0.27 x 0.27 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst batı mahfil, Tip 3) kapakları

Boyutları	: 0.505 x 1.76 m
Üst tabla	: 0.27 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.27 x 0.825 m
Alt tabla	: 0.27 x 0.27 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özellik olmaktadır.

Alt tabla

Ortada, köşeleri tablanın merkezinden geçen yatay ve düşey eksenlerde olarak yerleştirilmiş bir kare ile dört köşede, kenarları yatay ve düşey eksenlere paralel konumda, aynı büyüklükte kareler yer almıştır. Arada kalan alan, çıtalarla değişik biçimlere ayrılarak değerlendirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

7. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Pencere 4,17 kapakları

Boyutları	: 0.695 x 2.11 m
Üst tabla	: 0.35 x 0.285 m
Orta tabla	: 0.35 x 1.025 m
Alt tabla	: 0.35 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldz geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almış; bütün tabla yüzeyi, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte sonsuzluk anlayışı içinde kaplanmıştır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almakta; bundan ve yanlardan geçen paralel eksenler üzerinde, altı kollu yıldızların sonsuz düzen içinde tekrarından bir kesit yer almaktadır. Arada kalan tüm alan, altıgen ve değişik tipte geometrik desenlerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 5 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.155 m
Üst tabla	: 0.375 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.375 x 1.26 m
Alt tabla	: 0.375 x 0.225 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almaktadır. Köşelerde yine on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri bütünü değerlendirirken, bunlardan gelişen doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzen içinde çeşitli desenler arasında altta ve üstte ikişer adet beş kollu yıldız ara bölme yer alır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız bölme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde sonsuz düzende çeşitli geometrik desenlerle birlikte yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 6 kapakları

Boyutları	: 0.705 x 2.14 m
Üst tabla	: 0.35 x 0.155 m
Orta tabla	: 0.35 x 1.025 m
Alt tabla	: 0.35 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almaktadır. Bu geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratmakta; köşelerde geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız bölmenin çeyrek kesitleri bütünü değerlendirirken, orta düşey eksen üzerinde altta ve üstte ikişer beş kollu yıldız bölme yer almaktadır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzen içinde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 7 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.14 m
Üst tabla	: 0.355 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.355 x 1.035 m
Alt tabla	: 0.355 x 0.265 m
Kalınlık	: 0.05 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldz geçme yer alır. Köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuz düzende bütünü değerlendirir. Arada kalan alanda, altta ve üstte çıtadan, düşey orta ekseninde birer, yan eksenlerde ikişer yarım beş kollu yıldız yer alır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzen içinde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 8 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.14 m
Üst tabla	: 0.37 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.37 x 1.085 m
Alt tabla	: 0.37 x 0.265 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de çeyrekleri yer alır. Bunların uzantıları, ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratırken, altta ve üstte, orta ekseninde birer tam, yan eksenlerde birer yarım beşgen sonsuz düzende yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almakta; bundan ve yanlardan geçen paralel eksenler üzerinde, altı kollu yıldızların sonsuz düzen içinde tekrarından bir kesit yer almaktadır. Arada kalan tüm alan, altıgen ve değişik tipte geometrik desenlerle kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 9 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.09 m
Üst tabla	: 0.365 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.365 x 1.07 m
Alt tabla	: 0.365 x 0.22 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelemiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışıklı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri sonsuz düzen içinde bütünü değerlendirirler. Arada kalan alanda, altta ve üstte çitadan, dişey orta ekseninde birer, yan eksenlerde içiçe ikişer yarım beş kollu yıldız yer alır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız bölme, köşelerde de bunun çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde sonsuz düzende çeşitli geometrik desenlerle birlikte yer alırlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelemişdir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniğı dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 10 kapakları

Boyutları : 0.625 x 5.68 m

Üst tabla : 0.32 x 0.225 m

Orta tabla : 0.32 x 1.375 m

(Kapak yüzeyinde, yukardan aşağı doğru aynı boyutta üç orta tabla yer alır.)

Alt tabla : 0.32 x 0.285 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çıtaların köşelerde birleşme biçimleri tablanın ayırdedici özelliği olmaktadır.

Orta 1,3 tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Bunlardan gelişen doğru parçaları ile kaplı olan yüzeyde altta ve üstte, orta düşey ekseninde ikişer beş kollu yıldız ve bir beşgen bölme, yan eksenlerde de bunların yarımını yer alır.

Orta 2 tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri sonsuz düzende yer alır. Aradaki alanda altta ve üstte, orta düşey ekseninde ikişer tam, yan eksenlerde ikişer yarım beş kollu yıldız bölme görülür.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda ortada iki adet altı kollu yıldız bölme yer alırken, orta düşey eksenin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrek altı kollu yıldız bölmeler paralel eksenlerde yer alırlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmış; bazılarının üzerine siyah boya ile kalemişi bezeme yapılmıştır.

Pencere 11 kapakları

Boyutları : 0.625 x 5.68 m

Üst tabla : 0.32 x 0.225 m

Orta tabla : 0.32 x 1.375 m

(Kapak yüzeyinde, yukardan aşağı doğru aynı boyutta üç orta tabla yer alır).

Alt tabla : 0.32 x 0.285 m

Kalınlık : 0.06 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta 1,3 tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alır. Aradaki alan, bunlardan gelişen doğru parçaları ile sonsuzluk anlayışı içinde kaplı olup, altta ve üstte, orta düşey ekseninde birer baklava ve beş kollu yıldız, yan eksenlerde ikişer yarım beş kollu yıldız bölme yer almıştır.

Orta 2 tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri sonsuz düzende yer alır. Aradaki alanda altta ve üstte, orta düşey ekseninde ikişer tam, yan eksenlerde ikişer yarım beş kollu yıldız bölme yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede, altı kollu yıldızların çeyrekleri çeşitli geometrik bölmelerle birlikte yer alır. Orta alanda, iki adet altıgen gruplaması görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmış; bazılarının üzerine siyah boya ile kalemîşi bezeme yapılmıştır.

Pencere 12 kapakları

Boyutları	: 0.71 x 2.14 m
Üst tabla	: 0.385 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.385 x 1.105 m
Alt tabla	: 0.385 x 0.235 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri görülürken, altta ve üstte orta düşey ekseninde çıtadan birer ongen içinde içiçe iki beş kollu yıldız yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri, doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende çeşitli geometrik desenlerle birlikte yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 13 kapakları

Boyutları	: 0.705 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.35 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.35 x 1.085 m
Alt tabla	: 0.35 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.05 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldz geçme yer alır. Bu geometrik geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratırken, köşelerde de on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri sonsuz düzende yer alır.

Alt tabla

Ortada on ışınlı bi yıldz geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almış; bütün tabla yüzeyi, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte sonsuzluk anlayışı içinde kaplanmıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 14 kapakları

Boyutları	: 0.705 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.35 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.35 x 1.03 m
Alt tabla	: 0.35 x 0.265 m
Kalınlık	: 0.05 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer alır. Köşelerde de bunun çeyrekleri, sonsuz düzende bütünü değerlendirirler. Arada kalan alanda, altta ve üstte çitadan, düşey orta eksende birer, yan eksenlerde ikişer yarım beş kollu yıldız yer alır.

Alt tabla

Doğru parçaları ile sonsuz düzende meydana getirilen yüzey kuruluşunda, ortada, geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız bölme görülürken, düşey yan eksenlerde ikişer adet yarım beş kollu yıldız yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 15 kapakları

Boyutları	: 0.73 x 2.27 m
Üst tabla	: 0.38 x 0.225 m
Orta tabla	: 0.38 x 1.115 m
Alt tabla	: 0.38 x 0.38 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldz geçme, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almış; bütün tabla yüzeyi, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte sonsuzluk anlayışı içinde kaplanmıştır.

Alt tabla

Dört köşede altı kollu yıldızların çeyrek kesitleri yer almıştır. Arada kalan tüm alan doğru parçaları ile kaplanırken, ortada yanyana iki beşgen görülür.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 16 kapakları

Boyutları	: 0.71 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.345 x 0.205 m
Orta tabla	: 0.345 x 1.025 m
Alt tabla	: 0.345 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri yer almıştır. Bütün alan doğru parçaları ile sonsuz düzende kaplanırken, orta düşey ekseninde altta ve üstte ikişer beş kollu yıldız bölme görülmektedir.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, sonsuz düzen içinde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir. Arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 1) kapakları

Boyutları	: 0.525 x 1.75 m
Üst tabla	: 0.245 x 1.65 m
Orta tabla	: 0.735 x 0.245 m
Alt tabla	: 0.245 x 0.245 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst batı mahfil, Tip 3) kapakları

Boyutları	: 0.51 x 1.755 m
Üst tabla	: 0.25 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.25 x 0.74 m
Alt tabla	: 0.25 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliktir.

Alt tabla

Tablanın ortasında bir kare bölme yer almış; bunun etrafında, çıtalarla gamalı haça benzer bir kuruluş yapılarak tabla yüzeyi şekillendirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

8. Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Pencere 4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,15,16,17,18,19,21,24,25,26,27,28,29, kapakları

Boyutları	: 0.695 x 2.16 m
Üst tabla	: 0.325 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.325 x 0.975 m
Alt tabla	: 0.325 x 0.325 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 14, 20 kapakları

Boyutları	: 0.705 x 2.155 m
Üst tabla	: 0.325 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.325 x 0.975 m
Alt tabla	: 0.325 x 0.325 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 22, 23 kapakları

Boyutları	: 0.705 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.36 x 0.205 m
Orta tabla	: 0.36 x 0.935 m
Alt tabla	: 0.36 x 0.36 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları

Boyutları	: 0.6 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.3 x 0.905 m
Alt tabla	: 0.3 x 0.3 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırıcıdır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst kuzey, doğu batı mahfil, Tip 2) kapakları

Boyutları	: 0.6 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.3 x 0.905 m
Alt tabla	: 0.3 x 0.3 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

9. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Pencere 4,5 kapakları

Boyutları	: 0.6 x 1.93 m
Üst tabla	: 0.345 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.345 x 1.005 m
Alt tabla	: 0.345 x 0.255 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde bunun çeyrek kesitleri görülmektedir. Geçmelerin uzantıları, ok başları ile girift bir geometrik geçme yaratırken, on ışınlı yıldızın altında ve üstünde ikişer adet beş kollu bölme yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri yer almakta; arada kalan alanda, orta düşey ekseninde iki adet beş kollu yıldız görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17 kapakları

Boyutları	: 0.6 x 1.955 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.3 x 0.905 m
Alt tabla	: 0.3 x 0.3 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 18, 19 kapakları

Boyutları	: 0.60 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.305 x 0.165 m
Orta tabla	: 0.305 x 0.885 m
Alt tabla	: 0.305 x 0.305 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta, köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan çeşitli biçimlerle kaplı olup ortadaki yıldız geçmenin altında ve üstünde ikişer adet beş kollu yıldız bölme yer almaktadır.

Alt tabla

Ortada etrafı altıgenlerle çevrili altı kollu bir yıldız, köşelerde birer kare, sonsuzluk anlayışı içinde çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst kuzey, doğu, batı mahfil) kapakları

Boyutları	: 0.5 x 1.74 m
Üst tabla	: 0.255 x 0.155 m
Orta tabla	: 0.255 x 0.85 m
Alt tabla	: 0.255 x 0.255 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

10. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları)

Pencere 3,4,5,6,7,8,9,10 kapakları

Boyutları : 0.8 x 2.34 m

Üst tabla : 0.395 x 0.29 m

Orta tabla : 0.395 x 0.94 m

Alt tabla : 0.395 x 0.395 m

Kalınlık : 0.065 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

11. Azapkapı Sokullu Camii (1577/78 Hicrî 985)

Pencere 5,6,35,36 kapakları

Boyutları	: 0.405 x 1.49 m
Üst tabla	: 0.22 x 0.125 m
Orta tabla	: 0.22 x 0.85 m
Alt tabla	: 0.22 x 0.165 m
Kalınlık	: 0.055 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri görülmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşmuş geometrik kuruluşla kaplıdır. Orta düşey eksen üzerinde altta ve üstte, birer küçük beş kollu yıldız bölme yer almaktadır.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda ortada altı kollu bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, araları dolduran altıgen ve çeşitli geometrik parçalarla birlikte sonsuz düzende yer alırlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 7,8 sol, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24 sağ, 25, 27, 30, 31, sağ, 32, 33 kapakları

Boyutları : 0.5 x 1.76 m

Üst tabla : 0.265 x 0.715 m

Orta tabla : 0.265 x 0.8 m

Alt tabla : 0.265 x 0.265 m

Kalınlık : 0.04 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 8 sağ, 19 sağ, 26, 28, 31 sol kapakları

Boyutları	: 0.51 x 1.765 m
Üst tabla	: 0.245 x 0.165 m
Orta tabla	: 0.245 x 0.835 m
Alt tabla	: 0.245 x 0.245 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 9, 29, 34 kapakları

Boyutları	: 0.49 x 1.745 m
Üst tabla	: 0.25 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.25 x 0.845 m
Alt tabla	: 0.25 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırtedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 19 sol kapakları

Boyutları	: 0.485 x 1.75 m
Üst tabla	: 0.22 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.22 x 0.825 m
Alt tabla	: 0.22 x 0.22 m
Kalınlık	: 0.03 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 24 sol, 25 sağ kapakları

Boyutları	: 0.505 x 1.75 m
Üst tabla	: 0.26 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.26 x 0.79 m
Alt tabla	: 0.26 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst batı mahfil) kapakları

Boyutları : 0.375 x 1.305 m

Üst tabla : 0.215 x 0.135 m

Orta tabla : 0.215 x 0.66 m

Alt tabla : 0.215 x 0.215 m

Kalınlık : 0.035 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

İki yatay iki düşey dört dikdörtgenin bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilmiş olduğu bir birim, sonsuz düzende üstüste dört defa tekrarlanmıştır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar şimşirden ince bir kuşakla çevrilmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

12. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Pencere 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 kapakları

Boyutları	: 0.59 x 1.905 m
Üst tabla	: 0.295 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.295 x 0.76 m
Alt tabla	: 0.295 x 0.295 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları

(Pencere kapakları günümüze gelmemiştir; bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır.)

Boyutları	: 0.38 x 1.17 m
Üst tabla	: 0.235 x 0.145 m
Orta tabla	: 0.235 x 0.42 m
Alt tabla	: 0.235 x 0.235 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları

(Pencere kapakları günümüze gelmemiştir; bugün görülenler, aslına uygunlukları düşünülerek buraya alınmışlardır).

Boyutları	: 0.41 x 1.5 m
Üst tabla	: 0.235 x 0.165 m
Orta tabla	: 0.235 x 0.6 m
Alt tabla	: 0.235 x 0.235 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

13. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Pencere 6, 39 kapakları

Boyutları	: 0.49 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.24 x 0.19 m
Orta tabla	: 0.24 x 0.89 m
Alt tabla	: 0.24 x 0.205 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrekleri bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan girift bir geometrik kuruluşla kaplıdır. Orta düşey ekseninde altta ve üstte, birer küçük beş kollu yıldız bölme yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuz düzende yer almakta; arada kalan alanda, tam merkezde küçük bir eşkenar dörtgen, kuruluş içinde görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 7,38 kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.295 x 0.195 m
Orta tabla	: 0.295 x 0.87 m
Alt tabla	: 0.295 x 0.255 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri görülmektedir. Bu yıldız geçmelerin uzantıları, ok başları ile sonsuz düzende girift bir geometrik kuruluş meydana getirirken, arada kalan alanda altta ve üstte, çıtadan içiçe geçmiş birer tam, ikişer yarım olarak beş kollu yıldız geçmeler yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız geçmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde yer almakta; arada kalan alanda, çeşitli tipte geometrik bölmelerle birlikte tam merkezde ufak bir eşkenar dörtgen görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 8 sağ, 9 sol, 10 sağ, 11, 12 sağ, 13, 16 sol, 18 sağ, 21, 22, 23, 24, 26 sol, 27 sağ, 28, 29, 30 sağ, 31, 8 sol, 7 sol, 6,5 sol, 4 sol, 37 sağ kapakları

Boyutları : 0.58 x 1.95 m

Üst tabla : 0.29 x 0.185 m

Orta tabla : 0.29 x 0.87 m

Alt tabla : 0.29 x 0.29 m

Kalınlık : 0.04 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliktir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 8 sol, 9 sağ, 32 sağ kapakları

Boyutları : 0.58 x 1.96 m

Üst tabla : 0.29 x 0.17 m

Orta tabla : 0.29 x 0.875 m

Alt tabla : 0.29 x 0.29 m

Kalınlık : 0.04 m

Ağaç türü : Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz

Teknik : Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların, tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 10 sol, 35 sağ kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.295 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.295 x 0.89 m
Alt tabla	: 0.295 x 0.295 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 12 sol, 16 sağ kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.945 m
Üst tabla	: 0.28 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.28 x 0.845 m
Alt tabla	: 0.28 x 0.28 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar; iki kolüşt L biçimi ara bölme ilâve olarak yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 14 sağ, 17, 19, 25, 30 sol kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.25 x 0.185 m
Orta tabla	: 0.25 x 0.845 m
Alt tabla	: 0.25 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 15, 20, 26 sağ, 27 sol, 36 sol, 37 sol kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.31 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.31 x 0.935 m
Alt tabla	: 0.31 x 0.31 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özelliğidir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 18 sol, 33 sağ kapakları

Boyutları	: 0.58 x 1.96 m
Üst tabla	: 0.265 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.265 x 0.90 m
Alt tabla	: 0.265 x 0.265 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada atlamalı olarak yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırmedici özelliştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar; ancak köşelerde, iki kollu eşit L biçimi ilave olarak yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

14. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

Pencere 2 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.45 m
Üst tabla	: 0.375 x 0.225 m
Orta tabla	: 0.375 x 1.125 m
Alt tabla	: 0.375 x 0.23 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Sülüs yazının yer aldığı ayna, meander kuruluşlu geniş bir çerçeve ile çevrelenmiştir.

Sağ kapak: Muhammedün resulullah

Muhammed Allah'ın elçisidir

Sol kapak: Sadıkul va'dil emin

Güvenilir sözünü tutan

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; bunun uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme meydana getirirken, köşelerde on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, kaydırılmış eksenlerde altı kollu yıldızlar yer alırken, ana eksenlerin uçlarında birer yarım yıldız, köşelerde çeyrek yıldız bölmeler görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar, iki yanı ince şimşir çubukla sınırlanmış, küçük kare şeklinde abanoz ve fildişi parçaların, kaydırılmış olarak iki sıra halinde dizilmeleri ile meydana gelen kuşak süsleme ile çerçevelemiştir.

Bini

Günümüze gelmemiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada aynada abanoz zemin üzerine sedef kakma yazı yer almıştır. Aynanın çevresindeki mender kuruluşlu çerçeve, fildişi ve abanoz, çubuk ve kare parçalarla kakma olarak meydana getirilmiştir. Orta ve alt tablada, birçok ara bölmede plaka sedef ve küçük parça abanoz kakma yapılmıştır. Hakim malzeme sedeftir. Orta tabladaki ara bölmelerde oyma yapılmıştır. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 3, 4, 22, 23, kapakları

Boyutları	: 0.57 x 1.86 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.3 x 0.87 m
Alt tabla	: 0.3 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada geniş yüzeyli on ışınlı bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Altta ve üstte, orta alanları dolgulayan çitadan iri birer beşgen dışında bütün alan, sonsuz düzende girift bir yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı bir yıldız bölmenin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde çeşitli geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21 kapakları

Boyutları	: 0.565 x 1.875 m
Üst tabla	: 0.3 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.3 x 0.91 m
Alt tabla	: 0.3 x 0.3 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Pencere 24 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.375 x 0.225 m
Orta tabla	: 0.375 x 1.125 m
Alt tabla	: 0.375 x 0.23 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Sülüs yazının yer aldığı ayna, meander kuruluşlu geniş bir çerçeve ile çevrelenmiştir.

Sağ kapak : Lâ ilâhe illallah

Allah'tan başka tanrı yoktur

Sol kapak : El melikül hakkul mübîn

Apaçık, gerçek mülkün sahibi

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almakta; bunun uzantıları ok başları ile girift bir geometrik geçme meydana getirirken, köşelerde on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri görülmektedir.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda, kaydırılmış eksenlerde alt kollu yıldızlar yer alırken, ana eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde çeyrek yıldız bölmeler görülmektedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar, iki yanı ince şimşir çubukla sınırlanmış, küçük kare şeklinde abanoz ve fildişi parçaların, kaydırılmış olarak iki sıra halinde dizilmeleri ile meydana gelen kuşak süsleme ile çerçevelemiştir.

Bini

Bininin ön yüzünde, saçaklarda ve bini ortasında kapalı biçimler içinde süsleme görülür. Saçaklarda yer alan üç şekilden altı kenarlı olanda, aynı merkezli iki simetrik kuruluş yer alır. Diğer iki kapalı şekil ise değişik boyutta baklavadır ve altı kollu yıldızların sonsuz düzende yerleştirilmeleri ile meydana getirilmiştir. Gövdeye yakın

baklavada fildişi, abanoz ve altın; büyük baklavada fildişi, abanoz, maun ve gümüş parçalarla kakma yapılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

II. Çatma tekniğinde pencere kapakları

1. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 1) kapakları

(Hünkâr mahfili pencere kapakları; iki çifttir, güneyde yer alır.)

Boyutları	: 0.62 x 2.145 m
Üst tabla	: 0.28 x 0.2 m
Orta tabla	: 0.28 x 1.025 m
Alt tabla	: 0.28 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Ceviz
Teknik	: Çatma

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablayı teşkil eden ağacın dört kenarı, ortaya doğru belli bir açı ile yükselmiş ve ortada düz yüzeyli enine yatık dikdörtgen biçimde ayna meydana gelmiştir. Aynanın kenarlarında fildişi ve abanoz eşkenar dörtgen prizmalardan ardışık dizi halinde ince şerit süsleme; tablanın kenarlarında ise fildişi, abanoz, maun ve gümüş telden geçme kuruluşlu kuşak süsleme yer almıştır.

Orta tabla

Üst tablanın kuruluşu, boyuna dik bir dikdörtgen yüzeyde tekrarlanmıştır. Ortadaki aynada, altta ve üstte fildişi kakma benekler ardışık olarak dizilmiştir.

Alt tabla

Üst tablanın kuruluşu, kareye yakın bir dikdörtgen yüzeyde tekrarlanmıştır. Aynada, ortada iri bir şemse ile dört köşede köşelik süslemesi yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Serenlerin üzerinde, serenlerin tablalarla birleştikleri kenarlar ile daha geriden olarak kapakları dikdörtgen şekilde çeviren, fildişi ve abanoz eşkenar dörtgen prizmalardan ardışık dizi halinde ince şerit süsleme yapılmıştır. Bu şeritlerin aralarında ise tablolara yakın ve onları ayrı ayrı çeviren konumda, aynı malzemedeki meander kuruluşlu kuşak süsleme ile bunun dışında, yine tablaları çeviren konumda üç benek dizisi yer almıştır.

Bini

Bini ortası ile bini saçaklarının, bini gövdesi ile birleştiği kademeli kısımlar yekpare fildiştir. Bini saçakları abanozla kaplanmış, üzerine fildişinden iki adet şemse ve arasına bir altı kollu yıldız kakma yapılmıştır. Saçağın kenarlarında, açılan yivlere fildişi ve abanoz eşkenar dörtgen prizmalardan, ardışık dizi halinde kakma şerit süsleme yapılmıştır. Bini gövdesi üzerinde, abanoz ve fildişinden küçük çubuklar, yanyana enine zikziklar halinde bitişirilip zemine yapıştırılarak bezeme yapılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenler ve aralarındaki her üç tabla, dikdörtgen biçimli tek parça ağaçlardan çatma tekniği ile meydana getirildikten sonra tüm kapak yüzeyi, 2,5 mm kalınlığında abanoz ile kaplanmış, bunun üzerine fildişi ve abanozdan çeşitli biçimlerde kakma süsleme ile fildişi, abanoz, maun ve gümüş tel kullanılan kuşak süsleme yapılmıştır.

2. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları)

Pencere 11,12 kapakları

Boyutları	: 0.8 x 2.34 m
Üst tabla	: 0.395 x 0.29 m
Orta tabla	: 0.395 x 0.94 m
Alt tabla	: 0.395 x 0.395 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Ceviz
Teknik	: Çatma

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablayı teşkil eden tek bir ağaç, dört kenardan ortaya doğru belli bir açı ile yükseltilmiş, orta bölümde kenarları pahlanıp kabartılarak düz yüzeyli enine yatık dikdörtgen biçimde hareketlendirilen ayna meydana getirilmiştir.

Orta tabla

Üst tabla ile aynı kuruluşadır; ancak ayna, boyuna dik bir dikdörtgen biçimindedir.

Alt tabla

Üst tabla ile aynı kuruluşadır; ancak ayna, kare biçimindedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenler ve aralarındaki her üç tabla, dikdörtgen biçimli tek parça ağaçlardan çatma tekniği ile meydana getirilmiştir.

3. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Pencere (üst doğu, batı mahfil) kapakları

Boyutları	: 0.405 x 1.375 m
Üst tabla	: 0.19 x 0.165 m
Orta tabla	: 0.19 x 0.595 m
Alt tabla	: 0.19 x 0.19 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Ceviz
Teknik	: Çatma

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tablayı oluşturan tek bir ağaç, dört kenardan ortaya doğru belli bir açı ile yükseltilmiş, orta bölümde kenarları pahlanıp kabartılarak düz yüzeyli enine yatık dikdörtgen biçimde hareketlendirilen ayna meydana getirilmiştir.

Orta tabla

Üst tabla ile aynı kuruluşludur; ancak ayna, boyuna dik bir dikdörtgen biçimindedir.

Alt tabla

Üst tabla ile aynı kuruluşladır; ancak ayna, kare biçimdedir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Serenler ve aralarındaki her üç tabla, dikdörtgen biçimle tek parça ağaçlardan çatma tekniği ile meydana getirilmiştir.

C. Dolap Kapakları

1. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Dolap 48, 51 kapakları

Boyutları	: 0.715 x 2.705 m
Üst tabla	: 0.41 x 0.275 m
Orta tabla	: 0.41 x 1.28 m
Alt tabla	: 0.41 x 0.41 m
Kalınlık	: 0.065 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı küçük yüzeyli bir yıldız, köşelerde de geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrekleri, bütünü değerlendirmektedir. Tüm yüzey bunlardan gelişen girift bir geometrik kuruluşla kaplıdır.

Alt tabla

Ortada, etrafı altıgenlerle çevrili bir altı kollu yıldız, köşelerde de kollarının uçları pahlanmış sekiz kollu yıldız çeyrekleri, doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 49 kapakları

Boyutları	: 0.67 x 2.7 m
Üst tabla	: 0.385 x 0.32 m
Orta tabla	: 0.385 x 1.275 m
Alt tabla	: 0.385 x 0.375 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada küçük yüzeyli bir on ışınlı yıldız, köşelerde geniş yüzeyli başka bir on ışınlı yıldız geçmenin çeyrek kesitleri yer almıştır. Altta ve üstte orta alanlarda, ortada çıtadan iri bir ongen, yan eksenlerde birer yarım beşgen, sonsuz düzendeki yıldız kuruluşu içinde yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız bölmelerin çeyrekleri, paralel eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde doğru parçaları ile oluşan çeşitli geometrik desenlerle birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 50 kapakları

Boyutları	: 0.63 x 2.685 m
Üst tabla	: 0.39 x 0.31 m
Orta tabla	: 0.39 x 0.39 m
Alt tabla	: 0.39 x 0.39 m
Kalınlık	: 0.06 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi üç çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Yatay ve düşey çitaların köşelerde birleşme biçimleri ayırteıcı özellik olmaktadır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı küçük yüzeyli bir geometrik yıldız geçme, köşelerde de geniş yüzeyli bir on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri yer almaktadır. Yıldız geçmelerin uzantıları ile girift bir geometrik geçme meydana gelirken, yan eksenlerde altta ve üstte, çitadan ikişer yarım beşgen yer almıştır.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldızların çeyrekleri yer almış, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende, bunlar, çitalar ile yarım beşgenler içine dolgulanarak yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

2. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Dolap 19,20 kapakları

Boyutları	: 0.45 x 1.59 m
Üst tabla	: 0.24 x 0.135 m
Orta tabla	: 0.24 x 0.82 m
Alt tabla	: 0.24 x 0.24 m
Kalınlık	: 0.03 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, dikdörtgen ve kare biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

3. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Dolap 18, 19 kapakları

Boyutları	: 0.615 x 1.555 m
Üst tabla	: 0.355 x 0.18 m
Orta tabla	: 0.355 x 0.56 m
Alt tabla	: 0.355 x 0.255 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada altı kollu bir yıldız yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, yıldız ve çeyreklerinin etrafında, altıgenler ile çeşitli tipte geometrik desenler birlikte yer almışlardır.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, altıgen ve çeşitli tipte geometrik bölmeler ile birlikte sonsuzluk anlayışı içinde yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 20,21 kapakları

Boyutları	: 0.495 x 1.745 m
Üst tabla	: 0.275 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.275 x 0.95 m
Alt tabla	: 0.275 x 0.17 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevesi, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. On ışınlı yıldızdan geçen düşey eksen üzerinde, altta ve üstte birer beş kollu yıldız çeşitli geometrik desenler arasında görülmektedir.

Alt tabla

Ortada altı kollu bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrekleri yer almıştır. Tüm yüzey, kırık doğrular ve çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmeler ile kaplıdır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevesi.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniğindeki parçalar dışında, orta tablada, ortadaki on ışınlı yıldız geçme göbeğinde ve bundan geçen orta düşey eksen üzerinde, altta ve üstte yer alan birer beşgen ara bölmede oyma görülür. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 22, 23 kapakları

Boyutları	: 0.615 x 1.545 m
Üst tabla	: 0.35 x 0.16 m
Orta tabla	: 0.35 x 0.685 m
Alt tabla	: 0.35 x 0.215 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şımşır, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer alırken, tabla alanı, bunlardan gelişen doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik desenlerle kaplıdır.

Alt tabla

Kaydırılmış eksenlerde altı kollu yıldızlar ile aralarını dolgulayan altıgenler, sonsuzluk anlayışı içinde tabla yüzeyinde doğru parçaları ile birlikte yer almıştır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

4. Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Dolap 30,32 kapakları

(Tek kapaklıdır; ancak üst, orta ve alt tablalı düzen, yan yana simetrik olarak iki defa işlenmiştir.)

Boyutları	: 0.77 x 1.7 m
Üst tabla	: 0.21 x 0.17 m
Orta tabla	: 0.21 x 1.87 m
Alt tabla	: 0.21 x 0.21 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi dört çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özellik olmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 31 kapakları

Boyutları	: 0.4 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.21 x 0.135 m
Orta tabla	: 0.21 x 0.98 m
Alt tabla	: 0.21 x 0.2 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırıcı özellik olmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

5. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Dolap 20 kapakları

Boyutları	: 0.395 x 1.61 m
Üst tabla	: 0.22 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.22 x 0.915 m
Alt tabla	: 0.22 x 0.22 m
Kalınlık	: 0.03 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özellik olmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 21 kapakları

Boyutları	: 0.4 x 1.95 m
Üst tabla	: 0.21 x 0.145 m
Orta tabla	: 0.21 x 1.095 m
Alt tabla	: 0.21 x 0.21 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevelenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar, yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir. Dikdörtgen ve kare parçaların tablada yerleştirilmelerinin başlangıç ve bitişleri ayırdedici özellik olmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevelenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 22 kapakları

Boyutları	: 0.325 x 1.6 m
Üst tabla	: 0.2 x 0.135 m
Orta tabla	: 0.2 x 0.98 m
Alt tabla	: 0.2 x 0.2 m
Kalınlık	: 0.0325 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi birçita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

İki yatay iki düşey dört dikdörtgenin, bir karenin etrafında döner konumda yerleştirilmiş olduğu kuruluş, dört defa tekrarlanarak tabla yüzeyini oluşturmaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablada dört defa tekrarlanan kuruluş düzenini, kare bir yüzeyde bir defa tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

6. Azapkapı Sokullu Camii (1577/78 Hicrî 985)

Dolap 37 kapakları

Boyutları	: 0.39 x 1.49 m
Üst tabla	: 0.245 x 0.175 m
Orta tabla	: 0.245 x 0.705 m
Alt tabla	: 0.245 x 0.215 m
Kalınlık	: 0.035 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır. Ayna üzerinde kenarlara yakın olarak ince bir süsleme şeridi işlenmiştir.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız geçme yer almakta; köşelerde de bunun çeyrek kesitleri bütünü değerlendirmektedir. Çeyrek yıldızlardan geçen iki yan eksen üzerinde altta ve üstte, çitadan yarımşar beşgenler görülmektedir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldızların çeyrek kesitleri, doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yer alır.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, üst tablada, aynanın kenarlarına yakın konumda, fildişi ve abanoz kare parçaların atlamalı yerleştirilmeleri ile oluşturulmuş bir kakma süsleme kuşak yer alır. Aynı tipte kakma, orta tablanın ortasındaki on ışınlı yıldız bölmenin kenarlarına yakın olarak; ayrıca, orta bölümünde ise bu defa aynı malzemedeki çubuklar ile on ışınlı biçimde kakma kuşak yapılmıştır. Merkez ise boşluk olarak görülmektedir. Çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 38,39 kapakları

Boyutları	: 0.455 x 1.685 m
Üst tabla	: 0.25 x 0.15 m
Orta tabla	: 0.25 x 0.845 m
Alt tabla	: 0.25 x 0.25 m
Kalınlık	: 0.03 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi birçita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 40 kapakları

Boyutları	: 0.405 x 1.49 m
Üst tabla	: 0.22 x 0.125 m
Orta tabla	: 0.22 x 0.85 m
Alt tabla	: 0.22 x 0.165 m
Kalınlık	: 0.04 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi birçita ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri görülmektedir. Bütün yüzey, geçmelerin kenar uzantıları ile oluşan doğru parçaları ile kaplıdır. Orta düşey eksen üzerinde, altta ve üstte birer küçük beş kollu yıldız yer almıştır.

Alt tabla

Yüzey kuruluşunda ortada altı kollu bir yıldız geçme yer almaktadır. Köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, araları dolduran altıgen ve çeşitli tipte geometrik parçalarla birlikte sonsuz düzende yer alırlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

7. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

Dolap 25, 28 kapakları

Boyutları	: 0.45 x 1.66 m
Üst tabla	: 0.26 x 0.13 m
Orta tabla	: 0.26 x 0.78 m
Alt tabla	: 0.26 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çita ile çerçevenilmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı geniş yüzeyli bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Altta ve üstte orta alanları dolgulayan çitadan iri birer beşgen dışında tüm alan, sonsuz düzende girift bir yıldız kuruluşu gösterir.

Alt tabla

Dört köşede on ışınlı yıldız geçmelerin çeyrek kesitleri, paralel eksenlerde doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yerleştirilmiştir.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Dolap 26, 27 kapakları

Boyutları	: 0.45 x 1.66 m
Üst tabla	: 0.26 x 0.13 m
Orta tabla	: 0.26 x 0.78 m
Alt tabla	: 0.26 x 0.26 m
Kalınlık	: 0.045 m
Ağaç türü	: Kündekârî parçalar şimşir, ceviz; serenler ceviz
Teknik	: Kündekârî

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Dikdörtgen tabla yüzeyi bir çıta ile çerçevenmiş, ortada düz ayna yer almıştır.

Orta tabla

Çıta çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, orta tablanın düzenini kare bir yüzeyde tekrarlar.

Üst ve yan kuşaklar

Tablalar ince birer yivle çerçevenmiştir.

Bini

Düz yüzeylidir; üzerinde süsleme yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kündekârî tekniği dışında, çeşitli biçimlerdeki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Ç. Vâz Kürsüleri

1. Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48 Hicri 954)

Vâz kürsüsü

Kara planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.9 x 1.55 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kaydırılmış eksenlerde, içiçe geçmiş, sırayla dışarıya doğru altıgen, on ikigen, altıgen ve altı kollu bir yıldız kuruluşu, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Üst orta bölüm, tabanı düz V şeklinde bir girinti ile hareketlendirilmiştir.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Dört köşede, on ışıklı bir yıldız geçmenin çeyrekleri paralel eksenlerde yer almaktadır. Bu geçmenin uzantıları ok başları ile girift bir geometrik yıldız kuruluşu oluştururken, orta alanda, çitadan iki adet iri beşgen görülmektedir.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Her tablada aynı düzenleme görülür. Her birinde, içiçe geçmiş altı kollu bir yıldız ve onu çeviren on ikigen kuruluşun, sonsuz düzende tekrarından tabla ölçülerinde bir kesiti yer almaktadır.

Alt tabla

Yanlarda ikişer büyük oyma rumî bezemeli, kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlar ile kesilmiş, olarak köşeliği meydana getirir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile yapılmıştır. Orta tabla-üst

bölüm, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Künde-kârî tekniğindeki parçalar dışında, dört köşedeki çeyrek on ışınlı yıldız geçmeler, ortada çıtadan iki beşgenin içindekiler ve iki beşgen arasındaki iki geniş geometrik ara bölme fildişi geçmedir. Çıta beşgenlerin, merkezindeki beşgen geçme üzerinde sedef kakma; onun çevresindeki düz yüzeyle beş fildişi geçme üzerinde, daire biçimli ikişer kakma yer alır. Bu kakmada abanoz zemin üzerine fildişi parçalarla altı kollu yıldız meydana getirilmiştir. Çıta beşgenler içinde geri kalan başka tipteki beş fildişi geçme ile çıta beşgenler arasındaki iki geniş fildişi geçmede oyma yapılmıştır. Geometrik bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Orta tabla-alt bölümü meydana getiren tablaların her biri yekpare bir ağaçtır. Üzerindeki düzenleme oyma tekniği ile yapılmıştır. Düzenlemeyi oluşturan kırık doğrular, düzlem yüzeyle olup zemin oyularak meydana getirilmiştir. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler oyma tekniği ile yapılmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluğu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluğu ile, ön yüz düzenindedir; ancak sadece üst tablanın üst-orta bölümündeki girinti yoktur.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm: Büyük ve enine yatık düz bir dikdörtgen tabla şeklinde-dir. Orta düşey eksenin iki yanında, on ışınlı birer geometrik yıldız kuruluğu; köşelerde de on ışınlı bir yıldızın çeyrek kesitleri sonsuzluk anlayışı içinde yer almıştır.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık üç dikdörtgen tabla dizisi şeklinde-dir. Her tablada aynı düzenleme görölür. Her birinde, içiçe geçmiş altı kollu bir yıldız ve onu çeviren on ikigen kuruluğu, sonsuz düzende tekrarından tabla ölçülerinde bir kesiti yer almaktadır.

Alt tabla

Kuruluğu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluğu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile meydana getirilmiştir.

Orta tabla-üst bölüm, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Geometrik ara bölmelerin çatalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Orta tabla-alt bölümü meydana getiren tablaların herbiri yekpare bir ağaçtır. Üzerindeki düzenleme oyma tekniği ile yapılmıştır. Düzenlemeyi oluşturan kırık doğrular, düzlem yüzeyli olup zemin olarak meydana getirilmiştir. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler oyma tekniği ile yapılmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz üst tabla düzenini tekrarlar.

Orta tabla

Yukardan aşağı doğru, yanyana dizilmiş enine yatık dikdörtgen tablalar halindedir. Bunların üst iki sırasında yanyana iki, üçüncü sırada yanyana üç tabla dizilidir. Her bir tabla; kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir tahtanın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tablayı meydana getiren altalta tabla dizileri, orta bölümü düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketli birer düz ağacın çatma tekniğinde çatılması sureti ile kaplanmıştır.

2. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Vâz kürsüsü 1

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.945 x 1.67 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kaydırılmış eksenler üzerinde içiçe geçmiş on ikigen ve altı kollu yıldızlar sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Üst orta bölüm, tabanı düz V şeklinde bir girinti ile hareketlendirilmiştir.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Ortada, altı kollu üç yıldız, yarımaları ve köşelerde çeyrekleri ile kaydırılmış eksenlerde yer almıştır. Arada kalan tüm alan, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende altıgen ve değişik tipte geometrik desenlerle birlikte dolgulanmıştır.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Her tablada aynı düzenleme görülür. Ortada, içiçe geçmiş altı kollu bir yıldız ve onu çeviren on ikigen, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri yer almıştır. Kırık doğruların meydana getirdiği bu düzenlemede köşeler, çapraz olarak düz doğrular ile birleştirilmiştir.

Alt tabla

Üstte delik bir palmet, yanlarda iki büyük oyma rumî bezemeli kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlar ile kesilmiş, üzerinde oyma olarak, bir palmet, simetrik birer rumî ve damla deseni taşıyarak köşeliği meydana getirir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile yapılmıştır. Üzeri düz yüzeylidir. Orta tabla-üst bölüm, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Geometrik

ara bölmelerin çatalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Orta tabla-alt bölümü meydana getiren tablaların her biri yekpare bir ağaçtır. Üzerindeki düzenleme oyma tekniği ile yapılmıştır. Düzenlemeyi oluşturan düz ya da kırık doğrular, düzlem yüzeyli olup zemin oyularak meydana getirilmiştir. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler oyma tekniği ile yapılmıştır. Tüm tablaların etrafı, 2 mm genişliğinde şimşirden ince bir filato ile çerçevenmiştir.

Yan yüz (sol)

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ile, ön yüz düzenindedir; ancak sadece üst tablanın üst-orta bölümündeki girinti yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

Yan yüz (sağ) ve arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Enine yatık düz bir tabla şeklindedir.

Orta tabla

Üst ve alt bölümün herbiri, ayrı ayrı düz ve enine yatık birer tabla şeklindedir.

Alt tabla

Dikine konumdaki üç dikdörtgen tabla dizisi, boşluk olarak bırakılmıştır.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Bütün tablalar, düz bir tahta ile çatma tekniğinde örtülmüştür.

Vâz kürsüsü 2

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ve boyutları ile vâz kürsüsü 1'in benzeridir. Tek farklı yanı, onun ön ve yan (sol) yüzü süslemeli bunun ön ve yan (sağ) yüzü süslemelidir. Diğer yan ve arka yüzleri de aynı şekilde benzer olup üst, orta ve alt tablalar birer düz tabla ile örtülüdür.

Süsleme ile ilgili teknikler

Vâz kürsüsü 1'deki teknikler aynen uygulanmıştır.

Vâz kürsüsü 3

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 1.13 x 2.4 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Tamamen boşluk olarak bırakılmıştır.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Ortada, altı kollu bir yıldız yer almıştır. Bunun yarımaları ve köşelerde çeyrekleri kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Yıldızların çevresi altıgenler ile çevrilmiştir. Tablanın etrafı, kısa aralıklarla bölümlere ayrılmış düz yüzeyle ince uzun dikdörtgenler ile çerçevelenmiştir.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık ve düz yüzeyle dört dikdörtgen ayna dizisi şeklindedir.

Alt tabla

Kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Orta tabla-üst bölüm, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir; Geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Tüm tablaların etrafı, 2 mm genişliğinde şimşirden ince bir filato ile çerçevelenmiştir.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Sonsuzluk anlayışı içinde kaydırılmış eksenler üzerine altı kollu yıldızlar dizilmiş, araları altıgenler ile dolgulanmıştır.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık düz bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Ortadan düşey bir çita ile yüzey ikiye ayrılmıştır. Tablanın etrafı, kısa aralıklarla bölümlere ayrılmış düz yüzeyli ince, uzun dikdörtgenler ile çerçevelenmiştir.

Alt bölüm : Kuruluşu ile, ön yüz düzenindedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenindedir.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile yapılmıştır. Üzeri düz yüzeylidir. Orta tabla-üst bölüm, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir; Geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Tüm tablaların etrafı, 2 mm genişliğinde şimşirden ince bir filato ile çerçevelenmiştir.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Aralıklarla yanyana dizilen düşey çitalar dizisi halindedir.

Orta tabla

Birbirine eşit üç adet düz tabla dizisi, orta tablanın alt bölümüne kadar yanyana yer alır.

Alt tabla

Birbirine eşit üç adet düz tabla dizisi, orta tablanın alt bölümünden süpürgeliğe kadar yer alır.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, düz, düşey çıtaların alt ve üst kirişlere çatılması ile meydana getirilmiştir. Diğer tablaları örten düz tahtalar, etrafındaki kirişlere çatılmışlardır.

3. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Vâz kürsüsü 1

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 1.13 x 2.4 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. İki alt köşede üçgen biçimde birer masif ağaçtan köşelikler yer almıştır. Üzerindeki süslemede, eğrisel hatlı sekiz kollu yıldızlar ile sekizgenlerin, kaydırılmış eksenlerde ardışık olarak sonsuzluk anlayışı içinde dizilmelerinden bir kesit görülür. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır. Bu mukarnaslı ağacın ön ve iki yan yüzünde küçük bir kare biçimindeki yüzeylerde kufî yazı yer alır. Yazıdaki "Muhammed'ün resulullah" cümlesi diğer üç karede de tekrarlanır.

Orta tabla

Ortada kabara yer alır. Kabaradaki beş kollu yıldızdan, zemindeki on ışınlı geometrik yıldız geçmeye geçilir. Bu geçmenin uzantıları, ok başları ile girift bir geometrik yıldız kuruluşu meydana getirirken, köşelerde on ışınlı geçmenin çeyrek kesitleri görülür.

Alt tabla

Kaydırılmış eksenlerde, içiçe geçmiş iki ongen ve en ortada, on ışınlı bir yıldız sonsuz düzende yer alırken, köşelerde bunun çeyrek kesitleri görülür.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç kıvrık hatlar ile şekillendirilmiş olarak köşeliği teşkil ederken, kenarlarda iri ve geniş dilimli olarak beş rumî işlenmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tablada, iki alt köşede yer alan köşeliklerdeki geometrik süslemede, kırık çizgiler abanoz, geometrik ara bölmeler fildişidir. Kuruluş, yanyana oluşturulduktan

sonra yerine kakılmıştır. İki yandaki ayaklardan gelişen kolonların en üstünde, mukarnaslı ağaç kaide üzerinde kare biçimli yüzeydeki yazı, fildişi ve abanoz çubuklar ile oluşturulduktan sonra yerine kakılmıştır. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiş; kuruluşunda geometrik ara bölmelerde oyma; sedef plaka ve abanoz çubuklar ile kakma yapılmış; bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Alt tabla, kafes tekniği ile meydana getirilmiştir; süpürgelikteki köşeliklerde oyma yapılmıştır. Tablaların etrafı, fildişi, abanoz, maun ve gümüş telden meydana gelen zencerek kuruluşlu kuşak sükleme ile çevrilirken, üst tablada, köşelikteki kuşakta ise sadece fildişi ve abanoz çubuklar kullanılmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kaydırılmış eksenler üzerinde, içiçe geçmiş iki on ikigen ve en ortada on iki ışınlı bir yıldız kuruluşu ile içiçe geçmiş sekizgen ve içinde sekiz kollu bir yıldız sonsuz düzende yerleştirilmiştir.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz ve orta tabla düzenini tekrarlar; ancak ortada kabara yerine on ışınlı geometrik yıldız geçme kuruluşu yer almıştır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst ve alt tabla kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Künde-kârî tekniğindeki orta tablada, ortadaki on ışınlı yıldız geçme merkezindeki on ışınlı yıldız biçimli ara bölmede ve süpürgelikteki köşeliklerde oyma yapılmıştır. Kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Tablaların etrafı, fildişi, abanoz, maun ve gümüş telden meydana gelen zencerek kuruluşlu kuşak süsleme ile çevrilmiştir.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikler

Üst tabla

Kuruluşu ile, yan yüz üst tabla düzenini kare bir alanda tekrarlar. Bunun üzerinde üçgen biçimde gelişen taç yer alır. Bunun kenarları, dilimli palmetlerle bezemelidir. İki yanda, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır. Bu mukarnalı ağacın arka ve iki yan yüzünde, küçük bir kare biçimindeki yüzeylerde kûfî yazı yer alır. Yazıdaki "Muhammed'ün resulullah" cümlesi diğer üç karede de tekrarlanır.

Orta tabla

Yanyana üç düşey dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Bunlardan ortadaki düşey tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir. İki yandaki tablalar ise birbirinin aynısıdır. Üzerinde, ortada altı kollu üç yıldız, yarımaları ve köşelerde çeyrekleri ile, kaydırılmış eksenlerde yer almıştır. Arada kalan tüm alan, doğru parçaları ile oluşan sonsuz düzende altıgen ve değişik tipte geometrik desenlerle birlikte dolgulanmıştır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst ve alt tabla, kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Bunun üzerinde yer alan üçgen biçiminde gelişen taçın kenarlarında oyma yapılmıştır. İki yandaki ayaklardan gelişen kolonların en üstünde, mukarnaslı ağaç üzerinde kare biçimli yüzeydeki yazı, fildişi ve abanoz çubuklar ile oluşturulduktan sonra yerine kakılmıştır. Orta tablayı meydana getiren üç tabla dizisinden yanlardakiler künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiş; kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Burada, orta tablayı oluşturan tablolardan ortadaki, kenarları pahlanıp kabartılmış düz yüzeyli bir dikdörtgen şeklindedir.

Vâz kürsüsü 2

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.95 x 1.61 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kaydırılmış eksenlerde içiçe geçmiş iki ongen ve en içte on ışınlı yıldızlar sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Üst orta bölüm, tabanı düz V şeklinde bir girinti ile hareketlendirilmiştir.

Orta tabla

Ortada yer alan on ışınlı bir yıldız geçmenin uzantıları, girift bir geometrik geçme kuruluşu meydana getirmektedir. Köşelerde bu geometrik yıldız geçmenin çeyrek kesitleri sonsuz düzeni vurgulayarak yer almaktadır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, üst tablanın düzenini tekrarlar; ancak burayı sınırlayan alt kiriş, düz hatlı olmayıp şişkin bir kemer biçimindedir.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ile, ön yüz düzenindedir; ancak; sadece üst tablanın üst-orta bölümündeki girinti yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, yan yüz üst tabla düzenini tekrarlar.

Orta tabla

Yanyana üç düşey dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Bunlardan ortadaki düşey tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir. İki yandaki tablalar ise birbirinin aynısıdır. Üzerinde, çita çerçevesi uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta, bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz üst tabla düzenindedir; ancak işlenen süsleme sadece iki yanda yer almış; orta bölüm ise düz bırakılmıştır.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst ve alt tabla, kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tablayı meydana getiren üç tabla dizisinden ortadaki düz bir ağaçtır. Bunun iki yanındakiler ise künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiş, kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

4. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.93 x 2.77 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. İki alt köşede, birer masif ağaçtan köşelikler yer almıştır. Kıvrık hatlı olan ağacın üzerinde, oyma olarak ortada bir palmet ile bunun iki yanında birer damla şeklinde desenler görülür.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık ve düz yüzeyli üç dikdörtgen ayna dizisi şeklindedir.

Alt tabla

Üstte delik bir palmet, yanlarda iki büyük oyma rumî bezemeli kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Aralıklarla yanyana dizilen, düşey çıtalar dizisi halindedir. Arka yüzle birleşen köşede, ön yüz-üst tabladaki köşeliklerin aynıları yer almaktadır.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelek

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, onu oluşturan yarım daire profilde düşey çita dizisi şeklindedir. Üst tablanın arka yüzde birleştiği köşedeki köşelikte ve alt tablada kemer şeklindeki açıklığa sahip yüzeylerde oyma yapılmış; orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Aralıklarla yanyana dizilen düşey çitalar dizisi halindedir. Bunun üzerinde üçgen biçimde gelişen taç yer alır. Bunun kenarları, aynı biçimde iri palmet dizisi şeklinde şekillendirilmiştir. Yüzey kuruluşunu, kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı ile yerleştirilmiş altıgenler oluşturur.

Orta tabla

Alt alta düz ve enine yatık iki dikdörtgen tabla şeklindedir. Her bir tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir.

Alt tabla

Enine yatık tek bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir.

Alt tabla

Enine yatık tek bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir.

Süpürgelek

Boşluk olarak bırakılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, düz yüzeyli düşey çıtaların alt ve üst kirişlere çatılması ile meydana getirilmiştir. Üzerindeki üçgen biçimde gelişen taç ise yekpare bir ağaçtan şebekeli oyma tekniği ile yapılmıştır. Üzeri düz yüzeylidir. Orta ve alt tablayı oluşturan alt alta tabla dizileri, orta bölümleri düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketli, birer düz ağacın çatılması ile örtülmüştür.

5. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.93 x 1.88 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kaydırılmış eksenlerde içiçe geçmiş, sırayla dıştan içe doğru altıgen ve altı kollu bir yıldız kuruluşu, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Üst orta bölüm, tabanı düz V şeklinde bir girinti ile hareketlendirilmiştir. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, yukarı doğru sivrilen yumurta biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almaktadır. Bu geçmenin uzantıları, ok başları ile sonsuz düzende girift bir geometrik yıldız kuruluşu meydana getirirken, köşelerde, bunun çeyrek kesitleri kaydırılmış eksenlerde yer alır.

Alt tabla

Kuruluşu ile, üst tablanın düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlar ile kesilmiş olarak köşeliği meydana getirirken, kenarlarda ikişer rumî oyulmuş; orta bölümde ise altı kollu birer yıldız işlenmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla ile alt tabla kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile yapılmış; kuruluşundaki geometrik ara bölmelerde sedef plaka ve abanoz çubuklar ile kakma yapılmış; bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Süpürgelikteki köşeliklerde, kenarlarda oyma yapılmıştır. Tablaların etrafı, fildişi, abanoz, maun ve gümüş telden meydana getirilmiş zencerek kuruluşlu kuşak süsleme ile çevrilmiş; aynı malzeme ile süpürgelikteki köşeliğin ortasında altı kollu yıldız biçiminde kakma süsleme yapılmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ile, ön yüz düzenindedir; ancak, sadece üst tablanın üst-orta bölümündeki girinti yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, yan yüz üst tabla düzenini tekrarlar. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, yukarı doğru sivrilen yumurta biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Yanyana üç düşey dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Bunlardan ortadaki düşey tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın, orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir. İki yandaki tablalar ise birbirinin aynısıdır. Bunlarda, çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Enine yatık tek bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Tabla, kenarlardan eğik yüzeyli olarak gelişen düz bir ağacın orta bölümde düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde hareketlendirilmesi ile meydana getirilmiştir.

Süpürgelik

Boşluk olarak bırakılmıştır; köşelik yapılmamıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tablayı meydana getiren üç tabla dizisinden yanlardakiler künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir; kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Orta tablayı oluşturan yanyana tablalardan ortadaki, orta bölümü düz yüzeyli bir dikdörtgen halinde olup, çatma tekniği ile yerine çatılmıştır.

6. Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.94 x 1.78 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. İki alt köşede, üçgen biçiminde, düz yüzeyli birer masif ağaç yer alır.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Çıta çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt bölüm : Küçük enine yatık ve düz yüzeyli üç dikdörtgen ayna dizisi şeklindedir.

Alt tabla

Kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlar ile kesilmiş olarak köşeliği meydana getirir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Aralıklarla yanyana dizilen düşey çıtalar dizisi halindedir.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, onu oluşturan yarım daire profilde düşey çita dizisinin alt ve üst kirişlere çatılması ile meydana getirilmiştir. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Üzerindeki yer alan geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ile, yan yüz düzenindedir; ancak, sadece üst tablayı oluşturan düşey çitaların üst sınırı, yan yüzdeki çitalardan yarım boy daha yüksek tutulmuş olması ile farklıdır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Yan yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

7. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.92 x 2.21 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, fildişi ve abonoz dilimlerin yanyana ardışık olarak yapıştırılmaları ile oluşan lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir geometrik yıldız geçme yer almaktadır. Bu geçmenin uzantıları, ok başları ile sonsuz düzende girift bir geometrik yıldız kuruluşu meydana getirirken köşelerde, bunun çeyrek kesitleri kaydırılmış eksenlerde yer alır.

Alt tabla

Yanlarda, ikişer büyük oyma rumî ve delik damla deseni ile bezemeli, kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masit ağaç, kıvrık hatlar ile kesilmiş ve orta bölümünde oyma bir palmet taşıyarak köşeliği meydana getirmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler ile süpürgelikteki köşeliklerin orta bölümlerinde yer alan palmetler oyma tekniği ile yapılmıştır. Tüm tablaların etrafı, 2 mm genişlikte ağaç bir filato ile çerçevelenmiştir.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Paralel eksenlerde, içiçe sekizgen ve sekiz kollu yıldızların sonsuzluk anlayışı içinde doğru parçaları ile birlikte yer aldıkları görülmektedir.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile yapılmış, kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler ile süpürgelikteki köşeliklerin orta bölümlerindeki palmetler oyma tekniği ile yapılmıştır. Tüm tablaların etrafı, 2 mm genişlikte ağaç bir filato ile çerçevelenmiştir.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Zikzak çizgiler, ikişer ikişer yatay ve düşey eksenlerde birbirini keserek sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmişler; ayrıca her ikişer zikzak çizgi arasında, yine yatay ve düşey eksenlerde düzgün doğrular yer almıştır. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, fildişi ve abonoz dilimlerin yanyana ardışık olarak yapıştırılmaları ile oluşan lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Çita çerçeveli uzun dikdörtgen ve kare parçalar yüzeyi kaplamakta; bu kuruluş atlamalı olarak sadelik içinde orta tablayı değerlendirmektedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Yan yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

8. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.95 x 1.92 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Üst orta bölümü, tabanı düz V şeklinde bir girinti ile hareketlendirilmiş bir ağaçla kaplıdır. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Kaydırılmış eksenlerde yer alan altı kollu yıldızlar, doğru parçaları ile oluşturulan sonsuz düzende, aralarındaki altıgen ve çeşitli tipte geometrik desenlerle birlikte yer almaktadır.

Alt tabla

Üstte delik bir palmet yer almış olarak kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda iki dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlarla simetrik olarak kesilmiş ve köşeliği oluşturmuştur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tablada düz bir ağacın çatma tekniği ile yerleştirildiği görülür. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Kuruluşu ile, ön yüz düzenindedir; ancak sadece üst tablanın üst-orta bölümündeki girinti yoktur.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Enine yatık dikdörtgen şeklinde düz bir ağaç, tablayı meydana getirmiş; bunun orta üst bölümünde, dilimli kenarlı yarım daire biçiminde düz yüzeyle masif bir ağaç arkalık olarak yer almıştır. Üst tablanın iki yanında ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön ve yan yüzlerdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

9. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.97 x 1.81 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. İki alt köşede, birer masif ağaçtan köşelikler yer almıştır. Kıvrık hatlı olan ağacın üzerinde, oyma olarak palmet ve rumîli bezeme yapılmıştır.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Ortada, altı kollu bir yıldız yer alır. Bunun yarımaları ve köşelerde çeyrekleri, kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Yıldızların çevresi altıgenler ile çevrilidir.

Alt bölüm : Küçük, enine yatık ve düz yüzeyli üç dikdörtgen ayna dizisi şeklindedir.

Alt tabla

Yanlarda ikişer, büyük oyma rumî bezemeli kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda iki dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlar ile simetrik olarak kesilmiş, orta bölümünde oyma bir palmet ve iki yanında birer damla deseni taşıyarak köşeliği meydana getirmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tablada, ve süpürgelikteki köşeliklerde ve alt tablada kemer şeklindeki açıklığa sahip yüzeylerde oyma yapılmış; orta tabla, künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikler

Üst tabla

Kaydırılmış eksenlerde içiçe geçmiş on ikigen ve altı kollu yıldızlar sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiştir. Üst tablanın üzerinde, ayakları meydana getiren kolonlara bitişik köşeliklerde geometrik süsleme yer alır.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, yekpare bir ağaçtan, şebekeli oyma tekniği ile meydana getirilmiştir. Üst tablanın üzerinde, ayakları meydana getiren kolonlara bitişik konumdakiler ile süpürgeliklerdeki köşeliklerde; alt tablada, kemer şeklinde açıklığa sahip yüzeylerde oyma yapılmıştır. Orta tabla, kündekârî tekniği ile meydana getirilmiş, tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çıtalarına bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, yan yüz üst tabla düzenini tekrarlar. Üstünde, düz masif bir ağaç arka ayakları meydana getiren kolonların en üst seviyesine kadar yer alır.

Orta tabla

Üst bölüm, yanyana düz yüzeyli üç dikdörtgen tabla dizisi şeklinde; alt bölüm enine yatık düz yüzeyli bir dikdörtgen tabla şeklindedir.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Ön yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

10. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 1.02 x 2.47 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. İki alt köşede, üçgen biçimde birer masif ağaçtan köşelikler yer almıştır. Üzerindeki süslemede, eğrisel hatlı sekiz kollu yıldızların kaydırılmış eksenlerde sonsuz düzende yer almasından bir kesit görülür. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde mukarnashlı bir kaideden sonra fildişi ve abanoz dilimlerin yanyana ardışık olarak yapıştırılmaları ile oluşan lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Ortada on ışınlı bir yıldız geçme yer alırken ana eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrek yıldız geçmeler, paralel eksenlerde ve sonsuz düzende yerleştirilmiştir. Arada kalan tüm alan, doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik desenler ile kaplıdır.

Alt tabla

Kıvrık hatlar taşıyan, dilimli kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda kareye yakın üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir. Kemer şeklindeki açıklığın etrafında, kıvrık dallarla birbirine bağlı iri rumîlerle yapılmış bitkisel bezeme yer almaktadır.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, Bursa kemerinin yanları biçimi ile köşeliği meydana getirmiştir. Bunun üzerinde, yere ve diğer ayağa doğru yana yönelmiş konumda iki palmet yer almıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Bütün yüzey, kuruluşu oluşturan her bir parçanın boyutlarında hazırlanan fildişi ve abanoz plaka ve çubukların, yanyana getirilip zemine yapıştırılmaları ile kaplanmıştır. Tablaların etrafı, fildişi, abanoz ve gümüş telden meydana gelen zencerek kuruluşu kuşak süsleme ile çevrilmiştir.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Paralel eksenlerde, içiçe geçmiş sekizgen ve sekiz kollu yıldızların sonsuzluk anlayışı içinde doğru parçaları ile birlikte yer aldıkları görülür.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, şebekeli oyma tekniği ile meydana getirilmiştir. Bütün yüzey, kuruluşu oluşturan her bir parçanın boyutlarında hazırlanan fildişi^{ve} abanoz^{dar} plaka ve çubukların, yanyana getirilip zemine yapıştırılmaları ile kaplanmıştır. Tablaların etrafı fildişi abanoz ve gümüş telden meydana gelen zencerek kuruluşlu kuşak süsleme ile çevrilmiştir.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Kuruluşu ile, yan yüz düzeninde; ancak, kareye yakın bir dikdörtgen biçimindedir. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra fildişi ve abanoz dilimlerin yanyana ardışık olarak yapıştırılmaları ile oluşan lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz alt tabla düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Yan yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

11. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

Vâz kürsüsü

Kare planlı, dikine dikdörtgen prizma biçimindedir.

Boyutlar : 0.9 x 2.37 m

Ağaç türü : Ceviz, şimşir

Ön yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Boşluk olarak bırakılmıştır. Üst tablanın iki yanında, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

İki bölüm halinde düzenlenmiştir :

Üst bölüm : Büyük ve enine yatık bir dikdörtgen tabla şeklindedir. Ortada, altı kollu bir yıldız yer almıştır. Bunun yarımaları ve köşelerde çeyrekleri, kaydırılmış ek-senlerde sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmiş, etrafları altıgenlerle çevrilmiştir.

Alt bölüm : Küçük enine yatık ve düz yüzeyli dört dikdörtgen ayna dizisi şeklindedir.

Alt tabla

Üstte, ortada delik bir palmet, yanlarda, ikişer büyük oyma rumî ile bezemeli, kıvrık hatlar taşıyan kemer şeklinde açıklığa sahip, dikine konumda üç dikdörtgen tabla dizisi şeklindedir.

Süpürgelik

İki yanda, ayaklara bitişik birer masif ağaç, kıvrık hatlarla simetrik olarak kesilmiş; orta bölümde oyma bir palmet taşıyarak köşeliği meydana getirmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Orta tabla, künde-kârî, tekniği ile meydana getirilmiştir. Tabla kuruluşunda yer alan geometrik ara bölmelerin çitalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler ile süpürgelikteki köşeliklerin orta bölümlerindeki palmetler oyma tekniği ile yapılmıştır.

Yan yüzler

Süsleme kuruluşu ve özellikler

Üst tabla

Paralel eksenlerde, içiçe geçmiş sekizgen ve sekiz kollu yıldızların sonsuzluk anlayışı içinde doğru parçaları ile birlikte yer aldıkları görülür.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön yüz orta tabla düzenini tekrarlar.

Alt tabla

Kuruluşu ile, ön yüz alt tablada düzenini tekrarlar.

Süpürgelik

Kuruluşu ile, ön yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Üst tabla, kafes tekniği ile meydana getirilmiştir. Orta tabla, künde-kârî tekniği ile yapılmış; kuruluşundaki geometrik ara bölmelerin çıtalarına bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Alt tablada, kemerlerin iki yanındaki rumîler ile süpürgelikteki köşeliklerin orta bölümlerindeki palmetler oyma tekniği ile yapılmıştır.

Arka yüz

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Üst tabla

Zikzak çizgiler, yatay ve düşey eksenlerde birbirini keserek, sonsuzluk anlayışı içinde yerleştirilmişlerdir. Ayrıca, her zikzak çizgi arasında, yine yatay ve düşey eksenlerde düzgün doğrular ile bu şekilde oluşan kare alanların köşelerinden geçen diagonal doğrular yer almaktadır. Bu tabla kuruluşunun üzerinde, üçgen biçimde gelişen taç yer alır. Bunun kenarları, dilimli palmetlerle bezemelidir. İki yanda, ayakları meydana getiren kolonların en üstünde, mukarnaslı bir kaideden sonra lâmba biçiminde masif ağaçlar yer alır.

Orta tabla

Kuruluşu ile, ön ve yan yüz süpürgelik düzenini tekrarlar.

Süsleme ile ilgili teknikler

Yan yüzdeki süsleme teknikleri aynen uygulanmıştır.

D. Tavan Süslemeleri

I. Kündekârî tekniğinde tavan süslemeleri

1. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

a) Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Tavan kare plandadır. Ortada on iki ışınlı bir yıldız, köşelerde de bunun çeyrek kesitleri kaydırılmış eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde yer almakta; bunlar çıtalarla, ortadaki, on ikigen; köşelerdekiler, on ikigenin çeyrekleri ile çevrilmişlerdir. Arada kalan alan, doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik bölmelerle kaplıdır. Bu kare alanı, geniş bir zencerek kuşak ve bunun duvarlarla birleştiği kenarlarda geçme süslemeli bir çıta çevrelemektedir. Tavanın doğu yana doğru genişleyen küçük dikdörtgen bölümünde ayrı bir düzenleme vardır. Ortada altı kollu bir yıldız görülmekte; bu ve bunun yarımaları kaydırılmış eksenlerde doğru parçaları ile birlikte sonsuz düzende yer almaktadır. Ortadaki on iki ışınlı yıldız bölmenin merkezinde, içi hatayî ve rozet dolgulu altı kollu bir yıldız deseni yer almakta; bunun kollarından, ardışık olarak bir Çin bulutu ile bir Çin bulutunun oluşturduğu kapalı bir bitkisel şekil çıkmaktadır. Bunlardan gelişen kıvrık dallar üzerinde çeşitli tipte küçük bitkisel desenler de on iki kollu bölmenin geride kalan tüm alanını dolgulamaktadır. Bu düzenlemenin köşelerdeki çeyrek kesitlerinde, aynı düzenlemenin bölme genişliğince uygulaması görülmektedir. Geometrik bölmelerin herbiri simetrik, kapalı biçimde bitkisel desenlerle dolguludur. Bunlar içinde palmetler, rumîler, kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları, lâleler, selviler, Çin bulutları ve rozetler başlıcalarıdır. Geometrik ara bölmelerin aralarında yer alan çıtaların üzeri de-sensiz bırakılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı kuruluş, kündekârî tekniğinin bir tipi olan taklit kündekârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tavanı meydana getiren ağaç zemin üzerine geometrik ara bölmeler çakılmış, aralarına da iki yanı ince profilli, ortası düz ve geniş çıtalar çiviler ile tavana çakılarak süsleme kuruluşu oluşturulmuştur. Burada tüm ağaç malzeme cevizdir. Süslemenin yer aldığı geometrik ara bölmeler ile çıtaların ortalarında zemin koyu mavidir. Geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Desenler altın yaldız, kırmızı ve tonlarında tabii boyalar ile renklendirilmiştir.

b. Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Tavan kare plandadır. Ortada on iki ışınlı bir yıldız geçme; ana eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrek yıldız geçmeler paralel eksenlerde ve sonsuz düzende yer almaktadır. Bunlar çıtalarla, ortadaki, on ikigen; yan ve köşelerdekiler, on ikigenin yarım ve çeyrekleri ile çevrilmişlerdir. Arada kalan alan, doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik bölmelerle kaplıdır. Bu kare alanı, geniş bir zencerek kuşak, bunun duvarla birleştiği kenarlarda geçme süslemeli ince bir zencerek kuşak ve bunun duvarla birleştiği kenarlarda geçme süslemeli ince bir çıta çevrelemektedir. Tavanın batı yana doğru genişleyen küçük dikdörtgen bölümünde ayrı bir düzenleme vardır. Burada kaydırılmış eksenlerde altı kollu yıldızlar yer alırken, araları altıgenlerle dolgulanmıştır. Ortadaki on iki ışınlı yıldız bölmenin merkezindeki bir kabradan, on iki ince ikizkenar üçgen dizisi halinde ışınsal bir yıldız geliştirmekte ve bulunduğu zemini on iki dilime bölmektedir. Ana eksenlerin uçlarındaki yarım, köşelerde çeyrek on iki ışınlı bölmelerde, Çin bulutlarının oluşturduğu düzenleme bölme genişliğince uygulanmıştır. Diğer geometrik bölmelerin herbiri simetrik, kapalı biçimde bitkisel desenlerle dolguludur. Bunlar içinde lotüsler, palmetler, rumîler, kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları, selviler, rozetler başlıcalarıdır. Geometrik ara bölmelerin aralarında yer alan çıtaların üzeri desensiz bırakılmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil tavanının süsleme teknikleri tekrarlanmıştır.

2. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Müezzin mahfili altı tavanı

(Orta mekânda, kuzeyde, esas kapının batısında yer alır.)

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Yatık dikdörtgen planda gelişen tavanın bir köşesi, küçük bir dikdörtgen biçiminde girintilidir. Tüm alanda on iki ışınlı yıldız geçmeler, paralel eksenlerde sonsuzluk anlayışı içinde dizilmişlerdir. Bunlar, tavanın kenarlarında yarım, köşelerinde ise çeyrek kesitler halinde yerleştirilmişler, arada kalan alan doğru parçaları ile oluşan çeşitli tipte geometrik bölmeler ile kaplanmıştır. Bu kuruluşu, ince bir kuşak süsleme çevrelemektedir. Geometrik bölmelerin herbiri simetrik, kapalı biçimde bitkisel desenler ile dolguludur. Bunlar içinde palmetler, rumîler, kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları, rozetler başlıcalarıdır. Geometrik ara bölmelerin aralarında yer alan çıtaların üzerinde, bir rozetin iki yanında uzayarak yer alan küçük yapraklar deseninin sürekli tekrarı görülür. Tavandaki süsleme kuruluşunu çeviren ince kuşakta, hatayî ve rozetler kıvrık dallarla bir alttan bir üstten birbirlerine bağlanmışlar ve her birinden birer hançer yaprağı aynı biçimde ve aynı yöne doğru çıkmış olarak, aralarında da birbirine eklenen rumîler S kıvrımı yaparak yer almıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı kuruluş, künde-kârî tekniğinin bir tipi olan taklit künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tavanı meydana getiren ağaç zemin üzerine geometrik ara bölmeler çakılmış, aralarına da ortası düz ve geniş çıtalar, çiviler ile tavana çakılarak süsleme kuruluşu oluşturulmuştur. Burada tüm ağaç malzeme cevizdir. Boyamanın yapıldığı tüm alan, ince bir alçı tabakası ile astarlıdır. Süslemenin yer aldığı geometrik ara bölmelerden on iki ışınlı yıldız şeklindeki ara bölmeler, bazı altıgenler ve çıtaların zemini sarıdır. Bunların haricinde kalan geometrik ara bölmeler ve kuşakların zemini ise koyu mavidir. Geometrik ara bölmeler ile çıtaların birbirlerine bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır. Desenler mavi, kırmızı, sarı ve beyaz renkte tabii boyalar ile renklendirilmiştir.

3. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

a. Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Dikdörtgen plandaki tavanda ortada on iki ışınlı bir yıldız geçme ve onun ışınal uzantıları, adeta bütün orta alanı kaplayarak hakim bir görüntü içinde süslemeyi belirlemiştir. Köşelerde de bunun çeyrek kesitleri, sonsuzluk anlayışı içinde kaydırılmış eksenlerde çeşitli biçimlerde geometrik desenlerle birlikte yer almıştır. Bu kuruluş, ince bir kuşak süsleme ile çerçevelenmiştir. Ortadaki on iki ışınlı yıldız ve diğer geometrik ara bölmelerin her biri simetrik, kapalı biçimlerde bitkisel desenler ile dolguludur. Yanlarındaki iki rumînin, ortası geniş alt ve üstte damla biçiminde daralarak birer palmetle son bulduğu geniş bir şekil, yüzeyde hakim deseni teşkil ederken, kıvrık dallar, hatayîler, hançer yaprakları ve rozetler diğerlerini oluşturmaktadır. Kenarları çeviren kuşakta, birbirini kesse de ayrı ayrı yol alan iki S kıvrımlı dal yol almaktadır. Bunlardan ince olanında, değişik tipte kıvrık dal parçaları, hatayîler, hançer yaprakları ve rozetler yer alırken, kalın olanın üzerinde iri ve dilimli rumîler aralıklarla dizilmişlerdir. Geometrik ara bölmelerin aralarında yer alan çıtaların üzeri, kalın ve kesikli düz bir çizgi ile hareketlendirilmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı kuruluş, künde-kârî tekniğinin bir tipi olan taklit künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tavanı meydana getiren ağaç zemin üzerine geometrik ara bölmeler çakılmış, aralarına da çıtalar, çiviler ile tavana çakılarak süsleme kuruluşu oluşturulmuştur. Burada tüm ağaç malzeme cevizdir. Boyamanın yapıldığı tüm alan ince bir alçı tabakası ile astarlıdır. Süslemenin yer aldığı geometrik ara bölmelerden on iki ışınlı yıldız, çeyrekleri ve etrafında yer alan bazılarının zeminleri lâcivert, diğerlerinin ise kırmızıdır. Desenler altın yaldız, mavi, kırmızı, sarı ve tonlarında tabii boyalar ile renklendirilmiştir. Geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

b. Kuzeyde esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Dikdörtgen plandaki tavanda orta eksen üzerinde altalta iki adet sekiz kollu yıldız geçme yer almakta; bunlar ve yanlardan geçen eksenlerin uçlarında birer yarım, köşelerde de çeyrekleri sonsuz düzende bütünü değerlendirmektedir. Arada kalan alanda, sekiz kollu yıldızların aralarından geçen kaydırılmış eksenler üzerinde sekizgenler ile bunların aralarında beş kollu yıldızlar yer almaktadır. Bu kuruluş, ince bir kuşak süsleme ile sınırlanmıştır. Geometrik ara bölmelerin herbiri simetrik, kapalı biçimlerde bitkisel desenlerle dolgudur. Sekiz ve beş kollu yıldızlar ile sekizgenler, ortalarındaki bir rozetten gelişen süslemeye sahiptir. Bunlara ilâve olarak geometrik ara bölmelerde kıvrık dallar üzerinde hatayîler, hançer yaprakları ve rozetler çeşitli biçimleri ile yer almıştır. Kenarları çeviren kuşakta, ayrı ayrı S kıvrımlı iki dal yol almaktadır. Bunlardan biri üzerinde hatayîler, diğesinde iri hançer yaprakları, ufak bir rozetin yarısını örter konumda işlenmişlerdir. Geometrik ara bölmelerin aralarında yer alan çıtaların üzeri kalın ve kesikli düz bir çizgi ile hareketlendirilmiştir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı kuruluş, künde-kârî tekniğinin bir tipi olan taklit künde-kârî tekniği ile meydana getirilmiştir. Tavanı meydana getiren ağaç zemin üzerine geometrik ara bölmeler çakılmış, aralarında da çıtalar, çiviler ile tavana çakılarak süsleme kuruluşu oluşturulmuştur. Burada tüm ağaç malzeme cevizdir. Boyamanın yapıldığı tüm alan ince bir alçı tabakası ile astarlıdır. Süslemenin yer aldığı geometrik ara bölmelerden sekiz kollu yıldızlar, beş kollu yıldızlar ile bunların yarım ya da çeyreklerinin zemini kırmızı, sekiz kollu yıldızların etrafındaki dört kenarlı sivri uçlu yüzeylerin zemini sarı, sekizgenler ve diğer biçimlerdeki bölmelerin zeminleri lâciverttir. Desenler altın yıldız, mavi, kırmızı, sarı ve tonlarında tabii boyalar ile renklendirilmiştir. Geometrik ara bölmelerin çıtalara bakan yüzeyleri sülyen ile boyanmıştır.

II. Ağaç üzerine malakâri tekniğinde kalemişi tavan süslemeleri

1. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicrî 968 yılı dolayları)

Kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki mahfil altı tavanları

(Her iki mahfil tavanının kalemişi süslemeleri birbirinin aynısıdır.)

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Dikdörtgen bir alanda yapılan süslemede, ortada, kitap cildi düzeninde olduğu gibi çok iri bir şemse, köşelerde de köşeliklerin yer aldığı alan sonsuzluk anlayışı içinde bitkisel desenlerle bezenmiştir. Bu kuruluş, ince bir kuşakla sınırlanmış; biraz açığından da ikinci bir kuşak ile tekrar çevrilmiştir. İki kuşağın arasına, biri dilimli yuvarlak, diğeri, iki kısa yanı dilimli kemer biçiminde, iki uzun kenarı da düz olarak gelişip ortada çıkıntı yapan ağaç paftalar, ardışık olarak çakılarak sıralandırılmışlardır. Ortadaki şemsede, palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik bir düzenleme yer alırken, köşeliklerde, sadece rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları düzenleme tekrarlanmıştır. Arada kalan alanda, sonsuz düzende simetrik olarak yer alan hatayîler, hançer yaprakları, Çin bulutları ve rozetler kıvrık dallarla birleşmişlerdir. Şemsenin yer aldığı geniş süsleme alanının iki yan ucundan birisi, ona seccade görünümünü kazandıran dilimli yarım daire biçimli bağımsız küçük desen dizisi ile sonlandırılmıştır. Süsleme alanını çeviren iki kuşakta aynı süsleme yapılmıştır. İçlerinde, hatayî ve rozetler, hançer yaprakları taşıyan kıvrık dallar üzerinde yer alırken, aralarında S kıvrımlı dallar yol almaktadır. İki kuşağın arasındaki dilimli yuvarlak ve iki kısa yanı dilimli kemer biçimli tahta paftalar dizisinde, ortadaki rozetten gelişen palmetler, rumîler, hançer yaprakları ve kıvrık dallarla yapılan düzenleme tekrarlanmıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı tavanın kuruluşu, yanyana çakılı, düz çeviz ağacı sırası düzenindedir. Orta alanı çevreleyen iki kuşağın arasındaki, biri dilimli yuvarlak, diğeri, iki kısa yanı dilimli kemer biçiminde iken, iki uzun kenarı da düz olarak gelişip ortada çıkıntı yapan ağaç paftalar, tek parça olarak hazırlanıp tavana çakılmış ve zeminden kabarık duran ceviz ağaçlarıdır. Zemin ince bir alçı tabakası ile astarlıdır. Orta alanda şemse içindeki rumîler ile dışındaki Çin bulutları, alçı ile hafifçe kabartılıp altınla yaldızlanmıştır. Şemse, köşelikler ve iki kısa yanı dilimli kemer biçimli paftaların zemini kırmızı, şemse dışındaki orta alan, bordürler ve dilimli yuvarlak paftaların zemini mavidir. Süslemedeki desenlerin boyanmasında da kırmızı, mavi ve sarı tabii boyalar ile altın yaldız kullanılmıştır.

2. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Kuzeyde, esas kapının doğu ve batısındaki iki pencerenin tavanları

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Tavan dikdörtgen bir plandadır. Ortada, kitap cildi düzeninde olduğu gibi çok iri bir şemse, köşelerde de köşeliklerin yer aldığı alan, sonsuzluk anlayışı içinde bitkisel desenlerle bezenirken, dört kenardan, üzeri geçme süslemeli bir çita ile çevrelenmiştir. Ortadaki şemsede palmet, rumî ve hatayîler kıvrık dallarla merkezde birleşirlerken, etraflarında, yine hatayîlerden gelişen saplara bağlı olan, ancak ardışık olarak tek sıra halinde küçük rozet ve üzeri hançer yapraklı büyük rozet dizisi yer almıştır. Köşeliklerde yine şemsedekine benzeyen, birbirine bağlı iri rumî, hatayî ve rozetler görülür. Arada kalan alanda, sonsuz düzende simetrik olarak yer alan hatayîler, hançer yaprakları, iri ve uzun Çin bulutları ve rozetler, kıvrık dallarla birleşmişlerdir.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı tavanın kuruluşu, yanyana çakılı iki düz ve geniş ağaç sırası düzenindedir. Çin bulutları ve iri rumîler altınla yaldızlanmıştır. Şemse, köşelikler ve ortadaki Çin bulutlarının birer boğumlarının zemini koyu mavi, aradaki alanın zemini ise kırmızıdır. Süslemedeki desenlerin boyanmasında kırmızı ve tonlarındaki tabii boyalar ile altın yaldız kullanılmıştır.

3. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Müezzin mahfili altı tavanı

(Orta mekânda kuzey-batı payeye bitişik olarak yer alır.)

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Tavan dikdörtgen plandadır. Orta merkezde sekiz içbükey dilimli kenarlı bir baklavanın yer aldığı tüm alan, yatay ve düşey eksenlerde simetrik olarak bitkisel desenlerle kaplanmıştır. Bu kuruluş, iki yanda ince, ortada biraz daha geniş üç sıra süsleme kuşağı ile çevrelenmiştir. Mahfile çıkan merdiven ile paye arasında kalan kısa ve dar kenarda da dördüncü kuşak süsleme yer almıştır. Ayrıca tavanın duvarlarla birleştiği tüm kenarları, üzerinde boya ile yapılmış zencerek süslemeli ince bir çita ile çevrilmiştir. Tam ortadaki baklavanın merkezinde, on altı dilimli bir rozet diğerlerinden bağımsız olarak yer almıştır. Baklavayı meydana getiren içbükey çizgilerden itibaren gelişen ve bordürlerle kesilen orta alan, sonsuz düzende bitkisel desenlerle bezenmiştir. Buradaki kuruluşta hatayîler, hançer yaprakları ve rozetler, kıvrık dallar üzerinde yer almışlardır. Orta alanı çevreleyen üç kuşaktan iki yandakilerde, kıvrık dallar üzerinde hançer yaprakları ve rozetler birlikte ardışık olarak dizilmişlerdir. Ortadaki kuşakta ise yine aynı düzen, ancak bir hatayî bir şemse dizisi halinde, değişik ve büyük biçimlerde uygulanmıştır. Dördüncü kısa kuşakta da, bir hatayî bir hançer yaprağı dizisi kıvrık dallar üzerinde yer almışlardır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı tavanın kuruluşu, yanyana çakılı düz ceviz ağaç sırası düzenindedir. Geniş orta alan bu şekilde kurulmuşken, onu çeviren üç kuşak süslemeden ortadaki orta alanla aynı seviyededir. Diğer iki kuşak süslemenin yer aldığı düz ağaçlar ise zeminden kabarık olarak yerleştirilmişlerdir. Kuşak süslemeler ile çevrilen orta alan, yanyana çakılı düz ağaç kaplama ile meydana getirilmiş; ancak üzerine deri gerilip yapıştırılmıştır. Bu kısımdaki bezeme bu deri üzerinedir. Tavanda tüm zemin, ince bir alçı tabakası ile astarlıdır. Ayrıca desenlerin bazı bölümleri de alçı ile hafifçe kabartılarak altınla yaldızlanmıştır. Orta alanda, merkezdeki baklava, orta alanın kuşaklarla birleştiği eteklerindeki kıvrık dallarla ayrılmış alanlar ve burayı sınırlayan üç kuşaktan ortadakinin zemini kırmızı, geri kalan orta alan ve iki ince kuşağın zemini koyu yeşil, kısa olan dördüncü kuşağın zemini koyu sarıdır. Süslemedeki desenlerin boyanmasında siyah, kırmızı, yeşil, sarı ve bunların tonlarında tabii boyalar ile altın yaldız kullanılmıştır.

4. Üsküdar Eski Valide Camii (1583 Hicrî 991)

a. Kuzeyde, esas kapının üstündeki mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Tavan, dikdörtgen plandadır. Ayrıca, yanlarından, kareye yakın küçük birer dikdörtgen yüzey biçiminde yere doğru düşey olarak bir miktar ^{uzadıktan} sonra, iki yana doğru ikinci kademe tavan olarak, ince yatık dikdörtgen biçiminde, kündekârî mahfil altı tavan kuruluşlarına kadar uzayarak yer almaktadır. Bu dikdörtgen alanlar üzerinde, iki yan dar ve dışa doğru V biçiminde çıkıntılı, diğer iki yan düz ve uzun olan yatık dikdörtgeni andıran ağaç paftalar, yatay ve düşey eksenlerde sonsuzluk anlayışında yerleştirilmişlerdir. Bu şekilde bezemeli olan tüm alanlar, üzeri kuşak süslemeli düz ve ince ağaçlarla, ayrı ayrı çerçevlendirilmişlerdir. Ağaç paftalarda simetrik, kapalı biçimlerde bitkisel bezeme yapılmıştır. Kapının üstünde kareye yakın geniş dikdörtgen tavan üzerindeki paftalar ile diğer alanlar üzerindeki paftalarda, desenler benzer, fakat farklıdır. Kıvrık dallar üzerindeki hatayî, rozet, ve yapraklar, benzer ve ortaktır. Yan ve alt kademe tavandaki paftalarda, bunların benzerlerine ilâve olarak lâleler de görülür. Kenarlarda yer alan kuşak süslemede de yine aynı biçimler S kıvrımlı dallar üzerinde yer almıştır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı yüzeylerin kuruluşu, yanyana çakılı düz ceviz ağaç sırası düzenindedir. Dikdörtgen yüzeyler, dört yanlarından, üzerleri kuşak süslemeli düz ağaçlarda çevrilidir. Bunlar ve orta alanlardaki, dar yanları V biçimli altı kenarlı dikdörtgeni andıran paftalar, tek parça olarak hazırlanıp tavana çakılmış olan ve zeminden kabarık duran ceviz ağaçlarıdır. Bunlarda zemin lacivert, desenler altın yaldızla boyanmıştır. Paftaların üzerinde yer aldığı düz ağaçların zemini ise açık kırmızıdır.

b. Doğu, batı mahfil altı tavanı

Süsleme kuruluşu ve özellikleri

Orta mekânda, doğu ve batı duvarı boyunca uzun bir dikdörtgen halinde uzanan mahfilin tavanında, köşeleri yuvarlatılmış kısa ve uzun kenarlarının ortalarında, yarım daire şeklinde çıkıntılarının olduğu ince ve yatık dikdörtgenleri andıran paftalar, yatay ve düşey eksenlerde sonsuz düzende yerleştirilmişlerdir. Süslemenin yer aldığı ağaç paftalarda, simetrik ve kapalı biçimlerde bitkisel bezeme yapılmıştır. Ortada bir rozet yer

almış, bundan gelişen kıvrık dallar üzerinde, hatayîler ve başka biçimde rozetlerin yerleştirildiği simetrik bir bezeme yüzeyi dolgulamaktadır.

Süsleme ile ilgili teknikler

Süslemenin yer aldığı tavanın kuruluşu, yanyana çakılı düz ceviz ağaç sırası düzenindedir. Bu zemin üzerine, köşeleri yuvarlatılmış, kısa ve uzun kenarlarında yarım daire şeklinde çıkıntılar olduğu ince ve yatık dikdörtgenleri andıran ceviz paftalar, tek parça olarak hazırlanıp çakılmıştır ve zeminden kabarık durmaktadır. Bunlardaki zemin lâcivert olup, desenler altın yaldızla boyanmıştır. Paftaların üzerinde yer aldığı düz ağaç kaplamanın zemini, doğudaki mahfil altında açık kırmızı olarak görülürken, batıdaki mahfil altı, yer yer dökülen yağlı boya ile kaplıdır.

- Kapı kanatları, pencere kapakları ve dolap kapaklarında kullanılan ^{maden} süsler

Kilitler

Rozetler

Kuşaklar

1. Üsküdar Mihrimah Camii (1547/48 Hicrî 954)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar, dışa doğru dilimli kemer gibi açılır ve tam ortada sivrilirler. Erkek işlevinde olanın sol yanı, orta bölümde dışa doğru iri bir palmeti andırır bir şekilde çıkıntı yapar; sağ yanı ise düzdür; ancak orta bölümden sağa doğru çıkıntı yapması gereken dil uzantısı kopuktur. Dişi işlevinde olan kilit ise buna, düşük eksende dil uzantısı hariç simetriktir. Bütün yüzey, yatay ve düşey eksenlerde, lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluş ile işlenmiştir.

2. Batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Yanlar düz olup alt ve üstteki dar kenarlar, dışa doğru dilimli olarak hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Tüm yüzey, yatay ve düşey eksende palmet, rumî ve onları bağlayan kıvrık dallarla birlikte simetrik ve girift bir kuruluşla şekillendirilmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek fonksiyonunda olanın dil uzantısı kırıktır.

3. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Yanlar düz olup alt ve üstteki dar kenarlar, dışa doğru dilimli kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Tüm yüzey, yatay ve düşey eksende lotüs, rumî ve onları bağlayan kıvrık dallarla birlikte simetrik ve girift bir kuruluşla bezenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek fonksiyonunda olanın dil uzantısı kırıktır.

Rozetler

1. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Batı yan kapı ve pencere kapaklarında kayıt ve binilerde yer alır. Düzlem yüzeyli olup, dilimli kenarlıdır. Üzerinde kenarda, lotüs ve palmetler üçer defa delik ve ardışık olarak tekrarlanarak bezeme yapılmıştır.

2. Pencere kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Düzlem yüzeyli olup altı dilimlidir. Üzerinde, merkezin çevresinde altı lotüs, kenarlarda da her bir dilimin arasında bir adet olmak üzere altı palmet delik olarak dizilerek süsleme yapılmıştır.

3. Pencere kapakları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme

Altı dilimli dairesel biçimdedir. Dilimlerden birinden geçirilen halkalı çivinin, altlığın deliğinden serene çakılması ile altlık üzerinde tespit edilmiştir.

4. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme, tombak

Pencere kapaklarını kilitleyen sürgü çubuğunun bağlı olduğu zinciri, serene tespit eden halkalı çivinin altlığıdır. Düzlem yüzeyli olup dilimli sekiz kenarlı bir biçimdedir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, iri bir palmet ile şekillendirilmiştir. Bunun bitimindeki boğumdan itibaren düz bir plaka halinde gelişen gövde üzerinde, belli aralıklarla dört adet dilimli dairesel biçimlerde genişleyen bölümleri ile hareketlenmekte; ucu yuvarlatılarak son-

lanmaktadır. Ön uçtaki palmetin içinde ve biraz gerisinde iki palmet, delik olarak yer almıştır.

2. Batı yan kapı kanatları ve pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, bir palmet ile şekillendirilmiştir. Bunun bitimindeki bir boğumdan itibaren düz bir plaka halinde uzamakta ve ucu yuvarlatılmış olarak son bulmaktadır. Ön uçtaki palmetin içinde ve biraz gerisinde simetrik iki palmet, delik olarak işlenmiştir.

2. Şehzade Camii (1548 Hicrî 955)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, deliği, tombak

Üç parçalı, dikine uzun bir biçimdedir. Orta bölüm, iki yanda simetrik birer dar palmet biçimindedir. Buraya, alt ve üstten birer dar boğumla çok iri parçalar halinde palmet biçimli simetrik çıkıntılar bağlanmıştır. Yüzey kuruluşu, kıvrık dallarla birbirine bağlı palmet ve rumîlerle oluşturulmuştur. Kuruluş, ortadan başlayarak dört yönde simetrik olarak gelişmekte; ayrıca alt ve üst bölüm kendi arasında, orta bölüm de sağ ve sol parçaları ile kendi arasında simetrik olarak işlenmiştir. Bu süsleme kuruluşunda zemin delik olarak işlenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek işlevinde olanın dil uzantısı kırıktır.

2. Doğu, batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Esas kapı kanatları kilidi ile aynı biçimdedir; ancak bu, tamamen düzlem yüzeylidir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek işlevinde olanın dil uzantısı kırıktır.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Deliği, Kabartma, tombak

Orta bölümü yuvarlak olup alt ve üst uca doğru hafifçe uzamakta ve iri birer palmetle nihayetlenmektedir. Orta bölüm kabara olarak yükselmiş ve üzerinde palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla oluşturdukları simetrik bir süsleme kabartma olarak yer almıştır. Kabaranın hemen üzerinde kapıyı çekme halkasının raptedildiği delik bulunmaktadır. Günümüze gelmeyen halkanın çapı, kabaranın genişliğinde olduğu ve ona geçerek durduğu anlaşılmaktadır. Alt ve üst uçlardaki iri palmet biçimli çıkıntılarının içleri simetrik olarak rumîlerle işlenirken zemin delik olarak işlenmiştir.

2. Batı yan kapı kanatları çekme halkası altlılığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, kabartma, tombak

Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı ile aynı biçimde ve aynı süsleme düzenindedir; ancak farklı süsleme kuruluşu işlenmiştir.

3. Pencere kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Kabartma, tombak

Kenarları dilimli, alt ve üst ucu sivri baklava biçimindedir. Üzerinde palmet ve rumîlerin kıvrık hatlarla bağlı olduğu simetrik bir düzenleme yüzeysel kabartma olarak işlenmiştir.

4. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, kabartma, tombak

Kapı kanat ve pencere kapaklarında kayıtlar üzerinde yer alırlar. Kenarları dilimli daire biçimindedir. Üzerlerinde rumîlerin kıvrık dallarla birbirlerine bağlandıkları girif ve farklı süsleme, yüzeysel kabartma olarak yer alır.

5. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Kapı kanat ve pencere kapaklarında kayıtlar üzerinde yer alırlar. Kenarları değişik sayıda dilimli dairesel biçimindedir. Üzerlerinde, girift ve farklı rumîli bezeme, zemin delik olarak işlenmiştir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ve arka ucu değişik palmet biçimindedir. Arka ucu düz bırakılmışken, ön uçta ve bunu takip eden belli aralıklarda beş bölüm halinde rumî ve palmetli süsleme, zemin delik olarak işlenmiştir.

2. Doğu yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ve arka ucu değişik palmet biçimindedir. Arka ucu düz bırakılmışken, ön ucu, zemini delik olarak simetrik iki iri rumî ve bir palmetle bezenmiştir.

3. Batı yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ve arka ucu değişik palmet biçimindedir. Arka ucu düz bırakılmışken, ön ucu, zemini delik olarak simetrik iki iri rumî ve bir palmetle bezenmiştir.

4. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ve arka uçları değişik tipte palmet biçimindedir. Düz yüzeyli olarak yapılmışlardır.

3. Silivrikapı İbrahim Paşa Camii (1551 Hicrî 958)

Kilitler

1. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Üç bölümlü, dikine uzun bir biçimdedir. Alt ve üst bölümler birbiri ile simetrik olup uçlarında birer palmet çıkıntı yer almıştır. Yüzey kuruluşunda palmet ve onları iki yandan çevirerek saran rumîlerin yaptığı simetrik düzenleme görülür. Zemin delik olarak işlenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak dişi işlevinde olanda dil uzantısı yer almaz.

Rozetler

1. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Pencere kapaklarında, çekme halkası altlığında, kayıtlarda ve binilerde yer alır. Herbiri aynı biçimde, ancak farklı boyuttadır. Düz yüzeyli olup kenarları, altı sivri uçlu dilimli palmet dizilimi şeklindedir.

2. Rozet

Malzeme : Demir

Teknik : Tombak

Pencere kapaklarını kitleyen sürgü çubuğunun bağlı olduğu zinciri, serene tespit eden halkalı çivinin altlığıdır. Tamamen düz bir daire şeklindedir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ve arka ucu değişik palmet biçimindedir. Arka ucu düz bırakılmışken, ön uçta lotüs, palmet ve rumîlerin birbirleriyle simetrik olarak bağlandıkları bir bitkisel süsleme yapılmıştır. Zemin delik olarak işlenmiştir.

2. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu düz yüzeyli bir palmeti andıran geniş ve dairesel bir biçimdedir. En uçta, küçük bir palmet şeklinde uzantıya sahiptir. Burada, daralan tarafta simetrik iki adet delik, damla şeklinde yer almıştır. Kuşak, arka uca doğru incelmekte ve dairesel bir biçimle nihayetlenmektedir.

4. Beşiktaş Sinan Paşa Camii (1555/56 Hicrî 963)

Kilitler

1. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Erkek kilit işlevinde olan parçanın baş tarafı dairesel biçimde olup, bir tarafında küçük bir palmet şeklinde çıkıntı varken, diğer tarafında plaka şeklinde düz bir dil uzantısı yer alır.

2. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Dişi kilit işlevinde olan parçanın dikine konumdaki alt ve üst bölümleri, tıpkı erkek kilidin baştarafı gibidir. Bunların bağlandıkları orta bölüm ise düz ve dar bir şekil arz etmektedir. Düz yüzeilidir; üzerinde, hazneli ve delikli çıkıntı parçalarının serene çakıldığı iki delik yer alır.

Rozetler

1. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Pencere kapaklarında çekme halkası altlığında, kayıtlarda ve binilerde yer alır. Herbiri aynı biçimde, ancak farklı boyuttadır. Kenarları dilimlidir. Kalın boyanın altında bitkisel desen olduğu anlaşılmaktadır.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ve arka ucu değişik palmet biçimindedir. Üzerinde delik olarak palmet ve damla desenleri işlenmiştir. Ön ucun boğumundan sonra dar olarak uzayan kuşak, orta bölümde kısa olarak genişlemiş, üzerine de dört adet delik halinde palmet işlenmiştir. Buradan itibaren, yine aynı darlıkta uzadıktan sonra arkada, uca doğru genişleyerek son

bulur.

2. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu düz yüzeyle bir palmet şeklindedir. Arka uç ise dairesel bir biçimde mi-hayetlenir.

5. Süleymaniye Camii (1557 Hicrî 964)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Dikine uzun bir şekilde gelişir. Alt ve üstteki dar kenarları, iki yandan hafifçe dışa doğru dilimli olarak açılır ve ortada ufak bir boğumla yine dilimli kenarlı ve iri bir palmeti andırır biçimde nihayetlenir. Tüm yüzey kuruluşu, tam ortadan geçen yatay ve düşey ekseninde simetriktir. Kıvrık dallarla birbirine bağlı lotüs, palmet ve rumîler, girif bir yüzey kuruluşunu oluştururlar. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek işlevinde olanda dil uzantısı kırıktır; dişi olanda ise yüzeyde farklı bitkisel kuruluşlu bezeme yapılmıştır.

2. Doğu, batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar dilimli kemer gibi hafifçe dışa doğru açılır ve küçük bir palmetle sivrilirler. Tüm yüzey, yatay ve düşey ekseninde lotüs palmet rumî ve kıvrık dallı olarak simetrik ve girift bir kuruluşla şekillendirilmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek fonksiyonunda olanın dil uzantısı kırıktır.

3. Güney-doğu mahfile çıkış kapısı (Hünkâr mahfili çıkış kapısı) kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Üç bölümlü dikine uzun bir biçimdedir. Alt ve üst bölümler birbirinin simetriği olup dilimli bir palmeti andırmakta, sivrilen uçlarında birer küçük palmet yer almaktadır. Yüzey kuruluşunda, palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla birleşerek yaptıkları simetrik bir düzenleme, zemin delik olarak işlenmiştir. Dişi kilit işlevindeki parça yerindedir.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, deliği, tombak

Esas olarak dairesel bir biçimden geliştirilmiştir. Üst tarafı, iri bir palmet şeklinde yukarı doğru uzatılmış; kenarları, üstte yarıya kadar düz bırakılmışken, yarıdan aşağı ise aynı tip dairesel bir rumîli desenin on iki kere tekrarlanması ile dilimli dairesel bir biçim kazandırılmıştır. En aşağıda ortada ise küçük bir palmet uzantı eklenmiştir. Yüzey kuruluşunu meydana getiren lotüs, palmet ve rumîler, kıvrık dallarla bağlanmış ve yatay ve yatay ve düşey ekseninde simetrik olarak yer almışlardır. Üstte çıkıntı yapan palmetin hemen altında, kapıyı çekme halkasına tespit eden çivinin çakılı olduğu delik yer alır. Esas kapı kanatlarının herbirinde birer adet olarak yer alan bu çekme halkası altlıkları, biçim olarak aynıdır; ancak daire biçimindeki orta bölümlerinde, aynı karakterli, fakat farklı bitkisel kuruluş yer almaktadır.

2. Esas kapı kanatları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, deliği, tombak

Altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durmaktadır. Genel hatları ile üzerine tespitli olduğu altlığın biçimindedir; ancak onun üst tarafındaki iri palmet çıkıntısı ile orta bölümü yer almamış; alt kenar süslemesi ise aynen tekrarlanmıştır. Çekme halkaları sağ ve sol kanatta tamamen birbirine eştir.

3. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delik işi, tombak

Bu rozetler esas, yan ve avlu kapı kanatlarında kayıtlar üzerinde yer almaktadır. Kıvrık dal üzerinde yer alan rumîlerle oluşturulan simetrik kuruluşlarla işlenmişlerdir. Bazıları beş, altı dilimli dairesel, bazıları da tamamen daire biçimindedir.

4. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Pencere ve dolap kapaklarında, kayıt, bini ve çekme halkası altlığı olarak serenlerde yer alır. Dış bükey biçimde ve süslemesizdir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Düz yüzeyli dikdörtgen bir plaka halindeki kuşağın ön ucu, ufak bir boğumdan sonra şemse biçiminde yapılmış ve kenarları dilimlendirilmiştir. Bu bölümün yüzeyi, zemin delik olmak üzere palmet ve rumîlerle, ortadan geçen yatay eksenle simetrik bir kuruluşla işlenmiştir. Ayrıca boğumun kenarında iç bölümde iki delik, damla şeklinde simetrik olarak yer almıştır.

1. Esas yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Düz yüzeyli dikdörtgen bir plaka halindeki kuşağın ön ucu ufak bir boğumdan sonra şemse biçiminde yapılmış ve kenarları dilimlendirilmiştir. Bu bölümün yüzeyi, zemin delik olmak üzere palmet ve rumîlerle, ortadan geçen yatay eksenle simetrik bir kuruluşla işlenmiştir. Ayrıca boğumun kenarında iç bölümde iki delik, damla şeklinde simetrik olarak yer almıştır.

2. Doğu yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Düz yüzeyli dikdörtgen bir plaka halinde olup, ön ucu dar bir boğumla dilimli dairesel bir biçimde işlenirken, arka ucu küçük bir palmet ile sonlandırılmıştır. Dilimli dairesel bölümün iç yüzeyi, zemin delik olmak üzere lotüs, palmet ve rumîlerle ortadan geçen yatay eksenle simetrik bir kuruluşla bezenmiştir.

3. Batı yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Biçim olarak doğu yan kapı kanatları kuşakları gibidir; ancak ön uç bölümün bezemesinde, aynı bitkisel karakterde olmakla birlikte farklı kuruluşta yer almaktadır.

4. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön uçları benzer şekilde dilimli dairesel biçimde ve geniş olup, küçük bir palmetle sivirmekte, geriye doğru da dikdörtgen plaka halinde uzayıp incelenerek sonlanmaktadır.

5. Avlu kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Biçimi esas kapı kanatları kuşaklarına benzemekte; ancak uca doğru ondan biraz daha fazla sivrilmiştir. Süsleme kuruluşu da yine aynı bitkisel karakterdedir; ancak farklı bir düzenleme ile işlenmiştir.

6. Avlu pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Pirinç

Teknik : Delikişi

Düz yüzeyli dikdörtgen bir plaka halinde olup, ön ucu dilimli dairesel biçimde genişledikten sonra küçük bir palmet ile sivrilmiştir. Üzerinde delik olarak iki simetrik damla yer alır. İşçilik itibari ile orjinal olmaması kuvvetle muhtemel görünmektedir.

6. Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (1560 Hicri 968 yılı dolayları)

Kilitler

1. Doğu, batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Dişi kilit işlevindedir; erkek işlevindeki karşılığı yerinde değildir. Dikine uzun üç bölümlü biçimdedir. Alt ve üst bölümler dairesel biçimde ve simetriktir. Orta bölüm ise onlardan daha dardır. Kenarlar küçük ve sık dilimlerle hareketli olup tüm yüzey tamamen düzdür. Orta bölümün alt ve üstünde kilidin serene çakıldığı deliklerde hazneli çıkıntılar yer alır.

2. Alt kat pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Erkek kilit işlevinde olan parçanın baştarafı, dilimli kenarlı altıgen biçimdedir. Üzerinde, bir ucunda iki delik damla şeklinde simetrik olarak, karşı tarafında ise düz bir plaka şeklinde dil uzantısı yer almıştır.

3. Alt kat pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Dişi kilit işlevinde olan parçanın, dikine konumda dilimli kenarlı altıgen biçimli alt ve üst bölümleri bir boğumla birleşmiştir. Tamamen düzlem yüzeyli olup daralan bölümün alt ve üstünde kilidin serene çakıldığı iki delikte hazneli çıkıntılar yer almıştır.

4. Dolap kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Erkek kilit işlevinde olan parçanın baş tarafı iri bir palmeti hatırlatır. Buradan diğer tarafa doğru uzayan düz bir plaka, dil uzantısını meydana getirir. Tüm yüzey düzdür.

5. Dolap kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Alt kat pencere kapakları dişi kilidi biçimindedir; ancak, sadece kenarlardaki

dilim sayısı farklıdır.

6. Üst kat pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Dolap kapakları erkek kilidi biçimindedir.

7. Üst kat pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Dişi kilit işlerindeki parçanın dikine konumdaki alt ve üst bölümleri, tıpkı erkek kilidin baştarafı gibidir. Tüm yüzey düzdür. Ortadaki daralan bölümün hemen alt ve üstünde, kilidin serene çakıldığı deliklerde hazneli çıkıntılar yer alır.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Daire şeklindedir. Merkezdeki deliğin etrafında, beşerli iki sıra halinde lotüsler dizilerek ve kıvrık hatlarla kenarlardaki rumîlerle bağlanarak girift bir bitkisel kuruluş meydana getirilmiştir.

2. Esas kapı kayıtlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli dairesel biçimdedir. Merkezden yayılan küçük dairesel hatlar üzerinde yer alan rumîler ile yüzey kuruluşu oluşturulmuştur.

3. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Alt kattaki pencere ve dolaplara ait rozetlerdir. Hepsi dışbükeydir. Bazıları tamamen süslemesizken, bazılarının üzerinde üç dilim halinde üçgenvari süsleme bölümleri oluşturulmuş ve aralarında yer alan boşluklarla fırıldak etkisi verilmiştir. Süsleme bölümlerinde stilize edilmiş çiçek ve dallarla bezeme yapılmıştır.

4. Rozet

Malzeme : Demir

Teknik : Delikişi

Üst kattaki pencere kapaklarında yer alır. Kenarları, bazılarında değişik sayıda dilimlidir; bazılarında ise düz olarak yapılmış, ortasında V şeklinde girinti açılmış ve köşeleri de sivriltilmiş altıgen biçimindedirler. Düz olan yüzeylerinde küçük deliklerle bezeme yapılmıştır.

5. Üst kat pencere kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Demir

Yukarı bakan tarafta küçük bir palmet çıkıntısına sahip, dilimli kenarlı, düz yüzeyli daire biçiminde bir plakadır.

6. Üst kat pencere kapakları çekme halkası

Malzeme : Demir

Teknik : Kazıma

Daire şeklinde bir demir halkadır. Düz, yuvarlak bir çember olarak gelişen halka demiri, serene raptedilmeyi sağlayan yukarı bölümde, iki yandan kafa kafaya gelmiş iki ejderha başı şeklinde yapılmıştır.

Kuşaklar

1. Kuşak

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Kapı, kanat ve pencere, dolap kapaklarında yer alan kuşaklar aynı karakterdedir. Ön uçları, değişik sayıda dilimli dairesel biçimlerde ve geniş yüzeyli yapılmış; değişik fakat benzer biçimlerde küçük birer palmetle de sivriltilmiştir. Buradan geriye doğru dikdörtgen bir plaka halinde ilerleyen kuşaklar, çoğunluğunda incelenerek son bulmaktadır. Bazılarının uçlarındaki geniş bölümlerde delik olarak simetrik damla yer almıştır.

7. İstanbul Rüstem Paşa Camii (1562 Hicrî 969 yılı dolayları)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun dikdörtgen şeklinde gelişir. Yanlar düz olup alt ve üstteki dar kenarlar dışa doğru kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Tüm yüzey, yatay ve düşey ekseninde lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla birleşerek yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluşla şekillenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek olanın yan orta bölümünde sağa doğru plaka halinde dil uzantısı yer almıştır.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Daire biçimindedir. Ortada kare kenarlı deliğin çevresi düzdür. Bu alandan kenarlara kadar olan yüzey, zemin delik olarak palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları iki değişik desenin, yatay ve düşey ekseninde simetrik ve ardışık olarak işlenmesi ile süslenmiştir.

2. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Esas kapı kanatlarında binide yer alır. Ortasındaki kare deliğin etrafından, sapları ile gelişen sekiz adet rumî çarkıfelek gibi yanyana dizilirken, kenarda da uçlarından birbirlerine bağlanarak sekiz dilimli bir daire biçimi oluşturulmuştur. Rozet dairesel biçimdedir; ancak düzlem yüzeyli değildir. Deliğin olduğu merkez ile rumîlerin ucu alçak, rumîlerin gövdesi ise dışbükey olup zemin delik olarak işlenmiştir.

3. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Pencere ve dolap kapaklarına ait rozetlerdir. Tamamen dışbükey biçimde ve süslemesizdir. Bazılarının kenarları çıkıntılı, bazılarının delikleri daire veya kare olarak

yapılmıştır.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, bir palmeti andırır gibi dilimli dairesel bir biçimde şekillenmiş ve en başta küçük bir palmet ile sonlanmıştır. Bu bölümde lotüs ve rumîler, ortadan geçen yatay eksene simetrik olarak, kıvrık hatlarla birbirlerine bağlanmışlar ve zemin delik olarak yer almışlardır. Kuşak buradan itibaren geriye doğru düz bir dikdörtgen plaka şeklinde ilerlerken, sona doğru hafifçe incelmekte ve uçta iri bir palmet gibi genişleyerek son bulmaktadır.

2. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Düz yüzeyli dikdörtgen plaka halindeki kuşaklar hafifçe incelerek sonlanırken, baş tarafı^{ları} dar bir boğumla birlikte palmet ve lâle çiçeği ile şekillendirilmişlerdir.

3. Kuzeydeki pencere kapaklarında yer alan menteşeler

Malzeme : Demir

Toplam dört kapaklı olan pencerelerin sol ve sağında yer alan ikişer kapak, arkalarına çakılan bu menteşelerle birbirlerine kenetlenir. Menteşe, palmet şeklindeki ucundan kenet yerine doğru hafifçe genişlerken, iki uç arasında, kapağa raptedildiği çivi delikleri daire şeklinde genişletilmiştir.

8. Edirnekapı Mihrimah Camii (1565 Hicrî 972 yılı dolayları)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dişi işlevinde olan parça günümüze gelebilmiştir. Dikine uzun dikdörtgen şeklinde gelişir. Yanlar düz olup, alt ve üstteki dar kenarlar dışa doğru dilimli kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilerek birer küçük palmetle son bulurlar. Bütün yüzey, yatay ve düşey ekseninde rumîlerin kıvrık hatlarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluşla işlenmiştir.

2. Batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun dikdörtgen şeklinde gelişir. Alt ve üst dar kenarları dışa doğru dilimli bir kemer gibi açılır ve tam ortada sivrilirler. Yan kenarlar ise düz gelişir; ancak dişi işlevinde olanda, ortada iki yanda dışa doğru küçük dilimli bir yay halinde, çıkıntı yer alır. Tüm yüzey, palmet, rumî ve kıvrık dalların yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluşla işlenmiştir.

2. Batı yan kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun dikdörtgen şeklinde gelişir. Alt ve üst dar kenarları dışa doğru dilimli bir kemer gibi açılır ve tam ortada sivrilirler. Yan kenarlar ise düz gelişir; ancak dişi işlevinde olanda, ortada iki yanda, dışa doğru küçük dilimli bir yay halinde çıkıntı yer alır. Tüm yüzey palmet, rumî ve kıvrık dalların yaptıkları girift bitkisel bezeme ile yatay ve düşey ekseninde simetrik olarak işlenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak erkek işlevinde olanın yan orta bölümünde, sağa doğru plaka halinde dil uzantısı vardır.

Rozetler

1. Esas kapı kayıtlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli diresel biçimdedir. Merkezdeki rozetten yayılan küçük dairesel hatlar üzerinde yer alan rumîlerle yüzey kuruluşu oluşturulmuştur.

2. Doğu, batı yan kapı kanatlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Esas kapı kanatları kayıtlarındaki rozet ile benzer kuruluştadır; ancak ondan daha küçük ve daha az giriftir.

3. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Alt kattaki pencere ve dolap kapaklarında yer alır. Hepsi dışbükeydir. Üzerlerinde, üçer dilimli üçgenvari süsleme bölümleri yapılmış ve aralarında bırakılan boşluklarla fırladık görüntüsü meydana getirilmiştir. Süsleme bölümlerinde, benzer olarak stilize edilmiş çiçek ve dallar ile bitkisel bezeme yapılmıştır.

4. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Üst kattaki pencere kapaklarında yer alırlar. Hepsi dışbükey ve süslemesiz olup, sadece kenarlara yakın olarak bir profille hareketlendirilmişlerdir.

5. Rozet

Malzeme : Demir

Pencere kapağında, çekili konumda iken geriye gitmesini önlemek için sövedeki kancanın kapağa tutturulmasına yarayan, serenin alt köşesindeki halkanın altlığıdır. Dilimli dairesel şekildedir.

6. Kanca

Malzeme : Demir

Sövedeki demir babaya takılı konumda yer alır. Pencere kapağını çekili konumda iken, geriye gitmesini önlemeye yarar. Yekpare bir demir plakadan yapılmıştır. Takılı

olan tarafında genişçe bir daire şeklinde delik olup, buradan uca doğru inceltilmiş ve en uçta bükülerek kanca şekli verilmiştir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu dilimli dairesel biçimde ve geniş olup, küçük bir palmetle sivrilmekte; geriye doğru düz bir dikdörtgen plaka halinde ilerleyip incelenerek son bulmaktadır.

2. Doğu, batı yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Esas kapı kanatları kuşaklarının daha küçük ölçülerde bir benzeridir.

3. Pencere, dolap kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Esas ve yan kapıkanatları kuşaklarının bir benzeridir.

9. Kadirga Sokullu Camii (1571/72 Hicrî 979)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dişi işlevinde olan parça günümüze gelebilmiştir. Dikini uzun dikdörtgen şeklinde gelişir. Yanlar düz olup alt ve üstteki dar kenarlar, dışa doğru dilimli bir kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Bütün yüzey, yatay ve düşey ekseninde rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluşla işlenmiştir.

2. Dolap kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Erkek kilit işlevinde olan parçanın baş tarafı, geniş ve iri bir palmet şeklindedir. Buranın bir ucunda küçük bir palmet yer alırken, diğer tarafında uzayan dil kısmı ince bir plaka halinde çıkıntı yapmaktadır.

3. Dolap kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dişi kilit işlevinde; üç bölümlü, dikine uzun bir biçimdedir. Herbir bölüm dairesel olup, dilimli kenarlıdır. Yüzey kuruluşunda bir palmet ve ona bağlanan rumîler yer alır. Alt ve üst parçalar birbirleri ile simetrik olup, uçlarında birer palmet çıkıntı yer almıştır.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Alt dilimli dairesel biçimdedir. Merkezdeki rozetten yayılan küçük dairesel hatlar üzerinde yer alan rumîler ile yüzey kuruluşu oluşturulmuştur.

2. Esas kapı kanatları çekme halkası

Malzeme : Pirinç

Teknik : Dövme

Altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durur. Tam bir daire şeklinde

olup, herhangi bir bezeme unsuru taşımaz.

3. Pencere^v dolap kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli daire biçimindedir. Merkezdeki rozete teğet olan dairesel hatlar üzerinde yer alan rumîler ile yüzey kuruluşu oluşturulmuştur.

4. Pencere ve dolap kapakları çekme halkası

Malzeme : Pirinç

Teknik : Dövme

Palmeti andırır biçimdedir. Üç geniş dilimli olup iki yandan daralmakta ve buradan altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durmaktadır.

5. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Pencere ve dolap kapaklarındaki kayıt ve binilerde yer alır. Altı dilimli dairesel biçimdedir. Yüzey kuruluşu, merkezden ışınal olarak yayılan altı palmet, bunları dıştan birbirine bağlayan ve birer rumî taşıyan altı yay ile oluşturulmuştur.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu dilimli dairesel biçimde ve geniş olup, küçük bir palmetle sivrilmiştir. Buradan geriye doğru düz bir dikdörtgen plaka halinde uzayıp sona doğru incelmekte ve uçta, yuvarlak bir biçimde sonlanmaktadır.

10. Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (1573/74 Hicrî 981 yılı dolayları)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar, dışa doğru dilimli bir kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Erkek işlevinde olanın sol yanı, orta bölümde dışa doğru iri bir palmet şeklinde çıkıntı yapar; sağ yanı ise düzdür; ancak orta bölümden sağa doğru çıkıntı yapması gereken dil uzantısı kopuktur. Dişi işlevinde olan kilit ise buna, düşey ekseninde dil uzantısı hariç simetriktir. Bütün yüzey, yatay ve düşey eksenlerde palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluş ile işlenmiştir.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Daire biçimindedir. Tüm yüzey, yatay ve düşey ekseninde simetrik olarak işlenmiştir. Yüzey kuruluşunu, karşılıklı olarak yerleşmiş birer palmet ve lotüsten çıkan kıvrık dallar ve üzerlerindeki rumîler ile oluşan girift bir süsleme oluşturur.

2. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme veya tornada şekillendirme, tombak

Kapı kanat ve pencere kapaklarında kayıt, bini ya da çekme halkası altlığı olarak serenlerde yer alırlar. Tamamen dışbükey biçimde ve süslemesizdir.

3. Rozet

Malzeme : Demir

Tüm pencere kapaklarının bini tarafındaki alt köşelerine yakın yerlerde yer alır. Kapağın çekili konumda tutulup onu söveye raptederek geriye gitmesini önleyen söveye tespit çubuğunun, seren üzerindeki bir parçası olan halkanın altlığıdır. Halkanın çivisi ile serene tespit edilmiş olup, düz yüzeyli, sekiz dilimli dairesel bir biçimdedir.

4. Pencere kapağını söveye tespit ubuğu

Malzeme : Demir

Kapağın çekili konumda tutulup geriye gitmesini önleyen mekanizmanın, seren üzerindeki rozete takılı bir parçasıdır. Pencere kapaklarının bini tarafındaki alt köşelerine yakın yerlerde yer alan rozetin halkasına takılı olarak yer alan süslemesiz bir ubuk Őeklinindedir. Bir ucu delik olup halkaya takılıdır. Diğer ucu ise kırık olduğundan kancalı mı yoksa delikli mi olduğu anlaŐılamamaktadır.

11. Azapkapı Sokullu Camii (1577/78 Hicrî 985)

Kilitler

1. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar dışa doğru dilimli bir kemer gibi hafifçe açılır ve tam ortada sivrilirler. Erkek işlevinde olanın sol yanı, orta bölümde dışa doğru basık bir palmet gibi çıkıntı yaparken, sağ yanı, orta bölümde bir plaka halinde gelişen dil uzantısına sahiptir. Dişi olan kilit ise, buna, düşey eksende, dil uzantısı hariç simetrik. Tüm yüzey, yatay ve düşey eksende lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluş ile işlenmiştir.

2. Pencere kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Üç bölümlü, dikine uzun bir biçimdedir. Alt ve üst bölümler birbiri ile simetrik olup, geniş bir palmet biçimindedir; ayrıca uçlarına, dışa doğru uzayan küçük bir palmet eklenmiştir. Bu bölümlerde lotüs ve palmetler, kıvrık hatlı rumîler ile birleşerek yüzeyi süslerler. Orta bölüm ise sağa ve sola doğru gelişen birer lotüs şeklinde bezenmiştir. Erkek ve dişi kilitler aynı biçimdedir; ancak, erkek işlevinde olanın orta bölümünde düz bir plaka halinde diz uzantısı eklidir.

Rozetler

1. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Pencere ve dolap kapaklarında kayıt, bini ya da çekme halkası altlığı olarak yer alırlar. Biri daire, diğerleri altı dilimli dairesel biçimdedir. İçleri, merkezden yayılan lotüs, palmet, rumî ve kıvrık dalların ayrı ayrı ya da ardışık olarak yayılmaları şeklinde süslenmiştir.

2. Çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme, tombak

Pencere ve dolap kapaklarında, altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak yer alırlar. Herbiri palmeti andıran biçimde üç geniş dilimli olup, iki yandan daralıp düzleşmektedir. Buradan çakılan çivi ile altlığın üzerindeki delikten serene tespit edilir.

12. Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988 yılı dolayları)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar dışa doğru dilimli bir kemer gibi açılır ve tam ortada küçük bir palmetle sivrilirler. Erkek işlevinde olanın sol yanı, orta bölümde dışa doğru dilimli kenarlı bir palmeti andırır şekilde ve ucu küçük bir palmet ile sivriltilmiş olarak çıkıntı yaparken, sağ yanı, orta bölümde bir plaka halinde gelişen dil uzantısına sahiptir. Dişi olan kilit ise buna, düşey ekseninde, dil uzantısı hariç simetrik. Bütün yüzey, yatay ve düşey eksenlerde lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluş ile işlenmiştir.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma; üzeri altın yaldızla boyalı

Daire biçiminde, hafif dışbükeydir. Üzeri, aynı merkezli çok sayıda daire ile hareketlendirilerek bezenmiştir.

2. Esas kapı kanatları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durmaktadır. İri bir palmeti andırır biçimdedir. Aşağı ucunda ufak bir palmet şeklinde çıkıntıya, yanlarda da dairesel biçimlerde üçer yuvarlak ilâve süse sahiptir.

3. Esas kapı kanatlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Beş dilimli dairesel biçimdedir. Birbirine bağlanan rumîler, herbir dilimde aynen tekrarlanarak yüzey kuruluşunu meydana getirmiştir.

4. Pencere kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli daire biçimindedir. Merkezden kaynaklanan altı dairesel hat üzerinde

yer alan üçer rumî ile yüzey süslenmiştir.

5. Pencere kapakları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme, tombak

Palmeti andırır biçimdedir. Üç geniş dilimli olup, iki yandan daralmakta ve buradan altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durmaktadır.

6. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Pencere kapaklarındaki kayıt ve binilerde yer alır. Altı dilimli dairesel biçimdedir. Merkezden yayılan altı dairesel hat ve üzerlerinde yer alan rumîlerin birleşme biçimleri, yüzey kuruluşunu belirlemiştir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu dilimli dairesel biçimde geniş olup küçük bir palmet ile sivrilmekte; geriye doğru düz bir dikdörtgen plaka halinde ilerleyip, arka uçta alt ve üstte iki boğumdan itibaren yuvarlak bir şekilde sonlanmaktadır.

2. Kuzey mahfile çıkış kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Esas kapı kanatları kuşaklarının, daha küçük ölçülerde ve ön uçlarındaki palmetlerinin farklı olduğu bir benzeridir.

13. Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (1580/81 Hicrî 988)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dişi işlevinde olan parça kırık olarak günümüze gelmiş; ancak şu anda işlevsiz olarak serin üzerinde yer almaktadır. Üzerinden anlaşıldığına göre dikine uzun üç bölümlüdür. Alt ve üst boğumlar yarıdan itibaren kopuktur. Orta bölüm, iki yana doğru dilimli olarak açılan bir palmeti andırmaktadır. Ortası düşey ekseninde düz bırakılmış; bunun iki yanı, lotüs ve rumîlerle simetrik olarak bezenmiştir.

Rozetler

1. Esas ve yan kapı kanatlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Daire biçimindedir. Lotüs ve rumîlerin kıvrık hatlarla birleşerek oluşturdukları süsleme kuruluşunda, merkezden yayılan iki tip simetrik desen, ardışık olarak üçer kere tekrarlanmaktadır.

2. Esas kapı kanatları bini ortasındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

On iki dilimli dairesel biçimdedir. Yüzey kuruluşunda, merkezden çıkarak dilimleri oluşturan kıvrık dal üzerindeki rumîler, altı dairesel hat halinde simetrik olarak tekrarlanmıştır.

3. Pencere kapakları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Kazıma, delikişi, tombak

Daire biçimindedir. Tüm yüzey, lotüs ve rumîlerle oluşan iki değişik simetrik desenin ardışık olarak üçer defa tekrarlanması ile süslenmiştir.

4. Pencere kapakları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme

Palmeti andırır biçimdedir. Üç geniş dilimli olup iki yandan daralmakta ve buradan altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak durmaktadır.

5. Pencere kapakları kayıtlarındaki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli daire biçimindedir. Merkezden kaynaklanan altı dairesel hat üzerinde yer alan üçer rumî ile yüzey bezenmiştir.

6. Pencere kapakları binilerindeki rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Altı dilimli dairesel biçimdedir. Merkezden yayılan altı dairesel hat üzerinde yer alan rumîlerin birleşme biçimleri, yüzey kuruluşunu belirler.

Kuşaklar

1. Esas ve batı yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu, dilimli dairesel biçimde geniş olup, küçük bir palmet ile sivrilmektedir. Geriye doğru ise bir boğumdan itibaren düz bir dikdörtgen plaka halinde ilerleyip, sona doğru incelenerek ve uçta bir palmet şeklinde genişleyerek son bulmaktadır.

2. Doğu yan kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, dairesel biçimde geniş olup küçük bir palmet ile sivrilmektedir. Bu bölümün yüzeyi, yatay ekseninde simetrik olan iki iri rumînin bağlandığı iki lotüsle zemin delik olarak süslenmiştir. Kuşak, buradan itibaren ufak bir boğumdan sona geriye doğru düz bir dikdörtgen plaka şeklinde ilerlerken, sona doğru hafifçe incelemekte ve uçta iri bir palmeti andırır şekilde genişleyerek nihayetlenmektedir.

3. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Tombak

Ön ucu dilimli dairesel biçimde geniş olup küçük bir palmet ile sivrilmektedir. Geriye doğru dikdörtgen bir plaka halinde uzanırken, sona yaklaşınca incelmekte ve uçta iri bir palmeti andırır şekilde genişleyerek son bulmaktadır.

14. Üsküdar Eski Valide Camii (1580/81 Hicrî 988)

Kilitler

1. Esas kapı kanatları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dikine uzun, dikdörtgen gibi gelişen bir biçimdedir. Alt ve üstteki dar kenarlar dışa doğru dilimli kemer gibi açılır ve tam ortada sivrilirler. Erkek işlevinde olanın sol yanı, orta bölümde dışa doğru iri bir palmet şeklinde çıkıntı yapar; sağ yanı ise düzdür; ancak orta bölümden sağa doğru çıkıntı yapması gereken dil uzantısı kopuktur. Dişi işlevinde olan kilit ise buna, düşey ekseninde dil uzantısı hariç simetriktir. Bütün yüzey, yatay ve düşey eksenlerde lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları simetrik ve girift bir kuruluş ile işlenmiştir.

2. Dolap kapakları kilidi

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Dişi işlevinde olan parça günümüze gelebilmiştir. Üç bölümlü, dikine uzun bir biçimdedir. Alt ve üst bölümler birbiri ile simetrik olup, geniş bir palmet biçimindedir; ayrıca uçlarına, dışa doğru uzayan küçük bir palmet eklenmiştir. Bu bölümlerde lotüs ve rumîler kıvrık hatlarla birbirleri ile birleşerek yüzeyi süslerler. Orta bölüm ise sağa ve sola doğru gelişen birer iri palmet şeklindedir.

Rozetler

1. Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Daire biçimindedir. Lotüs ve rumîlerin kıvrık dallarla birleşerek oluşturdukları süsleme kuruluşunda, merkezden yayılan iki değişik simetrik desen, ardışık olarak üçer kere tekrarlanmıştır.

2. Esas kapı kanatları çekme halkası

Malzeme : Bakır

Teknik : Dövme, tombak

Palmeti andırır biçimdedir. Üç geniş dilimli olup, iki yandan daralmakta ve

düzleşerek birleşmektedir. Buradan, altlığın üzerindeki delikten serene çakılı olarak yer alır.

3. Rozet

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Kapı kanat, pencere ve dolap kapaklarında kayıt, bini ya da çekme halkası altlığı olarak yer alırlar. Daire ya da altı dilimli dairesel biçimlerde dirler. İçleri lotüs, palmet ve rumîlerin kıvrık dallarla yaptıkları bitkisel desenlerin, çeşitli konumlarda yerleştirilmeleri ile bezenmiştir.

Kuşaklar

1. Esas kapı kanatları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, dilimli dairesel biçimde geniş olup, küçük bir palmet ile sivrilmiştir. Bu bölümün yüzeyi, yatay ekseninde simetrik olarak, lotüs ve rumîlerin kıvrık hatlarla birleştikleri bir kuruluşla, zemin delik olarak işlenmiştir. Kuşak bu bölümden itibaren düz bir plaka halinde ilerlemekte; sona doğru incelmekte ve en uçta da geniş yuvarlak bir şekil almaktadır.

2. Pencere kapakları kuşakları

Malzeme : Bakır

Teknik : Delikişi, tombak

Ön ucu, bir palmet ve gerisinde simetrik iki iri rumî ile şekillendirilmiş ve dar bir boğumla düz plaka halinde devam ettirilmiştir. Sonlara doğru da hafifçe inceltilip, üçgenvari bir şekilde kesilerek sonlandırılmıştır.

Notlar

- (1) Erdem Yücel, "Türk Sanatında Ağaç İşçiliği", Türk Dünyası Araştırmaları, 82, İstanbul, 1993, s. 169-170.
- (2) Ayla Ersoy, XV. Yüzyıl Osmanlı Ağaç İşçiliği, İstanbul, 1993, s. 2.
- (3) Ayla Ersoy, aynı eser, s. 3.
- (4) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 171.
- (5) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 172.
- (6) Ayla Ersoy, adı geçen eser, s. 4-5.
- (7) Gönül Öney, Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Ankara, 1978, s. 110.
- (8) Gönül Öney, aynı eser, s. 112-113.
- (9) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 183.
- (10) Yıldız Demiriz, "XIV. Yüzyılda Ağaç İşleri", Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. yüzyıl), İstanbul, 1977, s. 66-67.
- (11) Ayla Ersoy, adı geçen eser, s. 41 ve 75.
- (12) Ayla Ersoy, aynı eser, s. 62-63.
- (13) Ayla Ersoy, aynı eser, s. 64.
- (14) Ayla Ersoy, aynı eser, s. 63.
- (15) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 186.
- (16) Erdem Yücel, aynı eser, s. 186.
- (17) Erdem Yücel, aynı eser, s. 188.
- (18) Ayla Ersoy, adı geçen eser, s. 65-66.
- (19) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 187.
- (20) Erdem Yücel, aynı eser, s. 187.

- (21) Erdem Yücel, aynı eser, s. 191.
- (22) Oktay Aslanapa, Osmanlı Devri Mimarisi, İstanbul, 1986, s. 373.
- (23) Ponsu Karahasan, İstanbul Sultan Selim Camii ve Külliyesi, (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1965, s. 14.
- (24) Erdem Yücel, adı geçen eser, s. 188.
- (25) Erdem Yücel, aynı eser, s. 187-188.
- (26) Erdem Yücel, aynı eser, s. 188.
- (27) Erdem Yücel, aynı eser, s. 188-189.
- (28) Ülker Erginsoy, İslam Maden Sanatının Gelişmesi, İstanbul, 1978, s. 48.
- (29) Gönül Öney, "Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Devri Ahşap Teknikleri", Sanat Tarihi Yıllığı, III, İstanbul, 1970, s. 135.
- (30) Yıldız Demiriz, Osmanlı Mimarisinde Süsleme I, Erken Devir (1300-1453), İstanbul, 1979, 51-52.
- (31) Nermin Sinemoğlu, "Üsküdar Mihrimah Camii (İskele Camii) Ana Giriş Kapısı Kanatları", Akademi, 10, İstanbul, 1981, s. 46.
- (32) Uğur Derman, "Mimar Sinan'ın Eserlerinde Hat Sanatı", VI. Vakıf Haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çevresinde Mimar ve Dönemi Sempozyumu. 5-8 Aralık 1988, İstanbul, 1988, s. 290.
- (33) Ömer Lütfi Barkan, Süleymaniye Camii ve İmaretini İnşaatı (1550-1557), I. cilt, Ankara, 1972.
- (34) Ömer Lütfi Barkan, Süleymaniye Camii ve İmaretini İnşaatı (1550-1557), II. cilt, Ankara, 1979.
- (35) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 101-112.
- (36) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 108.
- (37) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 109-115.
- (38) Ömer Lütfi Barkan, adı geçen eser, I. cilt, s. 20.

- (39) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 20.
- (40) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 20.
- (41) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 21.
- (42) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 21.
- (43) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 147.
- (44) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 303-314.
- (45) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, I. cilt, s. 311.
- (46) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 116.
- (47) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 116-120.
- (48) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 117.
- (49) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 117.
- (50) Ömer Lütfi Barkan, aynı eser, II. cilt, s. 121.
- (51) Uğur Derman, adı geçen eser, s. 290.
- (52) Mehmet Zeki Kuşoğlu, Dünyâ Sanatımız - Kültürümüz, İstanbul, 1994, s. 11-12.
- (53) Serap Aykoç Nazan Tapan - Filiz Çağman, Anadolu Medeniyetleri Selçuklu/ Osmanlı, Avrupa Konseyi 18. Avrupa Sanat Sergisi Katalogu, III. cilt, İstanbul, 1983, s. 116.
- (54) Fitnat Öğüt, Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'ndeki Ahşap İşçilik Örnekleri, (İ.Ü.Edebiyat Fakültesi yayınlanmamış Sanat Tarihi Lisans Tezi), İstanbul, 1972, s. 42.
- (55) Tanju Cantay, "XVI. Yüzyıl Türk Mimarisinde Bazı Tasarım ve Çizim Esasları", II. Uluslararası Türk ve İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi 28 Nisan - 2 Mayıs 1986, Bildiriler, Mimar Sinan, II. cilt, İstanbul, 1986, s. 57.
- (56) Nurhan Atasoy, Splendoors of the Ottoman Sultans Exhibition Catalog (Memphis), Tülay Artan Çevirisi, Memphis, 1992, s. 236.

- (57) Nevber Gürsu, Türk Dokumacılık Sanatı, İstanbul, 1985, s. 47-53.
- (58) ~~Serap Aykoç~~ - Nazan Tapan - Filiz Çağman, adı geçen eser, s. 171.
- (59) ~~Serap Aykoç~~ - Nazan Tapan - Filiz Çağman, aynı eser, s. 183.
- (60) Aptullah Kuran, Mimar Sinan, İstanbul, 1986, s. 288.
- (61) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 48.
- (62) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 93.
- (63) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 295.
- (64) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 69.
- (65) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 106.
- (66) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 292.
- (67) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 288.
- (68) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 106.
- (69) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 120.
- (70) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 296.
- (71) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 197.
- (72) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 208.
- (73) Aptullah Kuran, aynı eser, İstanbul, s. 187.

Planlar

- Plan 1** : Üsküdar Mihrimah Camii (A.Kuran)
Plan 2 : Şehzade Camii (A. Kuran)
Plan 3 : Silivrikapı İbharim Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 4 : Beşiktaş Sinan Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 5 : Süleymaniye Camii (A.Kuran)
Plan 6 : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 7 : İstanbul Rüstem Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 8 : Edirnekapı Mihrimah Camii (A.Kuran)
Plan 9 : Kadirga Sokullu Camii (A.Kuran)
Plan 10 : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 11 : Azapkapı Sokullu Camii (A.Kuran)
Plan 12 : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 13 : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii (A.Kuran)
Plan 14 : Üsküdar Eski Valide Camii (A.Kuran)

Resimler

- Resim 1** : Üsküdar Mihrimah Camii
- Resim 2** : Şehzade Camii
- Resim 3** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
- Resim 4** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
- Resim 5** : Süleymaniye Camii
- Resim 6** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
- Resim 7** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
- Resim 8** : Edirnekapı Mihrimah Camii
- Resim 9** : Kadirga Sokullu Camii
- Resim 10** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
- Resim 11** : Azapkapı Sokullu Camii
- Resim 12** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
- Resim 13** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
- Resim 14** : Üsküdar Eski Valide Camii
- Resim 15** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 16** : Üsküdar Mihrimah Camii
Eski kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 17** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 18** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 19** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 20** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla

- Resim 21** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 22** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 23** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 24** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla, kabara
- Resim 25** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 26** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 27** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 28** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 29** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 30** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 31** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 32** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 33** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları

- Resim 34** : Beşiktaş Sinan Paşa Cami
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 35** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Resim 36** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 37** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 38** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 39** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 40** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 41** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, orta tabla
- Resim 42** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, orta tabla
- Resim 43** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, alt tabla
- Resim 44** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, alt tabla
- Resim 45** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 46** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 47** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla

- Resim 48** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 49** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 50** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 51** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 52** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 53** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 54** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 55** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 56** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 57** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 58** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 59** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 60** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini

- Resim 61** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 62** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 63** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 64** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 65** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 66** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 67** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 68** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 69** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 70** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 71** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 72** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 73** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla

- Resim 74** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 75** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 76** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 77** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 78** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 79** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 80** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 81** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 82** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 83** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 84** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 85** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Resim 86** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla

- Resim 87** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 88** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 89** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 90** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 91** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 92** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 93** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları
- Resim 94** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, sol kanat
- Resim 95** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 96** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 97** : Eyüp, Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı kanatları
- Resim 98** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 99** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla

- Resim 100** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 101** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta tabla
- Resim 102** : Eyüp Zal Mahmut Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, alt tabla
- Resim 103** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 104** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 105** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Resim 106** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 107** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları
- Resim 108** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat
- Resim 109** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat
- Resim 110** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 111** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini
- Resim 112** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, bini

- Resim 113** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları
- Resim 114** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, sol kanat
- Resim 115** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 116** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 117** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 118** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, orta tabla
- Resim 119** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları
- Resim 120** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sol kanat
- Resim 121** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 122** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 123** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları
- Resim 124** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sol kanat
- Resim 125** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla

- Resim 126** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 127** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta tabla
- Resim 128** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta tabla
- Resim 129** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, alt tabla
- Resim 130** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, alt tabla
- Resim 131** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları
- Resim 132** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sol kanat
- Resim 133** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 134** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 135** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta tabla
- Resim 136** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, alt tabla
- Resim 137** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları
- Resim 138** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları

- Resim 139** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sol kanat
- Resim 140** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları
- Resim 141** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta tabla
- Resim 142** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları
- Resim 143** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta tabla
- Resim 144** : Eyüp Zal Mahmut Paşa Camii
Batı yan kapı 2 kanatları
- Resim 145** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları
- Resim 146** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sol kanat
- Resim 147** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, üst tabla
- Resim 148** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 149** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları
- Resim 150** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sol kanat
- Resim 151** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, üst tabla

- Resim 152** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Resim 153** : Şehzade Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları
- Resim 154** : Şehzade Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları
- Resim 155** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları
- Resim 156** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 157** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 158** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları
- Resim 159** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 160** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim 161** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları
- Resim 162** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 163** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları, sol kanat üst tabla
- Resim 164** : Şehzade Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 8 kanatları

- Resim 165** : Süleymaniye Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 8 kanatları
- Resim 166** : Süleymaniye Camii
Güney-doğu mahfile çıkış kapı 9 kanatları (Hünkâr mahfiline çıkış kapı kanatları)
- Resim 167** : Süleymaniye Camii
Doğu mahfile çıkış kapı 10 kanatları
- Resim 168** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları
- Resim 169** : Kadirga Sokullu Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 2 kanatları
- Resim 170** : Kadirga Sokullu Camii
Doğu mahfile çıkış kapı 3 kanatları
- Resim 171** : Azapkapı Sokullu Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları
- Resim 172** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları
- Resim 173** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu mahfile çıkış kapı 4 kanatları
- Resim 174** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı mahfile çıkış kapı 5 kanatları
- Resim 175** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 15 kapakları
- Resim 176** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 15 kapakları orta tabla
- Resim 177** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 14 kapakları

- Resim 178** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 14 kapakları, orta tabla
- Resim 179** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 5 kapakları
- Resim 180** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 5 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 181** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 6 kapakları
- Resim 182** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 6 kapakları, orta tabla
- Resim 183** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 7 kapakları
- Resim 184** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 7 kapakları, orta tabla
- Resim 185** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 8 kapakları
- Resim 186** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 8 kapakları, orta tabla
- Resim 187** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 188** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 10 kapakları, orta tabla
- Resim 189** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 12 kapakları
- Resim 190** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 12 kapakları, orta ve alt tabla

- Resim 191** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 13 kapakları
- Resim 192** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 13 kapakları, orta tabla
- Resim 193** : Şehzade Camii
Pencere 9 kapakları
- Resim 194** : Şehzade Camii
Pencere 9 kapakları, orta tabla
- Resim 195** : Şehzade Camii
Pencere 39 kapakları
- Resim 196** : Şehzade Camii
Pencere 39 kapakları, orta tabla
- Resim 197** : Şehzade Camii
Pencere 12 kapakları
- Resim 198** : Şehzade Camii
Pencere 12 kapakları, orta tabla
- Resim 199** : Şehzade Camii
Pencere 14 kapakları
- Resim 200** : Şehzade Camii
Pencere 14 kapakları, orta tabla
- Resim 201** : Şehzade Camii
Pencere 15 kapakları
- Resim 202** : Şehzade Camii
Pencere 15 kapakları, orta tabla
- Resim 203** : Şehzade Camii
Pencere 16 kapakları

- Resim 204** : Şehzade Camii
Pencere 16 kapakları, orta tabla
- Resim 205** : Şehzade Camii
Pencere 32 kapakları
- Resim 206** : Şehzade Camii
Pencere 32 kapakları, orta tabla
- Resim 207** : Şehzade Camii
Pencere 31 kapakları
- Resim 208** : Şehzade Camii
Pencere 31 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 209** : Şehzade Camii
Pencere 30 kapakları
- Resim 210** : Şehzade Camii
Pencere 30 kapakları, orta tabla
- Resim 211** : Şehzade Camii
Pencere 29 kapakları
- Resim 212** : Şehzade Camii
Pencere 29 kapakları, orta tabla
- Resim 213** : Şehzade Camii
Pencere 21 kapakları
- Resim 214** : Şehzade Camii
Pencere 21 kapakları, orta tabla
- Resim 215** : Şehzade Camii
Pencere 23 kapakları
- Resim 216** : Şehzade Camii
Pencere 23 kapakları, orta tabla

- Resim 217** : Şehzade Camii
Pencere 26 kapakları
- Resim 218** : Şehzade Camii
Pencere 26 kapakları, orta tabla
- Resim 219** : Şehzade Camii
Pencere 28 kapakları
- Resim 220** : Şehzade Camii
Pencere 28 kapakları, orta tabla
- Resim 221** : Şehzade Camii
Pencere 36 kapakları
- Resim 222** : Şehzade Camii
Pencere 36 kapakları, orta tabla
- Resim 223** : Şehzade Camii
Pencere 35 kapakları
- Resim 224** : Şehzade Camii
Pencere 35 kapakları, orta tabla
- Resim 225** : Şehzade Camii
Pencere 38 kapakları
- Resim 226** : Şehzade Camii
Pencere 38 kapakları, orta tabla
- Resim 227** : Şehzade Camii
Pencere 40 kapakları, sağ kanat
- Resim 228** : Şehzade Camii
Pencere 40 kapakları, sol kanat
- Resim 229** : Şehzade Camii
Pencere 40 kapakları, orta kanat

- Resim 230** : Şehzade Camii
Pencere 40 kapakları, alt tabla
- Resim 231** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney - doğu mahfil, Tip 1) kapakları
- Resim 232** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney - doğu mahfil, Tip 1) kapakları, orta tabla
- Resim 233** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney - doğu mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 234** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney - doğu mahfil, Tip 2) kapakları, orta tabla
- Resim 235** : Şehzade Camii
Pencere (avlu, Tip 1) kapakları
- Resim 236** : Şehzade Camii
Pencere (avlu, Tip 1) kapakları, orta tabla
- Resim 237** : Şehzade Camii
Pencere (avlu, Tip 2) kapakları
- Resim 238** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 3 kapakları
- Resim 239** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 11 kapakları
- Resim 240** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 5 kapakları
- Resim 241** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 12 kapakları
- Resim 242** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 16 kapakları

- Resim 243** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 13 kapakları
- Resim 244** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları
- Resim 245** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, sol kanat
- Resim 246** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 247** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, sol kanat, üst tabla
- Resim 248** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, orta tabla
- Resim 249** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, alt tabla
- Resim 250** : Süleymaniye Camii
Pencere 13 kapakları
- Resim 251** : Süleymaniye Camii
Pencere 13 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 252** : Süleymaniye Camii
Pencere 38 kapakları
- Resim 253** : Süleymaniye Camii
Pencere 38 kapakları, orta tabla
- Resim 254** : Süleymaniye Camii
Pencere 36 kapakları
- Resim 255** : Süleymaniye Camii
Pencere 36 kapakları, orta tabla

- Resim 256** : Süleymaniye Camii
Pencere 33 kapakları
- Resim 257** : Süleymaniye Camii
Pencere 33 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 258** : Süleymaniye Camii
Pencere 41 kapakları
- Resim 259** : Süleymaniye Camii
Pencere 45 kapakları
- Resim 260** : Süleymaniye Camii
Pencere 45 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 261** : Süleymaniye Camii
Pencere 20 kapakları
- Resim 262** : Süleymaniye Camii
Pencere 20 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 263** : Süleymaniye Camii
Pencere 22 kapakları
- Resim 264** : Süleymaniye Camii
Pencere 22 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 265** : Süleymaniye Camii
Pencere 23 kapakları
- Resim 266** : Süleymaniye Camii
Pencere 23 kapakları, orta tabla
- Resim 267** : Süleymaniye Camii
Pencere 26 kapakları
- Resim 268** : Süleymaniye Camii
Pencere 26 kapakları, orta tabla

- Resim 269** : Süleymaniye Camii
Pencere 32 kapakları
- Resim 270** : Süleymaniye Camii
Pencere 32 kapakları, orta tabla
- Resim 271** : Süleymaniye Camii
Pencere 29 kapakları
- Resim 272** : Süleymaniye Camii
Pencere 29 kapakları, orta tabla
- Resim 273** : Süleymaniye Camii
Pencere 31 kapakları
- Resim 274** : Süleymaniye Camii
Pencere 31 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 275** : Süleymaniye Camii
Pencere 34 kapakları
- Resim 276** : Süleymaniye Camii
Pencere 34 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 277** : Süleymaniye Camii
Pencere 40 kapakları
- Resim 278** : Süleymaniye Camii
Pencere 37 kapakları
- Resim 279** : Süleymaniye Camii
Pencere 46 kapakları
- Resim 280** : Süleymaniye Camii
Pencere 46 kapakları, orta tabla
- Resim 281** : Süleymaniye Camii
Pencere 42 kapakları

- Resim 282** : Süleymaniye Camii
Pencere 42 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 283** : Süleymaniye Camii
Pencere 44 kapakları, sol kanat
- Resim 284** : Süleymaniye Camii
Pencere 44 kapakları, sağ kanat
- Resim 285** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları
- Resim 286** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, sol kanat
- Resim 287** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, sağ kanat, üst tabla
- Resim 288** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, sol kanat, üst tabla
- Resim 289** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, orta tabla
- Resim 290** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, alt tabla
- Resim 291** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 2) kapakları
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Resim 292** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Resim 293** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil Tip 1) kapakları

- Resim 294** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst doğu batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 295** : Süleymaniye Camii
Pencere (avlu) kapakları
- Resim 296** : Süleymaniye Camii
Pencere (avlu) kapakları, üst tabla
- Resim 297** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Pencere 18 kapakları
- Resim 298** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Pencere 17 kapakları
- Resim 299** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları
- Resim 300** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 301** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 3) kapakları
- Resim 302** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 17 kapakları
- Resim 303** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 17 kapakları, orta tabla
- Resim 304** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 5 kapakları
- Resim 305** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 5 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 306** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 6 kapakları

- Resim 307** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 6 kapakları, orta tabla
- Resim 308** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 7 kapakları
- Resim 309** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 7 kapakları, orta tabla
- Resim 310** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 8 kapakları
- Resim 311** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 8 kapakları, orta tabla
- Resim 312** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 9 kapakları
- Resim 313** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 9 kapakları
- Resim 314** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 315** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 316** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 317** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 318** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, orta 1 tabla
- Resim 319** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, Orta 1 tabla

- Resim 320** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, orta 2 tabla
- Resim 321** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, alt tabla
- Resim 322** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları
- Resim 323** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları
- Resim 324** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları
- Resim 325** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları
- Resim 326** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları, orta 1 tabla
- Resim 327** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları, orta 2 tabla
- Resim 328** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları, alt tabla
- Resim 329** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları, alt tabla
- Resim 330** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 12 kapakları
- Resim 331** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 12 kapakları, orta tabla
- Resim 332** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 13 kapakları

- Resim 333** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 13 kapakları, orta tabla
- Resim 334** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 14 kapakları
- Resim 335** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 14 kapakları, orta tabla
- Resim 336** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 15 kapakları
- Resim 337** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 15 kapakları, orta tabla
- Resim 338** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 16 kapakları
- Resim 339** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 16 kapakları, orta tabla
- Resim 340** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 1) kapakları
- Resim 341** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (Üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 342** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (Üst batı mahfil, Tip 3) kapakları
- Resim 343** : Edirne^{Yeni} Mihrimah Camii
Pencere 29 kapakları
- Resim 344** : Edirne^{Yeni} Mihrimah Camii
Pencere 20 kapakları
- Resim 345** : Edirne^{Yeni} Mihrimah Camii
Pencere 23 kapakları

- Resim 346** : Edirne Mihrimah Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları
- Resim 347** : Edirne Mihrimah Camii
Pencere (üst kuzey, doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 348** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 5 kapakları
- Resim 349** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 17 kapakları
- Resim 350** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 19 kapakları
- Resim 351** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 19 kapakları, orta tabla
- Resim 352** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere (üst kuzey, doğu, batı mahfil) kapakları
- Resim 353** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Pencere 10 kapakları
- Resim 354** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 36 kapakları
- Resim 355** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 36 kapakları, orta tabla
- Resim 356** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 33 kapakları
- Resim 357** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 28 kapakları
- Resim 358** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 34 kapakları

- Resim 359** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 19 sol kapakları
- Resim 360** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 25 sağ kapakları
- Resim 361** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere (üst batı mahfil) kapakları
- Resim 362** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere 25 kapakları
- Resim 363** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları
- Resim 364** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Resim 365** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 39 kapakları
- Resim 366** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 39 kapakları, orta tabla
- Resim 367** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 38 kapakları
- Resim 368** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 38 kapakları orta tabla
- Resim 369** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 37 sağ kapakları
- Resim 370** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 32 sağ kapakları
- Resim 371** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 35 sağ kapakları

- Resim 372** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 16 sağ kapakları
- Resim 373** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 30 sol kapakları
- Resim 374** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 37 sol kapakları
- Resim 375** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 33 sağ kapakları
- Resim 376** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları
- Resim 377** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları
- Resim 378** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları, sağ kapak üst tabla
- Resim 379** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları, sol kapak, üst tabla
- Resim 380** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 23 kapakları
- Resim 381** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 21 kapakları
- Resim 382** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları
- Resim 383** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları
- Resim 384** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, sağ kapak, üst tabla

- Resim 385** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, sol kapak, üst tabla
- Resim 386** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, orta tabla
- Resim 387** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları orta tabla
- Resim 388** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, orta tabla
- Resim 389** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, alt tabla
- Resim 390** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, bini
- Resim 391** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, bini
- Resim 392** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, bini saçağı
- Resim 393** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, bini saçağı
- Resim 394** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 1) kapakları
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Resim 395** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 1) kapakları
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Resim 396** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Penere 12 kapakları

- Resim 397** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil) kapakları
- Resim 398** : Süleymaniye Camii
Dolap 51 kapakları
- Resim 399** : Süleymaniye Camii
Dolap 51 kapakları, orta tabla
- Resim 400** : Süleymaniye Camii
Dolap 49 kapakları
- Resim 401** : Süleymaniye Camii
Dolap 49 kapakları
- Resim 402** : Süleymaniye Camii
Dolap 50 kapakları
- Resim 403** : Süleymaniye Camii
Dolap 50 kapakları
- Resim 404** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Dolap 20 kapakları
- Resim 405** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 18 kapakları
- Resim 406** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 20 kapakları
- Resim 407** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 20 kapakları, orta tabla
- Resim 408** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 22 kapakları
- Resim 409** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Dolap 32 kapakları

Resim 410 : Edirnekapı Mihrimah Camii

Dolap 31 kapakları

Resim 411 : Kadirga Sokullu Camii

Dolap 20 kapakları

Resim 412 : Kadirga Sokullu Camii

Dolap 21 kapakları

Resim 413 : Kadirga Sokullu Camii

Dolap 22 kapakları

Resim 414 : Azapkapı Sokullu Camii

Dolap 37 kapakları

Resim 415 : Azapkapı Sokullu Camii

Dolap 37 kapakları, orta tabla

Resim 416 : Azapkapı Sokullu Camii

Dolap 39 kapakları

Resim 417 : Azapkapı Sokullu Camii

Dolap 40 kapakları

Resim 418 : Azapkapı Sokullu Camii

Dolap 40 kapakları, orta tabla

Resim 419 : Üsküdar Eski Valide Camii

Dolap 28 kapakları

Resim 420 : Üsküdar Eski Valide Camii

Dolap 27 kapakları

Resim 421 : Üsküdar Mihrimah Camii

Vâz Kürsüsü

Resim 422 : Üsküdar Mihrimah Camii

Vâz Kürsüsü, orta tabla

- Resim 423** : Üsküdar Mihrimah Camii
Vâz Kürsüsü, orta tabla
- Resim 424** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü 1
- Resim 425** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü 1, üst tabla
- Resim 426** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü 2
- Resim 427** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü 2, orta tabla, alt bölüm
- Resim 428** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü 3
- Resim 429** : Şehzade Camii
Vâz Kürsüsü, orta tabla
- Resim 430** : Süleymaniye Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 431** : Süleymaniye Camii
Vâz Kürsüsü, orta tabla
- Resim 432** : Süleymaniye Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 433** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 434** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 435** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Vâz Kürsüsü, orta ve alt tabla

- Resim 436** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 437** : Kadirga Sokullu Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 438** : Kadirga Sokullu Camii
Vâz Kürsüsü, yan yüz
- Resim 439** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 440** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 441** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Vâz Kürsüsü, yan yüz, üst ve orta tabla
- Resim 442** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 443** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz Kürsüsü, yan yüz
- Resim 444** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz Kürsüsü, yan yüz, üst tabla
- Resim 445** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz Kürsüsü, süpürgelik
- Resim 446** : Üsküdar Eski Valide Camii
Vâz Kürsüsü
- Resim 447** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 448** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı

- Resim 449** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 450** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 451** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 452** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 453** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 454** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 455** : Kadirga Sokullu Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 456** : Kadirga Sokullu Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 457** : Kadirga Sokullu Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 458** : Kadirga Sokullu Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 459** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 460** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 461** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı

- Resim 462** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 463** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 464** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 465** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 466** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki mahfil altı tavanı
- Resim 467** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 468** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 469** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 470** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki mahfil altı tavanı
- Resim 471** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının doğusundaki pencere tavanı
- Resim 472** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeyde, esas kapının batısındaki pencere tavanı
- Resim 473** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 474** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Müezzin mahfili altı tavanı

- Resim 475** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 476** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Müezzin mahfili altı tavanı
- Resim 477** : Üsküdar Eski Valide amii
Kuzeyde, esas kapının üstündeki mahfil altı tavanı
- Resim 478** : Üsküdar Eski Valide Camii
Kuzeyde, esas kapının üstündeki mahfil altı tavanı
- Resim 479** : Üsküdar Eski Valide Camii
Doğu mahfil altı tavanı
- Resim 480** : Üsküdar Eski Valide Camii
Doğu mahfil altı tavanı
- Resim 481** : Üsküdar Eski Valide Camii
Batı mahfil altı tavanı
- Resim 482** : Üsküdar Eski Valide Camii
Batı mahfil altı tavanı

- Resim I** : Bursa Ulu Camii
Doğu yan kapı kanatları (B.Öztuncay)
- Resim II** : Edirne Üç Şerefeli Camii
Esas kapı kanatları (H. Kantarcı)
- Resim III** : Balıkesir Zağanos Paşa Camii
Esas kapı kanatları (C.E.Arseven)
- Resim IV** : Balıkesir Zağanos Paşa Camii
Esas kapı kanatları (N.Atasoy)
- Resim V** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim VI** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat
- Resim VII** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim VIII** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla, ayna
- Resim IX** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları sağ kanat, orta tabla
- Resim X** : Eski Fatih Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, bini
- Resim XI** : Afyon Gedik Ahmed Paşa Camii
Esas kapı kanatları (E.H.Ayverdi)
- Resim XII** : Küçük Ayasofya Camii
Esas kapı kanatları
- Resim XIII** : Küçük Ayasofya Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat

- Resim XIV** : Küçük Ayasofya Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim XV** : Küçük Ayasofya Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim XVI** : Küçük Ayasofya Camii
Doğu^{yan} kapı kanatları
- Resim XVII** : Küçük Ayasofya Camii
Doğu^{yan} kapı kanatları, sol kanat
- Resim XVIII** : Küçük Ayasofya Camii
Doğu^{yan} kapı kanatları sağ kanat, üst tabla
- Resim XIX** : Küçük Ayasofya Camii
Doğu^{yan} kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim XX** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim XXI** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat
- Resim XXII** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim XXIII** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim XXIV** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, Orta tabla
- Resim XXV** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla, ayrıntı
- Resim XXVI** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla

- Resim XXVII** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla, ayrıntı
- Resim XXVIII** : Bursa Şehzade Mahmud Türbesi
Kapı kanatları (B. Öztuncay)
- Resim XXIX** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim XXX** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat
- Resim XXXI** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim XXXII** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim XXXIII** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla
- Resim XXXIV** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla, ayrıntı
- Resim XXXV** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla
- Resim XXXVI** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla ayrıntı
- Resim XXXVII** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Türbesi
Kapı kanatları
- Resim XXXVIII** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Türbesi
Kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim XXXIX** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Türbesi
Kapı kanatları, sol kanat, üst tabla

- Resim XL** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Türbesi
Kapı kanatları, orta tabla
- Resim XLI** : İstanbul Yavuz Sultan Selim Türbesi
Kapı kanatları, alt tabla
- Resim XLII** : Lülebürgaz Sokullu Camii
Esas kapı kanatları
- Resim XLIII** : Lüleburgaz Sokullu Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla
- Resim XLIV** : Babaeski Semiz Ali Paşa Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim XLV** : Babaeski Semiz Ali Paşa Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat
- Resim XLVI** : Babaeski Semiz Ali Paşa Camii
Esas kapı kanatları, orta ve alt tabla
- Resim XLVII** : Ankara Cenabî Ahmed Paşa Camii
Esas kapı kanatları (T.Güven)
- Resim XLVIII** : Ankara Cenabî Ahmed Paşa Camii
Esas kapı kanatları, üst tabla (A.Saim Ülgen)
- Resim XLIX** : I. Süleyman Türbesi
Kapı kanatları
- Resim L** : I. Süleyman Türbesi
Kapı kanatları, orta ve alt tabla
- Resim LI** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim LII** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat

- Resim LIII** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim LIV** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim LV** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla
- Resim LVI** : Edirne Selimiye Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla
- Resim LVII** : Edirne Selimiye Camii
Doğu yan kapı kanatları, sol kanat
- Resim LVIII** : Edirne Selimiye Camii
Doğu yan kapı kanatları, sağ kanat
- Resim LIX** : Edirne Selimiye Camii
Batı yan kapı kanatları, sol kanat
- Resim LX** : Edirne Selimiye Camii
Batı yan kapı kanatları, sağ kanat
- Resim LXI** : II. Selim Türbesi
Kapı kanatları
- Resim LXII** : II. Selim Türbesi
Kapı kanatları
- Resim LXIII** : II. Selim Türbesi
Kapı kanatları, orta ve alt tabla
- Resim LXIV** : III. Murad Türbesi
Kapı kanatları
- Resim LXV** : III. Murad Türbesi
Kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla

- Resim LXV** : III. Murad Türbesi
Kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim LXVI** : III. Murad Türbesi
Kapı kanatları, orta ve alt tabla
- Resim LXVII** : III. Murad Türbesi
Kapı kanatları, orta tabla, ayrıntı
- Resim LXVIII** : Sultan Ahmed Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat
- Resim LXIX** : Sultan Ahmet Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat
- Resim LXX** : Sultan Ahmed Camii
Esas kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim LXXI** : Sultan Ahmed Camii
Esas kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim LXXII** : Sultan Ahmet Camii
Esas kapı kanatları, orta tabla
- Resim LXXIII** : Sultan Ahmed Camii
Esas kapı kanatları, alt tabla
- Resim LXXIV** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, sol kanat
- Resim LXXV** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, sağ kanat
- Resim LXXVI** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim LXXVII** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, sol kanat, üst tabla

- Resim LXXVIII** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, orta tabla
- Resim LXXIX** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, alt tabla
- Resim LXXX** : Sultan Ahmed Camii
Batı yan kapı kanatları
- Resim LXXXI** : Sultan Ahmed Camii
Batı yan kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim LXXXII** : Sultan Ahmed Camii
Batı yan kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim LXXXIII** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, orta tabla
- Resim LXXXIV** : Sultan Ahmed Camii
Doğu yan kapı kanatları, alt tabla
- Resim LXXXV** : I. Ahmed Türbesi
Kapı kanatları
- Resim LXXXVI** : I. Ahmed Türbesi
Kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim LXXXVII** : I. Ahmet Türbesi
Kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim LXXXVIII** : I. Ahmed Türbesi
Kapı kanatları, bini
- Resim LXXXIX** : I. Ahmet Türbesi
Kapı kanatları, bini

- Resim XC** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları (E.Dikmen)
- Resim XCI** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları
- Resim XCII** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Resim XCIII** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları, sol kanat, üst tabla
- Resim XCIV** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları, sol kanat, alt tabla.
- Resim XCV** : Topkapı Sarayı, Tülbent Odası, Hırka-i Saadet'e açılan kapı kanatları, sol kanat, alt tabla, ayrıntı
- Resim XCVI** : Milas Firuz Bey Camii
Pencere tavanı (Y.Demiriz)
- Resim XCVII** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı üstü tavanı
- Resim XCVIII** : İstanbul Bayezid Camii
Esas kapı üstü tavanı
- Resim XCIX** : Şehzade Camii
Minber köşk altı tavanları (Y.Demiriz)
- Resim C** : Süleymaniye Camii
Minber köşk altı tavanı
- Resim CI** : Kapı kanadı, Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi (F.Öğüt)
- Resim CII** : Süleymaniye Camii
Şadırvan tavanı
- Resim CIII** : Süleymaniye Camii
Şadırvan tavanı, çizim (T.Cantay)

- Resim CIV** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Minber köşkü tavanı
- Resim CV** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Minber köşk altı, üst tavanı
- Resim CVI** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Minber köşk altı, alt tavanı
- Resim CVII** : Kadırga Sokullu Camii
Minber köşkü tavanı
- Resim CVIII** : Çorum Ulu Cami Minberi (Y.Demiriz)
- Resim CIX** : Kadırga Sokullu Camii
Minber köşk altı tavanı
- Resim CX** : Azapkapı Sokullu Camii
Vâz kürsüsü
- Resim CXI** : Azapkapı Sokullu Camii
Vâz kürsüsü altı
- Resim CXII** : Ankara HacıHasan Camii
Kapı kanadı (G.Öney)
- Resim CXIII** : Ermenak Ulu Cami
Kapı kanadı (S.Mülayim)
- Resim CXIV** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Minber köşkü tavanı
- Resim CXV** : Merzifon Çelebi Mehmed Medresesi
Kapı kanatları (T.Bacınoğlu)
- Resim CXVI** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Minber köşk altı, üst tavanı
- Resim CXVII** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Minber köşk altı, alt tavanı

- Resim CXVIII** : Ayasfya Camii
Vâz kürsüsü (S.Miroğlu)
- Resim CXIX** : Ayasofya Camii
Vâz kürsüsü
- Resim CXX** : Bursa Yeşil Cami
Hünkâr mahfili (Y.Demiriz)
- Resim CXXI** : II. Selim Türbesi
Giriş cephesi alınlığı
- Resim CXXII** : II. Selim Türbesi
Giriş cephesi alınlığı
- Resim CXXIII** : Bosna'lı İbrahim Paşa Türbesi
Çini kuşak
- Resim CXXIV** : Bosna'lı İbrahim Paşa Türbesi
Çini kuşak (E.Güven)
- Resim CXXV** : Edirne Gazi Mihal Camii
Mihrap (E.H.Ayverdi)
- Resim CXXVI** : Edirne Gazi Mihal Camii
Mihrap (A.Çakır)
- Resim CXXVII** : Edirne Şah Melek Paşa Camii
Mihrap (E.H.Ayverdi)
- Resim CXXVIII** : Edirne Şah Melek Paşa Camii
Mihrap (Y.Demiriz)
- Resim CXXIX** : Tire Yeşil İmaret
Mihrap nişi tavanı (Y.Demiriz)
- Resim CXXX** : Başlık Örtüsü (N.Atasoy)
- Resim CXXXI** : Kumaş parçası (N.Gürsu)

- Resim CXXXII :** Kaftan (N.Gürsu)
- Resim CXXXIII:** Kur'an kesesi (N.Atasoy)
- Resim CXXXIV:** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili
- Resim CXXXV :** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili
- Resim CXXXVI:** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili
- Resim CXXXVII:** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili
- Resim CXXXVIII:** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili
- Resim CXXXIX:** Edirne Selimiye Camii
Müezzin mahfili

Desenler

Desen I : Kapı kanatları, pencere ve dolap kapaklarında yer alan bölümler:

1. Seren
2. Kayıt
3. Başlık
4. Tabla (üst tabla)
5. Tabla (orta tabla)
6. Tabla (alt tabla)
7. Bini
8. Kavela
9. Üst hareket mili görevi gören seren üst uzantısı
10. Alt hareket mili
11. Hareket mili tespit plakası
12. Hareket mili altlığı

Desen II : Kapı kanat veya pencere, dolap kapaklarının kuruluşunda yer alan elemanlar

Desen III : Alt hareket mili

Desen IV : Hareket mili tespit plakası

Desen V : Hareket mili altlığı

Desen VI : Kabara

Desen VII : Bini üzerinde yer alan bölümler :

1. Bini saçakları
2. Bini gövdesi
3. Bini ortası

- Desen VIII** : Kanat veya kapakların kilitlenmesini sağlayan elemanlar:
1. Kilit (erkek, dişi); onu sürgüleyerek kapalı durmasını sağlayan asma kilit ile prinç sürgüleme çubuğu
  2. Bir kolu uzun L biçimindeki demir çubuk
  3. Seren üzerinde yer alıp, onun yere tespit edilmesi ile kanadın kapalı durmasını sağlayan demir sürgüleme çubuğu
- Desen IX** : Kapakların kapatıldıktan sonra geriye gitmesini önleyen elemanlar:
1. Kapaklar üzerinde yer alarak onu söveye tespit eden demir plaka kanca
  2. Söve üzerinde yer alan ve kapak üzerindeki halkaya geçirilmek sureti ile onu söveye tespit eden demir plaka kanca
  3. Seren içinde yer alan ve onu düşey hareket ettiren kol vasıtası ile kapağı söve dibine sürgüleyen demir çubuk sürgü
- Desen X** : Kanat veya kapaklarda yer alan maden süsler; kilitler, rozetler, kuşaklar
- Desen XI** : Kündekârî tekniğinde kanat veya kapaklar
- Desen XII** : Kündekârî tekniğini oluşturan elemanlar
1. Geometrik ara bölmeler
  2. Çıtalar
- Desen XIII** : Çatma tekniğinde kanat veya kapaklar

- Desen 1** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 2** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 3** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 4** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 5** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 6** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 7** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 8** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 9** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 10** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 11** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 12** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 13** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla

- Desen 14** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 15** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 16** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 17** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 18** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 19** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 20** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 21** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 22** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 23** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 24** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1,2 kanatları, üst tabla
- Desen 25** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1,2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 26** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sağ kanat, üst tabla

- Desen 27** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 28** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 29** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 30** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 31** : Azapkapı Sokullu Camii
Esas kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 32** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 33** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 34** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 35** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 36** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, üst tabla
- Desen 37** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 38** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 39** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla

- Desen 40** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 41** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, üst tabla
- Desen 42** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 43** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 44** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 45** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 46** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 47** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 48** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 49** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları, üst tabla
- Desen 50** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 51** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, üst tabla
- Desen 52** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla

- Desen 53** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, üst tabla
- Desen 54** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 55** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları, üst tabla
- Desen 56** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 57** : Eyüp Zal Mahmut Paşa Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, üst tabla
- Desen 58** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 59** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, üst tabla
- Desen 60** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 61** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, üst tabla
- Desen 62** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı yan kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 63** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 64** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 65** : Süleymaniye Camii
Kuzey avlu kapı 4 kanatları, orta ve alt tabla

- Desen 66** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 67** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 68** : Süleymaniye Camii
Doğu avlu kapı 5 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 69** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 70** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları, sol kanat, üst tabla
- Desen 71** : Süleymaniye Camii
Batı avlu kapı 6 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 72** : Şehzade Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 7,8 kanatları, üst tabla
- Desen 73** : Şehzade Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 7,8 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 74** : Süleymaniye Camii
Üst mahfile çıkış kapı kanatları, üst tabla
- Desen 75** : Süleymaniye Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 7,8 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 76** : Süleymaniye Camii
(Güney-doğu mahfile çıkış kapı 9 kanatları, orta ve alt tabla
(Hünkâr mahfiline çıkış kapı kanatları)
- Desen 77** : Süleymaniye Camii
Doğu, batı mahfile çıkış kapı 10,11 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 78** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları, üst tabla

- Desen 79** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 4 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 80** : Kadirga Sokullu Camii
Üst mahfile çıkış kapı kanatları, üst tabla
- Desen 81** : Kadirga Sokullu Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 2 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 82** : Kadirga Sokullu Camii
Doğu mahfile çıkış kapı 3 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 83** : Azapkapı Sokullu Camii
Üst mahfile çıkış kapı kanatları, üst tabla
- Desen 84** : Azapkapı Sokullu Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 3,4 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 85** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Üst mahfile çıkış kapı kanatları, üst tabla
- Desen 86** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 3,4 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 87** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Üst mahfile çıkış kapı kanatları, üst tabla
- Desen 88** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu mahfile çıkış kapı 4 kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 89** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Batı mahfile çıkış kapı kanatları, orta ve alt tabla
- Desen 90** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 3,4,14,15 kapakları, üst tabla
Pencere 5,7 kapakları, üst tabla

- Desen 91** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 6 kapakları, üst tabla
Pencere 8 kapakları, üst tabla
- Desen 92** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 9,10 kapakları, üst tabla
Pencere 11 kapakları, üst tabla
- Desen 93** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 12 kapakları, üst tabla
Pencere 13 kapakları, üst tabla
- Desen 94** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 3,15 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 95** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 4,14 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 96** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 5 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 97** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 6 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 98** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 7 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 99** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 8,11 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 100** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 9,10 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 101** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 12 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 102** : Üsküdar Mihrimah Camii
Pencere 13 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 103** : Şehzade Camii
Pencere 9 kapakları, üst tabla
Pencere 10,18,24,25,26,31,39,40 kapakları, üst tabla
Pencere 11,12,19,20,29,30 (Üst güney-doğu mahfil, Tip 1)
(Üst güney-doğu mahfil, Tip 2), (avlu, Tip1) kapakları, üst tabla
- Desen 104** : Şehzade Camii
Pencere 13,14,21 kapakları, üst tabla
Pencere 15 kapakları, üst tabla
Pencere 16 kapakları, üst tabla
- Desen 105** : Şehzade Camii
Pencere 22,23 kapakları, üst tabla
Pencere 27,28,37,38 kapakları, üst tabla
Pencere 33,36 kapakları, üst tabla
- Desen 106** : Şehzade Camii
Pencere 34 kapakları, üst tabla
Pencere 35 kapakları, üst tabla
- Desen 107** : Şehzade Camii
Pencere 9 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 108** : Şehzade Camii
Pencere 10,39 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 109** : Şehzade Camii
Pencere 11,12 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 110** : Şehzade Camii
Pencere 13,14 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 111** : Şehzade Camii
Pencere 15,34 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 112** : Şehzade Camii
Pencere 16 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 113** : Şehzade Camii
Pencere 17,32 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 114** : Şehzade Camii
Pencere 18,31 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 115** : Şehzade Camii
Pencere 19,30 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 116** : Şehzade Camii
Pencere 20,29 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 117** : Şehzade Camii
Pencere 21,22 kapakları orta ve alt tabla
- Desen 118** : Şehzade Camii
Pencere 22,23 kapakları, orta ve alt ta bla
- Desen 119** : Şehzade Camii
Pencere 25,26 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 120** : Şehzade Camii
Pencere 27,28 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 121** : Şehzade Camii
Pencere 33,36 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 122** : Şehzade Camii
Pencere 35 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 123** : Şehzade Camii
Pencere 37,38 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 124** : Şehzade Camii
Pencere 40 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 125** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 1) kapakları, orta ve alt tabla
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Desen 126** : Şehzade Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla
(Hürkâr mahfili pencere kapakları)
- Desen 127** : Şehzade Camii
Pencere (avlu, Tip 1) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 128** : Şehzade Camii
Pencere (avlu, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 129** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 2,3 kapakları, üst tabla
- Desen 130** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 4,6,7,8,9,10,11 kapakları, üst tabla
- Desen 131** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 5 kapakları, üst tabla
- Desen 132** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 2,3,5 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 133** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere 4,6,7,8,9,10,11 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 134** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 2,8,9,12,13 kapakları, üst tabla
- Desen 135** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 3,4,5,6,7,10,11,14,15,16 kapakları, üst tabla
- Desen 136** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 2,8,9,12 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 137** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 3,4,5,6,7,10,11,14,15,16 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 138** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere 13 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 139** : Süleymaniye Camii
Pencere
13,14,17,18,21,24,27,28,29,30,31,32,35,38,39,40,41,42,44,45,46
kapakları, üst tabla
Pencere 15,36 kapakları, üst tabla
Pencere 16,33 (üst güney-doğu mahfil, Tip 2), (Üst doğu, batı
mahfil, Tip 2) kapakları, üst tabla
- Desen 140** : Süleymaniye Camii
Pencere 19,20,37 kapakları, üst tabla
Pencere 22 kapakları, üst tabla
Pencere 23 kapakları, üst tabla
- Desen 141** : Süleymaniye Camii
Pencere 25,43 kapakları, üst tabla
Pencere 26 kapakları, üst tabla
Pencere 36 kapakları, üst tabla
- Desen 142** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 1) kapakları, üst tabla
- Desen 143** : Süleymaniye Camii
Avlu pencere kapakları, üst tabla
- Desen 144** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 145** : Süleymaniye Camii
Pencere 12 kapakları, sol kanat, üst tabla

- Desen 146** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 147** : Süleymaniye Camii
Pencere 47 kapakları, sol kanat, üst tabla
- Desen 148** : Süleymaniye Camii
Pencere 12,47 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 149** : Süleymaniye Camii
Pencere 13,21 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 150** : Süleymaniye Camii
Pencere 14, 38 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 151** : Süleymaniye Camii
Pencere 15,36 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 152** : Süleymaniye Camii
Pencere 16,33 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 153** : Süleymaniye Camii
Pencere 17,41 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 154** : Süleymaniye Camii
Pencere 18,45 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 155** : Süleymaniye Camii
Pencere 19,20 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 156** : Süleymaniye Camii
Pencere 22,24,25,43 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 157** : Süleymaniye Camii
Pencere 23 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 158** : Süleymaniye Camii
Pencere 26 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 159** : Süleymaniye Camii
Pencere 27,32 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 160** : Süleymaniye Camii
Pencere 28,29 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 161** : Süleymaniye Camii
Pencere 30,31 kapakları orta ve alt tabla
- Desen 162** : Süleymaniye Camii
Pencere 34 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 163** : Süleymaniye Camii
Pencere 35,40 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 164** : Süleymaniye Camii
Pencere 37 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 165** : Süleymaniye Camii
Pencere 39,46 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 166** : Süleymaniye Camii
Pencere 42 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 167** : Süleymaniye Camii
Pencere 44 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 168** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst güney-doğu mahfil, Tip2) kapakları, orta ve alt tabla
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)
- Desen 169** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip1) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 170** : Süleymaniye Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla
(Hünkâr mahfili pencere kapakları)

- Desen 171** : Süleymaniye Camii
Pencere (avlu) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 172** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 173** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere 5,6,7,8,9,12,13,15,16,18 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 174** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere 10,11,14,17 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 175** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları
- Desen 176** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Desen 177** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Pencere (üst batı mahfil, Tip 3) kapakları
- Desen 178** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 179** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, üst tabla
- Desen 180** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 4,17 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 181** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 5 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 182** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 6 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 183** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 7 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 184** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 8 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 185** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 9 kapakları, orta ve alt tabla
- Resim 186** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 10 kapakları, Orta (1,3), 2 ve alt tabla
- Desen 187** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 11 kapakları, orta (1,3), 2 ve alt tabla
- Desen 188** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 12 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 189** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 13 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 190** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 14 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 191** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 15 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 192** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere 16 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 193** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip I) kapakları
- Desen 194** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları
- Desen 195** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 3) kapakları
- Desen 196** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere kapakları, üst tabla

- Desen 197** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere
4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,15,16,17,18,19,21,24,25,26,27,28,29 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 198** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere 14,20 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 199** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere 22,23 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 200** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 201** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere (üst kuzey, doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 202** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 203** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 4,5 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 204** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 205** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere 18,19 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 206** : Kadirga Sokullu Camii
Pencere (üst kuzey, doğu, batı mahfil) kapakları
- Desen 207** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 208** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Pencere 3,4,5,6,7,8,9,10 kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 209** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 210** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 5,6,35,36 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 211** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 7,8 sol, 10,11,12,13,14,15,16,17,18,20,21,22,23, 24 sağ,
25,27,30,31 sağ, 32,33 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 212** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 8 sağ, 19 sağ, 26,28,31 sol kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 213** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 9,29,34 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 214** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 19 sol kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 215** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere 24 sol, 25 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 216** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere (üst batı mahfil) kapakları
- Desen 217** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 218** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere
5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25 ka-
pakları, orta ve alt tabla
- Desen 219** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere (üst kuzey mahfil, Tip 1) kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 220** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Pencere (üst doğu, batı mahfil, Tip 2) kapakları, orta ve alt tabla

- Desen 221** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere kapakları, üst tabla
- Desen 222** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 6,39 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 223** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 7,38 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 224** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 8 sağ, 9 sol, 10 sağ, 11,12 sağ, 13,16 sol, 18 sağ,
21,22,23,24,26, sol, 27 sağ, 28,29,30 sağ, 31,32 sol, 33 sol, 34,35
sol, 36 sol, 37 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 225** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 8 sol, 9 sağ, 32 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 226** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 10 sol, 35 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 227** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 12 sol, 16 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 228** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 14 sağ, 17,19,25,30 sol kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 229** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 15,20,26 sağ, 27 sol, 36 sağ, 37 sol kapakları, orta ve alt
tabla
- Desen 230** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere 18 sol, 33 sağ kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 231** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,1,17,18,19,20,21,22,23
kapakları, üst tabla
- Desen 232** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları, sağ kanat, üst tabla

- Desen 233** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2 kapakları, sol kanat, üst tabla
- Desen 234** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, sağ kanat, üst tabla
- Desen 235** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 24 kapakları, sol kanat, üst tabla
- Desen 236** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 2,24 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 237** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 3,4,22,23 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 238** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere 5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,14,16,17,18,19,20,21 kapakları,
orta ve alt tabla
- Desen 239** : Süleymaniye Camii
Dolap 48,51 kapakları, üst tabla
- Desen 240** : Süleymaniye Camii
Dolap 49 kapakları, üst tabla
- Desen 241** : Süleymaniye Camii
Dolap 50 kapakları
- Desen 242** : Süleymaniye Camii
Dolap 48,51 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 243** : Süleymaniye Camii
Dolap 49 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 244** : Süleymaniye Camii
Dolap 50 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 245** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Dolap kapakları, üst tabla

- Desen 246** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Dolap 19,20 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 247** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap kapakları, üst tabla
- Desen 248** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 18,19 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 249** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 20,21 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 250** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Dolap 22,23 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 251** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Dolap kapakları, üst tabla
- Desen 252** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Dolap 30,32 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 253** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Dolap 31 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 254** : Kadirga Sokullu Camii
Dolap kapakları, üst tabla
- Desen 255** : Kadirga Sokullu Camii
Dolap 20 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 256** : Kadirga Sokullu Camii
Dolap 21 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 257** : Kadirga Sokullu Camii
Dolap 22 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 258** : Azapkapı Sokullu Camii
Dolap 37 kapakları, üst tabla

- Desen 259** : Azapkapı Sokullu Camii
Dolap 38,39,40 kapakları, üst tabla
- Desen 260** : Azapkapı Sokullu Camii
Dolap 37 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 261** : Azapkapı Sokullu Camii
Dolap 38,39 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 262** : Azapkapı Sokullu Camii
Dolap 40 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 263** : Üsküdar Eski Valide Camii
Dolap kapakları, üst tabla
- Desen 264** : Üsküdar Eski Valide Camii
Dolap 25,28 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 265** : Üsküdar Eski Valide Camii
Dolap 26,27 kapakları, orta ve alt tabla
- Desen 266** : Üsküdar Mihrimah Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 267** : Üsküdar Mihrimah Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 268** : Üsküdar Mihrimah Camii
Vâz kürsüsü, arka yüz
- Desen 269** : Şehzade Camii
Vâz kürsüsü 1,2, ön yüz
- Desen 270** : Şehzade Camii
Vâz kürsüsü 3, ön yüz
- Desen 271** : Şehzade Camii
Vâz kürsüsü 3, yan yüz

- Desen 272** : Süleymaniye Camii
Vâz kürsüsü 1, ön yüz
- Desen 273** : Süleymaniye Camii
Vâz kürsüsü 1, arka yüz
- Desen 274** : Süleymaniye Camii
Vâz kürsüsü 2, ön yüz
- Desen 275** : Süleymaniye Camii
Vâz kürsüsü 2, arka yüz
- Desen 276** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 277** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 278** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Vâz kürsüsü, arka yüz
- Desen 279** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 280** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Vâz kürsüsü, arka yüz
- Dsen 281** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 282** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 283** : Kadirga Sokullu Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 284** : Kadirga Sokullu Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz

- Desen 285** : Kadirga Sokullu Camii
Vâz kürsüsü, arka yüz
- Desen 286** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 287** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 288** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 289** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 290** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 291** : Üsküdar, Eski Valide Camii
Vâz kürsüsü, ön yüz
- Desen 292** : Üsküdar, Eski Valide Camii
Vâz kürsüsü, yan yüz
- Desen 293** : Üsküdar, Eski Valide Camii
Vâz kürsüsü, arka yüz
- Desen 294** : Üsküdar Mihrimap Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
Batı yan kapı 2 kanatları kilidi
Pencere kapakları kilidi
- Desen 295** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, pencere kapakları rozeti
Pencere kapakları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
Pencere kapakları sürgüleme çubuğu ve altlığı

- Desen 296** : Üsküdar Mihrimah Camii
Esas kapı kanatları kuşağı
- Desen 297** : Üsküdar Mihrimah Camii
Batı yan kapı 2 kanatları, pencere kapakları kuşağı
- Desen 298** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları kilidi
- Desen 299** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı
Batı yan kapı 3 kanatları çekme halkası altlığı
Pencere kapakları çekme halkası altlığı
- Desen 300** : Şehzade Camii
Kapı kanatları, pencere kapakları rozeti
Kapı kanatları, pencere kapakları rozeti
- Desen 301** : Şehzade Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 302** : Şehzade Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları kuşağı
- Desen 303** : Şehzade Camii
Batı yan kapı 3 kanatları kuşağı
- Desen 304** : Şehzade Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 305** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere kapakları kilidi
- Desen 306** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere kapakları rozeti
Pencere kapakları sürgüleme çubuğu altlığı

- Desen 307** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 308** : Silivrikapı İbrahim Paşa Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 309** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere kapakları kilidi (erkek)
Pencere kapakları kilidi (dişi)
- Desen 310** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere kapakları rozeti
- Desen 311** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 312** : Beşiktaş Sinan Paşa Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 313** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi (sol sağ)
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları kilidi
Güney-doğu mahfile çıkış kapı 9 kanatları kilidi
(Hünkâr mahfiline çıkış kapı kanatları)
- Desen 314** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altığı ve çekme halkası (sol ve sağ)
- Desen 315** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1, doğu, batı yan kapı 2,3 ve avlu kapı 4,5,6 kanatları rozeti
Pencere ve dolap kapakları rozeti
- Desen 316** : Süleymaniye Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı

- Desen 317** : Süleymaniye Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları kuşağı
- Desen 318** : Süleymaniye Camii
Batı yan kapı 3 kanatları kuşağı
- Desen 319** : Süleymaniye Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 320** : Süleymaniye Camii
Avlu kapı 4,5,6 kanatları kuşağı
- Desen 321** : Süleymaniye Camii
Avlu pencere kapakları kuşağı
- Desen 322** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Doğu, batı yankapı 2,3 kanatları kilidi
- Desen 323** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Alt kat pencere kapakları kilidi (erkek)
Alt kat pencere kapakları kilidi (dişi)
- Desen 324** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Dolap kapakları kilidi (erkek)
Dolap kapakları kilidi (dişi)
- Desen 325** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Üst kat pencere kapakları kilidi (erkek)
Üst kat pencere kapakları kilidi (dişi)
- Desen 326** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı
Esas kapı 1 kanatları rozeti
- Desen 327** : Topkapı Kara Ahmet Paşa Camii
Alt kat pencere ve dolap kapakları rozeti

- Desen 328** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Üst kat pencere ve dolap kapakları rozeti
Üst kat pencere kapakları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
- Desen 329** : Topkapı Kara Ahmed Paşa Camii
Kapı kanatları, pencere ve dolap kapakları kuşağı
- Desen 330** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
- Desen 331** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı
Esas kapı 1 kanatları bini rozeti
Pencere ve dolap kapakları rozeti
- Desen 332** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Esas kapı kanatları kuşağı
- Desen 333** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 334** : İstanbul Rüstem Paşa Camii
Kuzeydeki pencere kapakları menteşesi
- Desen 335** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
Batı yan kapı 3 kanatları kilidi
- Desen 336** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları rozeti
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları rozeti
- Desen 337** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Alt kat pencere ve dolap kapakları rozeti
Üst kat pencere kapakları rozeti

- Desen 338** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere kapakları söveye tespit edilme halkası altlığı
Pencere kapakları söveye tespit edilme kancası
- Desen 339** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 340** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları kuşağı
- Desen 341** : Edirnekapı Mihrimah Camii
Pencere ve dolap kapakları kuşağı
- Desen 342** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
Dolap kapakları kilidi (erkek)
Dolap kapakları kilidi (dişi)
- Desen 343** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
- Desen 344** : Kadirga Sokullu Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 345** : Kasımpaşa Piyale Paşa Camii
Esas kapı kanatları kilidi
- Desen 346** : Kasımpaşa 1 Piyale Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı
Kapı kanatları, pencere kapakları rozeti
Pencere kapakları söveye tespit edilme halkası altlığı
Pencere kapakları söveye tespit edilme çubuğu
- Desen 347** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere kapakları kilidi
Pencere kapakları kilidi

- Desen 348** : Azapkapı Sokullu Camii
Pencere ve dolap kapakları çekme halkası altlığı
Çekme halkası ve rozeti
- Desen 349** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
- Desen 350** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
Esas kapı 1 kanatları rozeti
Pencere kapakları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
Pencere kapakları rozeti
- Desen 351** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 352** : Eyüp Zal Mahmud Paşa Camii
Kuzey mahfile çıkış kapı 3,4 kanatları kuşağı
- Desen 353** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
- Desen 354** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 ve doğu, batı yan kapı 2,3 kanatları rozeti
Esas kapı 1 kanatları bini rozeti
Pencere kapakları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
Pencere kapakları rozeti
Pencere kapakları bini rozeti
- Desen 355** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Esas kapı 1 ve batı yan kapı 3 kanatları kuşağı
- Desen 356** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Doğu yan kapı 2 kanatları kuşağı

- Desen 357** : Tophane Kılıç Ali Paşa Camii
Pencere kapakları kuşağı
- Desen 358** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları kilidi
Dolap kapakları kilidi
- Desen 359** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı kanatları çekme halkası altlığı ve çekme halkası
Kapı kanatları, pencere ve dolap kapakları rozeti
- Desen 360** : Üsküdar Eski Valide Camii
Esas kapı 1 kanatları kuşağı
- Desen 361** : Üsküdar Eski Valide Camii
Pencere kapakları kuşağı